

ชื่อเรื่องประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม : การศึกษาตามแนวบรรณศาสตร์ชาติพันธุ์

โดย

นางสาวกฤติกา ชูผล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อเรื่องประมวงในจังหวัดสมุทรสงคราม : การศึกษาตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์

โดย

นางสาวกฤติกา ชูผล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**NAMES OF FISHING BOATS IN SAMUTSONGKHRAM PROVINCE :
AN ETHNOSEMANTIC STUDY**

**By
Kittika Choophol**

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF ARTS

Department of Thai

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2011

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม : การศึกษาตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ ” เสนอโดย นางสาวกฤติกา ชูผล เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทศวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สำเนียงงาม

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. กรัณศุภมาส เอ่งฉ้วน)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สำเนียงงาม)

...../...../.....

52202202 : สาขาวิชาภาษาไทย

คำสำคัญ : ชื่อ / การตั้งชื่อ / เรือประมง

กฤติกา ชูผล : ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม : การศึกษาตามแนววรรณคดีชาตินิพนธ์.
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผศ.ดร.สมชาย ลำเนียงงาม. 177 หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ศึกษาที่มาและความหมายของชื่อเรือประมง รวมทั้งความเชื่อและค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์คือชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่ได้จากการสัมภาษณ์จำนวนทั้งสิ้น 350 ชื่อ

ผลการศึกษาพบว่าชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามมีจำนวนพยางค์ตั้งแต่ 2 พยางค์ จนถึง 7 พยางค์ โดยพบชื่อที่มีจำนวน 4 พยางค์มากที่สุด วิธีการประกอบชื่อเรือประมงมี 4 รูปแบบ ได้แก่ วิธีการประกอบชื่อด้วยคำ วิธีการประกอบชื่อด้วยคำและตัวเลข วิธีการประกอบชื่อด้วยอักษรย่อและคำ และ วิธีการประกอบชื่อด้วยอักษรย่อ คำ และตัวเลข ซึ่งพบวิธีการประกอบชื่อด้วยคำและตัวเลขมากที่สุด

ด้านที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามพบว่า มีการเลือกใช้ที่มาและความหมายทั้งสิ้น 16 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับเรือประมง กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความดีงาม กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับเรือและสมรรถนะของเรือ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับทรัพย์สิน ของมีค่า กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประเทศไทย กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับการเกิด กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย และกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความยิ่งใหญ่ ทั้งนี้พบกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่นมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามพบว่า ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามมีโครงสร้างทางความหมายตั้งแต่ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย ไปจนถึงโครงสร้างทางความหมายแบบ 5 กลุ่มที่มาและความหมาย โดยพบโครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมายมากที่สุด

ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนความเชื่อและค่านิยมของคนไทยหลายประการ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องโชคลาภ ความเชื่อเรื่องตัวเลข ความเชื่อเรื่องสิริมงคล ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ค่านิยมเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัว ค่านิยมความภาคภูมิใจในตนเอง ค่านิยมในการให้ความสำคัญต่ออาชีพประมง และค่านิยมเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง ชัยชนะ และความมั่งคั่ง

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ .....

52202202 : MAJOR : THAI

KEY WORD : NAMES / NAMING / FISHING BOATS

KITTIKA CHOOPHOL : NAMES OF FISHING BOATS IN SAMUT SONGKHRAM
PROVINCE : AN ETHNOSEMANTIC STUDY. THESIS ADVISOR : ASST.PROF.SOMCHAI
SUMNIENGNGAM, Ph.D. . 177 pp.

The purpose of this research is to analyze names of fishing boats in Samutsongkhram province with regard to naming methods, sources and meanings, and beliefs and values. The data are 350 names collected from interviews.

The results of the study are as follows. Names of fishing boats in Samutsongkhram province are composed of two to seven syllables, four-syllable names are of most frequency. There are 4 kinds of combinations in fishing boats naming: word-word combination, word-number combination, abbreviation-word combination, and abbreviation-word-number combination, the second kind of which is the most frequent combination

In terms of sources and meanings, names of fishing boats can be categorized into 16 groups: relationship to other fishing boats, numeral order, background of owners, people involved with owners, beliefs, virtue, boats and their potential, prosperity, victory, nature, treasure, skillfulness, Thailand, birth, stability and safety and greatness. Among these groups, names in the first group appear most frequently. In addition, names of fishing boats may consist of one up to five groups of sources and meanings, most of them consist of two groups of sources and meanings.

The above findings show a lot of beliefs and values of Thai people: luck, numbers, auspiciousness, religion and holy spirits, importance of family, self-pride, importance of fishing career, and prosperity, victory and wealth.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สำเนียงงาม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และตรวจแก้ วิทยานิพนธ์อย่างละเอียดด้วยความเอาใจใส่และเมตตา อีกทั้งยังคอยให้กำลังใจจนผู้วิจัยสามารถ ทำงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และอาจารย์ ดร. กรัณศุภมาส เอ่งฉ้วน ที่กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากรทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย รวมทั้งคอยห่วงใยและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย ในการทำวิทยานิพนธ์อยู่เสมอ

ผู้วิจัยขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ให้ทุนอุดหนุนในการทำวิจัย ครั้งนี้แก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเจ้าของเรือประมง ในจังหวัดสมุทรสงครามทุกท่านที่กรุณา เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้ข้อมูลการตั้งชื่อเรือประมงแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่กรมเจ้าท่า จังหวัดสมุทรสงคราม เจ้าหน้าที่สหกรณ์ประมง แม่กลอง และผู้ดูแลตลาดปลาแม่กลอง ทุกท่าน ที่เอื้อเฟื้อและให้ความสะดวกแก่ผู้วิจัยในการเก็บ ข้อมูลเพื่อทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณสิทธิกรานต์ อนุกุลรังสรรค์ และเพื่อน ๆ ทุกคนของผู้วิจัย ที่คอยให้ คำปรึกษา ช่วยเหลือ ห่วงใย และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมาตลอด ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจในการทำ วิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจเป็นอย่างมาก

ขอขอบคุณญาติพี่น้องของผู้วิจัยทุกคน โดยเฉพาะอาภรณ์ อาม่า ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ห่วงใย และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยมาตลอด

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ และคุณแม่ ที่คอยอบรมสั่งสอน เลี้ยงดู ผู้วิจัยด้วยความรัก และคอยอยู่เคียงข้าง เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอเมื่อยามท้อ ทำให้ผู้วิจัยเติบโตมา ด้วยความสุข และมีพลังในการทำสิ่งต่าง ๆ รวมถึงการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	23
สมมติฐานการวิจัย	23
ขอบเขตของการวิจัย	23
ข้อดกลงเบื้องต้น.....	23
นิยามศัพท์เฉพาะ	25
เวลาที่ใช้ในการวิจัย	25
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	25
วิธีดำเนินการวิจัย	25
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	27
2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม	28
การประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม.....	28
เรือประมงยุคก่อนปี พ.ศ. 2500.....	30
เรือประมงในยุคหลังปี พ.ศ. 2500 ถึงปัจจุบัน	33
ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพประมงในจังหวัด	
สมุทรสงคราม	43
ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับแม่ย่านางเรือ.....	44
ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับหมาโจ้ว.....	50
ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับหลวงพ่อบ้านแหลม	53

สารบัญ

บทที่		หน้า
	ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์.....	56
3	กลวิธีการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม.....	62
	จำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม.....	62
	จำนวน 2 พยางค์.....	62
	จำนวน 3 พยางค์.....	62
	จำนวน 4 พยางค์.....	63
	จำนวน 5 พยางค์.....	63
	จำนวน 6 พยางค์.....	63
	จำนวน 7 พยางค์.....	63
	วิธีการประกอบชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม	65
	วิธีการประกอบชื่อเรือประมงด้วยคำ.....	66
	วิธีการประกอบชื่อเรือประมงด้วยอักษรย่อและคำ.....	67
	วิธีการประกอบชื่อเรือประมงด้วยคำและตัวเลข	69
	วิธีการประกอบชื่อเรือประมงด้วยอักษรย่อ คำ และตัวเลข	71
4	ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม	75
	การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม	75
	กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น	76
	กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับเรือประมง	78
	กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง	79
	กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือ ประมง	81
	กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ.....	84
	กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความดีงาม	85
	กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับเรือและสมรรถนะของเรือ	86
	กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง.....	87
	กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ	87
	กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ.....	87

บทที่	หน้า
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับทรัพย์สิน ของมีค่า.....	88
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญ.....	88
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประเทศไทย	88
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับการเกิด	88
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย	88
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความยิ่งใหญ่.....	89
การวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม	92
โครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย	92
โครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย	94
โครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย	97
โครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย	100
โครงสร้างทางความหมายแบบ 5 กลุ่มที่มาและความหมาย	103
5 ความเชื่อ และค่านิยมของคนในจังหวัดสมุทรสงครามที่สะท้อนจากชื่อเรือประมง.....	108
ความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม	108
ความเชื่อเรื่องโชคลาภ.....	109
ความเชื่อเรื่องตัวเลข	110
ความเชื่อเรื่องสิริมงคล	117
ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์	119
ค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม	122
ค่านิยมเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัว	123
ค่านิยมความภาคภูมิใจในตนเอง	126
ค่านิยมในการให้ความสำคัญต่ออาชีพประมง	127
ค่านิยมเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง ชัยชนะ และความมั่งคั่ง	128
6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	130
สรุปผลการวิจัย	130
อภิปรายผลการวิจัย	137
ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	144

	หน้า
บรรณานุกรม.....	145
ภาคผนวก.....	159
ภาคผนวก ก รายชื่อเรือประมงที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	160
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม	175
ประวัติผู้วิจัย.....	177

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ค่าความถี่และร้อยละการปรากฏของจำนวนพยางค์ในการตั้งชื่อเรือ ประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม.....	64
2	ค่าความถี่และร้อยละการปรากฏของวิธีการประกอบชื่อของเรือประมง ในจังหวัดสมุทรสงคราม.....	73
3	ค่าความถี่และร้อยละการปรากฏของกลุ่มที่มาและความหมายของ ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม	89
4	ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย 1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	93
5	ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	94
6	ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	95
7	ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย 3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	96
8	ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย 3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	98
9	ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย 4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	100
10	ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย 4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	101
11	ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย 5 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	103
12	ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 5 กลุ่มที่มาและความหมาย 5 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	104
13	ค่าความถี่และร้อยละของโครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมง ในจังหวัดสมุทรสงคราม.....	105

ตารางที่		หน้า
14	ค่าความถี่และร้อยละการปรากฏตัวเลขมงคลในชื่อเรือประมง จังหวัดสมุทรสงคราม	111

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ตัวอย่างการจำแนกข้อมูลแบบ Taxonomies	8
2	การจับปลาในโป๊ะน้ำลึก.....	30
3	เรือสำหรับออกไปปฏิบัติงานสร้าง โปะกลางทะเล	31
4	ลักษณะของ โปะน้ำลึก หรือ โปะเฟือก	33
5	ส่วนประกอบของเรือดงเก	35
6	การจับสัตว์น้ำด้วยอวนดงเก	36
7	เรือประมงอวนลากเดี่ยว	38
8	การจับสัตว์น้ำด้วยอวนลากเดี่ยว	39
9	การจับสัตว์น้ำด้วยอวนลากคู่.....	40
10	การจับสัตว์น้ำด้วยอวนดำ	42
11	โจนเรือที่เชื่อกันว่าเป็นที่อยู่ของแม่ย่านางถูกประดับประดาอย่างสวยงาม	45
12	ลักษณะการเจิมโจนเรือ	47
13	เจ้าแม่ทับทิมหรือหม่าโจ้ว	53
14	พระพุทธรูปหลวงพ่อบ้านแหลม	55
15	กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์	58
16	ประติมากรรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์	59
17	รูปปั้นกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ที่ประดิษฐานในศาล	60

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาชีพประมงนับว่าเป็นอาชีพหนึ่งของคนไทยที่ยังคงอยู่มาจนถึงทุกวันนี้ จังหวัดที่ประชาชนประกอบอาชีพประมงได้แก่ จังหวัดที่เป็นหัวเมืองชายทะเลไทย เช่น ตรัง ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม เป็นต้น แต่หัวเมืองชายฝั่งทะเลที่ถือว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจไทยในการประมงคือ พื้นที่ที่ติดกรุงเทพมหานคร อย่างสมุทรสาคร และสมุทรสงคราม ดังที่ดร.ณิ พงษ์สวัสดิ์ และคณะ (2549 : 28) กล่าวว่า “เมื่อพื้นที่แถบสมุทรสาครและสมุทรสงครามเชื่อมโยงกับกรุงเทพ ฯ โดยทางรถไฟ ธุรกิจประมงที่มหาชัยและแม่กลองก็คึกคัก กลายเป็นแหล่งจัดส่งปลาที่สำคัญของประเทศ” ปัจจุบันนี้อาชีพประมงและผลิตภัณฑ์จากทางทะเลก็นับว่ายังคงสร้างมูลค่าให้แก่เศรษฐกิจไทยไม่น้อย โดยเฉพาะการประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ดังที่ สุรจิต ชีรเวทย์ (2541 : 57) ได้กล่าวไว้ว่า “ประเทศไทยคือผู้ส่งออกสินค้าสัตว์น้ำรายใหญ่ที่สุดในโลก และตลาดปลาแม่กลอง ภายใต้การบริหารโดยสหกรณ์ประมงแม่กลอง จำกัด คือตลาดปลาทางบกที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ”

จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดหนึ่งในประเทศไทยที่ผู้คนมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สายน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนในจังหวัดสมุทรสงครามคือ แม่น้ำแม่กลอง อันเป็นแม่น้ำที่สำคัญสายหนึ่งในประเทศไทย และเป็นแม่น้ำที่ถือได้ว่ามีความเป็นมาที่ยาวนานและหล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนมาตั้งแต่ดั้งเดิม ดังที่ ดร.ณิ พงษ์สวัสดิ์ และคณะ (2549 : 5) ได้กล่าวว่า

ลำน้ำที่เก่าแก่และสัมพันธ์กับการตั้งหลักแหล่ง การอยู่อาศัยและการทำมาหากินของผู้คนในดินแดนประเทศไทยที่มีมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์นั้น คงไม่มีแม่น้ำไหนจะเก่าแก่เท่ากับแม่น้ำแม่กลอง ร่องรอยของวัดอุโบสถวัดกุสุมาลย์ที่พบในบริเวณลุ่มน้ำแม่กลองนั้น ล้วนสะท้อนให้เห็นว่าผู้คนที่อยู่ในลุ่มน้ำนี้เพิ่มขึ้นจากการเกิดและการเคลื่อนย้ายของคนจากการเกิดและการเคลื่อนย้ายของคนจากภายนอกหลายเผ่าพันธุ์เข้ามาตั้งหลักแหล่งและถิ่นฐาน

เป็นกระบวนการที่คลี่คลายเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน จึงนับได้ว่าเป็นบริเวณลุ่มน้ำที่มีความหมายต่อพัฒนาการของผู้คนและบ้านเรือนในภาคกลางของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง...

วิถีชีวิตผู้คนในจังหวัดสมุทรสงครามมีความผูกพันกับสายน้ำมาตั้งแต่อดีต ทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย หรือน้ำเค็ม จนได้ขึ้นชื่อว่าเป็นเมืองสามน้ำ จึงทำให้จังหวัดสมุทรสงครามเป็นเมืองที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติทางน้ำ ดังนั้นอาชีพส่วนใหญ่ของผู้คนในจังหวัดจึงเป็นอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับสายน้ำเป็นหลัก ดังความตอนหนึ่งที่ ครูณี พงษ์สวัสดิ์ และคณะ (2549 : 5) ได้กล่าวว่า

แม่กลองเป็นเวนิชแห่งตะวันออกแห่งสุดท้ายของประเทศไทย...เมืองแม่กลองเป็นเมืองสามน้ำคือ มีทั้งน้ำจืดแถบอำเภอบางคนที น้ำกร่อยแถบอำเภอมัทพวาและอำเภอเมืองตอนบน และน้ำเค็มทางอำเภอเมืองตอนกลางและตอนล่างกับอำเภอมัทพวาตอนล่าง เพราะเมืองแม่กลองอยู่ติดกันอ่าวไทย และเพราะแม่น้ำแม่กลองไหลออกทะเลที่นี่ ภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับแบบแผนการทำมาหากินของเมืองแม่กลองนั้น จึงตั้งอยู่บนรากฐานในเรื่องน้ำนั่นเอง

อาชีพประมงเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนสมุทรสงครามมาเป็นเวลาช้านาน ทั้งการประมงลำนํ้า และประมงทะเล (ครูณี พงษ์สวัสดิ์ และคณะ 2549 : 5) การประกอบอาชีพประมงนั้น นอกจากชาวประมงจะอาศัยความสามารถและความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพแล้ว ชาวประมงยังจำเป็นต้องอาศัยธรรมชาติที่ไม่อาจคาดการณ์ล่วงหน้าได้ในการทำประมงด้วย ดังนั้นชาวประมงจึงต้องการสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ และกำลังใจในออกเรือเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ จึงเข้ามามีบทบาทในการทำอาชีพประมง ดังที่ ประมวล สิริพันธ์แก้ว (2524 : 65) ได้กล่าวไว้ว่า

อาชีพนี้มีความเสี่ยงสูงมาก เพราะต้องเดินทางไปในท้องทะเลอันกว้างใหญ่ไพศาล เต็มไปด้วยอันตรายจากคลื่นจัด ลมแรง สัตว์ร้าย และการหลงทิศทาง ในช่วงเวลาที่ยังมีความรู้เกี่ยวกับทะเลน้อยมากย่อมมีความหวาดกลัวภัยอันตรายที่ไม่อาจคาดเดาได้ นึกถึงความอยู่รอดของชีวิตและต้องการกำลังใจ ความเชื่อและพิธีกรรมจึงเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ มีการถ่ายทอดและยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา

ความเชื่อเกี่ยวกับผีแม่ย่านางหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเรือนั้นจึงเป็นความเชื่อหนึ่งที่ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชาวประมงที่มีความผูกพันกับเรือเป็นอย่างมาก ดังที่ พรศักดิ์ พรหมแก้ว (2529 : 2875) ได้กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับแม่ย่านางว่า

แม่ย่านาง...เป็นผีที่สิงสถิตอยู่ประจำเรือแต่ละลำ ผู้ที่เป็นเจ้าของเรือส่วนมากจะมีความเชื่ออย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับผีนี้นี้ โดยเชื่อกันว่าผีแม่ย่านางเรือนี้นี้มีอยู่จริงและสิงสถิตอยู่ที่หัวเรือของเรือ

ทุกลำ เป็นผีที่อาจนำโชคหรือความหายนะมาสู่เรือของตนเองได้ ดังนั้นผู้ที่เป็นเจ้าของเรือจึงต้องมีการกราบไหว้บูชาและเซ่นสังเวยแม่ย่านางอยู่เสมอก่อนที่จะนำเรือออกทำกิจการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกเรือใช้งานครั้งแรกไม่ว่าจะเป็นเรือที่สร้างขึ้นเองหรือซื้อมาถือว่าสำคัญมากที่สุด จะต้องคุกขี้ขามและมีการเซ่นสรวงบูชาผีแม่ย่านางกันเป็นพิเศษ ซึ่งเชื่อว่าจะนำโชคชัยมาสู่เรือและทำให้กิจการของตนเองเจริญก้าวหน้าได้

ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามนั้น นอกจากจะมีความเชื่อในการเซ่นไหว้บวงสรวงแม่ย่านางประจำเรือแล้ว ชาวประมงยังมีความเชื่อในเรื่องของการตั้งชื่อเรือว่านอกจากจะใช้เรียกแทนเรือประมงแต่ละลำแล้ว ชื่อของเรือประมงยังมีความสำคัญไปถึงการเป็นชื่อของแม่ย่านางประจำเรือลำนั้น ๆ ด้วย ดังที่ สุรจิต ชีรเวทย์ (2547 : 181) กล่าวไว้ว่า “ดูเหมือนเธอจะเป็นเพศหญิง เพราะมีแม่ย่านางที่ต้องเซ่นไหว้ โยนเรือเป็นที่อยู่ของแม่ย่านาง และห้ามข้าม เธอมีชื่อเพราะพริ้งมากมาย” การตั้งชื่อเรือประมงที่ไพเราะและมีความหมายที่ดีนั้นจึงเป็นสิ่งที่ชาวประมงให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เรือและการประกอบชีพประมงของตน

ตามคติความเชื่อของคนไทยนั้น ชื่อนอกจากจะเป็นสิ่งที่ใช้เรียกแทนบุคคลหรือแสดงเอกลักษณ์ของความเป็นบุคคลนั้นแล้ว ชื่อยังมีนัยสำคัญที่แสดงถึงดวงชะตาชีวิตของเจ้าของชื่อด้วย ดังที่ ไสว วัฒนเศรษฐ (2503 : 25) ได้กล่าวไว้ว่า

การตั้งชื่อบุคคลนั้นมีความสำคัญในแง่ความเชื่อ คือถ้าผู้ใดมีชื่อดีก็เป็นศรีแก่ตัว ถ้าตั้งชื่อไม่ดีก็ทำให้ตัวมัวหมอง กล่าวคือชื่อที่ดีนั้นควรมีความไพเราะ เหมาะสมกับเพศ และมีความหมายไปในทางที่เป็นสิริมงคลแก่เจ้าของชื่อ เช่น ความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง ความอุดมสมบูรณ์ ความมั่งคั่ง หรือถ้าเป็นผู้หญิงก็อาจจะมีความหมายไปในทางที่สื่อถึงความสวยงาม ก็เป็นหญิงที่เพียบพร้อมด้วยความดีงาม เป็นคนดี เป็นต้น

นอกจากความสำคัญในแง่ที่เป็นสัญลักษณ์ที่เรียกแทนตัวบุคคลและสะท้อนให้เห็นระบบความเชื่อของคนในสังคมโดยเฉพาะในเรื่องความเป็นสิริมงคลแล้ว คนไทยยังให้ความสำคัญกับการตั้งชื่อสิ่งอื่น ๆ โดยมีพื้นฐานความเชื่อสำคัญเรื่องความเป็นสิริมงคล เช่น การตั้งชื่อธุรกิจร้านค้า การตั้งชื่อเรือพระราชพิธี การตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคล เป็นต้น การตั้งชื่อสิ่งเหล่านี้ให้ความหมายที่ดีเป็นมงคลนั้น คนไทยเชื่อว่าสิ่งมงคลดังกล่าวก็จะปรากฏแก่สิ่งนั้น ๆ และส่งผลมายังชีวิตของเจ้าของสิ่งนั้นด้วย

ชื่อนอกจากจะมีความสำคัญใช้เป็นชื่อเรียกขานแทนตัวบุคคลหรือเป็นสิ่งบ่งบอกภูมิหลังของเจ้าของชื่อตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว ชื่อยังสามารถสะท้อน ค่านิยม ความนึกคิด ทัศนคติ หรือวัฒนธรรมจากชื่อที่ปรากฏได้ ตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ดังที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549 : 74) กล่าวไว้ว่า “อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์เป็นการศึกษาภาษาของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพื่อให้

เข้าใจระบบความคิด และค่านิยมของชนกลุ่มนั้น ๆ โดยเชื่อว่าภาษาเป็นเครื่องสะท้อนความรู้สึกนึกคิดและการมองโลกของผู้พูด”

ด้วยเหตุที่ว่าชื่อมีความสำคัญกับคนไทยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อไว้หลากหลาย อาทิ การตั้งชื่อบุคคล เช่น งานวิจัยของสุภาพรณ ฌ บางช้าง (2527) ศึกษาเรื่อง “การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทย” งานวิจัยของ วรางคณา สว่างตระกูล (2540) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อของคนไทยในกรุงเทพมหานคร” งานวิจัยของ สมชาย สำเนียงงาม (2545) ศึกษาเรื่อง “ลักษณะภาษาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย” การศึกษานามสกุลของบุคคล เช่น งานวิจัยของ วณิดา เจริญสุข (2532) ศึกษาเรื่อง “นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์” งานวิจัยของ ปานทิพย์ มหาไตรภพ (2545) ศึกษาเรื่อง “นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์” การตั้งชื่อสถานที่ เช่น งานวิจัยของ วิยะดา จงบรรจบ (2534) ศึกษาเรื่อง “ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจร้านค้า” นฤมล ตุงคะโหด (2547) ศึกษาเรื่อง “การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร” การตั้งชื่อเพลงลูกทุ่ง ได้แก่ งานวิจัยของ สุภัทร แก้วพัตร (2546) ศึกษาเรื่อง “การตั้งชื่อเพลงลูกทุ่งระหว่างปี พ.ศ. 2540 – 2545” การตั้งชื่อพันธุ์ไม้ ได้แก่ งานวิจัยของ วงเดือน คัยนันท์ (2547) ศึกษาเรื่อง “การตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลในภาษาไทย” การตั้งชื่อเครื่องราง วัดอุดมคงคไ้ ได้แก่ กิตติพัฒน์ เพ็ชรทองนะ (2551) ศึกษาเรื่อง “การตั้งชื่อยันต์ของคนไทย” งานวิจัยของ พรสรัญ แสงปริดิกรณ์ (2552) ศึกษาเรื่อง “การตั้งชื่อรุ่นจตุคามรามเทพ : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมไทย” และการตั้งชื่อเรือ ได้แก่ งานวิจัยของ เปี่ยมสุข ดันวิบูลย์ (2543) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาชื่อเรือพระราชพิธี” เป็นต้น

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อมีทั้งการตั้งชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ ชื่อธุรกิจร้านค้า ชื่อพันธุ์ไม้ ชื่อภาพยนตร์ ชื่อวัดอุดมคงค และชื่อเรือพระราชพิธี แต่ยังไม่มียุคศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อเรือประมง ทั้ง ๆ ที่อาชีพประมงโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรือประมงมีความผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทยมาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อให้เห็นวิถีชีวิต ค่านิยม และความเชื่อของชาวประมงผ่านภาษาจากการตั้งชื่อ อนึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิจัยนำร่องในรายวิชาสัมมนาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2553 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมงที่เป็นชาวจังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยพบผลการศึกษาที่น่าสนใจเกี่ยวกับการตั้งชื่อเรือประมง กล่าวคือ กลวิธีการตั้งชื่อเรือประมงบางชื่อมีการใช้อักษรย่อต้นชื่อ เช่น ส. สมประสงค์, พ. วิภาดา, ล. วีระวัฒนา หรือใช้ตัวเลขท้ายชื่อ

เช่น โชควิชณุ 2, ลินสมบุญนำวิ 1, กิตติมา 9 หรืออาจใช้ทั้งสองกลวิธี เช่น อ. ทวีชัย 8, อ. โชคนาวิ 1 ในด้านความหมาย ผู้วิจัยพบว่าชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามมีที่มาและความหมายซึ่งจัดไว้เป็นกลุ่มที่มาและความหมายทั้งสิ้น 12 กลุ่มที่มาและความหมาย อันได้แก่ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับทรัพย์สิน เงินทอง กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความมั่นคง กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประสิทธิภาพของเครื่องมือในการประกอบอาชีพประมง กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพประมง กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับของเรือประมง กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความนิยม และกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ ทั้งนี้กลุ่มที่มาและความหมายที่ปรากฏมากที่สุด คือ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง เช่น ที่มาและความหมายจากนามสกุลเจ้าของเรือประมง เช่น ล. วิระวัฒนา เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าหากศึกษาชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามให้ละเอียดชัดเจนมากขึ้น จะทำให้เห็นถึงกลวิธีการตั้งชื่อเรือของชาวบ้านซึ่งเป็นชาวประมง และยังสามารถให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของผู้ที่ประกอบอาชีพประมงในสังคมนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจนมากขึ้นอีกด้วย

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบความคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาชื่อเรือประมง โดยใช้วิธีการทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics)

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544 : 77) ได้กล่าวถึงความหมายของชาติพันธุ์ไว้ดังนี้ ชาติพันธุ์ (ethnicity) หมายถึงเอกลักษณ์ทางสังคมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นเพราะบุคคลนั้นมีวัฒนธรรมที่เฉพาะและแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ

ส่วนใหญ่คำว่าชาติพันธุ์มักใช้เอ่ยถึงชนกลุ่มน้อย ถึงแม้ว่าตามคำจำกัดความที่แท้จริงแล้ว ชนกลุ่มใหญ่ถือได้ว่ามีวัฒนธรรมย่อยเฉพาะตัวที่แตกต่างจากกลุ่มอื่น และมีเอกลักษณ์ที่เด่นชัดของกลุ่มตนเหมือนกัน แต่วัฒนธรรมของกลุ่มใหญ่ที่สุดมักกลายเป็นมาตรฐานคือเป็นตรงข้ามกับวัฒนธรรมย่อยของชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ

กลุ่มที่มีชาติพันธุ์ต่างกับกลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะที่ต่างกับกลุ่มใหญ่ในสังคม เรียกว่า กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Group) ความแตกต่างทางชาติพันธุ์อาจเกิดจากปัจจัยหนึ่งหรือหลายประการ ทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เช่น ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี การรับประทานอาหาร การแต่งกาย

ในประเทศไทยกลุ่มชาติพันธุ์ที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มชนที่เป็นที่รู้จักกันในนามของ ชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มชาวมุสลิม กลุ่มชาวเขาเผ่าต่าง ๆ กลุ่มชาวเขมร กลุ่มชาวมอญ กลุ่มลาวโซ่ง กลุ่มชาวจีน กลุ่มชาวอินเดีย (ซิกข์) ฯลฯ ความแตกต่างที่แยกให้กลุ่มเหล่านี้เป็นกลุ่มที่มีเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนซึ่งต่างจากคนไทยส่วนใหญ่ในประเทศ ได้แก่ ศาสนา เช่นชาวมุสลิม ชาวจิกข์ หรือลักษณะอื่น ๆ ทางวัฒนธรรม ได้แก่ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีรวมทั้งการแต่งกายด้วย

การศึกษาด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ได้รับการยอมรับว่าเป็นแขนงหนึ่งของการศึกษาภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnolinguistics) ซึ่งศึกษาภาษาในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกับสังคมอย่างแน่นแฟ้นจนแทบจะแยกออกจากกันไม่ได้ นักสังคมวิทยาต้องเข้าใจมโนภาพต่างๆที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ในทำนองเดียวกัน นักมานุษยวิทยาหรือนักชาติพันธุ์วิทยาก็ต้องเข้าใจมโนภาพต่าง ๆ เกี่ยวกับสังคม (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2544 : 7 - 8)

วิลเลียม ซี สเตอ์ทเวินท์ (อ้างถึงใน วนิดา เจริญสุข , 2532 : 5) ได้อธิบายความหมายของการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ และเสนอวิธีการหรือหลักการที่ใช้ในการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมตามแบบวิทยาศาสตร์ 6 วิธี คือ

1. Etic and Emic
2. Domains
3. Terminology
4. Paradigms and componential analyses
5. Taxonomies
6. Discovery Procedures

Etic and Emic

Etic คือ ลักษณะสากลหรือลักษณะที่เป็นอิสระจากวัฒนธรรมเฉพาะที่ทุกสังคมมีอยู่ร่วมกันไม่เป็นลักษณะทางวัฒนธรรมของสังคมสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ ผู้ที่เสนอวิธีการศึกษา Etic คือ ไพค์ ซึ่งเขานำวิธีการนี้ไปศึกษาภาษา สำหรับวัฒนธรรมที่เป็นของแต่ละกลุ่มชนหรือสังคมเรียกว่า Emic ความรู้เรื่อง Etic จะช่วยให้การศึกษา Emic ของแต่ละวัฒนธรรมง่ายขึ้น เช่น วัฒนธรรมการตั้งชื่อบุคคล เป็น Etic คือวัฒนธรรมที่ทุกสังคมมีร่วมกัน แต่คนไทยมีวัฒนธรรมในการตั้งชื่อต่างจากคนชาติอื่น จัดเป็น Emic เป็นต้น ดังนั้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้นำ Emic มาศึกษาชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

Domains

Domains หมายถึง แดววงของศัพท์หรือหมวดศัพท์ที่ศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากในการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ผู้ศึกษาต้องรู้แดววงศัพท์ที่แน่นอนว่าจะศึกษาศัพท์เรื่องใด ซึ่งแดววงคำศัพท์ดังกล่าวนี้คือแดววงความหมาย เช่น แดววงคำศัพท์ของ คำเรียกญาติ คำเรียกสี เป็นต้น

Terminology

Terminology คือชื่อสิ่งของต่าง ๆ ที่ทุกภาษามี ซึ่งในแต่ละชื่อล้วนแฝงไปด้วยระบบความนึกคิดของเจ้าของภาษานั้น เช่น ชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ เป็นต้น

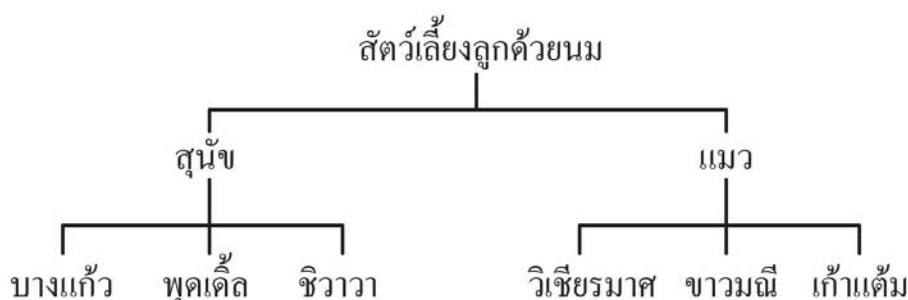
Paradigms and componential analyses

Paradigms คือวิธีจัดกลุ่มหรือจำแนกข้อมูลให้เป็นชุดเดียวกัน โดยพิจารณาจากลักษณะร่วมของข้อมูลเหล่านั้น ทำให้เป็นข้อมูลประเภทเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกัน ส่วน componential analyses คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้แก่วิธีการจัดประเภท หรือจำแนกข้อมูลโดยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ซึ่งช่วยให้สามารถแยกประเภทของกลุ่มข้อมูลที่ศึกษาได้

Taxonomies

Taxonomies คือ วิธีการจัดกลุ่มหรือจำแนกประเภทของข้อมูล โดยยึดหลัก 2 ประการคือ ความต่าง และการรวมเข้า กล่าวคือการจำแนกประเภทนี้จะดูจากระดับของศัพท์ที่ลดหลั่นกันไป ศัพท์ที่อยู่บนจะรวมศัพท์ที่อยู่ล่างเข้าไว้เป็นประเภทเดียวกัน ส่วนศัพท์ที่อยู่ในระดับเดียวกันจะแยกไว้เป็นคนละประเภท ตัวอย่างเช่น สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จำแนกเป็น สุนัขและ

แมว ซึ่งอยู่ในระดับเดียวกันคือเป็นสัตว์คนละประเภทกัน ส่วนศัพท์ที่อยู่ด้านล่างจะรวมเป็นประเภทเดียวกับศัพท์ที่อยู่บน กล่าวคือ บางแก้ว พุดเค็ล ชิววา จะถูกรวมไว้ในประเภทเดียวกับสุนัข และ วิเชียรมาส ขาวมณี เก้าแต้ม จะถูกรวมไว้ในประเภทเดียวกับแมว ดังแผนภูมิ

รูปภาพที่ 1 ตัวอย่างการจำแนกข้อมูลแบบ Taxonomies

Discovery Procedures

Discovery Procedures คือวิธีเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง และเป็นข้อมูลของภาษาหรือวัฒนธรรมนั้นจริง ไม่ได้นำวัฒนธรรมของผู้วิเคราะห์ไปเป็นแบบหรือเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมที่จะศึกษา ทั้งนี้วิธีการดังกล่าวมักจะได้มาจากการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในชุมชนที่ต้องการศึกษาวัฒนธรรม

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549 : 83) ได้สรุปหลักการสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ ดังนี้

1. คำในภาษาเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ ดังนั้นการวิเคราะห์คำทำให้เห็นและเข้าใจมโนทัศน์ ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจระบบความรู้ ความคิด และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้
2. ข้อมูลที่ใช้ต้องได้มาอย่างธรรมชาติ และเป็นวัตถุวิสัย
3. เน้นการวิเคราะห์ความหมายของคำ
4. ผู้วิเคราะห์ต้องใช้วิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้
5. เป้าหมายของการวิเคราะห์คือการตีแผ่ระบบความรู้จากมุมมองของชาวบ้าน ไม่ใช่จากมุมมองของผู้วิเคราะห์

เพราะฉะนั้นการศึกษาชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการทางศึกษาทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์คือ Terminology หรือ ชื่อสิ่งของต่าง ๆ ที่ทุกภาษามี ใน

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละชื่อล้วนแฝงไปด้วยระบบความนึกคิดของเจ้าของภาษานั้น และใช้ Discovery Procedures หรือ วิธีเก็บข้อมูลที่แท้จริง โดยการสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมง และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนประมงจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นวัฒนธรรมจริง และนำข้อมูลที่ได้มาตีแผ่ความคิดของชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อ

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งชื่อในสังคมไทย มีผู้ศึกษาไว้อยู่เป็นจำนวนมาก ในการทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อและนามสกุลของบุคคล เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อสถานที่ และเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชื่ออื่น ๆ ดังนี้

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อและนามสกุลของบุคคล

ชื่อและนามสกุลของบุคคลนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ติดตัวบุคคลมาแต่กำเนิด คนส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับชื่อและนามสกุลเป็นอย่างมาก เพราะเชื่อว่าชื่อที่ดีนั้นมีความสำคัญ ทำให้เจ้าของชื่อมีความเป็นสิริมงคลในชีวิตไปด้วย ซึ่งสามารถสะท้อนค่านิยม ความคิด ความเชื่อของกลุ่มชนต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อและนามสกุลของคนไทยจึงเริ่มมีมากขึ้น และมีความหลากหลายแตกต่างกันไป ทั้งนี้งานวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อและนามสกุลมีการศึกษาทั้งในแง่ลักษณะภาษาที่ปรากฏอยู่ในชื่อ วิธีการและเกณฑ์ในการตั้งชื่อ และความหมายของชื่อที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม ความคิด ความเชื่อของคนไทยที่สะท้อนได้จากชื่อ ดังนี้

สุภาพรณ ฦ บางช้าง (2527) ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทยสรุปได้ดังนี้ การตั้งชื่อของคนไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน โดยใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์เชิงสังคมมาเป็นแนวทางในการวิจัย ใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เช่น ประชุมศิลาจารึกจดหมายเหตุ และรายชื่อประชากรจากกองทะเบียนกระทรวงมหาดไทย รายชื่อจากสมุดโทรศัพท์ เป็นต้น ผู้วิจัยพบว่าชื่อของคนไทยมีลักษณะของการบ่งบอกสถานภาพทางสังคมของเจ้าของชื่อเช่น อ้าย ยี่ งาม จั่ว เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าชื่อของบุคคลมักจะแสดงความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นมงคลทั้งทางด้านรูปธรรมและนามธรรม เช่น ทอง แก้ว พลอย บุญมี บุญช่วย เป็นต้น ความหมายของชื่อที่สะท้อนความเชื่อในเรื่องเครือญาติจะแสดงลำดับความเป็นลูกคนโต คนกลางหรือคนเล็ก เช่น ภูมิใหญ่ ภูมิเล็ก เป็นต้น คนไทยในสมัยต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงกลวิธีในการตั้งชื่อกมากขึ้น คือตั้งชื่อตามตำราเพื่อเพิ่มความเป็นสิริมงคลให้แก่ผู้เป็นเจ้าของชื่อ โดย

ความหมายมักจะสื่อให้เห็นถึงผู้มีอำนาจ ชัยชนะ ความเจริญ ความฉลาดปราดเปรื่อง ความงดงาม เป็นต้น

วนิดา เจริญสุข (2534) ศึกษาเรื่องนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนในประเด็นที่สำคัญ 3 ประการ คือ หลักเกณฑ์ในการตั้งนามสกุล ความหมายของนามสกุล และค่านิยมที่สะท้อนจากความหมายของนามสกุล โดยใช้วิธีการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์หรือวิธีการทางชาติพันธุ์ภาษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาษาของกลุ่มชนเพื่อให้เข้าถึงระบบความนึกคิดและค่านิยมของกลุ่มชนนั้น ๆ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. หลักเกณฑ์ในการตั้งนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนมี 2 ลักษณะ คือนามสกุลซึ่งปรากฏคำของแซ่เดิม ซึ่งจะปรากฏใน 3 ลักษณะ คือ 1. มีคำทางเสียงของแซ่เดิม เช่น ปิงตระกูล (มาจากแซ่ปิง) ฉายแสงอรุณ (มาจากแซ่ฉาย) 2. มีคำทางความหมายของแซ่เดิม เช่น วิไลศิริกุล (มาจากแซ่ตั้ง โดยตั้งแปลว่าตกแต่ง และวิไลก็แปลว่าสวยงาม) 3. มีคำทางเสียงและความหมายของแซ่เดิม เช่น อิศราญจน์กุล (มาจากแซ่อึ้ง) และอีกลักษณะคือนามสกุลซึ่งไม่ปรากฏคำของแซ่เดิม เช่น นามสกุลวิระสกุลวงศ์ (มาจากแซ่แต้) เฉชนศักดิ์ (มาจากแซ่ตั้ง) เป็นต้น

2. นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนจะมีความหมายทั้งที่เป็นความหมายทางรูปธรรมและนามธรรม และความหมายที่นิยมนำมาตั้งเป็นนามสกุลส่วนมากมักเป็นความหมายที่แสดงถึงสิ่งที่บุคคลนั้นต้องการอยากจะมี ได้แก่ ความเป็นเลิศ ความมั่งคั่งร่ำรวย ความเจริญรุ่งเรือง ความรู้ ความสามารถ รุ่งลงมา ได้แก่ อำนาจสถาบรรดาศักดิ์ ชัยชนะ ชื่อเสียงเกียรติยศ ส่วนความหมายที่เกี่ยวกับคุณธรรม ความประพฤดิหรือจริยธรรมที่ควรปฏิบัติมีปรากฏไม่มากนัก

3. ค่านิยมของคนไทยเชื้อสายจีนที่สะท้อนอยู่ในนามสกุลที่พบมี 6 ประการ คือ

1. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่ปรารถนาในชีวิต เช่น นามสกุล ชนบาล สมบัติ รุ่งโรจน์กุล

2. ค่านิยมเกี่ยวกับความรู้ความสามารถเป็นสิ่งที่เขายกย่อง เช่น นามสกุล วิจิตรชำนาญ เมธีเจริญวงศ์

3. ค่านิยมเกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ เช่น นามสกุล กุศลอภิบาล เทวาพิทักษ์สิน

4. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัติคน เช่น นามสกุล องอาจสกุลรัตน์ วิริยะกิจโกศล

5. คำนิยมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพค้าขาย เช่น นามสกุล ไวยศิริกุล เวสสะประวีณวงศ์

6. คำนิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เช่น นามสกุล มารดาพิทักษ์ ธีรรัตน์สกุล

วรารณา สว่างตระกูล (2540) ศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อจริงของคนไทยในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจำนวนพยางค์ การสร้างคำ ที่มาของภาษาและความหมาย ตามตัวแปรเพศและอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือชื่อจริงของผู้มีสัญชาติไทยที่เป็นสามัญชน เกิดในระหว่างปี พ.ศ. 2465 – 2479 และในระหว่างปี พ.ศ. 2525 – 2539 และมีชื่ออยู่ในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของสำนักงานเขต จำนวน 4 เขต ของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สำนักงานเขตพระนคร สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ สำนักงานเขตบางคอแหลม สำนักงานเขตคลองสาน รวมทั้งหมดจำนวน 1,040 ชื่อ

ผลการศึกษาพบว่า ในเรื่องจำนวนพยางค์ ชื่อของเพศชายมีจำนวนพยางค์น้อยกว่าชื่อของเพศหญิงในกลุ่มอายุเดียวกัน และชื่อของกลุ่มอายุมากมีจำนวนพยางค์น้อยกว่าชื่อของกลุ่มอายุน้อยในเพศเดียวกัน ด้านการสร้างคำ ชื่อของเพศชายมีการสร้างคำที่ซับซ้อนน้อยกว่าชื่อของเพศหญิงในช่วงอายุเดียวกัน ด้านที่มาของภาษา กลุ่มอายุมากทั้งเพศชายและหญิงมีที่มาของภาษาที่เป็นภาษาไทยมากที่สุด ส่วนในกลุ่มอายุน้อยชื่อของทั้งสองเพศมีที่มาของภาษาที่เป็นภาษาบาลี – สันสกฤตมากที่สุด และด้านความหมาย ชื่อของเพศชายส่วนใหญ่มีความหมายเกี่ยวกับอำนาจ ชัยชนะ ความเป็นเลิศ และความกล้าหาญมากที่สุด ส่วนชื่อเพศหญิงส่วนใหญ่จะมีความหมายเกี่ยวกับความงาม ความบริสุทธิ์มากที่สุด

ชมพูนุท โพธิ์ทองคำ (2541) ศึกษาการตั้งชื่อของชาวกระเหรี่ยงโป ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยศึกษาว่าการตั้งชื่อของชาวกระเหรี่ยงโปมีการตั้งชื่อเป็นภาษากระเหรี่ยงหรือภาษาไทย วิธีการตั้งชื่อ และศึกษาความหมายของชื่อที่สะท้อนให้เห็นสภาพสังคม แนวความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของคนในสังคม โดยใช้วิธีการศึกษาแบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ กลุ่มอายุระหว่าง 41 – 60 ปี กลุ่มอายุ 21 – 40 ปี และกลุ่มอายุระหว่าง 1 – 20 ปี ทั้งชายและหญิง จำนวน 5 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 450 คน วิธีการศึกษาใช้การลงพื้นที่สัมภาษณ์ในภาคสนามและจากรายชื่อ ในทะเบียนราษฎรอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า

1. ลักษณะการตั้งชื่อของชาวกระเหรี่ยงที่อำเภอสวนผึ้งจะใช้ 2 ภาษา คือชื่อที่เป็นชื่อกระเหรี่ยงและชื่อภาษาไทย การตั้งชื่อของคนในแต่ละกลุ่มอายุจะมีความแตกต่างกัน คน

กลุ่มอายุ 41-60 ปี และ 21 – 40 ปี ส่วนใหญ่จะมีทั้งชื่อภาษากะเหรี่ยงและภาษาไทย และคนในกลุ่มอายุระหว่าง 1- 20 ปี จะมีการตั้งชื่อเป็นภาษาไทยเท่านั้น

2. การตั้งชื่อภาษากะเหรี่ยงมี 4 วิธีการคือ 1. วิธีตั้งตามเสียงชื่อภาษากะเหรี่ยง 2. วิธีตัดเสียง/เพิ่มเสียง/เปลี่ยนแปลงเสียงชื่อภาษากะเหรี่ยง 3. วิธีแปลความหมายชื่อภาษากะเหรี่ยง 4. ใช้ชื่อภาษาไทย

3. ความหมายของชื่อจะแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มอายุ คือในกลุ่มอายุระหว่าง 41-60 ปี ส่วนใหญ่จะตั้งชื่อที่มีความหมายเป็นสิริมงคล ได้แก่ ต้นไม้ ดอกไม้ สิ่งของเครื่องใช้ ฯลฯ ในกลุ่มอายุระหว่าง 21 – 40 ปี เริ่มมีการตั้งชื่อที่มีความหมายในทางนามธรรม ได้แก่ ความดี ความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรือง ฯลฯ มากขึ้น และยังคงมีชื่อที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นสิริมงคลด้วย ในกลุ่มอายุระหว่าง 1- 20 ปี การตั้งชื่อที่เป็นภาษาไทยส่วนใหญ่จะมีความหมายไปในทางนามธรรม ได้แก่ อำนาจ ชัยชนะ ความสำเร็จและความเจริญรุ่งเรือง

วิรัช ศิริวัฒนะนาวิณ (2544) ศึกษาการตั้งชื่อของคนไทย ซึ่งศึกษาเฉพาะชื่อสามัญชนที่เป็นคำไทยหรือคำยืมภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษาเขมร โดยศึกษาความเป็นมาของการตั้งชื่อ หลักโหราศาสตร์ในการตั้งชื่อ ศึกษาว่าผู้ใดเป็นผู้ตั้งชื่อและเงื่อนไขในการตั้งชื่อ และเปรียบเทียบผู้ที่ตั้งชื่อและเงื่อนไขในการตั้งชื่อของคนไทย 2 ช่วงอายุ รวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ของชื่อบุคคลในครอบครัวเดียวกันของคนไทย

ผลการศึกษาพบว่าผู้ตั้งชื่อได้แก่ บิดา มารดา พระภิกษุ ญาติผู้ใหญ่ ผู้รู้ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเกิดของทารก โดยพบบิดามารดาเป็นผู้ตั้งชื่อมากที่สุด และมีแนวโน้มว่าบิดามารดาจะตั้งชื่อน้อยลงแต่จะเลือกชื่อจากหนังสือแนะนำการตั้งชื่อนำมากขึ้น ส่วนเงื่อนไขในการตั้งชื่อพบว่ามี 9 เงื่อนไข คือ เพศ หลักโหราศาสตร์ ความหมาย ความไพเราะ ความแปลกใหม่ ชื่อบุคคลในครอบครัว นามสกุล การเลียนแบบ และเสียงที่อาจเกิดปัญหา โดยกลุ่มอายุน้อยมีแนวโน้มว่าจะตั้งชื่อให้มีความแปลกใหม่มากขึ้น

ด้านความสัมพันธ์ของชื่อบุคคลในครอบครัวเดียวกันพบว่า มีความสัมพันธ์ 4 ประเภท ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางเสียง ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ทางเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์หน้า เช่น เจริญ + จันทร = จารุวรรณ, จันจิรา, จาตุรณ ความสัมพันธ์ทางเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์หลัง เช่น สมพงษ์ + อำไพ = กิตติพล, วราพร ความสัมพันธ์ทางเสียงของพยัญชนะต้นทุกพยางค์ เป็นต้นว่า ชื่อบิดากับชื่อนูตรทุกคน เช่น อำนวย – อำนาจ, อนนท์, อนันต์ และความสัมพันธ์ทางเสียงสัมผัสสระ คือ ส่งเสียงสัมผัสสระต่อกันไปโดยตลอด เช่น ทวิช + ปณิสรา = ภาณุวัฒน์, ทัชชา ความสัมพันธ์ทางพยางค์ ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ทางรูปพยางค์

หน้า หรือรูปพยางค์หน้าของชื่อเหมือนกัน เช่น สุชาติ + สุปราณี = สุวดี และความสัมพันธ์ทางรูปพยางค์หลัง เช่น ชื่อบิดา “วิทยา” กับชื่อบุตร “นิตยา” ความสัมพันธ์ทางคำ เช่น สมหวัง + สมบุญ = สมใจ และความสัมพันธ์ทางความหมาย เป็นต้นว่า ชื่อบิดากับชื่อบุตรชายมีความหมายเดียวกัน เช่น บิดาชื่อ “ปราดเปรื่อง” บุตรชายชื่อ “ปราชญ์ปรีชา” ทั้งนี้กลุ่มอายุน้อยมีแนวโน้มว่าจะตั้งชื่อบุคคลในครอบครัวเดียวกันให้มีความสัมพันธ์กันมากขึ้น

สมชาย ลำเนียงงาม (2545) ศึกษาเรื่อง “ลักษณะภาษาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย” โดยการวิเคราะห์รูปคำและความหมายของชื่อคนไทยในกลุ่มอายุที่ต่างกัน และเปรียบเทียบความเชื่อของคนไทยในภาคต่าง ๆ

ผลการวิจัยพบว่า ชื่อของคนไทยสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีผ่านทางรูปคำและความหมายของชื่อ โดยทางรูปคำพบว่า มีการใช้รูปคำตามตำราทักษา ซึ่งเป็นตำราที่นิยมใช้เป็นหลักในการตั้งชื่อ โดยเลี่ยงการใช้อักษรกาลกิณีประจำวันเกิด เลือกอักษรเดชหรืออักษรศรีนำหน้าชื่อ และตั้งชื่อให้มีความสัมพันธ์กับชื่อของบิดามารดา ส่วนด้านความหมายของชื่อ พบว่าเลือกให้ความหมายของคำที่เป็นสิริมงคล 12 กลุ่ม ความหมายที่เด่นมากที่สุดไปน้อยที่สุดได้แก่ ความดีงามและความเจริญรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง ธรรมชาติ คน และวงศ์ตระกูล เกียรติยศ ชื่อเสียงและอำนาจ กิริยาและคุณลักษณะ ความรู้ความสามารถ ความสุขและความรัก ศาสนาและความเชื่อ ความเหมาะสมและการเปรียบเทียบ การดำรงอยู่ ลำดับและจำนวน

เรื่องการเปลี่ยนแปลงความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย ซึ่งใช้การวิเคราะห์จากชื่อคนไทยที่กลุ่มอายุต่างกัน ทั้งนี้ถือว่าเป็นตัวแทนของชื่อที่ต่างสมัยกัน ทางด้านรูปคำพบว่าชื่อคนกลุ่มอายุ 81 ปีขึ้นไป หรือชื่อคนสมัยก่อนสะท้อนความเชื่อดังกล่าวมากกว่าชื่อของคนกลุ่มอายุอื่น ๆ และมีแนวโน้มว่าชื่อของคนกลุ่มอายุที่ลดลง จะสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีมากขึ้น โดยใช้ชื่อที่เลี่ยงอักษรกาลกิณีและมีความสัมพันธ์กับชื่อพ่อแม่มากขึ้น เช่น ชื่อของพ่อแม่รวมผสมกันกลายเป็นชื่อลูก ด้านความหมาย พบว่า ชื่อคนสมัยก่อนสะท้อนความเชื่อว่ากิริยาอาการและคุณสมบัติของเจ้าของชื่อนี้ถือเป็นสิริมงคลมากที่สุด สมัยต่อมาถือว่าความดีงามและความเจริญรุ่งเรืองเป็นสิริมงคลมากที่สุด และชื่อกลุ่มคนอายุ 1–20 ปี หรือชื่อคนสมัยปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นความรู้ความสามารถที่ถือว่าเป็นสิริมงคลมากที่สุด

ส่วนของการวิเคราะห์ความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทยภาคต่าง ๆ พบว่า ชื่อคนกลุ่มอายุ 81 ปีขึ้นไป สะท้อนความเชื่อดังกล่าวโดยแสดงออกทางการตั้งชื่อให้สัมพันธ์กับพ่อแม่ และการเลือกให้ความหมายแตกต่างกันตามภาค แต่การเลี่ยง

อักษรกาลกิณีไม่แตกต่างกันตามภาค คือ ทุกภาคสะท้อนความเชื่อในระดับน้อย ๆ เท่ากัน ส่วนชื่อคนในกลุ่มอายุ 1 – 20 ปี พบว่ามีการเลี่ยงอักษรกาลกิณีและมีการใช้ชื่อที่มีความสัมพันธ์กับชื่อพ่อแม่ รวมทั้งมีการเลือกใช้ความหมายของชื่อแตกต่างกันตามภาค

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อสถานที่

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อสถานที่ในประเทศไทย มีอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นการศึกษาแหล่งที่มาของชื่อสถานที่ ลักษณะภาษาของชื่อสถานที่ และการสะท้อนให้เห็นสภาพสังคม สภาพแวดล้อม รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนที่อยู่บริเวณแหล่งสถานที่นั้น ๆ ซึ่งการศึกษาชื่อสถานที่แต่ละแหล่งนั้นมีความน่าสนใจแตกต่างกันไป ดังเอกสารและงานวิจัยต่อไปนี้

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และสุขุมาวดี จำหิรัญ (2527) ศึกษาการตั้งชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาชื่อทั้งหมดจำนวน 463 ชื่อ พบว่า ร้อยละ 90 เป็นชื่อที่มาจากภาษาเขมร ทำให้เข้าใจได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ในเขตนี้มีเชื้อสายเขมร และพูดภาษาเขมรท้องถิ่น การศึกษาในรายละเอียด ทำให้ทราบความหมายของชื่อหมู่บ้าน และทำความเข้าใจลักษณะวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านซึ่งเกิดจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่พบเห็น เช่น ชื่อต้นไม้ ชื่อสัตว์ ชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ลักษณะพื้นที่ เหตุการณ์ ตลอดจนลักษณะบางประการของหมู่บ้าน ชื่อหมู่บ้านที่ใช้ศึกษาทำให้เห็นว่า สิ่งแวดล้อมนั้นมีผลต่อความนึกคิดของคน แล้วถ่ายทอดมาในรูปภาษา เมื่อเวลาผ่านไปสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ก็อาจเปลี่ยนแปลงไปด้วยสิ่งที่จะทำให้ทราบถึงอดีตของหมู่บ้านได้ดีก็คือชื่อหมู่บ้าน หรือภาษาที่ใช้ในการเรียกชื่อนั่นเอง

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2529) กล่าวถึงชื่อบ้านนามเมือง สรุปได้ว่า ชื่อบ้านนามเมืองในภาคใต้จะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ทรัพยากรท้องถิ่น โบราณคดี ความเชื่อและวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ เมื่อพิจารณาชื่อบ้านที่มีมาในอดีต พบว่าการตั้งชื่อแบบใหม่มีแนวโน้มดังนี้

1. ตั้งโดยอาศัยลักษณะภูมิศาสตร์ของสถานที่นั้น ๆ อาจใช้สิ่งที่ปรากฏพิเศษเป็นส่วนขยายชื่อ เช่น ท่าข้าม หนองจิก เป็นต้น โดยส่วนใหญ่พบว่าชื่อบ้านนามเมืองมักมีคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศตามท้องถิ่นของภาคใต้นั้นคือใช้คำที่บ่งบอกสภาพที่เกี่ยวกับการมีอาณาเขตติดกับน้ำ เช่น ปาก บ่อ บาง อ่าว หนอง ห้วย เป็นต้น

2. ใช้สิ่งนิมิตหมายที่เด่นชัดที่เกิดขึ้นร่วมกับการตั้งชื่อบ้านนั้น ๆ เช่น สะบ้าย้อย เหตุเพราะมีสะบ้าใหญ่มีกิ่งก้านยื่นย้อยเป็นนิมิตหมาย เป็นต้น

3. อาศัยรูปลักษณะที่ปรากฏและใช้ความรู้สึกจินตนาการเข้าเพื่อกำหนดชื่อ และยังมีการแต่งนิทานให้เป็นตำนานแห่งชื่อด้วย เช่น เขากทะเล เพราะยอดเขามีช่องทะลุ ก็มีนิทานเรื่องเขากทะเลเล่าประกอบชื่อ หรือเกาะหนูเกาะแมว เป็นต้น

4. ชื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศ เนื่องจากภาคใต้มีความสัมพันธ์กับชาวต่างชาติมานาน จึงมีการเรียกชื่อบ้านนามเมืองตามชาวต่างประเทศ เช่น ภาษามลายู ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาอาหรับ เป็นต้น

5. ชื่อที่เกิดจากสำเนียงการพูด มักเป็นไปตามภาษาถิ่น เช่น สะทิงพระ ซึ่งมีสำเนียงภาษาถิ่นเป็น จทิงพระ เป็นต้น

6. ตั้งชื่อบ้านเมืองเป็นอนุสรณ์แก่บุคคล หรือตั้งเพื่อให้ระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น

7. ตั้งชื่อเอาเคล็ดให้เป็นมงคล อาจตั้งชื่อให้ตรงข้ามกับสภาพความเป็นจริง เช่น น้ำน้อยมักจะมือน้ำท่วม จึงตั้งชื่อบ้านว่า "น้ำน้อย" เพื่อให้เป็นมงคล

8. ใช้คำบาลีสันสกฤตที่มีความหมายเป็นสิริมงคล

มยุรี สิชมภู (2534) ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองจังหวัดยโสธร เพื่อวิเคราะห์แนวการตั้งชื่อหมู่บ้าน ลักษณะของคำ การกลายเสียง การกลายความหมายและภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏจากชื่อหมู่บ้านสรุปได้ดังนี้

แนวทางในการตั้งชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร พบว่าจะมีการตั้งตามลักษณะภูมิประเทศ ชื่อพืช ชื่อสัตว์ ชื่อสิ่งก่อสร้าง ชื่อบุคคลสำคัญ เป็นต้น มีการเปลี่ยนแปลงภาษาได้แก่ การกลายเสียง การกลายความหมาย การเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ และความสัมพันธ์รูปกับความหมาย ส่วนภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏจากชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมือง จังหวัดยโสธรแบ่งเป็น 5 ลักษณะ คือ 1. สภาพภูมิศาสตร์ 2. การเลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน 3. การดำเนินชีวิต 4. ความเชื่อ และ 5. ความสัมพันธ์กับหมู่บ้านเดิม ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่าชาวบ้านมีการตั้งแหล่งถิ่นฐานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำ ลักษณะของภูมิประเทศ คือมักมีคำว่า หนอง ท่า วัง น้ำ โคล โนน ท่ง นา ฯลฯ เช่น หนองเลื้อยตาย หนองหิน ท่าเยี่ยม โนนจำปา โนนสาวท พุ่งแต่

ทุ่งนางโกล นาคำ นาคีน้อย เป็นต้น การเลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้านจะตั้งตามแหล่งน้ำสภาพของพื้นที่ มักจะมีชื่อพืช เช่น หนองทองหลาง โนนค้อ หนองบัว บ้านหมาก บ้านยางเดี่ยว ฯลฯ

วัชรภรณ์ บัวนิล (2536) ศึกษาเปรียบเทียบการจำแนกชื่อแหล่งน้ำ 6 จังหวัดในภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการวิเคราะห์ความหมายของคำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อแหล่งน้ำ และศึกษาว่าความแตกต่างในการเรียกชื่อแหล่งน้ำ สะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรทั้งสองภาค ว่าแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

ผลการศึกษาในเรื่องคำเรียกชื่อแหล่งน้ำของทั้งสองภาค พบว่าการปรากฏของแหล่งน้ำทั้งสองภาค แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. คำเรียกชื่อแหล่งน้ำที่มีชื่อเรียกเดียวกันทั้งสองภาค 2. คำเรียกชื่อแหล่งน้ำที่มีในภาคกลางแต่ไม่มีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3. คำเรียกชื่อแหล่งน้ำที่มีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแต่ไม่มีในภาคกลาง

ในการศึกษาด้านความหมายของคำเรียกชื่อแหล่งน้ำทั้งสองภาค แบ่งความหมายออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มอรรถลักษณะหลัก 2. กลุ่มอรรถลักษณะรอง และ 3. อรรถลักษณะเฉพาะคำ ผลการศึกษาพบว่า อรรถลักษณะหลักส่วนใหญ่เป็นอรรถลักษณะที่เกิดกับคำเรียกชื่อแหล่งน้ำที่มีชื่อเรียกเดียวกันสองภาค สำหรับอรรถลักษณะรองส่วนใหญ่เป็นอรรถลักษณะที่เกิดเฉพาะในแต่ละภาค ส่วนอรรถลักษณะเฉพาะคำพบว่าเมื่ออรรถลักษณะที่เหมือนกันทั้งสองภาค แต่ใช้ชื่อเรียกต่างกัน และผู้วิจัยแบ่งอรรถลักษณะของคำเรียกชื่อแหล่งน้ำทั้งสองภาคที่สะท้อนการดำรงชีวิตของประชากรทั้งสองภาคออกเป็น 5 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ 1. คำที่มีอรรถลักษณะ [ที่ลุ่มน้ำ] 2. คำที่มีอรรถลักษณะ [ขาว] 3. คำที่มีอรรถลักษณะ [น้ำไหลออกจากดิน] 4. คำที่มีอรรถลักษณะ [สำหรับควายนอนเกลือกโคลนตม] และ 5. คำที่มีอรรถลักษณะ [น้ำไหลจากใต้ดิน] พบว่าคำที่มีอรรถลักษณะในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 สะท้อนภูมิประเทศของทั้งสองภาคแตกต่างกัน การดำรงชีวิตของประชากรทั้งสองภาคจึงแตกต่างกัน ส่วนคำที่มีอรรถลักษณะในกลุ่มที่ 3 4 และ 5 ในทั้งสองภาคไม่แตกต่างกันมากนัก จึงทำให้คำเรียกชื่อแหล่งน้ำในลักษณะดังกล่าวมีทั้งเหมือนและแตกต่างกัน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า คำเรียกชื่อแหล่งน้ำสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรทั้งสองภาคว่ามีทั้งความคล้ายคลึงและแตกต่างกัน แต่ส่วนใหญ่จะแตกต่างกันมาก

นฤมล ตุงคะโหด (2547) ศึกษาเรื่อง “การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร” โดยศึกษาที่มาหรือความหมายของชื่อวัด และความแตกต่างของลักษณะภาษาในการตั้งชื่อพื้นบ้านและชื่อราชการ รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชื่อพื้นบ้านและชื่อราชการ โดยชื่อวัดในกรุงเทพมหานครที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนทั้งหมด 440 ชื่อ

ผลการศึกษาพบว่า การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนามีที่มาหรือความหมายในการตั้งชื่อพื้นบ้านแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ส่วนชื่อราชการแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม กล่าวคือไม่ปรากฏการตั้งชื่อตามกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนี้

1. ตั้งตามชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในการสร้างวัด ตัวอย่างชื่อพื้นบ้าน เช่น วัดใหม่ยายแพง วัดบางขุนพรหม วัดเจ้าอาราม เป็นต้น ตัวอย่างชื่อราชการ เช่น วัดบพิตรพิมุข (วัดบางเลน) วัดมหาธาตุราชรังสฤษฎิ์ (วัดสลัก) เป็นต้น
2. ตั้งตามสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในวัด ตัวอย่างชื่อพื้นบ้าน เช่น วัดเสาปะโคน วัดจี่เหล็ก วัดเกาะ เป็นต้น ตัวอย่างชื่อราชการ เช่น วัดสังข์กระจาย (วัดสังฆาย) วัดยานนาวา (วัดคอกควาย) เป็นต้น
3. ตั้งตามตำแหน่งหรือชื่อตำบลที่ตั้งของวัด ตัวอย่างชื่อพื้นบ้าน เช่น วัดบางจาก วัดท้ายตลาด วัดบางยี่เรือนอก เป็นต้น ตัวอย่างชื่อราชการ เช่น วัดบางขุนเทียนนอก (วัดยมโลก) วัดบางขุนนนท์ (วัดไชยจิต) เป็นต้น
4. ตั้งตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตัวอย่างชื่อพื้นบ้าน เช่น วัดศาลาครืน วัดไฟไหม้ เป็นต้น ตัวอย่างชื่อราชการ เช่น วัดชนะสงคราม (วัดกลางนา) วัดสระเกศ (วัดสะแก) เป็นต้น
5. ตั้งตามกลุ่มชาติพันธุ์ ตัวอย่างชื่อพื้นบ้าน เช่น วัดญวนน้อย วัดมอญ วัดสามจีน เป็นต้น ส่วนชื่อราชการไม่ปรากฏ
6. ไม่ทราบที่มาในการตั้งชื่อ ตัวอย่างชื่อพื้นบ้าน เช่น วัดตะล่อม วัดครุฑ เป็นต้น ตัวอย่างชื่อราชการ เช่น วัดจันทาราม วัดสีหไกรสร เป็นต้น

กลุ่มที่ไม่ทราบที่มาหรือความหมายของชื่อ ชื่อที่เป็นชื่อพื้นบ้าน จำแนกประเภทได้เป็น 12 กลุ่ม ได้แก่ ความหมายที่เป็นธรรมชาติ, สิ่งมีค่า, พระมหากษัตริย์, พืช, สัตว์, ความเชื่อ, วรรณกรรมทางศาสนา, กริยาอาการ, ความงาม ความบริสุทธิ์ ความดี, ชัยชนะ สิริมงคล ความสุข, สถานที่ ลักษณะพื้นที่ ที่อยู่อาศัย, จำนวน ลำดับ และพวกไม่เข้ากลุ่ม ส่วนชื่อราชการที่ไม่ทราบที่มาหรือความหมายก็จำแนกได้เป็น 11 กลุ่ม เหมือนชื่อพื้นบ้าน แต่ไม่มี ความหมายประเภทจำนวน ลำดับ

ลักษณะภาษาในการตั้งชื่อวัด ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาบาลี – สันสกฤต ภาษาเขมร และภาษาจีน โดยชื่อพื้นบ้านนิยมใช้ชื่อภาษาไทยมากที่สุด เช่น วัดบางนา วัดลูกวัว เป็นต้น ส่วนชื่อราชการนิยมใช้ชื่อภาษาบาลี – สันสกฤต มากที่สุด เช่น วัดสุทธาวาส วัดปวิวาส เป็นต้น ในด้านจำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อวัดมีตั้งแต่ 1 พยางค์ จนถึง 11 พยางค์ ทั้งนี้ชื่อพื้นบ้านมีจำนวน 2 พยางค์มากที่สุด ส่วนชื่อราชการปรากฏใช้ 4 พยางค์ มากที่สุด

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชื่ออื่น ๆ

เอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อประเภทอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ ชื่อธุรกิจร้านค้า ชื่อภาษาไทยของภาพยนตร์อเมริกัน ชื่อเรือพระราชพิธี ชื่อพันธุ์ไม้มงคล ชื่อยันต์ และชื่อรุ่นจตุคามรามเทพ โดยที่งานวิจัยเหล่านี้เป็นการศึกษาถึงลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อ ที่มาและความหมายของชื่อ รวมถึงการสะท้อนให้เห็นความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของคนในสังคมไทย ดังนี้

วิยะดา จงบรรจบ (2534) ศึกษาการตั้งชื่อธุรกิจร้านค้า โดยศึกษาที่มาของภาษา การประกอบเป็นชื่อธุรกิจร้านค้า ความหมายที่นำมาตั้งชื่อธุรกิจร้านค้า ตลอดจนค่านิยมที่สะท้อนจากความหมายของชื่อธุรกิจร้านค้า ซึ่งรวบรวมรายชื่อจากชื่อที่จดทะเบียนในเดือนมกราคม พ.ศ. 2531 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2532 จำนวน 7,500 ชื่อ และข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามอีก 300 ชื่อ ผลการศึกษามีดังนี้

1. องค์ประกอบที่มาของภาษา ซึ่งนำมาเป็นชื่อธุรกิจร้านค้าที่พบมากที่สุดคือชื่อธุรกิจร้านค้าที่มาจากภาษาอังกฤษ รองลงมาคือ ชื่อภาษาไทยผสมภาษาบาลี-สันสกฤต และชื่อภาษาบาลี-สันสกฤต
2. การสร้างคำและการเรียงคำ ชื่อธุรกิจร้านค้าต่าง ๆ มีการประกอบคำ 4 ประเภท คือ คำโดด คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำที่พบมากที่สุดคือ คำประสม ที่พบน้อยที่สุดคือคำโดด
3. องค์ประกอบทางความหมายของชื่อธุรกิจร้านค้ามาจากความหมาย 2 ประเภท คือ มาจากชื่อเฉพาะ เช่น บุคคลหรือสถานที่ และมาจากไม่ใช่ชื่อเฉพาะ เช่น ความหมายเกี่ยวกับประเภทของธุรกิจร้านค้า คุณภาพ
4. ค่านิยมที่สะท้อนจากภาษาและความหมายของชื่อธุรกิจร้านค้า มี 3 ประเภท คือ ค่านิยมในการนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจร้านค้า ค่านิยมที่เป็นนามธรรม เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง อำนาจ ชัยชนะ เป็นต้น และค่านิยมที่เป็นรูปธรรมเป็นค่านิยมเกี่ยวกับคุณภาพสินค้า คุณภาพของชีวิต เป็นต้น

เปี่ยมสุข ตันวิบูลย์ (2543) ศึกษาแนวความคิดในการตั้งชื่อเรือพระราชพิธี และความหมายของชื่อตลอดจนประวัติของเรือเหล่านั้น โดยศึกษาเรือที่สร้างขึ้นเฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์รวมทั้งสิ้น จำนวน 105 ลำ ซึ่งชื่อเรือพระราชพิธีในสมัย รัชกาลที่ 1 ถึง รัชกาลที่ 5

ได้มาจากหนังสือตำนานเรือรบไทย ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ส่วนในสมัยรัชกาลที่ 6 ถึงปัจจุบันรวบรวมจากหนังสือกระบวนพยุหยาตราชลมารคของกองทัพเรือ

ผลการศึกษาพบว่า การตั้งชื่อเรือพระราชพิธีแสดงความเป็นไทยโดยใช้ภาษาไทยที่เป็นคำง่าย ๆ ใช้ศัพท์มาจากภาษาบาลี – สันสกฤตและภาษาเขมรที่มีความหมายไพเราะ เป็นคำคล้องจองทางวรรณศิลป์ ขณะเดียวกันก็ประสานความหมายของหน้าที่เรือและอื่น ๆ มีการแบ่งการตั้งชื่อเรือพระราชพิธีออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกการตั้งชื่อตามประติมากรรม โขนเรือ เรียงลำดับจากความนิยมที่พบมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ รูปสัตว์หิมพานต์ รูปสัตว์อื่น ๆ รูปสัตว์พาหนะเทพเจ้า รูปสัตว์ในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ กลุ่มที่สอง คือ การตั้งชื่อเบ็ดเตล็ด ได้แก่ การตั้งชื่อเรือพระราชพิธีโดยศิลปะการใช้ภาษา และการนำชื่อเรือในอดีตมาใช้ ซึ่งที่พบมากคือการตั้งชื่อเรือพระราชพิธีโดยศิลปะการใช้ภาษา

ภาษาที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดต่าง ๆ ที่ใช้ในการตั้งชื่อเรือโดยแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

1. ความเชื่อเรื่องสมมติเทพ เช่น เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ เป็นต้น
2. ภารกิจของเรือ เช่น เรือเสื่อหยานชล (ทำหน้าที่ในการลาดตระเวนหาข่าว) เรือจระเข้คำรามร้อง (ทำหน้าที่ในการลำเลียงอาวุธและอาหาร) เป็นต้น
3. การตั้งชื่อเพื่อให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ความเป็นสิริมงคล ความสุข ความเจริญ เช่น เรือเสวยสวัสดิ์เกษมสุข เรือล่อใจชื่น เรือรื่นใจชม เป็นต้น
4. การตั้งชื่อเพื่อแสดงถึงความสวยงามและมีค่า เรือพวงแก้ว เรือแก้ว ชิงดวง เรือวิไลเลขา เป็นต้น
5. การตั้งชื่อเรือเพื่อแสดงถึงลักษณะการเคลื่อนที่เคลื่อนไหว เช่น เรือล่องลม เรือทิวลม เรือทองปลิว เป็นต้น
6. การตั้งชื่อเรือเพื่อแสดงถึงความเป็นเจ้าของ เรือจักรพรรดิภิรมย์ เรือมณีจักรพรรดิ เรือบัลลังก์ทอง เป็นต้น

ส่วนแนวคิด ที่สะท้อนจากการตั้งชื่อเรือมากที่สุดคือ แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสมมติเทพ และแนวคิดที่พบน้อยที่สุดคือ การตั้งชื่อเรือเพื่อแสดงถึงความเป็นเจ้าของ

วงเดือน คัยนันท์ (2547) ศึกษาเรื่องการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลในภาษาไทย โดยศึกษาในด้านลักษณะโครงสร้างของชื่อ ความหมาย และความเชื่อของการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลประเภทว่าน จำนวน 345 ชื่อ และประเภทปื๊ยเขียน จำนวน 1,275 ชื่อ รวมทั้งหมด 1,620 ชื่อ

ผลการศึกษาพบว่าด้านลักษณะโครงสร้างของชื่อพันธุ์ไม้มงคลมี 3 ลักษณะ คือ ลักษณะที่เป็นคำ ลักษณะที่เป็นวลีหรือกลุ่มคำซึ่งพบมากที่สุด และลักษณะที่เป็นประโยคซึ่งพบน้อยที่สุด ด้านความหมายของชื่อพบว่า มีทั้งชื่อที่มีความหมายมงคล และชื่อที่มีความหมายอื่น ๆ โดยปรากฏชื่อที่มีความหมายมงคลมากกว่าชื่อที่มีความหมายอื่น ๆ โดยชื่อที่มีความหมายมงคล แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ ความหมายที่เกี่ยวกับความเจริญ ซึ่งพบมากที่สุด ความหมายที่เกี่ยวกับความสุข และความหมายที่เกี่ยวกับความปลอดภัย ส่วนความหมายอื่น ๆ แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ ความหมายที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ซึ่งพบมากที่สุด ความหมายที่เกี่ยวกับบุคคล และความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

ด้านความเชื่อพบว่า ความเชื่อพันธุ์ไม้มีความสัมพันธ์กับการตั้งชื่อ และชื่อของพันธุ์ไม้ยังสะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนไทยใน 8 ด้าน ได้แก่ 1. ความเชื่อในลัทธิศาสนา 2. ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ 3. ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ 4. ความเชื่อเกี่ยวกับสี 5. ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ 6. ความเชื่อเกี่ยวกับอัญมณี 7. ความเชื่อเกี่ยวกับขวัญ 8. ความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนและตัวเลข นอกจากนี้ชื่อพันธุ์ไม้มงคลยังแสดงให้เห็นค่านิยมของคนไทย 3 ด้าน ได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับความมั่งคั่ง ค่านิยมเกี่ยวกับความปลอดภัย และค่านิยมเกี่ยวกับการมีสุขภาพที่แข็งแรงและอายุยืน

กิตติพัฒน์ เพ็ชรทองนะ (2551) ศึกษาการตั้งชื่อยันต์ของคนไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกณฑ์และกลวิธีการตั้งชื่อยันต์ของคนไทย ศึกษาความหมายของชื่อยันต์ รวมทั้งความเชื่อและค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อยันต์ของคนไทย

ผลการศึกษาพบว่าเกณฑ์ที่ใช้ในการตั้งชื่อยันต์มีทั้งสิ้น 5 ประการ ได้แก่ วิธีการทำและใช้ยันต์ องค์ประกอบของยันต์ ความเชื่อในศาสนา กฤตยาคมของยันต์ และเกณฑ์อื่นๆ เกณฑ์ดังกล่าวนำมาใช้เป็นกลวิธีในการตั้งชื่อยันต์ได้ทั้งสิ้น 15 กลวิธี ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลวิธีหลัก ได้แก่ กลวิธีการตั้งชื่อยันต์โดยใช้เกณฑ์เดียว กลวิธีการตั้งชื่อยันต์โดยใช้เกณฑ์สองเกณฑ์ประกอบกัน และกลวิธีการตั้งชื่อยันต์โดยใช้เกณฑ์สามเกณฑ์ประกอบกัน ทั้งนี้กลวิธีการตั้งชื่อยันต์ตามเกณฑ์ความเชื่อในศาสนาเป็นกลวิธีการตั้งชื่อยันต์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด การศึกษาความหมายของชื่อยันต์ของคนไทยพบว่า มีการเลือกใช้หน่วยศัพท์ที่มีความหมายทั้งสิ้น 14 กลุ่มความหมาย ได้แก่ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับกิริยาและคุณลักษณะ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินเครื่องใช้และอาหาร กลุ่มความหมายเกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดีงามและความเจริญรุ่งเรือง กลุ่มความหมายเกี่ยวกับลำดับและจำนวน กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความเป็นใหญ่ชัยชนะและอำนาจ

กลุ่มความหมายเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก กลุ่มความหมายเกี่ยวกับตำแหน่งและทิศทาง กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคำแยกประเภท กลุ่มความหมายเกี่ยวกับโรคภัยและความขัดแย้ง กลุ่มความหมายเกี่ยวกับอักษรและชื่อต่างๆ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคำประกอบความ และกลุ่มความหมายเกี่ยวกับสถานที่และสิ่งปลูกสร้าง ทั้งนี้กลุ่มความหมายเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อ เป็นกลุ่มความหมายที่ได้รับความนิยมมากที่สุดและผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนความเชื่อและค่านิยมของคนไทยหลายประการ ได้แก่ความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาฮินดู ความเชื่อเกี่ยวกับผีสงเทวดา ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง และค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่พึงปรารถนา

พรสรัญ แสงปรีดิกรณ์ (2552) ศึกษาการตั้งชื่อรุ่นจตุคามรามเทพ : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มา และความหมายของชื่อรุ่นจตุคามรามเทพ รวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งชื่อรุ่นจตุคามรามเทพกับสังคมวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ชื่อรุ่นจตุคามรามเทพที่มีการจัดสร้างระหว่างปี 2530 – 2550 และเป็นชื่อที่สามารถหาที่มาและความหมายของชื่อรุ่นจากผู้จัดสร้างได้ ซึ่งมีจำนวน 502 ชื่อ ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากหนังสือ เอกสารต่าง ๆ เว็บไซต์ และการสัมภาษณ์ผู้จัดสร้างจตุคามรามเทพแต่ละรุ่น

ผลการศึกษาพบว่า ชื่อรุ่นจตุคามรามเทพมีที่มาและความหมายของชื่อรุ่นจตุคามรามเทพทั้งหมด 40 ที่มาและความหมาย โดยสามารถจัดแบ่งกลุ่มที่มาและความหมายได้เป็น 5 กลุ่ม เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่อในอำนาจบารมีของจตุคามรามเทพ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับกระบวนการจัดสร้างวัตถุมงคลจตุคามรามเทพ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่ออื่น ๆ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลักษณะของวัตถุมงคลจตุคามรามเทพ และกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจตุคามรามเทพ และเมื่อพิจารณาที่มาและความหมายของชื่อรุ่นจตุคามรามเทพจากทั้งหมด 40 ที่มาและความหมาย พบว่า ที่มาและความหมายของชื่อรุ่นจตุคามรามเทพที่มีความถี่สูงสุด 3 ลำดับแรกได้แก่เกี่ยวกับความเชื่อในอำนาจบารมีของจตุคามรามเทพในด้านความมั่งคั่งร่ำรวย จากข้อมูลของผู้จัดสร้าง และจากวัตถุประสงค์ในการจัดสร้างวัตถุมงคลจตุคามรามเทพ

ด้านโครงสร้างทางความหมายของชื่อรุ่นจตุคามรามเทพ สามารถแบ่งได้เป็น 5 รูปแบบ โดยเรียงลำดับจากโครงสร้างที่มีความถี่ปรากฏจากมากไปน้อย ได้แก่ แบบ 1 องค์ประกอบ แบบ 2 องค์ประกอบ แบบ 3 องค์ประกอบ แบบ 4 องค์ประกอบ และ แบบ 5 องค์ประกอบ ตามลำดับ ทั้งนี้แบบ 2 องค์ประกอบเป็นต้นไป สามารถแบ่งองค์ประกอบทาง

ความหมายได้ 3 ลักษณะ คือ 1. องค์ประกอบกลุ่มเดียวกัน (มีกลุ่มที่มาและความหมายเดียวกัน) 2. องค์ประกอบต่างกลุ่มกัน (มีกลุ่มที่มาและความหมายต่างกลุ่มกัน) 3. องค์ประกอบรูปแบบพิเศษ (มีกลุ่มคำหนึ่งในองค์ประกอบนั้นสามารถจัดได้มากกว่า 1 ที่มาและความหมาย) โดยองค์ประกอบที่อยู่ในกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่อในอำนาจบารมีของจตุคามรามเทพปรากฏความถี่สูงสุด

เมื่อศึกษาในด้านความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งชื่อรุ่นจตุคามรามเทพกับวัตถุประสงค์ในการจัดสร้างเชิงพุทธพาณิชย์ พบว่า ชื่อรุ่นจตุคามรามเทพสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของสภาพสังคมในวงการเช่าบูชาพระเครื่องหรือธุรกิจพาณิชย์ที่มีต่อความคิดของผู้จัดสร้างในการเลือกสรรคำมาใช้ในการตั้งชื่อ และตั้งชื่อให้มีความโดดเด่น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความปรารถนาของคนในสังคม โดยเฉพาะความต้องการมั่งคั่งร่ำรวย ส่วนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งชื่อรุ่นจตุคามรามเทพกับความเชื่อและค่านิยมของคนไทยนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อการตั้งชื่อรุ่นจตุคามรามเทพ ได้แก่ 1. ความเชื่อเกี่ยวกับจตุคามรามเทพ 2. ความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งชื่อบุคคลในสังคมไทย และ ความเชื่อและค่านิยมของคนไทยที่สะท้อนจากชื่อรุ่นจตุคามรามเทพ ได้แก่ ความเชื่อของคนในสังคมไทยที่สะท้อนจากชื่อรุ่นจตุคามรามเทพ เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย คือ ลำดับที่ 1 ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ลำดับที่ 2 ความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิศาสนา ลำดับที่ 3 ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ลำดับที่ 4 ความเชื่อเกี่ยวกับจำนวน ตัวเลข และลำดับที่ 5 ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ และค่านิยมของคนในสังคมไทยที่สะท้อนจากชื่อรุ่นจตุคามรามเทพ เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ ลำดับที่ 1 ความมั่งคั่งร่ำรวย ลำดับที่ 2 การมีอำนาจบารมี ลำดับที่ 3 การมีความสุข ลำดับที่ 4 การเกิดขุนสถานพระมหากษัตริย์ ลำดับที่ 5 การยกย่องบุคคลสำคัญ และลำดับที่ 6 การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อต่าง ๆ ทั้งชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ พันธุ์ไม้ ชื่อยี่ห้อ ชื่อรุ่นจตุคามรามเทพ ซึ่งสามารถสะท้อนค่านิยม ความคิด ความเชื่อของคนในสังคมหนึ่ง ๆ ได้ หรือการศึกษาชื่อเรือพระราชพิธี ซึ่งเป็นยานพาหนะ ก็เป็นการสะท้อนความคิดของคนชั้นสูงแต่เพียงกลุ่มเดียว ดังนั้นหากมีการศึกษาเรื่องการตั้งชื่อเรือประมงก็จะเป็นการสะท้อนแนวคิด ค่านิยมของชนชาวบ้านเกี่ยวกับอาชีพ หรือวิถีชีวิตของชนอีกกลุ่มหนึ่งในสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อศึกษาความเชื่อ และค่านิยมของชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่สะท้อนจากชื่อเรือประมง

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามมักใช้ชื่อที่มี 4 พยางค์ และมีการประกอบชื่อเรือประมงหลายลักษณะ เช่น คำ อักษรย่อและคำ ตัวเลขและคำ คำและตัวเลข อักษรย่อ และคำ และตัวเลข เป็นต้น
2. ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามส่วนใหญ่มีกลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวข้องประวัติเจ้าของเรือประมง
3. ความเชื่อ และค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อเรือประมงมีหลายประการ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาภ ความเชื่อเกี่ยวกับตัวเลข และความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. เนื่องจากชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามไม่สามารถระบุจำนวนทั้งหมดอย่างแน่ชัดได้ เพราะการจดทะเบียนเรือนั้น ชาวประมงสามารถจดทะเบียนได้ทุกจังหวัดในประเทศไทย ดังนั้นผู้วิจัยจะวิเคราะห์เฉพาะชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ที่เจ้าของเรือมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสมุทรสงคราม และเจ้าของเรือสามารถให้สัมภาษณ์ได้เท่านั้น
2. ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาเก็บข้อมูลภายใน 1 ปี คือระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2553 – เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2554 ดังนั้นชื่อเรือประมงที่ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลและใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 350 ชื่อ
3. ชื่อเรือประมงที่มีกลุ่มากับเรือประมงลำนั้น ๆ แต่เดิม และเจ้าของเรือประมงคนปัจจุบันไม่ทราบที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงลำดังกล่าว ผู้วิจัยจะไม่นำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. คำว่าที่มาและความหมายในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้ร่วมกัน เนื่องจากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากชาวบ้านซึ่งเป็นเจ้าของเรือประมงนั้น บางครั้งที่ผู้วิจัยใช้คำถามใน

การสัมภาษณ์ว่า ชื่อเรือประมงนั้นมีที่มาจากอะไร เจ้าของเรือประมงจะให้คำตอบว่ามีความหมายว่าอย่างไร

ตัวอย่างบทสนทนา

ผู้วิจัย : ชื่อเรือ เพชรไพลินนาวิ นี่มีที่มาจากอะไรคะ
 เจ้าของเรือประมง : เพชรไพลินนาวิ หมายถึง สิ่งมีค่า เป็นของมีค่าที่ได้จากการทำประมงไง แบบว่าทำประมงก็อยากได้ของมีค่า เงินทองมาก ๆ ส่วน นาวิ ก็หมายถึง เรือประมงนั่นแหละ
 (สุรินทร์ พรรัตนชัย 2553)

หรือบางครั้งเมื่อผู้วิจัยถามว่า ชื่อเรือประมงนั้นมีความหมายว่าอย่างไร เจ้าของเรือประมงจะให้คำตอบว่ามีที่มาจากอะไร

ตัวอย่างบทสนทนา

ผู้วิจัย : ชื่อเรือว่า ธวัธรัตน์ เพราะดิฉันคะ ว่าแต่มีความหมายว่าอย่างไรหรือคะ
 เจ้าของเรือประมง : ธวัธรัตน์ เป็นชื่อหลานของผมเอง ก็เป็นลูกน้องสาว ผมก็รักเหมือนลูกนั่นแหละ ก็เลยเอามาตั้งเป็นชื่อเรือเลย
 (สุทิน กลิ่นอุดม 2553)

จากข้างต้น จะเห็นได้ว่าเจ้าของเรือประมงมีความเข้าใจในคำว่าที่มา และความหมายไม่ต่างกัน ดังนั้นในวิทยานิพนธ์นี้จึงใช้คำว่า ที่มาและความหมายเพื่อหมายถึงที่มาหรือความหมายของชื่อเรือประมง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามนั้น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ที่มาและความหมายที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมงที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสมุทรสงคราม และในกรณีที่เจ้าของเรือประมงให้ความหมายซ้ำคำเดิม ผู้วิจัยจะใช้ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

3. วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเขียนตัวเลขในชื่อเรือประมงเป็นเลขอารบิกทั้งหมด ตามชื่อที่จดทะเบียนตามแฟ้มเอกสารหน่วยงานที่มีรายชื่อจดทะเบียนในปี พ.ศ. 2552 ของกรมเจ้าท่าและสมาคมประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ที่มาและความหมาย หมายถึง ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมง ซึ่งเป็นความหมายที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม
2. โครงสร้างทางความหมาย หมายถึง ลักษณะการประกอบกันของกลุ่มที่มาและความหมายในชื่อเรือประมง
3. เรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม หมายถึง เรือประมงที่เจ้าของเรือมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสมุทรสงคราม
4. ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม หมายถึง เจ้าของเรือประมงซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสมุทรสงคราม

เวลาที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มวิจัยตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2553 และคาดว่าจะเสนอนิพนธ์ได้ภายในเดือนมกราคม พ.ศ. 2555

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. เอกสารรายชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พร้อมชื่อเจ้าของและที่อยู่ติดต่อเจ้าของเรือ ที่จดทะเบียนจากแฟ้มเอกสารของหน่วยงานที่มีรายชื่อจดทะเบียนในปี พ.ศ. 2552 ของกรมเจ้าท่าและสมาคมประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อเป็นข้อมูลในการติดต่อสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมง
2. แบบคำถามในการสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยใช้ในการสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม
3. เครื่องบันทึกเสียง Sony รุ่น ICD – PX820

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับวิธีการทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ผลงานวิจัยหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประมงในประเทศไทยและในจังหวัดสมุทรสงคราม

1.2 สัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้เกี่ยวข้องกับเรื่องการประกอบอาชีพประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จากกรรมการและผู้จัดการสหกรณ์ประมงแม่กลองจำกัด โดยผู้วิจัยไปที่ตลาดปลาแม่กลอง แนะนำตนเอง อธิบายวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนแล้ว สัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจัย

1.3 ส่งหนังสือแนะนำตนเองและขออนุญาตเก็บข้อมูลถึงกรมเจ้าท่าจังหวัดสมุทรสงคราม และสมาคมประมงจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ในการวิจัย และขออนุญาตคัดลอกรายชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พร้อมชื่อเจ้าของและที่อยู่ติดต่อเจ้าของเรือ ที่จดทะเบียนจากแฟ้มเอกสารของหน่วยงานที่มีรายชื่อจดทะเบียนในปี พ.ศ. 2552 เพื่อผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจ้าของเรือต่อไป

2. การเก็บข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมงที่เป็นชาวจังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวบรวมข้อมูลจากชื่อและที่อยู่ของเจ้าของเรือประมงที่เป็นคนจังหวัดสมุทรสงครามที่ได้จากข้อมูลเอกสารของกรมเจ้าท่าจังหวัดสมุทรสงคราม และเอกสารของสมาคมประมงจังหวัดสมุทรสงคราม หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการติดต่อเจ้าของเรือประมงที่เป็นชาวจังหวัดสมุทรสงคราม และสัมภาษณ์โดยการใช้วิธีบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียง Sony ICD – PX820 และผู้วิจัยซักถามตามแบบคำถามสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้เตรียมไว้จนเป็นที่เข้าใจ ตัวอย่างคำถามเช่น เจ้าของเรือประมงชื่ออะไร เรือประมงมีชื่อว่าอะไร ชื่อเรือประมงมีที่มาจากอะไร ชื่อเรือประมงมีความหมายว่าอย่างไร เป็นต้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์หลักวิธีการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ทั้งด้านจำนวนพยางค์และวิธีการประกอบชื่อเรือประมง การวิเคราะห์วิธีการประกอบชื่อนั้น ผู้วิจัยจะจำแนกส่วนประกอบเป็นอักษรย่อ ตัวเลข และคำ ซึ่งคำในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยึดความหมายตามที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมง เช่น บุญญนุช จากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือ เป็นชื่อเฉพาะของบุตรสาวเจ้าของเรือประมง ผู้วิจัยจึงถือว่าเป็น 1 คำ หรือ ชื่อเรือ ฟ้ามืด จากการให้สัมภาษณ์ของเจ้าของเรือประมง ฟัว เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ คือ ท้องฟ้า ส่วนคำว่า มืด เป็นฉายานามของเจ้าของเรือประมง ผู้วิจัยจึงจัดเป็น 2 คำ คือ ฟัว และ มืด

3.2 วิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

3.2.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ที่มาและความหมายของส่วนประกอบที่ประกอบเป็นชื่อเรือประมงซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม เช่น กฤษฎา จากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือ เป็นชื่อเฉพาะของบุตรชายเจ้าของเรือประมง ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง แต่ในกรณีที่เจ้าของเรือประมงให้ความหมายซ้ำคำเดิม ผู้วิจัยจะยึดความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 เช่น โชคทวี เจ้าของเรือประมงให้ความหมายว่า โชค คือ โชค ผู้วิจัยจะให้ความหมายตามพจนานุกรมและจัดอยู่ในกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ ส่วน ทวี เจ้าของเรือประมงให้ความหมายว่า คือชื่อบุตรชายเจ้าของเรือประมง ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามออกเป็นกลุ่ม

3.2.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามแต่ละชื่อว่าเป็นประกอบด้วยกี่กลุ่มที่มาและความหมาย และกี่กลุ่มที่มาและความหมายย่อย โดยใช้เกณฑ์การพิจารณากลุ่มที่มาและความหมายตามที่ระบุในข้อ 3.2.1 จากนั้นผู้วิจัยจะนับความถี่ว่าโครงสร้างทางความหมายแบบใดปรากฏใช้ในการตั้งชื่อเรือประมงมากที่สุด

3.3 วิเคราะห์ค่านิยม และความเชื่อของคนในจังหวัดสมุทรสงครามที่สะท้อนจากชื่อเรือประมง โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์จากการพิจารณาจากที่มาและความหมายของชื่อเรือประมง และกลวิธีการตั้งชื่อเรือประมง

4. เรียบเรียงผลการวิจัยและนำเสนอในรูปแบบของวิทยานิพนธ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบกลวิธีในการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม
2. ทำให้ทราบที่มาและความหมายที่นิยมนำมาใช้เป็นชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม
3. ทำให้เห็นถึงความเชื่อและค่านิยมของชาวประมงที่สะท้อนจากชื่อเรือประมง
4. ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับภาษาและภาษากับวัฒนธรรม
5. เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องการตั้งชื่ออื่น ๆ และเป็นแนวทางศึกษาด้านภาษาและวัฒนธรรมต่อไป

บทที่ 2

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดหนึ่งในประเทศไทยที่มีวิถีชีวิตของผู้คนในจังหวัดผูกพันกับอาชีพประมงมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน เนื่องด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพทางทะเลมาตั้งแต่สมัยอยุธยา อาชีพประมงจึงเป็นอาชีพที่สำคัญของชาวสมุทรสงคราม ตลอดจนความเชื่อเกี่ยวกับการประกอบอาชีพประมงก็ยังคงอยู่สืบมาจนถึงปัจจุบัน ในบทนี้ผู้วิจัยจึงได้เสนอถึงเรื่องราวการประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม และความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

2.1 การประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

จากการบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ถึงจังหวัดสมุทรสงคราม หรือที่คนทั่วไปรู้จักกันในนามว่าเมืองแม่กลองนั้นพบว่า ชุมชนนี้ถือกำเนิดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา และถือว่ามี ความสำคัญอย่างมากในด้านที่เป็นเมืองแห่งการค้า โดยเฉพาะการค้าของทะเล ดังปรากฏใน คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม (อ้างถึงใน สุจิตต์ วงษ์เทศ 2539 : 50 - 51) ซึ่งบรรยายถึง ตลาดการค้าขายรอบพระนครศรีอยุธยาตอนหนึ่งว่า “เรือปากไต้ปากกว้าง 6 สอก 7 สอก ชาวบ้านยี่สาร บ้านแหลม เมืองเพชรบุรี แลบ้านบางตะบูนและบ้านบางทะเล บรรทุกกะปิ น้ำปลา ปลา กุ้ง ปลากระพง ปลาหู ปลากระเบนย่าง มาจอดเรือขายแถววัดเจ้าพระนางเชิง” แสดงให้เห็นว่า บ้านเมืองแถบชายทะเล ‘ปากไต้’ เป็นแหล่งที่มาของอาหารทะเลสมัยกรุงศรีอยุธยา อาภรณ์ จันทรสมวงศ์ (2541 : 80) กล่าวถึง ตอนที่ขุดซ่อมคลองมหาชัยอันเป็นคลองที่เชื่อมต่อจาก กรุงเทพมหานครมายังแม่น้ำท่าจีนในเขตจังหวัดสมุทรสาครว่ากะเกณฑ์คนมาจากหัวเมืองปากไต้ 8 หัวเมือง ได้แก่ นนทบุรี นครชัยศรี สาครบุรี สมุทรสงคราม เพชรบุรี ราชบุรี และสมุทรปราการ

ความสำคัญของแม่กลองหนึ่งในหัวเมืองปากไต้ ในฐานะแหล่งอาหารทะเลยังคงสืบมา จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่ 3 เมื่อสุนทรภู่ล่องเรือผ่านเมืองแม่กลอง ได้เขียนบรรยายไว้ใน นิราศเมืองเพชรว่า

ถึงแม่กลองสองฝั่งเข้าตั้งบ้าน
 บ้างย่างปลาเค็มเคียงเรียงเรียงราย
 ขายสำเร็จเปิดไถ่ทั้งไขพอก
 ลูกค้ารับนับกันเป็นพันร้อย
 นางแม่ค้าปลาเค็มก็เต็มสวาย
 บ้างเหน็บท้องป้องปุยคู่ยคู่ตุง

นำสำราญเรือนเรือดูเหลือหลาย
 คู่นาวายวังไขว่กันใหญ่น้อย
 กระเบนกระบอกลาทุ้งทั้งปูหอย
 ปลาเล็กน้อยขมงโครชโขยกระบุง
 กำไรรวมประจบจนครบถุง
 ต่างบำรุงรูปร่างสำอางตา

(สุนทรภู่ 2504 : 8)

ปัจจุบันบรรยากาศเช่นนี้ก็ยังคงมีอยู่ให้เห็นตามบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่กลอง สอง ฝากแม่น้ำบ้างก็มีเรือจอดหาปลาจอดอยู่หน้าบ้าน บางบ้านก็ตากอวน ตากแห ตากปลาหมึก ตากปลา เค็มไว้หน้าบ้าน ซึ่งสิ่งเหล่านี้คงเป็นพยานยืนยันได้ว่าชาวเมืองสมุทรสงครามยังคงมีความผูกพันกับ อาชีพประมงตราบนานทุกวันนี้

จังหวัดสมุทรสงครามมีพื้นที่ติดทะเลตรงปากแม่น้ำแม่กลอง ทำให้มีแหล่งการประมง มากถึง 245 แห่ง เนื้อที่ประมาณ 147,206 ไร่ และมีชายฝั่งยาวประมาณ 20 กิโลเมตร จึงทำให้มี ผู้ประกอบอาชีพประมงราว 20,000 คน ซึ่งถือว่าอาชีพประมงนี้มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 2 ของ จังหวัดรองจากการกสิกรรม (กระทรวงมหาดไทย 2526 : 3) การประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม นั้นมีอยู่หลายสาขาอาชีพ ทั้งทางด้านการประมงทะเลและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ซึ่งจัดได้ว่า อยู่ในระดับแนวหน้าของประเทศไทย ด้านการประมงทะเลนั้น ปัจจุบันชาวประมงในจังหวัด สมุทรสงครามได้มีการพัฒนาเครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ทันสมัย เช่น อุปกรณ์การเดินเรือและเครื่องมือ หาฝูงปลาที่ใช้ระบบสื่อสารดาวเทียม แหล่งทำการประมงนั้นก็ได้พยายามแสวงหาสถานที่ใหม่ ๆ ของน่านน้ำต่างประเทศ ซึ่งยังมีปริมาณสัตว์น้ำอย่างอุดมสมบูรณ์ ทั้งการจับปลาในน่านน้ำสากลและ การทำประมงร่วมระหว่างประเทศ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน นอกจากนี้ยังมีการอนุรักษ์เครื่องมือ ทำการประมงประจำที่ไว้อย่างเหนียวแน่น เช่น เครื่องมือโป๊ะน้ำตื้นและโป๊ะน้ำลึก ทางด้าน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งได้เจริญก้าวหน้าสูงสุดของประเทศ เช่น การเลี้ยงกุ้งกุลาดำแบบพัฒนา เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงซึ่งได้ใช้วิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาดำเนินการด้วยภูมิปัญญาที่ เฉียบแหลมของบรรพบุรุษชาวประมงไทยแถบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้บริเวณกับปาก แม่น้ำแม่กลองได้ศึกษาธรรมชาติวิทยาของสิ่งแวดล้อมบริเวณกันอ่าวไทยและพื้นที่ชายฝั่ง เพื่อหา คำตอบถึงสาเหตุที่สัตว์น้ำมีความอุดมสมบูรณ์ จากนั้นชาวประมงจึงได้หาแนวทางการจับสัตว์น้ำ ในท้องทะเลแถบแม่กลอง โดยการคิดค้นวิธีการจับสัตว์น้ำด้วยเทคนิคแบบละมุนละม่อม เพื่อ การรักษาความสมบูรณ์ของสัตว์น้ำที่จับได้ให้มีความสดยาวนานที่สุด

วิระ เทพกรณ์ (2549) กล่าวว่า เรือประมงที่ใช้ในจังหวัดสมุทรสงครามนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ยุค ตามลักษณะที่แตกต่างกัน ทั้งแนวความคิดและวิธีการจับ โดยอาศัยเวลาเป็นตัวกำหนด ได้แก่ ยุคก่อนปี พ.ศ. 2500 และยุคหลังปี พ.ศ. 2500 ถึงปัจจุบัน ซึ่งแต่ละยุคนั้นมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 เรือประมงยุคก่อนปี พ.ศ. 2500

การประมงในยุคก่อนปี พ.ศ. 2500 นั้น ชาวประมงที่จับปลาในบริเวณชายฝั่งทะเลที่เป็นน่านน้ำในเขตติดต่อกันของจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม และเพชรบุรี มีความคิดตรงกันว่า การจับสัตว์น้ำนั้นจะต้องจับโดยวิธีที่ละมุนละม่อม ไม่ทำให้ปลาบอบช้ำ เพื่อจะได้ปลาที่มีคุณภาพและรสชาติที่ดี ดังนั้นการวิธีการจับสัตว์น้ำจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่สอดคล้องกับธรรมชาติของสัตว์น้ำโดยเฉพาะปลาหูช้างซึ่งเป็นสัตว์น้ำสำคัญ สภาวะทางธรรมชาติของคลื่นลม และกระแสน้ำในทะเล เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรปลาเอาไว้ให้นานที่สุด

จากแนวความคิดของบรรพบุรุษชาวประมงในถิ่นดังกล่าว จึงได้คิดค้นวิธีการจับปลาในอ่าวไทยขึ้นด้วยการสร้าง “โป๊ะน้ำลึก” เอาไว้กลางทะเล เพื่อหลอกล่อให้ฝูงปลาที่มากินได้เข้าไปหลบหรืออาศัยอยู่ในตัวโป๊ะ ซึ่งเป็นสถานที่หลบภัยได้เป็นอย่างดี จากนั้นชาวประมงจึงนำเรือโป๊ะและอวนออกไปล้อมจับปลาในตัวโป๊ะ ยุคนี้เป็นยุคที่สร้างชื่อเสียงให้กับปลาหูช้างแม่กลองเป็นอย่างมาก

รูปภาพที่ 2 การจับปลาในโป๊ะน้ำลึก

ที่มา : วิระ เทพกรณ์, ปลาหูช้าง : สัตว์น้ำจากอ่าวไทย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2549), 24.

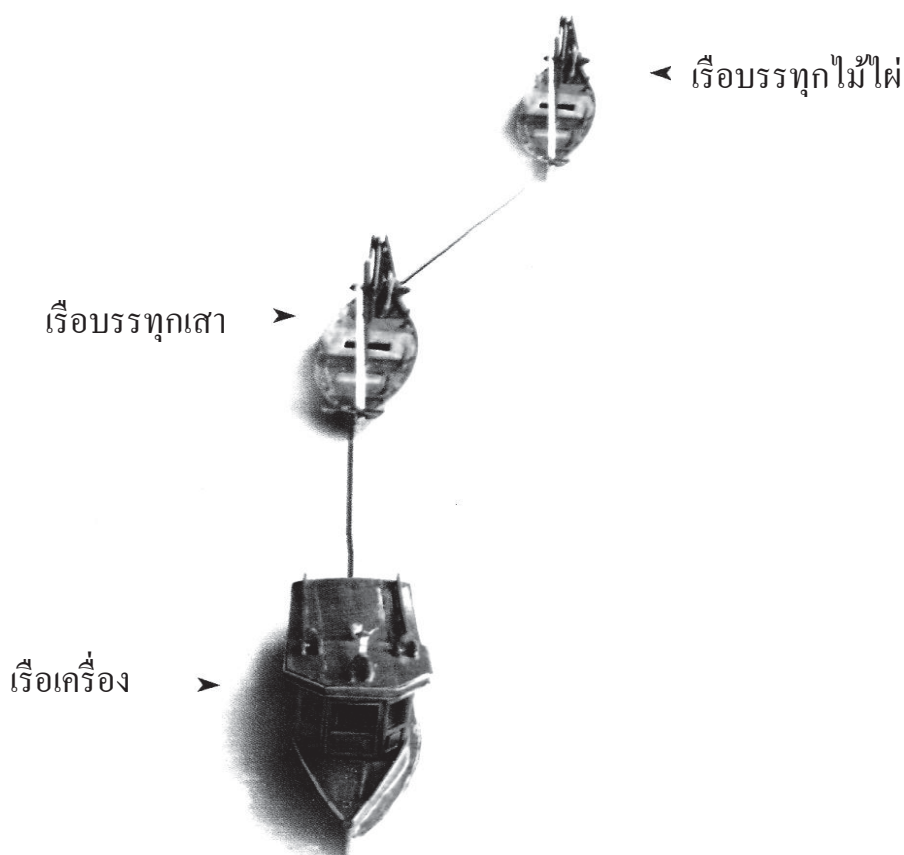
โป๊ะน้ำลึก เป็นแหล่งจับปลาที่สำคัญมากของชาวประมงลุ่มน้ำแม่กลองในอดีต ซึ่งจะมีจำนวนโป๊ะมากที่สุดเมื่อเทียบกับปากแม่น้ำอื่น ๆ ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2500 โป๊ะน้ำลึกของชาวประมงแม่กลองจะมีจำนวนมากกว่า 100 ลูก แต่ปัจจุบันแทบหาดูไม่ได้แล้ว ลักษณะการสร้างโป๊ะน้ำลึกจึงเป็นความมหึศจรรย์ของภูมิปัญญาไทยที่ไม่มีที่ใดในโลกอีกแล้ว

ในการสร้างโป๊ะน้ำลึกแต่ละลูก ชาวประมงต้องอาศัยเรือออกไปยังทะเลน้ำลึก ซึ่งเรือสำหรับออกไปปฏิบัติงานสร้างโป๊ะกลางทะเล จะใช้เรือ 3 ประเภทคือ

1. เรือเครื่องสำหรับลากจูง 1 ลำ ซึ่งต้องมีสมอ 1 ตัว เชือกขนาดมาตรฐาน 1 เส้น
2. เรือสำหรับบรรทุกเสา 1 ลำ จะต้องต้องมีสมอ 5 ตัว เชือกขนาดมาตรฐาน 10 เส้น
3. เรือสำหรับบรรทุกไม้ไผ่รวก 1 ลำ จะต้องต้องมีสมอ 3 ตัว เชือกขนาดมาตรฐาน 6

เส้น

เรือบรรทุกวัสดุเหล่านี้หลังจากเสร็จภารกิจการสร้างโป๊ะแล้วจะนำเรือมาใช้ในการจับปลาที่โป๊ะต่อไป ซึ่งเรียกว่า เรือโป๊ะ

รูปภาพที่ 3 เรือสำหรับออกไปปฏิบัติงานสร้างโป๊ะกลางทะเล

ที่มา : วีระ เทพภรณ์, ปลาทุ : สืบค้นจากอ่าวไทย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2549), 32.

การจับปลาใน โป๊ะ จะเป็นช่วงที่ชาวประมงจะจับปลาพร้อมกับสร้าง ส่วนประกอบของตัวโป๊ะไปด้วย โดยแยกทีมงานตามลักษณะของเรือคือ

1. เรือปลา จะทำหน้าที่จับปลา โดยการนำอวนไปล้อมจับปลาในตัวโป๊ะ
2. เรือปักเสา จะนำเสาไปปักเป็นเสานอกผืนเปลือก ทำการมัดเสากับเสานอก ซึ่ง ใช้ต้นมะพร้าว การมัดจะมัดประมาณ 8 ช่วงต่อดัน ส่วนช่วงสุดท้ายใกล้ผืนน้ำต้องมัดรวมกันทั้งเสา ไม้ระ และผืนเปลือก ซึ่งต้องเพิ่ม ไม้ระอีก เพื่อเสริมให้มีสภาพแข็งแรงยิ่งขึ้น

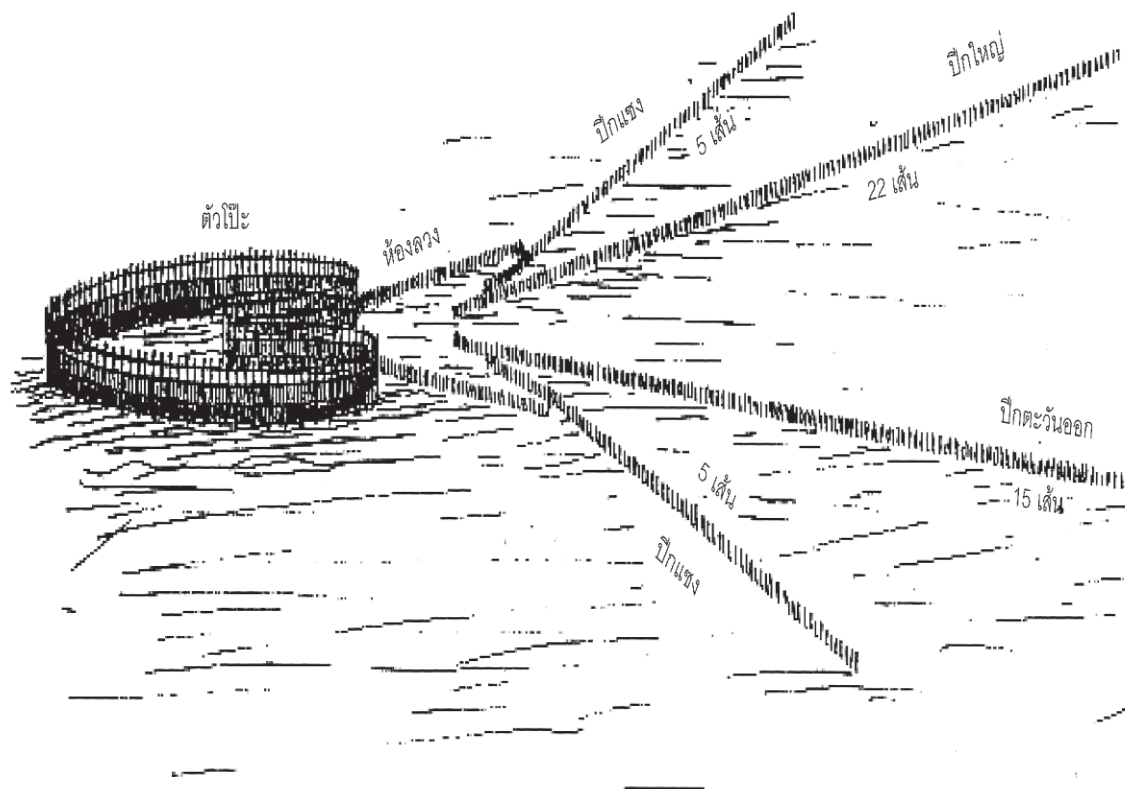
ลักษณะการมัดช่วงนี้เป็นแบบขันชะเนาะพิเศษ เรียกว่า “รากอกหมู” ส่วนการมัด แบบขันชะเนาะธรรมดา ชาวประมงจะเรียกว่า “มัดรา” คำว่า “รา” ได้แก่ เชือกที่นำมาใช้มัด บางครั้งก็เรียกทับคำว่า เชือกรา การมัดแบบนี้จะมัดแน่นแต่ให้สามารถยืดหยุ่นได้ และนิยมใช้มัด เวลาสร้างห้างหรือร้านในการก่อสร้าง การทำตัว โป๊ะให้เสร็จสมบูรณ์จะใช้เวลาประมาณ 20 – 30 วัน

3. เรือปักปัก จะนำไม้ไผ่และ ไม้รวกออกไปปักสร้างส่วนประกอบของตัวโป๊ะคือ ห้องลง และ ปักโป๊ะ พร้อมทั้งซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพดีตลอดเวลา ปัจจุบัน โป๊ะน้ำลึก ขนาดใหญ่ไม่มีให้เห็นกันแล้ว เพราะชาวประมงได้ปรับเปลี่ยนมาเป็น โป๊ะขนาดเล็ก ซึ่งมีอยู่ ประมาณ 10 ลูกเท่านั้น

โดยปกติอายุโป๊ะจะอยู่ได้ประมาณ 7 เดือน จึงเริ่มทรุดโทรมและผุพัง ส่วนการทำ โป๊ะหรือจับปลาที่ตัวโป๊ะจะสิ้นสุดในช่วงวันตรุษจีน นอกจากนี้ยังได้หอยแมลงภู่ที่มาเกาะ ไม้ไผ่ปัก โป๊ะนำไปจำหน่ายอีกด้วย

ประมาณหลังปี พ.ศ. 2507 การจับปลาด้วยโป๊ะน้ำลึกกลางทะเลในอ่าวไทยได้ยุติ ลง เนื่องจากสาเหตุ 4 ประการ คือ

1. ขาดแคลน ไม้ไผ่ที่นำมาใช้ในการสร้างโป๊ะ เนื่องจากป่า ไม้ไผ่ในภาคต่าง ๆ ถูก ทำลายลงไปมาก โดยไม่มีการปลูกทดแทน
2. ระบบนิเวศในบริเวณพื้นที่ก้นอ่าวไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณทรัพยากร สัตว์น้ำทะเลลดลง โดยเฉพาะปริมาณปลาทูลดลงมาก การจับปลาโดยการสร้าง โป๊ะจึงไม่คุ้มค่า กับการลงทุนเหมือนแต่ก่อน
3. คนรุ่นหลังขาดความชำนาญ การถ่ายทอดความรู้ไม่สมบูรณ์และต่อเนื่อง จึง ถูกมองว่าเป็นวิธีที่ยากซับซ้อน มีความยากลำบากมาก
4. เกิดวิธีล่าทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้น ซึ่งมีความรวดเร็วกว่า ได้ผล มากกว่า โดยการนำเอาอวนที่ใช้จับปลาในตัวโป๊ะไปดัดแปลงให้มีประสิทธิภาพขึ้น และไม่ต้อง สร้างโป๊ะให้ยุ่งยากด้วย

รูปภาพที่ 4 ลักษณะของโป๊ะน้ำลึก หรือ โป๊ะเผือก

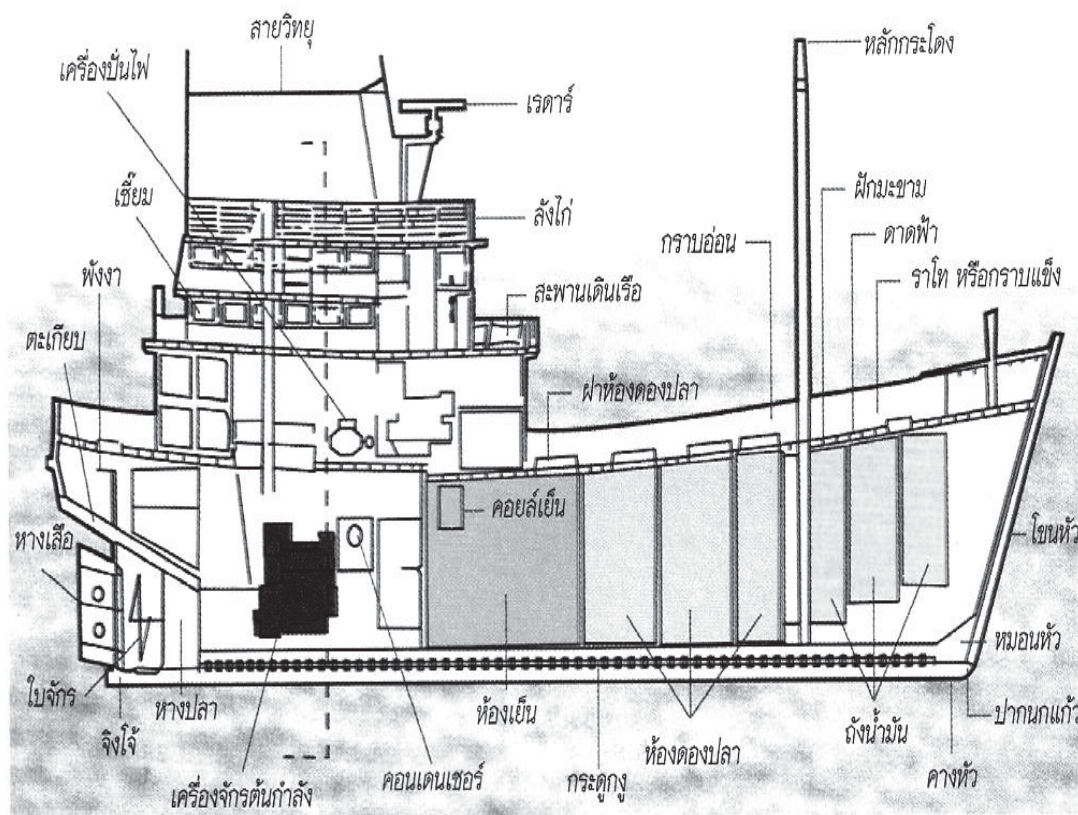
ที่มา : สุรจิต ชีรเวทย์, “สหกรณ์ประมงแม่กลอง”, ตลาดปลาสหกรณ์ประมงแม่กลอง (เพชรบุรี : เพชรภูมิการพิมพ์, 2541), 191.

2.1.2 เรือประมงในยุคหลังปี พ.ศ. 2500 ถึงปัจจุบัน

ในยุคหลังปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา มีการพัฒนาวิธีจับสัตว์น้ำด้วยการเอาอวนมาลากล้อมจับปลากลางทะเลโดยไม่ต้องสร้างโป๊ะ โดยในยุคนี้จะมีการใช้เรือขนาดใหญ่ที่มีกำลังเครื่องยนต์สูง ๆ เป็นตัวลากอวนและบรรทุกปลาไปในตัว ดังนั้นเรือประมงที่ใช้จึงมีชื่อเรียกไปตามลักษณะของอวนที่ใช้ในการจับสัตว์น้ำทะเล เพชรนาวิคอตคอม(2553) ได้กล่าวถึงเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามในยุคดังกล่าวไว้ 4 ชนิด คือ เรือต่งเก เรืออวนลากเดี่ยว เรืออวนลากคู่ และเรืออวนดำ สรุปได้ดังนี้

2.1.2.1 เรือตังเก

เรือตังเกเป็นเรือขนาดใหญ่ ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้เหมาะแก่การออกไปจับปลา และเก็บปลาที่จับได้แช่ไว้ในห้องเย็น เมื่อได้ปริมาณมากพอจึงจะกลับเข้าฝั่งครั้งหนึ่ง ชนิดและขนาดของเรือที่เหมาะสมสำหรับใช้งาน คือประมาณอยู่ที่ 16 เมตร ถึง 18 เมตรในตัวเรือประกอบด้วยห้องเย็น ขนาดของห้องเย็นกว้างประมาณ 0.9 เมตร จำนวนห้องแล้วแต่ความยาวของเรือซึ่งจะมีตั้งแต่ 4 - 6 ห้อง ห้องแต่ละห้องจะใส่น้ำแข็งก้อน บรรจุอยู่เต็มห้องเพียง 1 หรือ 2 ห้องเพื่อสำหรับคองปลาทูนอนนั้นจะเป็นห้องว่าง อุปกรณ์การทำงานของเรือตังเก ประกอบไปด้วย เครื่องมือร่วมมีดังนี้คือเรือโล้ 1 คู่ อวนตาถี่ประมาณ 1 นิ้วฟุต ยาวประมาณ 200 เมตร 1หรือ2 ชุด เพื่อกันขาดชะเนาะตักปลา 2 หรือ 3 อัน และลูกเรือตังเก ประมาณ 30 กว่าคนรวมกับลูกเรือ (คนประจำเรือใหญ่) ซึ่งมีหน้าที่การทำงานแตกต่างกันดังนี้ ลูกเรือประจำเรือใหญ่ มีดังนี้ 1. นายท้าย 8 อ่าว 1 คน 2. ผู้ช่วยนายท้ายชั้นหนึ่ง 1 คน 3. เอ็นจินีเยร์ 1 คน 4. ผู้ช่วยเอ็นจินีเยร์ 1 คน 5. กะลาสีเรือ 1 คน และลูกเรือตังเกประกอบไปด้วย 1. ได้กั้ง ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางและเป็นผู้ดูปลานบนยอดหลักกางเขน ซึ่งปัจจุบันไม่มีให้เห็นแล้ว 2. ยี่ชั่ว ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยได้กั้ง 3. จุมโพ ทำหน้าที่เป็นพ่อครัวประจำเรือ 4. คนประจำเรือโล้ อีก ลำละ 11 คน รวม 2 ลำ เท่ากับเรือตังเกมีลูกเรือทั้งหมด 30 คน

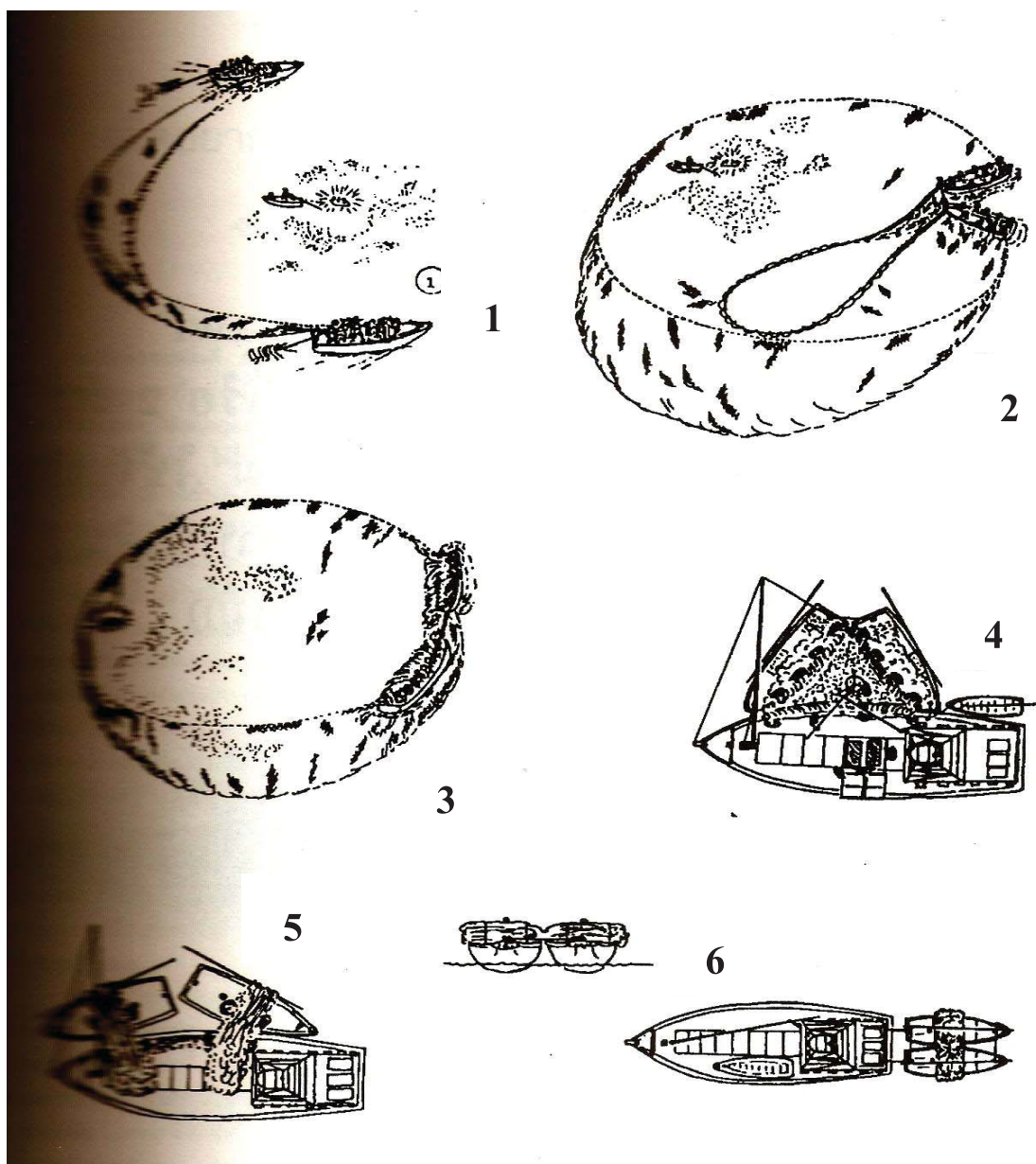
รูปภาพที่ 5 ส่วนประกอบของเรือตังเก

ที่มา : วีระ เทพภรณ์, ปลาทุ : สัตว์น้ำจากอ่าวไทย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2549), 37.

อวนตังเกเป็นอวนที่ใช้ควบคู่ไปกับเรือประเภทนี้ โดยอวนตังเกจะเป็นอวนขนาดใหญ่ ส่วนตาถี่หรือหางจะกำหนดไปตามต้องการว่าจะไปลากกุ้ง ปลา ให้ได้ขนาดเท่าใด ซึ่งในช่วงแรก ๆ ทางกรมประมงยังมิได้กำหนดขนาดตาของอวน ชาวประมงจึงใช้อวนตาถี่จับสัตว์น้ำในทะเลโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสัตว์น้ำทะเลลดจำนวนลงมาก แม้ปัจจุบันมีการควบคุมขนาดตาอวนแล้ว ก็ยังคงมีการลักลอบจับปลาโดยใช้อวนตาถี่กันอยู่

การออกจับสัตว์น้ำในยุคแรก ๆ ของเรือตังเก ชาวประมงจะพ่วงเรือเล็กสองลำออกทะเลไปด้วยกัน ลักษณะเรือจะตัดท้าย ติดตั้งแจว และใช้วิธีไล่เรือให้เคลื่อนที่ไปข้างหน้าเหมือนกับเรือที่คนฮ่องกงใช้ ซึ่งเรียกว่า เรือไล่ เรือทั้งสองลำทำหน้าที่ยึดปลายอวนทั้งสองข้างเพื่อลากอวนออกไปให้กว้างโดยการไล่เรือ เรียกว่า การตีอวน แล้วให้เรือใหญ่ลากอวนเรือเล็กช่วยลากสกีน้ำ โดยเรือเล็กทั้งสองทำหน้าที่ลากอวนมาบรรจบกัน ให้เรือใหญ่รวบอวนยกขึ้นเรือด้วยปั้นจั่นที่ติดตั้งอยู่ที่เสากระโดงเรือ หลังจากนั้นเทสัตว์น้ำที่จับได้ลงบนเรือ แล้วคัดแยกชนิดของสัตว์น้ำซึ่ง

มักจะเป็นกุ้งและปลานำไปแช่ไว้ในห้องเย็นใต้ท้องเรือ แต่ปัจจุบันไม่นิยมใช้เรือไล่ฟุ้งทำยไปตี
อวนแล้ว เนื่องจากยุ่งยากจึงได้ดัดแปลงวิธีการใหม่ ๆ ขึ้น

รูปภาพที่ 6 การจับสัตว์น้ำด้วยอวนต่งเก

ที่มา : สุรจิต ชिरเวทย์, “สหกรณ์ประมงแม่กลอง”, ตลาดปลาสหกรณ์ประมงแม่กลอง (เพชรบุรี : เพชรภูมิการพิมพ์, 2541), 109.

2.1.2.2 เรืออวนลากเดี่ยว

เรืออวนลากเดี่ยวได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเนื่องจากปลาในอ่าวไทยลดลง ชาวประมงที่จับสัตว์น้ำในทะเลลึกจึงจับสัตว์น้ำอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ดังนั้นชาวประมงจึงได้ดัดแปลงอวนลากด้วยการใช้เรือต่งเกซึ่งใช้ลากจับปลาผิวน้ำเป็นการลากจับปลาน้ำลึกถึงพื้นผิวท้องทะเล และใช้เรือแบบเรือต่งเกลากอวนเพียงลำเดียว เรียกว่า เรืออวนลากเดี่ยว หรือ เรือลากอวน

เรือลากอวนเป็นเรือที่ต่อกันมากในสมัย พ.ศ. 2516 - 2540 แหล่งที่ต่อเรือชนิดนี้ได้แก่ สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เรือลากอวนทำหน้าที่เพื่อการลากอวนเพียงลำเดียว ดังนั้นมักจะต่อขนาดความยาว 12 วาขึ้นไปจนถึง 17 - 19 วาก็มี ไม้ที่ใช้ต่อส่วนใหญ่เป็นไม้ประดู่ส้ม ไม้ตะเคียนทอง และไม้มะค่าโมง จุดประสงค์ในการต่อเรือที่มีความยาวใหญ่ขนาดนั้นเพื่อการเดินทางไปทำประมงการลากปลาฝั่งทะเลลึกมาก ๆ หรือเพื่อการประมงยังต่างประเทศ อุปกรณ์ในการทำประมงของเรือลากเดี่ยว สำคัญที่สุดคืออวนในล่อนตาห่าง 1.5 นิ้ว 1 - 2 ปาก (เรียกว่าอวน 1 ปาก 2 ปาก) ตะเข้แผ่นกว้าง 4 ฟุต คูณ 8 ฟุต สองแผ่น อุปกรณ์ ทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ เรดาร์ ชวนาร์ เข็มทิศ ทั้งนี้หน้าที่ของอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้คือ ตะเข้สองแผ่นที่อยู่ท้ายเรือสองข้างมีหน้าที่เมื่อทิ้งอวนลงน้ำแล้วก็จะเป็นตัวลากหุอวนเพื่อให้ปากอวนแผ่ขยายไปให้มากที่สุดเท่าที่เครื่องเรือจะมีกำลังความแรงในการลาก ถ้ากำลังของเครื่องเรือมีมากก็จะทำให้เรือมีกำลังแล่นได้เร็ว ขณะที่ทิ้งอวน อวนก็จะแผ่ ขยายปากอวนนั้นให้กว้างมากเป็นทวีคูณ การนำเรือลากเดี่ยวออกลากแต่ละเที่ยวเรือมักจะใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 1 - 2 เดือน หรือมากกว่านั้นขึ้นอยู่กับระยะทางที่จะเดินทางไปยังแหล่งทำประมงลาก การทำงานของเรืออวนลากเดี่ยว เมื่อเรือเดินทางถึงยังที่หมายในการทิ้งอวน ได้กั้ง หรือ ได้ จะสั่งให้หยุดเรือลอยลำเตรียมพร้อมให้ลูกเรือทั้งหมดที่มีอยู่ในเรืออย่างน้อย 18 - 20 คน (เรือขนาดใหญ่ 15 - 17 วา) ออกมาที่ดาดฟ้าเพื่อประจำหน้าที่ของแต่ละแผนก ส่วนแผนกปล่อยแผ่นตะเข้ ให้มีประจำข้างละหนึ่งคนก็พร้อมที่จะเป็นคนสับซิปเปอร์ที่ลื้อคหุตะเข้ไว้เพื่อปล่อยตะเข้ลงน้ำ เมื่อทุกคนพร้อมแล้ว ได้ก็จะสั่งให้เรือเดินหน้าเต็มฝีจักร เมื่อเรือเคลื่อนที่แผนกที่อยู่ปากลำเรือก็จะคอยดูแลเส้นไฉ้ให้ลื้อมและกองอวนมิให้ขัดข้องในการทิ้งอวน ส่วนแผนกสับซิปเปอร์ก็จะปลดลื้อคหุเพื่อปล่อยแผ่นตะเข้ให้ลงน้ำหลังจากนั้นก็จะให้เครื่องจักรบนเรือทำงานแทนเกือบทั้งหมด จนแผ่นตะเข้กางแผ่กว้างจนกว่าผืนอวนนั้นจะกางเต็มที่แล้วเป็นอันสิ้นสุดในการทิ้งอวนลอยหนึ่ง (เรียกว่าลอยหนึ่ง) ลอยหนึ่งจะใช้เวลาในการลากอวน 3 ชั่วโมง จึงจะทำการกู้อวนครั้งหนึ่ง

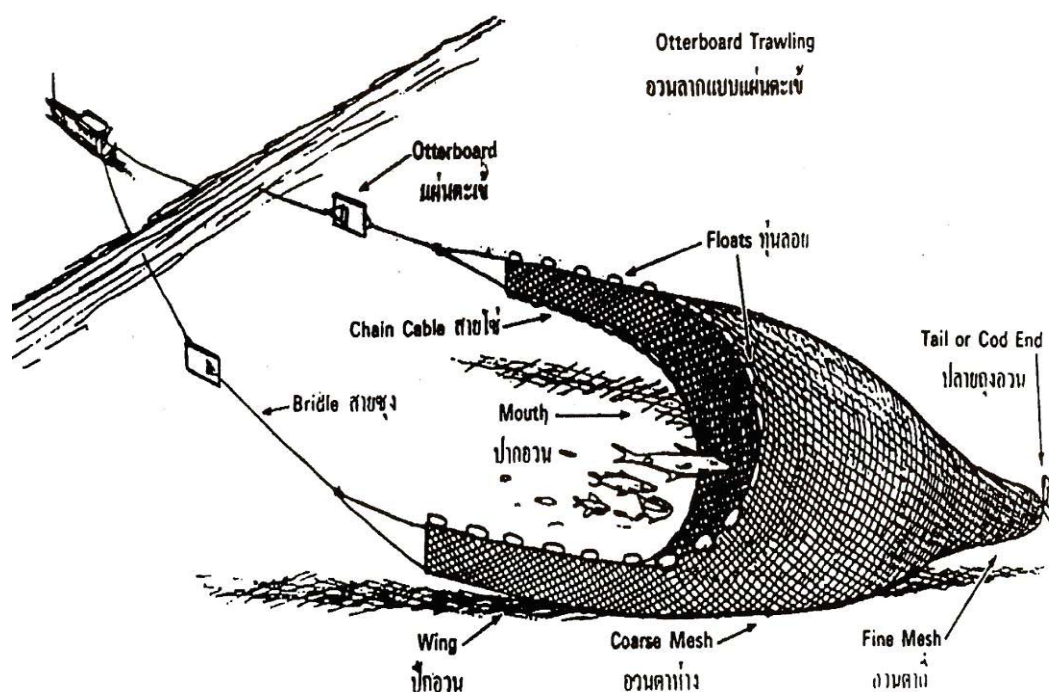
รูปภาพที่ 7 เรือประมงอวนลากเดี่ยว

ที่มา : คนบ้านใหม่ [นามแฝง], OK NATION.NET [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554.
แหล่งที่มาจาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=540351>

วิระ เทพกรณ์ (2549 : 39 - 40) กล่าวว่า อวนจับสัตว์ที่ใช้ในเรืออวนลากเดี่ยวนั้น ได้มีการดัดแปลงจากลักษณะอวนที่เป็นผืนตาข่ายกว้างและมีความยาวมาก ๆ มาเป็นอวนที่มีลักษณะคล้ายถุง แบบเดียวกับอวนที่ใช้กับโพงพาง แต่มีขนาดใหญ่กว่าหลายเท่าตัว ขนาดของอวนนี้จะต้องสอดคล้องกับกำลังของเครื่องเรือลากอวน โดยมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ 1. ตาอวน กล่าวคือ ในส่วนปากอวนจะดักให้ตามีขนาดใหญ่กว่าส่วนที่เป็นก้นอวน ซึ่งชาวประมงจะเรียกว่า อวนตาห่าง และอวนตาถี่ ปลายถุงอวนสามารถเปิดเทสิ่งต่าง ๆ ในอวนออกได้ 2. หุ่นลอย เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ปากถุงอวนอ้าตลอดเวลา ซึ่งในอดีตใช้ไม้แคปที่แห้งและมีน้ำหนักเบาลอยน้ำได้ แต่ปัจจุบันใช้ลูกบอลพลาสติกแทน 3. แผ่นตะเข้ เป็นอุปกรณ์ที่ทำด้วยไม้ มีลักษณะ

พิเศษสำหรับอุ้งน้ำในขณะที่เรือกำลังลากอวน ช่วยให้เชือกที่ผูกปากอวนกางออก ทำให้ปากอวนกาง
อ้าออกตลอดเวลา

ปัจจุบันนี้เรืออวนลากเดี่ยวต้องไปจับสัตว์น้ำในทะเลที่ลึกยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็
เพราะ ณ แล่งนั้นยังมีทรัพยากรสัตว์น้ำที่อุดมสมบูรณ์อยู่ และอาหารทะเลก็เป็นสินค้าที่ทำรายได้
ให้แก่ผู้ประกอบการมาก ทั้งยังเป็นอาหารที่มนุษย์นิยมบริโภค ดังนั้นชาวประมงจึงมีการลงทุนและ
เสี่ยงภัยอยู่เป็นเนืองนิตย์

รูปภาพที่ 8 การจับสัตว์น้ำด้วยอวนลากเดี่ยว

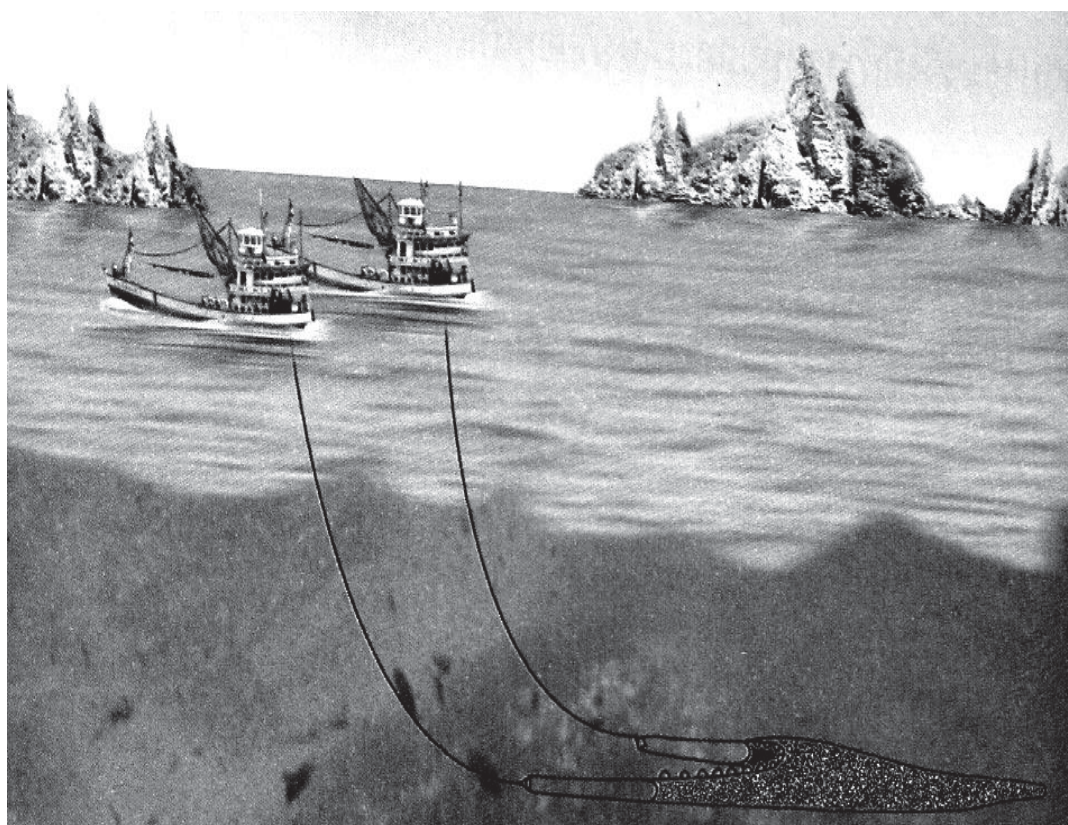
ที่มา : สุรจิต ชีรเวทย์, “สหกรณ์ประมงแม่กลอง”, ตลาดปลาสหกรณ์ประมงแม่กลอง (เพชรบุรี :
เพชรภูมิการพิมพ์, 2541), 76.

2.1.2.3 เรืออวนลากคู่

เรืออวนลากคู่มีลักษณะคล้ายเรืออวนลากเดี่ยว แต่ต้องใช้เรือประมง 2 ลำ
ในการออกจับสัตว์น้ำคู่กันไป โดยแยกลากปากอวนลำละด้าน จึงเรียกว่า อวนลากคู่

เรืออวนลากคู่จะใช้เรือประมงสองลำลากแผ่นตะขี้ล้าละแผ่นเล่นขนานกันไปตามแต่ที่ได้จะสั่งให้แล่นไปเข็มทิศอะไร มีศัพท์เรียกเฉพาะว่า เรือปลากับเรือหู เรือปลาคือเรือที่บรรทุกอวนและจะเป็นเรือนำไปยังแหล่งจุดทิ้งอวนหรือวางอวน ส่วนเรือหูคือเรือคู่หูไว้สำหรับดองปลาเลย และปลาเปิด วิวัฒนาการทางการช่างและความต้องการในการใช้งานของเรืออวนลากมีมากเข้าการดัดแปลงการแก้ไขรูปทรงเรือให้ใหญ่กว้างลึกยาวขึ้นกว่าเดิมจึงมีการพัฒนาติดต่อกันมาได้หยุดยั้งจบจนถึงพุทธศักราช 2549 ความใหญ่และความยาวของเรือลากในปัจจุบันบางลำยาวมากถึงขนาด 42 เมตร หรือ 21 วา

การใช้เรืออวนลากคู่ นอกจากจะต้องการประสิทธิภาพในการจับสัตว์น้ำทะเลที่เน้นพวกปลาหน้าท้องหรือหน้าดินพื้นทะเลและปลาหมึกแล้ว ยังอาศัยเป็นคู่เรือ สร้างพลังความสามัคคีระหว่างเพื่อนชาวประมงด้วยกันให้ช่วยเหลือกันเมื่อต้องประสบภัยอันตรายต่าง ๆ ขณะที่อยู่ในท้องทะเลอีกด้วย

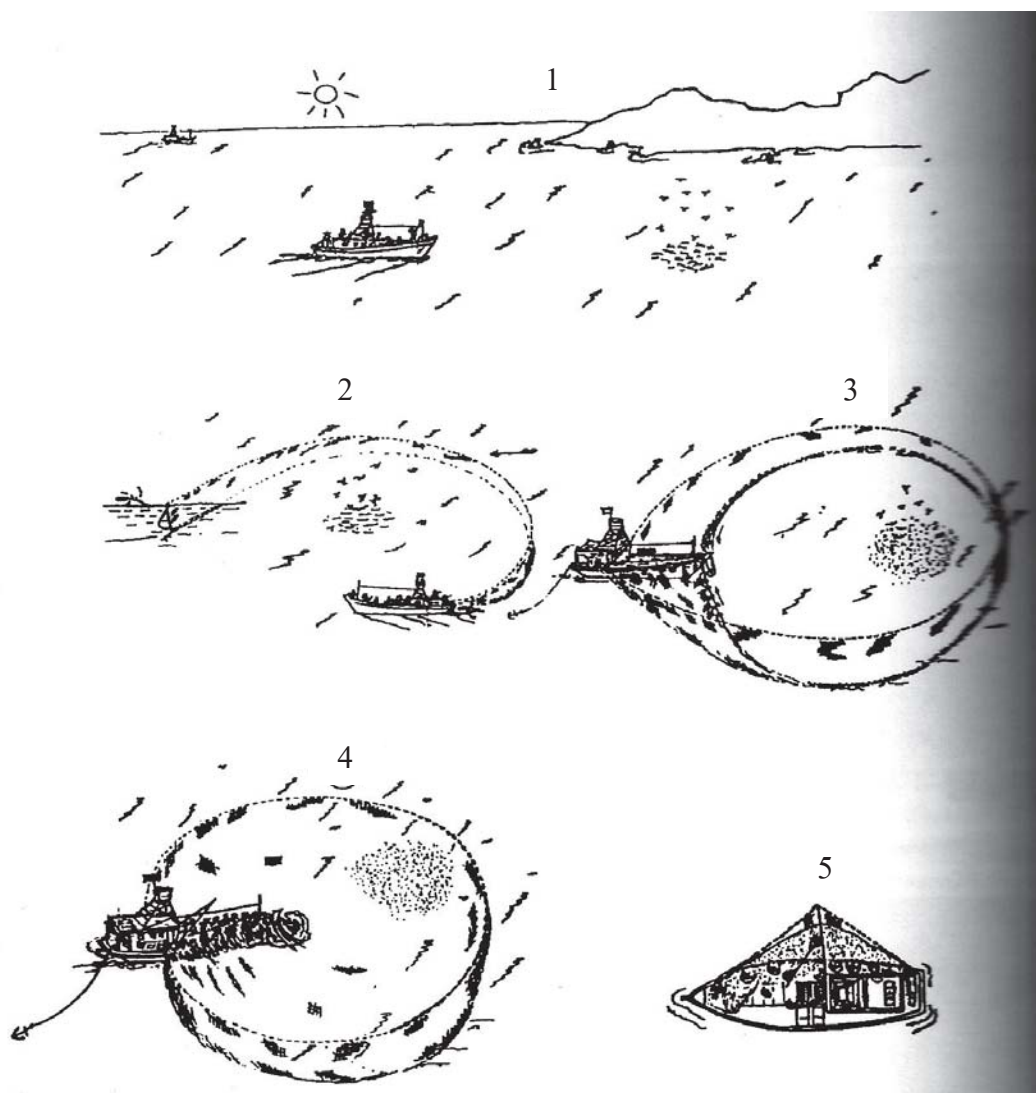

รูปภาพที่ 9 การจับสัตว์น้ำด้วยอวนลากคู่

ที่มา : วีระ เทพกรณ์, ปลาทุ : สัตว์น้ำจากอ่าวไทย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2549), 42.

2.1.2.4 เรืออวนดำ

เรืออวนดำเกิดขึ้นและมีมากในจังหวัด สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ไล่เรื่อยลงไปยันแนวชายฝั่งตะวันตกหัวหินปราณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ฝั่งตะวันออกก็จะออกไปทาง ชลบุรี จันทบุรี ไล่เรื่อยไปจนถึงจังหวัดตราด การหาปลาของเรืออวนดำสมัยก่อนๆ จะใช้วิธีวิ่งวางอวนล้อมปลาโดยใช้เรือบรรทุกปีกโป๊ะมาดัดแปลงติดเครื่องยนต์ หลังจากที่ได้กั๊กหรือได้ เป่านกหวีดเมื่อเจอปลา ก็จะให้นายท้ายเรือวิ่งวนฝูงปลาและเมื่อกระยะได้ที่ ก็ให้ลูกเรือทั้งอวนและลายอวนเรือวิ่งไปจนกว่าเรือจะวิ่งมาบรรจบที่เดิมแล้วหลังจากนั้นลูกเรือทั้งหมดประมาณ 8 - 12 คนก็จะทำการกู้อวน ก็คือการสาวสายมาลัยให้ปากอวนแฉกเข้าเพื่อล้อมปลาให้ลงไปอยู่ที่อวนที่อยู่ล่างสุดหลังจากนั้นจึงใช้ชะเนาะตักปลาขึ้นไว้บนเรือเป็นอันจบขั้นตอนการหาปลาในหนึ่งวง (หนึ่งวงหมายถึงล้อมปลาได้หนึ่งครั้ง) สมัยปัจจุบันการวิวัฒนาการการช่างต่อเรือเจริญก้าวหน้ามากขึ้นเรื่อย ๆ ได้ดัดแปลงรูปแบบทรงเรืออวนดำมาตลอดจนมาถึงรูปเรือประมงอวนดำที่มีความแข็งแรงใหญ่โตขึ้นเรื่อยๆ มีความยาวถึง 24 เมตรหรือ 12 วา มีห้องเก็บความเย็นตลอดจนถึงการใช้อวนสายมาลัยที่ต่อเชื่อมโยงจากเพลลาของเครื่องยนต์ที่มีพลังเครื่องถึง 500 อีกทั้งในปัจจุบันเรืออวนดำยังส่วนประกอบของเรือเพิ่มมาจากอดีตนั้นคือส่วนของกระโจมสำหรับให้ได้ดูปลาซึ่งอยู่เป็นส่วนยอดสุดของเรือนั่นเอง

รูปภาพที่ 10 การจับสัตว์น้ำด้วยอวนดำ

ที่มา : สุรจิต ชีรเวทย์, “สหกรณ์ประมงแม่กลอง”, ตลาดปลาสหกรณ์ประมงแม่กลอง (เพชรบุรี : เพชรภูมิการพิมพ์, 2541), 126.

อย่างไรก็ดีในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า เรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลนั้นเป็นเรือประมงในยุคหลังปี พ.ศ. 2500 ซึ่งประกอบด้วยเรือตังเก เรืออวนลากเดี่ยว และเรืออวนลากคู่

2.2 ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ความเชื่อดั้งเดิมของมนุษย์เป็นความเชื่อที่เกี่ยวกับอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ หรือเกี่ยวกับภูตผีวิญญาณต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่มนุษย์มีชีวิตผูกพันอยู่กับธรรมชาติสูง แต่มีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติน้อยมาก ดังนั้นเมื่อได้พบเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ก็รู้สึกหวาดกลัวและแปลกประหลาดใจ เนื่องจากไม่สามารถที่จะอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติเหล่านั้นได้ จึงมีความเชื่อว่าจะมีอำนาจลึกลับบางอย่างทำให้เป็นไปเช่นนั้น ด้วยเหตุนี้เอง ทุกสมัย ทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมดั้งเดิม หรือแม้แต่สังคมที่เรียกว่า สังคมอารยะ ก็ยังคงมีความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ

นักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมไว้มากมาย อาทิ เช่น วรธรรม ตรีสกุล (2539 : 58) กล่าวว่า ความเชื่อและศาสนาเป็นสัญลักษณ์แห่งกลุ่มทางสังคม รวมประชาชนให้มีศีลธรรมอย่างเดียวกัน สร้างสรรค์ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เกี่ยวข้องกับความศักดิ์สิทธิ์ เป็นพลังให้เกิดระเบียบ วินัย สามัคคี พิธีกรรม เป็นการเตรียมมนุษย์เพื่อใช้ชีวิตทางสังคม นำมนุษย์มาอยู่รวมกัน เสริมสร้างความมีชีวิตชีวาให้เกิดขึ้น สอดคล้องกับที่ วิทย์ พินคณเงิน (2515 : 397 – 403) กล่าวไว้ว่า ความเชื่อของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม มนุษย์โดยทั่วไปมักได้รับคำบอกเล่าจากคนรุ่นก่อนว่ามีอำนาจลึกลับที่จะช่วยคุ้มครองรักษาตน และเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีส่วนทำให้เกิดเหตุร้ายและเกิดผลดีได้ ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภูต ผี ปีศาจ หรือผีบรรพบุรุษ จึงมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ ทำให้มีการประกอบพิธีกรรมขึ้นเพื่อแสดงถึงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น ๆ

นอกจากนี้ พระยาอนุมานราชธน (2506 : 195) ยังได้กล่าวถึงความเชื่อของสังคมไทยแต่ดั้งเดิมในเรื่องเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติไว้ว่า ความเชื่อถือของชนชาวไทยแต่ดั้งเดิมก็ไม่ต่างจากชาติอื่น ๆ คือ มีความเชื่อถือสิ่งที่ตามปรกติมองไม่เห็นตัวแต่ถือหรือเข้าใจว่ามีฤทธิ์ หรืออำนาจอยู่เหนือตน อาจบันดาลให้ดีหรือร้าย หรือให้คุณให้โทษได้ความเชื่ออย่างนี้เรียกว่า ลัทธิผีสารเทวดา (Animism) อันเป็นคติศานามาตั้งแต่เดิมของมนุษย์ ก่อนที่จะวิวัฒนาการมาเป็นคติศาสนา อันประณีตขึ้นในปัจจุบัน ส่วน มารยาท กิจสุวรรณ (2526 : 14 – 20) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับความเชื่อดั้งเดิมของคนไทยในทำนองเดียวกันว่า ความเชื่อดั้งเดิมของคนไทยเกิดจากประสบการณ์ที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ประสบการณ์ที่มีต่อธรรมชาติแวดล้อมและประสบการณ์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติต่าง ๆ เป็นการพยายามที่จะแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต โดยมุ่งหวังให้สิ่งเหนือธรรมชาติช่วยเหลือและปัดเป่าให้พ้นจากปัญหาเหล่านั้น

จากที่กล่าวไปข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ความเชื่อและพิธีกรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ให้ความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นเรื่องของภาวะจิตใจอันตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานในส่วน

ของความปลอดภัยและกำลังใจของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุคคลที่ต้องอาศัยธรรมชาติที่ไม่อาจคาดคะเนล่วงหน้าได้ในการประกอบอาชีพอย่างอาชีพประมงที่ต้องใช้ความเสี่ยงสูงมาก เพราะต้องเดินทางไปในท้องทะเลอันกว้างใหญ่ไพศาล อีกทั้งยังต้องอาศัยดิน ฟ้า อากาศ ในการเดินทาง และจับสัตว์น้ำ ดังนั้นชาวประมงย่อมมีความวิตกและหวาดกลัวต่อภัยอันตรายที่ไม่อาจคาดเดา ทำให้ชาวประมงต้องการกำลังใจในการประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยงเช่นนี้ ความเชื่อและพิธีกรรมจึงเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ มีการถ่ายทอดและยึดถือปฏิบัติสืบต่อมาจวบจนทุกวันนี้

จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับประกอบอาชีพประมงมาเป็นเวลาช้านาน เนื่องด้วยอาชีพประมงเป็นอาชีพสำคัญที่มีความผูกพันกับผู้คนในจังหวัด ซึ่งความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการประมงนั้นมีทั้งที่เป็นคติความเชื่อแบบไทยผสมผสานกับคติความเชื่อของจีน ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดสมุทรสงครามมีชาวไทยเชื้อสายจีนอยู่มาก ดังนั้นความเชื่อและพิธีกรรมที่ชาวประมงในจังหวัดยึดถือปฏิบัติจึงเป็นแบบผสมผสานตามชาติพันธุ์ของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ โดยความเชื่อและพิธีกรรมที่ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามให้ ความศรัทธา ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อมา ได้แก่ ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับแม่ย่านางเรือ ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับหลวงพ่อบ้านแหลม ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับศาลหมาโจ้ว และความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับแม่ย่านางเรือ

ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามมีความเชื่อว่าแม่ย่านางเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกปักรักษาเรือทุกลำ ซึ่งที่สถิตของแม่ย่านาง คือ ส่วนบริเวณหัวทวนเรือหรือโชนเรือ ส่วนดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญที่สุดของเรือประมงเพราะเป็นจุดแรกของเรือที่แล่นกระทบกับแรงน้ำทะเล จะอยู่บริเวณด้านหน้าของลำเรือ มีลักษณะของไม้ท่อนยาวนำมาประกอบเข้ากับกระดุกงู ยึดด้วยตาปูทองเหลือง ขนาดของโชนเรือจะขึ้นอยู่กับขนาดของเรือ ถ้าเรือลำเล็กโชนเรือก็จะเล็กเรือที่ลำใหญ่มากขึ้นโชนเรือก็จะมีขนาดใหญ่ตามไปด้วย (สำเริง ไวยปัญญา 2554) ดังนั้นเมื่อชาวประมงจะเซ่นไหว้แม่ย่านางประจำเรือก็จะทำพิธีเซ่นไหว้ที่บริเวณโชนเรือแห่งนี้

รูปภาพที่ 11 โขนเรือที่เชื่อกันว่าเป็นที่อยู่ของแม่ย่านาง

ที่มา : เห็ดโคน [นามแฝง], ตำนานแม่ย่านาง [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554.
แหล่งที่มาจาก http://www.praphansarn.com/new/c_town/detail.asp?ID=57

ลินี แพทย์จะเกร็ง (2554) เป็นชาวจังหวัดสมุทรสงครามผู้หนึ่งที่ประกอบอาชีพประมงมาช้านานตั้งแต่บรรพบุรุษ และมีความเชื่อและศรัทธาต่อแม่ย่านางเรือเป็นอย่างมาก ได้เล่าถึงตำนานที่ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามเล่าสืบต่อกันเกี่ยวกับความเป็นมาของแม่ย่านางเรือ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามมีความเชื่อเกี่ยวกับแม่ย่านางเหมือนกันในแง่ที่คิดว่าแม่ย่านางคือผู้หญิงนางหนึ่งที่มีความศักดิ์สิทธิ์ มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ในการที่จะปกป้องรักษาเรือให้อยู่รอดปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นคลื่นลมพายุ สัตว์ร้าย หรือแม้กระทั่งโจรผู้ร้ายที่จะมาลักขโมยสิ่งของ หรือทำอันตรายแก่เรือ อีกทั้งแม่ย่านางยังมีความศักดิ์สิทธิ์ในการคลบนาคาโชคลาภในการจับสัตว์น้ำให้ได้ปริมาณมากแก่ชาวประมงอีกด้วย อย่างไรก็ตามในส่วนของการประวัติความเป็นมาของแม่ย่านางของชาวจังหวัดสมุทรสงครามนั้นมีความเชื่อที่แตกต่างกันออกไปตามความเชื่อของแต่ละกลุ่ม แต่ก็มักเป็นประวัติที่เล่าสืบทอดกันมาช้านาน โดยผสมผสานกันระหว่างคติความเชื่อของไทย จีน และอินเดีย

ชาวประมงมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเป็นมาของแม่ย่านางว่า ในสมัยก่อนเมื่อพระอิศวรและพระแม่อุมาเสด็จประพาสทะเล กุ้งได้ออกมาร้องเรียนว่าตนเองเป็นสัตว์ที่ร่างกายมีแต่เนื้อ เปลือกห่อหุ้มบาง ไม่สามารถป้องกันตัวเองได้ ทำให้ถูกบรรดาสัตว์น้ำอื่นๆ จับกินเสียมาก พระแม่อุมาจึงประทานพรให้กุ้งมีเปลือกสองคมปลายแหลมอยู่บนหัว มีหอกปลายแหลมอยู่ที่หาง

เมื่อสัตว์ใดกินเข้าไปจะได้ใช้ทางเขาออกมาให้เข็ดหลาบ อาหารที่กุ้งสามารถกินเองได้ จะต้องเป็นของที่ตายเน่าเปื่อยเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ จำนวนกุ้งจึงมีมากจนเสียดุล กุ้งจึงมาชักชวนกุ้งให้ผสมพันธุ์กัน แล้วออกอุบายให้กุ้งใช้อาวุธติดตัวเขาที่องเรือสำเภาให้จม เมื่อคนจีนคนไหนว่ายน้ำไม่เป็นก็จะจมน้ำตายกลายเป็นอาหาร ส่วนหัวนั้นกุ้งแบ่งให้กุ้ง ส่วนตัวนั้นกุ้งเอาไปกิน อุบายครั้งนี้ทำให้เรือสำเภากลายเป็นเป้าและได้รับความเดือดร้อนอย่างมาก พวกนายสำเภาจึงได้วิงวอนขอให้เจ้าหม่าจ๋อช่วยบอกกล่าวเทพเจ้าให้มาช่วยเหลือ เจ้าหม่าจ๋อสงสารชาวเรือ จึงบอกให้น้ำของมาเช่นไห้วพลีกรรม ได้แก่ ผ้าแพรสีแดง สีทับทิม สิ่งละสิบพับ กับดอกไม้ธูปเทียน สำหรับเจ้าที่ เมื่อได้รับของถวายเจ้าหม่าจ๋อจึงให้นายทหารนำของไปถวายเจ้าทั้งแปดทิศ แล้วร่วมปรึกษากันว่าจะนำความไปกราบทูลพระอิสริยยศและพระแม่อุมาเทวีให้ตัดสินปัญหา พระแม่อุมาจึงสั่งให้พระอนันตนาคราชไปปราบกุ้งที่ผิดคำสั่งและใช้อุบายทำให้มนุษย์เดือดร้อน จากนั้นพระอนันตนาคราชรับโอองการแล้วลงไปถึงพระคงคา กุ้งที่ทำผิดก็ร้อนตัวกลัวจนกระเพาะและอาหารเก่าใหม่ขึ้นมาบนสมอง จากนั้นจึงถูกสาปให้เรือสำเภาน้อยใหญ่ที่พวกตนจะให้ล่มเข้าไปอยู่ในแก้มซ้ายขวาเพื่อถ่วงหัวไม่ให้เงยขึ้นมาจะเรือสำเภาได้อีก แล้วพระอนันตนาคราชจึงสั่งให้ชาวจีนเดินสมุทรทั้งหลายนับถือเจ้ายอดสวรรค์ ให้คุ้มครองรักษาเรือสำเภาทุกเที่ยวไปมาจนสืบมากระทั่งทุกวันนี้

นอกจากนี้ บางคติความเชื่อก็เชื่อว่าแม่ย่านางแท้จริงแล้วเป็นหญิงสาวชาวอินเดีย มีเรื่องเล่าว่า สมัยก่อนเชื่อว่าพระอินทร์หรือเทวดาเป็นผู้ช่วยมนุษย์ยามที่มนุษย์มีความเดือดร้อน ต่อมาเมื่อมนุษย์มากขึ้น ความทุกข์และความเดือดร้อนก็มากขึ้น พระอินทร์ก็เกิดความรำคาญ พระองค์เลยส่งนางฟ้าที่สมัครใจมาองค์หนึ่งเพื่อช่วยปลดปล่อยความทุกข์ของมนุษย์แทนพระองค์ นางฟ้าองค์นั้นได้มาเกิดเป็นหญิงสาวชาวอินเดียและจำความชาติก่อนได้ วันหนึ่งหญิงสาวผู้นั้นเล่นเรือท่องเที่ยวไปแถบมหาสมุทรบริเวณใกล้เคียงเมืองลังกา ขณะที่เดินทางกลับเกิดพายุกระหน่ำจนเรือเกือบล่ม ผู้ที่ร่วมเดินทางก็กลัวตายจึงให้นางช่วยอุ้มนวอนพระอินทร์ นางก็อุ้มนวอนไปบนสวรรค์ พระอินทร์ตอบกลับมาโดยมีเงื่อนไขว่า พระองค์จะช่วยก็ต่อเมื่อนางยินยอมอุทิศชีวิตของนางให้กับเรือและอาศัยอยู่ในเรือตลอดไป เมื่อนางตอบรับคำพระอินทร์แล้ว นางก็หายวับไปทางหัวเรือ ทันใดนั้นคลื่นลมก็สงบและทุกคนก็รอดชีวิต ต่อมาไม่นานนางก็มาเข้าฝันผู้ร่วมทางที่รอดชีวิตในเหตุการณ์ครั้งนี้ว่านางนั้นเป็นผู้พิทักษ์เรือลำนี้ให้รอดปลอดภัยและจะนำโชคลาภมาสู่เรือด้วย จึงขอให้เช่นสรวงบูชานางสืบไป

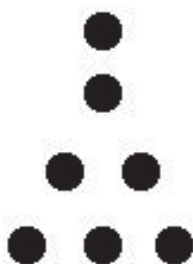
พิธีกรรมการเช่นไหว้แม่ย่านางเรือ ถือว่าเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กับชาวประมง ชาวเรือจะมีพิธีไหว้แม่ย่านางเริ่มตั้งแต่การตั้งโขนเรือ ถ้าเรือลำใดที่ประกอบพิธีเช่นไหว้แม่ย่านางเรือตามฤกษ์ที่เจ้าของเรือได้เป็นผู้ดำเนินการแล้ว ช่างต่อเรือห้ามเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือกระทำการใด ๆ บริเวณ

โขนเรือเป็นอันขาด ดังนั้นการต่อเรือแต่ละครั้งช่างต่อเรือจะพยายามตั้งโขนเรือให้เสร็จก่อนฤกษ์ เช่นไหว้ที่เจ้าของเรือหามา (สำเร็จ ไขว้ปัญญา 2554)

หลังจากที่เซ่นไหว้แม่ย่านางเรือครั้งแรกคราวตั้งโขนเรือแล้ว การเซ่นไหว้แม่ย่านางเรือจะมีอีกครั้งช่วงของการปล่อยเรือลงน้ำ หรือที่เรียกว่า การทำบุญเรือ เรือประมงทุกลำไม่ว่าจะเป็นเรือประมงชายฝั่งหรือเรือประมงใหญ่ เมื่อต่อเป็นลำเรือขึ้นมาจะถูกปล่อยลงน้ำ เจ้าของเรือจะต้องทำบุญเรือแบบประเพณีไทยทางพุทธศาสนาทั่วไปเหมือนปลูกเรือนขึ้นบ้านใหม่ กล่าวคือส่วนใหญ่จะนิมนต์พระมาสวด ประพรมน้ำมนต์เพื่อเป็นสิริมงคลแก่เรือ

การประกอบพิธีทำบุญเรือของเรือประมงชายฝั่ง จะนิยมใช้ของเซ่นไหว้แม่ย่านางเรือ ได้แก่ ข้าวสวย 1 ถ้วย ตะเกียบ 1 คู่ ช้อน 1 คัน วางไว้หน้าข้าวสวย ไก่ 1 ตัว ทุบต้ม กุ้งต้ม ขนมหอยปู ส้ม เฉาก๊วยหอม หรือผลไม้ตามฤดูกาลอื่น ๆ ที่สามารถหาได้ และ น้ำ 1 ขัน นำใส่ถาดมาตั้งไว้บริเวณโขนเรือ จากนั้นจึงจุดธูป 9 ดอก เทียน 1 เล่ม ไหว้ปักไว้ที่โขนเรือ หรือเสาเรือ แต่จะไม่มีการเจิมเรือ หรือนิมนต์พระมาทำพิธีเจิมเรือ หรือสวดบนเรือ เพราะเรือมีขนาดเล็กไม่สามารถบรรจุผู้คนได้มาก สำหรับน้ำมนต์ถือเอาน้ำที่ถวายแม่ย่านางเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ใช้ประพรมเรือ นอกจากนี้ยังมีการนำผ้าแพร 3 สี ซึ่งเป็นสีที่ถูกโฉลกกับเจ้าของเรือ ดอกไม้สดปัก และพวงมาลัยคล้องที่โขนเรือ วันประกอบพิธีทำบุญเรือจะไม่มีการนำเรือออกทะเลโดยทันที แต่จะมีการนำเรือออกจากฝั่งในวันถัดไปแทน

กรณีที่เรือประมงใหญ่และมีพื้นที่ประกอบพิธีภายในเรือนั้น การประกอบพิธีทำบุญเรือ เจ้าของเรือจะนิมนต์พระภิกษุสงฆ์ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะนิมนต์พระจำนวน 9 รูป เพื่อมาสวดมงคลสูตรให้แก่เรือของตน เมื่อสวดเสร็จเจ้าของเรือจะทำการถวายภัตตาหารให้พระภิกษุฉันมือเพล เมื่อพระภิกษุฉันเสร็จแล้วจะเริ่มประกอบพิธีเจิมเรือ โดยจะเริ่มเจิมบริเวณโขนเรือ เสากระโดงเรือ และกระดานเรือ การเจิมเรือจะเจิมแถวล่างสุด 3 วง แถวถัดมา 2 วง แถวต่อมา 1 วง และแถวสุดท้าย 1 วง ดังภาพ

รูปภาพที่ 12 ลักษณะการเจิมโขนเรือ

เมื่อเจิมเสร็จจะมีการปิดทอง 9 แผ่น ที่เรือ โดยจะปิดที่โขนเรือ และเสากระโดงเรือ จากนั้นพระภิกษุสงฆ์จะทำการประพรมน้ำมนต์ไปรอบลำเรือ การทำบุญเรือนั้น เจ้าของเรือจะตั้งเครื่องเช่น ไหว้แม่อย่างด้วยอาหารคาวหวานเช่นเดียวกับเรือประมงชายฝั่ง และเมื่อนิมิตต์พระภิกษุทำพิธีเสร็จสิ้นแล้ว เจ้าของเรือจะเช่น ไหว้ด้วยจุลรูป 3 ดอก หรือ 9 ดอก เทียน 1 เล่ม ไหว้ขอพรแม่ย่านางเรือของตน นอกจากนี้ยังมีการนำผ้าแพร 3 สี ซึ่งเป็นสีที่ถูกโฉลกกับเจ้าของเรือ เจ้าของเรือจะคว่าถูกโฉลกหรือไม่นั้น จะนิยมดูจากวันเกิดของเจ้าของเรือกับสีที่เป็นมงคลและกาลกนิ เช่น เจ้าของเรือเกิดวันจันทร์ จะไม่นำผ้าแพรสีแดงมาใช้ผูกเรือของตน เพราะสีแดงเป็นสีกาลกนิของผู้ที่เกิดวันจันทร์ หรือบางกรณีเจ้าของเรือบางคนอาจจะให้พระ หมอคู่ หรือคนทรงเจ้า เป็นผู้กำหนดให้ว่าเจ้าของเรือควรใช้ผ้าแพรสีไหนผูกเรือเพื่อความเป็นสิริมงคล และไม่เป็นกาลกนิแก่เจ้าของ

นอกจากผ้าแพร 3 สี แล้ว เครื่องเช่น ไหว้ยังมี ดอกไม้สดปัก และพวงมาลัยคล้องที่โขนเรือ เช่นเดียวกับเรือประมงชายฝั่งด้วย ส่วนวันประกอบพิธีทำบุญเรือจะไม่มี การนำเรือออกทะเลทันที แต่จะมีการนำเรือออกจากฝั่งในวันถัดไปแทนเช่นกัน

พิธีกรรมไหว้แม่ย่านางจะมีขึ้นอีกครั้งของทุกเดือนในวันพระใหญ่ หรือทุกครั้ง ที่ออกน่านน้ำ สำหรับเรือเรือประมงใหญ่เมื่อออกน่านน้ำจะใช้เวลาอยู่ทะเลประมาณ 15 วันต่อ 1 เดือน ทำให้ชาวเรือเชื่อว่าการที่ใช้เวลาออกทะเลนาน ๆ เป็นการเสี่ยงต่อการเจอกับอันตรายต่าง ๆ ที่อาจทำให้ถึงแก่ชีวิต รวมไปถึงการจับสัตว์น้ำได้ปริมาณน้อยซึ่งไม่คุ้มค่างกับที่ออกเรือไป ดังนั้น เจ้าของเรือจึงจะทำพิธีเช่น ไหว้แม่ย่านางเรือทุกครั้ง ที่ออกน่านน้ำเพื่อขอพรและขอให้แม่ย่านางช่วยคุ้มครองเรือและลูกเรือให้ปลอดภัย การทำพิธีเช่น ไหว้นั้นเจ้าของเรือจะเป็นผู้เช่น ไหว้ หรือถ้าเรือประมงบางลำที่เจ้าของเรือไม่ได้ออกเรือเองได้กั้งเรือจะทำหน้าที่นี้แทน ซึ่งเครื่องเช่น ไหว้ใช้เหมือนคราวที่ปล่อยเรือลงน้ำครั้งแรก

เรือประมงเล็ก หรือเรือประมงชายฝั่ง จะไม่ทำการเช่น ไหว้แม่ย่านางเรือทุกครั้ง ที่ออกทะเลเล็กเช่นเดียวกับเรือประมงใหญ่ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะเรือประมงชายฝั่งจะออกทะเลทุกวัน จึงไม่จำเป็นต้องมีการตั้งเครื่องเช่น ไหว้แม่ย่านางเรือทุกวัน แต่ชาวเรือเล็กจะไหว้แม่ย่านางเรือทุกขึ้น แรม 15 ค่ำ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า วันพระใหญ่ แทน โดยเจ้าของเรือจะทำการจัดซื้ออาหารคาวหวาน ผลไม้ หรือเครื่องเช่นแบบเดียวกันกับการปล่อยเรือลงน้ำครั้งแรก อย่างไรก็ตามเครื่องเช่นที่นิยมนำมาใช้จะเน้นไปในทางที่เป็นสิริมงคล เครื่องเช่นที่มีชื่อไม่เป็นมงคลก็จะไม่นิยมนำมาเช่น ไหว้ เช่น ละมุด มังคุด เป็นต้น จากนั้นจึงทำการจุลรูป เทียน กล่าวเช่น ไหว้ขอพรแม่ย่านางเรือ ทั้งนี้ไม่ว่าเรือเล็ก เรือใหญ่ ส่วนใหญ่เจ้าของเรือ หรือได้กั้ง จะนิยมกล่าววาจาเมื่อเช่น ไหว้แม่ย่านางว่า “ขอให้แม่ย่านางช่วยคุ้มครองเรือ ให้ลูกจับสัตว์น้ำ ได้มาก ๆ ด้วยเถิด” (สินี แพทย์จะเกรียง 2554)

นอกจากชาวประมงจะไหว้แม่ย่านางเรือในวันพระใหญ่ หรือทุกครั้งที่ออกทะเลแล้ว วันสำคัญตามเทศกาลเช่น วันปีใหม่ วันตรุษจีน วันสารทจีน เป็นต้น ยังถือเป็นวันดีที่ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามจะทำการเซ่นไหว้แม่ย่านาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันตรุษจีน ทั้งนี้เพราะเจ้าของเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน และวันตรุษจีนถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของชาวจีน ดังนั้นชาวไทยเชื้อสายจีนจึงถือเอาวันนี้เป็นวันดีในการเริ่มต้นสิ่งใหม่ ๆ อันเป็นมงคล เจ้าของเรือประมงก็เช่นกันจะถือเอาวันตรุษจีนเป็นวันสำคัญที่จะเซ่นไหว้แม่ย่านางเรือเพื่อขอพรให้ปีนั้น ๆ มีแต่สิ่งดี ๆ อันเป็นมงคลในการประกอบอาชีพของตน

เมื่อถึงวันตรุษจีน ไม่ว่าจะเป็นเรือเล็กหรือเรือใหญ่จะไม่มีการออกเรือเด็ดขาด เรือจะถูกจอดเทียบท่าไว้เพื่อทำพิธีเซ่นไหว้แม่ย่านางเรือ ในวันนี้เจ้าของเรือจะประดับประดาเรือประมงของตนให้สวยงามที่สุด บริเวณโชนเรือมีการนำผ้าแดงมาพันรอบตามคติดาวจีนที่เชื่อว่าสีแดงเป็นสิริมงคล ต่อด้วยการนำค้ายดิบพันทับอีกทีหนึ่ง จากนั้นจึงนำผ้าแพร 3 สี ผืนใหม่มาผูกหัวเรือ แล้วจึงนำพวงมาลัยมะลิสด ดาวเรือง หรือบางรายอาจใช้พวงมาลัยพลาสติกเพื่อความคงทน มาคล้องที่โชนเรือ และนำดอกไม้สดอย่างเช่นดอกกล้วยไม้มาปักตรงด้านข้างโชนเรือ

นอกจากจะมีการตกแต่งเรือให้สวยงามแล้ว วันนี้เจ้าของเรือจะทำพิธีเซ่นไหว้แม่ย่านางด้วยเครื่องเซ่นไหว้แบบเดียวกับที่ชาวจีนใช้เซ่นไหว้บรรพบุรุษในวันตรุษจีน กล่าวคือจะเซ่นไหว้ด้วย หมู เป็ด ไก่ กุ้งต้ม ปูต้ม ขนมห่อด้วยฟู่ ขนมหงอก ขนมหั้ว ขนมหูเต๋ย ผลไม้ต่าง ๆ เหล้า น้ำ กระดาษเงินกระดาษทอง เป็นต้น จากนั้นจะทำพิธีไหว้แม่ย่านางเรือด้วยรูป 9 ดอก เทียน 1 เล่ม ไหว้และปักไว้ที่โชนเรือ การทำพิธีจะเริ่มตั้งแต่เช้ามืดคือเริ่มเวลาประมาณ 5.30 นาฬิกา เป็นต้นไป แต่ไม่เกิน 7.00 นาฬิกา

ผ้าแพรผูกโชนเรือส่วนใหญ่ ชาวเรือจะมีการเปลี่ยนหรือถอดไปซักเมื่อสังเกตเห็นว่าผ้าเริ่มเก่าหรือสีสันทันไม่สดใสเหมือนก่อนแล้ว เจ้าของเรือหรือได้กั้งจะทำการบอกแม่ย่านาง บางคนจะกระทำเพียงยกมือไหว้ และพูดบอกกล่าว แต่บางคนก็จัดรูปเทียนบอกกล่าวเลยก็มี เมื่อเปลี่ยนผ้าแพรแล้วนำมาผูกใหม่แล้วก็จะกล่าวแต่สิ่งอันเป็นมงคล ส่วนใหญ่ก็จะกล่าวว่า “ขอให้จับปลาได้มาก ๆ และแม่ย่านางช่วยคุ้มครองเรือและลูกเรือทั้งหลายให้ปลอดภัยด้วยเถิด” (วิชัย แพทย์จะเกร็ง 2554)

โชนเรือที่เก่าหรือชำรุด ชาวเรือจะถอดโชนเรือออกเพื่อซ่อมแซมหรือเปลี่ยนใหม่ นั่น เจ้าของเรือประมงจะนำวัน เดือน ปีเกิดของเจ้าของเรือไปผูกดวงใหม่เพื่อหาฤกษ์ยามยามดีในการถอดโชนเรือ เมื่อได้วันดีแล้ว เจ้าของเรือจะนัดช่างต่อเรือไปยังอู่ต่อเรือ จากนั้นจึงทำพิธีเซ่นไหว้แม่ย่านางออกจากโชนเรือและกระทำการถอดโชนเรือเก่าออก พิธีจะกระทำเหมือนกับการตั้งเครื่อง

ไหว้เมื่อครั้งประกอบพิธีตั้งโขนเรือครั้งแรก และกระทำการถอดโขนเรือเก่าออก เมื่อช่างต่อเรือจะวางโขนเรือใหม่ เจ้าของเรือจะกระทำพิธีเช่นไหว้แม่ย่านางเรืออีกครั้งหนึ่ง

นอกจากชาวประมงจะเคารพบูชาแม่ย่านางเรือด้วยการเช่นไหว้ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น ชาวประมงยังมีความเชื่อในการปฏิบัติตนบนเรือ โดยเชื่อว่าสิ่งใดทำให้แม่ย่านางพอใจต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดที่สุดไม่เช่นนั้นแม่ย่านางอาจจะไม่พอใจและจะนำความพินาศมาสู่เรือได้ การปฏิบัติตนที่ถือว่าดูหมิ่นแม่ย่านางเรือและไม่ควรกระทำอย่างยิ่งบนเรือ เช่น ทะเลาะกันบนเรือ สวมรองเท้าเดินบนโขนเรือ เขี่ยบนโขนเรือ นำขยะทิ้งไว้บนโขนเรือหรือทำโขนเรือสกปรก นำภาพลามกลงไปบนเรือ นำโสเภณีขึ้นเรือ ปัสสาวะบริเวณโขนเรือ หรือ ร่วมเพศในเรือ เป็นต้น

2.2.2 ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับหม่าโจ้ว

ฟูซิง (2554) กล่าวว่า เจ้าแม่ทับทิม หรือหม่าโจ้ว ตามที่ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามเรียกกันนั้น เป็นเจ้าแม่ของชาวจีนที่เจ้าของเรือประมงชาวไทยเชื้อสายจีน หรือแม้กระทั่งชาวไทยแท้ ๆ ให้ความเคารพนับถือ นอกจากพระนามเรียกขานว่า หม่าโจ้ว ในภาษาจีนกลางเรียกว่า “มา-จู” อันหมายถึง เจ้าแม่ผู้ศักดิ์สิทธิ์ ที่ชาวสมุทรสงครามใช้เรียกขานแล้ว เจ้าแม่ทับทิม หรือหม่าโจ้ว ยังมีพระนามเรียกขานอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น จู๋บ๊วยเสียนยี้ ในภาษาจีนกลางเรียกว่า “เสว่ย-เอว่ย-เซ็ง-เหนียง” อันหมายถึง เจ้าแม่ท่ายน้ำ, เทียงโหวเสียนป้อ ภาษาจีนกลางเรียกว่า “เทียน-โหว-เซ็ง-หมู่” อันหมายถึง ราชนิแห่งสรวงสวรรค์, เทียงฮุย ภาษาจีนกลางเรียกว่า “เทียน-เฟย” อันหมายถึง พระราชาแห่งสวรรค์ เป็นต้น

ตามตำนานเล่าว่า เจ้าแม่ทับทิมเป็นสตรีนางหนึ่งที่มีตัวตนจริงๆ อยู่ไปประวัติศาสตร์จีนของชาวฮกเกี้ยน นามว่า “ลี้มิก” ชาวเกาะหมิงจิ่ว ซึ่งถือกำเนิดเมื่อวันที่ 23 เดือน 3 ตามปฏิทินทางจันทรคติของจีนในยุคราชวงศ์ซ่งเหนือ ในตำนานกล่าวกันว่าลี้มิกนั้นเป็นเด็กที่ชาญฉลาด ชื่นชอบการว่ายน้ำเป็นชีวิตจิตใจ อีกทั้งสนใจศึกษาเล่าเรียนหนังสืออย่างมาก โดยเฉพาะหนังสือเกี่ยวกับธรรมะ จึงมีเรื่องกล่าวเสริมถึงตอนกำเนิดว่า ตอนที่นางจะถือกำเนิด เจ้าแม่กวนอิมได้เสด็จมาปรากฏพระองค์เพื่อเป็นสักขีพยานในการกำเนิดของเธอด้วย เมื่อลี้มิกเกิดโตขึ้นเป็นสาวด้วยความที่ว่าเธอเป็นคนที่ว่ายน้ำได้เก่ง จึงสามารถว่ายน้ำฝ่าคลื่นใหญ่ไปช่วยชีวิตชาวเรือที่ถูกพายุพัดให้รอดชีวิตกลับเข้าฝั่งได้มากมายหลายชีวิต

ลี้มิกไม่เพียงแต่จะช่วยเหลือชีวิตผู้ประสบภัยทางทะเลได้เท่านั้น เธอยังมีความสามารถพิเศษในการพยากรณ์ดินฟ้าอากาศได้ด้วย แล้วทุกครั้งที่เกิดพายุในทะเลเธอจะออกไปเตือนชาวบ้านให้งดออกเดินเรือ จนเป็นที่เลื่องลือในความแม่นยำของเธอ และด้วยการที่

ลัมมิกนั้นเป็นผู้ที่สนใจในคำรับคำร่าชอบศึกษาหาความรู้ เธอจึงมีความสามารถอีกเรื่อง คือ ความสามารถในการแพทย์ กล่าวกันว่าลัมมิกเป็นสตรีที่มีความเมตตากรุณาสูง เมื่อพบเห็นผู้ที่เจ็บไข้ได้ป่วยเมื่อใดเธอก็จะใช้ความรู้ทางการแพทย์ของเธอรักษาโรคภัยไข้เจ็บให้ชาวบ้านอยู่เสมอ จนเธอได้รับฉายาว่า “กวนอิมแห่งทะเลใต้”

เมื่อเธอสิ้นลม ชาวบ้านต่างสำนักในเมตตากรุณาและบุญคุณของลัมมิก จึงได้ทำการสร้างศาลเจ้าให้เธอเพื่อเป็นเกียรติ ตามตำนานกล่าวถึงสาเหตุการเสียชีวิตของลัมมิกถึง 3 กรณี คือ

1. เนื่องจากเธอเป็นคนที่ประพฤติกพรหมจรรย์ เกร็งครัดในธรรมถือศีลกินเจ และชอบช่วยเหลือผู้คนอยู่เป็นประจำ ผลบุญที่เธอได้กระทำนั้นจึงทำให้สวรรค์พอใจพร้อมกับเชิญให้เธอขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ เธอจึงได้ลงสังขาร แล้วจากโลกนี้ไปอย่างสงบ

2. เธอได้นอนหลับแล้วถึงแก่กรรมลงขณะที่นอนหลับอยู่อย่างสงบ ตำนานนี้กล่าวว่า ขณะที่เธอได้สิ้นใจนั้นท้องฟ้าได้ปรากฏเป็นเมฆหลายสีขึ้น อีกทั้งยังมีเสียงดนตรีอันไพเราะดังขึ้นทั่วท้องฟ้า อันแสดงถึงสวรรค์ได้ให้การต้อนรับเป็นเกียรติแก่เธอ

3. เนื่องจากก่อนหน้าที่เธอจะสิ้นใจ เธอได้ฝันว่าบิดาและพี่ชายของเธอได้ออกไปทำประมงในทะเลแล้วเกิดพายุใหญ่ซัดเรือของบิดาและพี่ชายเธอล่ม ในฝันนั้นเธอได้ถอดจิตออกไปช่วยบิดาและพี่ชายของเธอจากพายุ แต่ก่อนที่จะช่วยบิดาและพี่ชายเธอได้สำเร็จ แม่ของเธอได้มาปลุกเธอเสียก่อน แล้วปรากฏว่าเวลาต่อมาก็มีคนมาแจ้งเหตุการณ์เสียชีวิตของบิดาและพี่ชายเธอในทะเลให้ครอบครัวเธอทราบ เธอจึงเสียใจมากในเรื่องนี้แล้วตรอมใจตายตามบิดาและพี่ชายของเธอไป

เมื่อชาวบ้านได้สร้างศาลเจ้าให้ดวงวิญญาณของเธอได้สถิตแล้ว ก็เกิดเรื่องปาฏิหาริย์ต่างๆ มากมาย ใครที่มากราบไหว้ขอพรจากเธอก็จะได้รับพรนั้นกันทุกคน แล้วคลาดปลอดภัยกันถ้วนหน้า โดยเฉพาะเรื่องการเดินเรือทางทะเล

จากประวัติความเป็นมาของเจ้าแม่ทับทิมหรือหม่าโจ้วที่เกี่ยวข้องกับการเดินเรือทะเลเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามให้ความศรัทธาเลื่อมใสในเจ้าแม่เป็นอย่างมาก จนตั้งศาลหม่าโจ้วขึ้นมาเพื่อให้ชาวเรือมากราบไหว้บูชาแสดงความเคารพและขอพร โดยศาลนี้ตั้งอยู่บริเวณ ซอยศาลอำมา ถนนไชยพร ตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

มยุรี โพธิ์ทอง (2554) เล่าว่า ศาลหม่าโจ้วนี้ตั้งมานานกว่า 20 ปี ซึ่งชาวประมงส่วนใหญ่นิยมไปไหว้ขอพรให้เจ้าแม่ หรือบางคนเรียกว่า อำมา ช่วยให้เกิดความปลอดภัยประมงราบรื่น ไม่มีอุปสรรคใด ๆ อีกทั้งขอพรให้ออกเรือครั้งใดก็จับปลาได้จำนวนมาก ๆ

การไปไหว้ศาลหมาโจ้วนี้ อันที่จริงสามารถไหว้ได้ตลอดเวลา แต่ส่วนใหญ่แล้ว คนจะนิยมไปไหว้หมาโจ้วกันมากช่วงตรุษจีนและงานประจำปีของศาล ถ้าไปไหว้วันธรรมดา ผู้ที่มาไหว้หมาโจ้วก็จะไหว้เพียงจุดรูป 9 ดอกหรืออาจมีมาลัย ดอกไม้สดมาไหว้ด้วยเท่านั้น แต่ถ้ามาไหว้ในวันสำคัญคือ คือมาไหว้วันตรุษจีน หรือมาช่วงมีงานประจำปี ผู้ที่มาเช่นไหว้จะนำอาหาร คาวหวานมาเป็นเครื่องเซ่นไหว้ เช่น หมู เป็ด ไก่ ขนมหัก ขนมห้วยปู ขนมหาลี่ ผลไม้มงคลตาม ความเชื่อของแต่ละบุคคล เช่น ส้ม ทับทิม แก้วมังกร เป็นต้น มาเช่นไหว้เจ้าแม่ด้วย

ทุก ๆ ปี ศาลหมาโจ้วจะจัดงานประจำปี 1 ครั้ง แต่แต่ละปีนั้นจะจัดไม่ตรงกัน ทั้งนี้ ร่างทรงของเจ้าแม่ทับทิมประจำศาลจะเป็นผู้ถ่ายทอดว่าเจ้าแม่จะให้จัดงานวันใด เมื่อได้ฤกษ์ การจัดงานประจำปีแล้ว เจ้าหน้าที่ประจำศาลจะจับสลากบุคคลที่จะเป็น ถ้ำนึ่ง หรือผู้ดูแลในการจัดงานครั้งนี้ขึ้นมา 1 คน จากบุคคลที่มาไหว้ศาลหมาโจ้วแห่งนี้ แล้วได้ลงนามสมัครใจจะเป็นถ้ำนึ่งไว้ ทั้งนี้ผู้ที่ศรัทธาส่วนใหญ่ โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบอาชีพประมงจะต้องการเป็นถ้ำนึ่ง เพราะถือว่า ถ้าปีไหนผู้ใดได้เป็นถ้ำนึ่ง แสดงว่าปีนั้นผู้นั้นจะมีแต่ความมงคล และเชื่อว่าเมื่อออกเรือก็จะจับปลา ได้จำนวนมาก

เมื่อจับสลากชื่อผู้ที่จะเป็นถ้ำนึ่งแล้ว เจ้าหน้าที่หรือร่างทรงประจำศาลจะเสี่ยง ไม้ปวย หรือไม้เสี่ยงทายของคนจีน อันมีลักษณะเป็นคู่ รูปรางคล้ายพระจันทร์ครึ่งเสี้ยว สีแดง ด้านหนึ่งโค้งมน อีกด้านหนึ่งแบน กล่าวคือ ถ้าโยนไม้ปวยแล้วออกมาเป็นคว่ำทั้งคู่ หรือหงายทั้งคู่ นั้นแสดงว่าหมาโจ้วไม่ประสงค์จะให้ผู้นั้นเป็นถ้ำนึ่ง แต่ถ้าเสี่ยงไม้ปวยแล้วออกมาเป็นคว่ำข้าง หงายข้าง แสดงว่าหมาโจ้วอนุญาตให้ผู้นั้นทำหน้าที่นี้ได้

ช่วงเทศกาลของศาลหมาโจ้ว ถ้ำนึ่งจะทำหน้าที่ดูแลศาล และการจัดงานทั้งหมด สำหรับผู้ที่มาเช่นไหว้หมาโจ้วช่วงนี้ก็จะนำเครื่องเซ่นไหว้มาด้วย เช่น หมู เป็ด ไก่ ขนมหัก ขนมหาลี่ ขนมห้วยปู ผลไม้ และของเซ่นไหว้ที่ขาดไม่ได้คือขนมอี๋ อันเป็นขนมมงคลตามความเชื่อของ ชาวจีนมาเช่นไหว้หมาโจ้วด้วย

ขนมอี๋ เป็นขนมหวานชนิดหนึ่ง มีลักษณะเป็นแป้งปั้นกลมคล้ายบัวลอยของไทย แต่จะหดยีสผสมอาหารสีแดงลงไปในแป้งเพื่อให้ขนมออกเป็นสีชมพูเกือบแดงด้วย ทั้งนี้ชาวจีน เชื่อว่าจะเป็นมงคล หลังจากนั้นจะนำแป้งที่ปั้นเสร็จแล้วไปต้มในน้ำเชื่อม ชาวจีนนิยมใช้ขนมชนิด นี้ในงานมงคลต่าง ๆ หลังจากที่ได้เซ่นไหว้แล้ว ผู้ที่มาไหว้ก็จะลาเครื่องเซ่นไหว้ และเมื่อลาเครื่องเซ่น ไหว้แล้ว ก็จะนำขนมอี๋มารับประทานเพื่อความเป็นสิริมงคล หรือที่ชาวไทยเชื้อสายจีนเรียกกันว่า “กินแล้วเผ่งอ้ง”

นอกจากเครื่องเซ่นไหว้ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นนั้น ของเซ่นไหว้ที่บางคนนิยมนำมาเช่นไหว้หมาโจ้ว คือ น้ำมันพืช โดยมีความเชื่อว่าจะทำให้ชีวิตราบรื่น ไม่มีอุปสรรคใด ๆ และ

บางคนอาจเช่นไหว้หมาโจ้วด้วยการจ้างคนจะงัวมาแสดงให้หมาโจ้วชม เพราะเชื่อว่าถ้าผู้ใดทำให้หมาโจ้วพอใจแล้ว หมาโจ้วก็จะประทานความเป็นมงคลมาสู่ผู้นั้น

รูปภาพที่ 13 เจ้าแม่ทับทิมหรือหมาโจ้ว

ที่มา : ผู้ชิง, จินมงคล [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554. แหล่งที่มาจาก <http://www.horamahawed.com>

2.2.3 ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับหลวงพ่อบ้านแหลม

แม่กลองนิวเวย์ (2554) กล่าวถึงได้ประวัติหลวงพ่อบ้านแหลมไว้ว่า หลวงพ่อบ้านแหลมเป็นพระพุทธรูปสำคัญคู่เมืองสมุทรสงครามพุทธศาสนิกชนทั่วไปรู้จักกันว่า ท่านเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ มีอภินิหาร ผู้ที่มีความศรัทธาในองค์ท่านมักจะไปขอให้ท่านช่วยเหลืออยู่เนื่อง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหายจากโรคร้ายไข้เจ็บและการแคล้วคลาดรอดชีวิตจากอุบัติเหตุ

หลวงพ่อบ้านแหลมประดิษฐานอยู่ในอุโบสถวัดบ้านแหลม เมื่อพ.ศ. 2492 กรมศิลปากรได้จดทะเบียนไว้เป็นโบราณวัตถุแห่งชาติ พ.ศ. 2496 กรมศิลปากรได้นำพระอุโบสถวัดบ้านแหลมเข้าบัญชีเป็นโบราณสถานแห่งชาติ วันที่ 1 กรกฎาคม 2498 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ยกฐานะวัดบ้านแหลมเป็นพระอารามหลวงชั้นตรีชนิดวรวิหารและพระราชทานนามว่า “วัดเพชรสมุทรวรวิหาร”

วัดบ้านแหลมเดิมชื่อวัดศรีจำปา เป็นวัดโบราณไม่ทราบว่าเป็นผู้สร้างจากหลักฐานของกรมพุทธศาสนา กรมการศาสนา บันทึกไว้ว่าวัดเพชรสมุทฯ ได้ตั้งเป็นวัดเมื่อ พ.ศ. 2000 และได้รับวิสุงคามสีมาเมื่อปี พ.ศ. 2400 วัดนี้จึงได้มีอายุถึง 554 ปี (พ.ศ. 2554) ซึ่งถือว่าตั้งมาก่อนแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เหตุที่เรียกใหม่ว่า วัดบ้านแหลมนั้น เรียกตามชาวบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ที่อพยพมาอาศัยอยู่ข้างวัดศรีจำปาเมื่อคราวเสียกรุงฯ ครั้งที่ 2

ตามตำนานเล่าว่า ชาวบ้านแหลมมีอาชีพทำการประมง วันหนึ่งขณะที่ออกทะเลจับปลา ขณะที่กำลังล้อมอวนจับปลาที่ปากอ่าวแม่กลอง ได้พระพุทธรูปติดอวนขึ้นมา 2 องค์ องค์หนึ่งเป็นพระพุทธรูปยืนอุ้มบาตร แต่บาตรหายไปไหนก็ไม่เจอ ภายหลังสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานุพันธ์วรเดชได้ประทานบาตรให้ใหม่เป็นบาตรแก้วสีน้ำเงิน อีกองค์หนึ่งเป็นพระนั่งขัดสมาธิปางมารวิชัยเป็นพระแกะสลักจากศิลาชาวบ้านแหลมได้แบ่งให้ญาติทางบางตะบูนไป (บางตะบูนอยู่ติดกับบ้านแหลม) นำไปประดิษฐานไว้ที่วัดเขาตะเครา เรียกว่า “ หลวงพ่อวัดเขาตะเครา ” มาจนทุกวันนี้ มีความศักดิ์สิทธิ์มากเช่นเดียวกัน ส่วนพระยืนนั้นนำไปประดิษฐานไว้ที่วัดศรีจำปา สาเหตุที่หลวงพ่อบ้านแหลมต้องมาจมน้ำอยู่ที่ปากอ่าวแม่กลองนั้นมีข้อสันนิษฐานกันหลายอย่าง แต่ที่น่าจะพิจารณาที่สุด คือจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พ.ศ. 2307 ว่าพม่ายกกองทัพมาตีหัวเมืองทางใต้แล้วเลยขึ้นมาจนถึงเมืองเพชรบุรี เมื่อกรุงศรีอยุธยาทรราชเข้าศึก ให้กองทัพพระยาพิพัฒน์โกษา และพระยาตากสินยกทัพไปทันรักษาเมืองเพชรบุรีไว้ได้ ดังนั้นหลวงพ่อบ้านแหลมอาจจะถูกอัญเชิญมาเป็นพระชัยนำทัพของแม่ทัพนายกองที่มารบกับพม่าครั้งนี้แล้วเรือลำใดลำหนึ่งได้ล่มลง หากเป็นกรณีนี้ชาวประมงต้องได้หลวงพ่อขึ้นมา พ.ศ. 2308 เพราะหลักฐานจากประวัติหลวงพ่อวัดเขาตะเคราว่าไปประดิษฐานไว้ เมื่อพ.ศ. 2308 (พ.ศ.2307 คงไม่มีผู้ใดนำไปเพชรบุรีเพราะพม่ายกทัพมาตีเมืองเพชรบุรีอยู่) หลวงพ่อบ้านแหลมจมน้ำอยู่ไม่นานจึงติดอวนชาวประมงขึ้นมาได้ หากจมน้ำอยู่นานโคลนทรายและหอยคงจะกลบองค์หลวงพ่อไปหมดแล้ว หลวงพ่อคงจะจมทะเลอยู่ที่นั่นเลย

พุทธลักษณะหลวงพ่อบ้านแหลมเป็นพระพุทธรูปที่งดงาม หล่อด้วยทองเหลืองปางอุ้มบาตร ความสูงจากปลายนิ้วพระบาทถึงยอดพระเศร้ามาร 170 เซนติเมตร (67 นิ้ว) ขนาดเท่าคนธรรมดา ข้อพระกรทั้งสองข้างทำเป็น 2 ท่อนสวมใส่ได้ พุทธลักษณะผสมกลมกลืนกันระหว่างสุโขทัยและอยุธยา สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยสุโขทัยหรือต้นรัตนโกสินทร์ เพราะมีลักษณะคล้ายพระพุทธรูปที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ 3 อุทิศถวายเป็นพระพุทธรูปประจำพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกและพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พุทธลักษณะที่งดงามของหลวงพ่อบ้านแหลมนั้นน่าจะเป็นฝีมือของช่างหลวงเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน หรือเจ้านายชั้นสูงเท่านั้นที่จะทำได้

รูปภาพที่ 14 หลวงพ่อบ้านแหลม

ที่มา : YOSA, ประวัติหลวงพ่อบ้านแหลม [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2555. แหล่งที่มา
จาก <http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=yo-sa&month=08-032010&group=13&gblog=6>

สุภัก ภัคศิริจินดา (2554) กล่าวว่า ปัจจุบัน วัดเพชรสมุทรวรวิหารตั้งอยู่ในตลาดเมืองแม่กลอง ชาวจังหวัดสมุทรสงครามและผู้มีจิตศรัทธาจากทั่วประเทศมากราบไหว้องค์หลวงพ่อบ้านแหลม และนั่นรวมไปถึงชาวประมงไม่ว่าจะเป็นคนสมุทรสงคราม หรือเป็นชาวประมงจากที่ใด เนื่องด้วยองค์หลวงพ่อบ้านแหลมมีประวัติความเป็นมาเกี่ยวข้องกับทางน้ำ ผู้คนที่ประกอบอาชีพทางน้ำจึงเคารพบูชาองค์หลวงพ่อบ้านแหลมเป็นอันมาก ซึ่งนอกจากการมาไหว้สักการะขอพรตามปกติแล้ว เมื่อมีเหตุการณ์ใดที่ต้องการให้หลวงพ่อบ้านแหลมช่วยเหลือชาวบ้านก็จะนิยมนบนบานศาลกล่าวหลวงพ่อบ้านแหลมด้วยพวงมาลัยดอกไม้สดบ้าง เครื่องเซ่นไหว้อาติ ผลไม้บ้าง แต่ส่วนใหญ่ชาวบ้านเชื่อกันว่า ถ้านบนบานหลวงพ่อบ้านแหลมด้วยละครชาตรีแล้ว สิ่งที่จะสัมฤทธิ์ผลทุกประการ

การเก็บหลวงพ่อบ้านแหลมด้วยละครชาตรีนั้น ไม่ว่าจะบนบานศาลกล่าวเวลาใด เมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์เท่านั้นที่จะเก็บด้วยละครชาตรีได้ เนื่องจากคณะละครชาตรีจะมารำเพียงช่วงนี้ ผู้ที่บนบานศาลกล่าวไว้ก็จะมาซื้อรอบละคร หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า ยอด รอบหนึ่งก็เท่ากับ 1 ยอด ราคายอดละ 50 บาท ซึ่งเวลาบนบานศาลกล่าวหลวงพ่อบ้านแหลม ชาวบ้านก็ต้องกล่าวบอกองค์หลวงพ่อด้วยว่าจะเก็บด้วยละครรำก็ยอด เมื่อซื้อยอดละครแล้ว ผู้ที่บนจะต้องบอกชื่อสกุลของตนเองแก่เจ้าหน้าที่คณะละคร หรือกรรมการวัดด้วย เพื่อที่เวลารำถวายหลวงพ่อในแต่ละยอด เจ้าหน้าที่ หรือกรรมการวัดจะได้บอกกล่าวแก่หลวงพ่อบ้านแหลมว่าละครรำยอดนี้เป็นของผู้ใดถวาย ทั้งนี้ชาวประมงส่วนใหญ่ที่มาบนบานศาลกล่าวหลวงพ่อบ้านแหลม ก็จะบนบานเมื่อมีเหตุขัดข้องในการประกอบอาชีพ เช่น ออกเรือแล้วจับปลาได้จำนวนน้อยหลายรอบติด ๆ กัน หรือช่วงที่มีพายุรุนแรงอันเสี่ยงต่อการเดินเรือของชาวประมง เป็นต้น

2.2.4 ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ หรือที่ชาวสมุทรสงคราม โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบอาชีพประมงเรียกท่านว่า เสด็จเตี้ย เนื่องจากชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามให้ความเคารพนับถือและศรัทธาต่อพระองค์ท่านประดุจว่าเป็นบิดาของชาวประมง

ประวัติกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ (2554) กล่าวว่า พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เป็นพระเจ้าลูกยาเธอในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ราชสกุลวงศ์เป็นพระองค์ที่ 28 ทรงพระนามเดิมว่า พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์ ประสูติในพระบรมมหาราชวัง เมื่อเดือนอ้ายปีมะโรง วันอาทิตย์ที่ 19 ธันวาคม พุทธศักราช 2423 เป็นพระลูกเจ้ายาเธอพระองค์ที่ 1 ในเจ้าจอมมารดาโหมด ธิดาเจ้าพระยาสุรวงษ์ไวยวัฒน์ (วร บุนนาค) พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทรงมีพระกนิษฐาและพระอนุชาอีก 2 พระองค์ คือพระองค์เจ้าหญิงอรอนงค์รศยุพา ซึ่งสิ้นพระชนม์ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์และพระองค์เจ้าสุริยงประยูรพันธ์ ดำรงพระอิสริยยศเป็น กรมหมื่นไชยาศรีสุริโยภาส แล้วจึงสิ้นพระชนม์ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทรงได้รับการศึกษาขั้นแรกในพระบรมมหาราชวังมีพระยาอิสพันธุ์โสภณ (พูน อิศรางกูร) เป็นพระอาจารย์ทรงศึกษาภาษาอังกฤษกับ นายโมแรนท์ ชาวอังกฤษและได้เป็นนักเรียนในโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ ทรงศึกษาอยู่จนกระทั่งเมื่อ ปีมะเส็งพุทธศักราช 2436 พระชนม์มายุย่าง 13 พรรษา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมชนกนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้เสด็จไปทรงศึกษาวิชาการที่ประเทศอังกฤษพร้อมกับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งขณะนั้นดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้าชายมหาวชิราวุธ และได้เสด็จประทับศึกษาวิชาการเบื้องต้นร่วมกัน จนถึงสมัยเมื่อจะทรง

ศึกษาวิชาการเฉพาะ พระองค์เสด็จในกรมฯจึงได้ทรงแยกไปศึกษาวิชาการทหารเรือนับเป็น พระเจ้าลูกยาเธอพระองค์แรกของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ได้ทรงศึกษาวิชาการ ทหารเรือในต่างประเทศ

ระหว่างที่ทรงศึกษาวิชาการทหารเรืออยู่ที่ประเทศอังกฤษนั้น ได้ทรงแสดง ความสามารถในการเดินเรือ คือขณะเมื่อเป็นนักเรียนนายเรืออยู่นั้นประจวบกับเวลาที่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรปเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2440 เสด็จใน กรมฯทรงขออนุญาตออกมารับเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยได้ทรงเข้าร่วมกระบวน เสด็จของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยทรงเข้าร่วมกระบวนเสด็จที่เกาะลังกา จึงทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯให้รับราชการตำแหน่งนักเรียนนายเรือ ในเรือพระที่นั่งมหาจักรี ภายในการบังคับ บัญชาของกัปตันเรือพระที่นั่งและได้ทรงถือท้ายเรือพระที่นั่งมหาจักรีด้วยพระองค์เอง เป็น การแสดงความสามารถให้ปรากฏแก่พระเนตร เสด็จในกรมฯได้เสด็จติดตามพระบาทสมเด็จพระ บรมชนกนาถไปในเรือพระที่นั่งจนถึงประเทศอังกฤษแล้วจึงโปรดเกล้าฯให้ทรงศึกษาวิชาการ ทหารเรือต่อไป ทรงศึกษาในหลักสูตรชั้นสูงของโรงเรียนนายเรืออังกฤษนับเวลาที่ได้ศึกษาอยู่ใน ราชนาวิกอังกฤษ 6 ปีเศษ จึงได้เสด็จกลับประเทศไทยโดยทางเรือ

ภายหลังจากที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์สำเร็จการศึกษา และเข้ารับราชการ ทหารเรือแล้ว พระองค์ได้แก้ไข ปรับปรุงระเบียบการในโรงเรียนนายเรือ ทรงเป็นครูสอนนักเรียนนายเรือ และริเริ่มการใช้ระบบการปกครองบังคับบัญชาตามระเบียบ การปกครองในเรือรบ คือการแบ่งให้นักเรียนชั้นสูง บังคับบัญชารองลงมา นอกจากนี้ยังทรงจัดเพิ่ม วิชาสำคัญสำหรับชาวเรือขึ้นเพื่อให้สำเร็จการศึกษา สามารถเดินเรือทางไกลในทะเลน้ำลึกได้คือ วิชาดาราศาสตร์ ตรีโกณมิติ อุทกศาสตร์ การเดินเรือเรขาคณิต พีชคณิต ฯลฯ

ปี พ.ศ. 2462 พระองค์ทรงเป็นผู้บังคับการเรือ โดยนำเรือหลวงพระร่วงจาก ประเทศอังกฤษ เข้ามายังกรุงเทพมหานคร นับเป็นครั้งแรกที่นายทหารเรือไทยเดินเรือได้ไกลข้าม ทวีป ที่สำคัญพระองค์ทรงเป็นกำลังสำคัญที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงเห็น ความสำคัญของกิจการทหารเรือ และโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชวังเดิมให้เป็นที่ตั้งของ วิทยาลัยนายเรือ เมื่อ วันที่ 20 พ.ย. 2449 ทำให้กิจการทหารเรือมีรากฐานมั่นคงนับตั้งแต่นั้น และกองทัพเรือจึงยึดถือวันดังกล่าวของทุกปีเป็น "วันกองทัพเรือ"

จากการที่พระองค์ทรงเป็นนักยุทธศาสตร์ที่เล็งเห็นการณ์ไกล พระองค์ได้ ขอพระราชทานที่ดินบริเวณอำเภอสัตหีบ เพื่อสร้างเป็นฐานทัพเรือเนื่องจากทรงพิจารณาแล้วเห็นว่า อำเภอสัตหีบเป็นอ่าวที่มีขนาดใหญ่ น้ำลึกเหมาะแก่การฝึกซ้อมยิงตอร์ปิโดได้ และเกาะน้อยใหญ่ที่

รายล้อมรอบสามารถบังคับคลื่นลมได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเรือภายนอกเมื่อแล่นผ่านพื้นที่ดังกล่าว จะไม่สามารถมองเห็นฐานทัพได้เลย

พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทรงประจวร และ สิ้นพระชนม์ ในขณะที่ประทับอยู่ที่หาดทรายรี ปากน้ำเมืองชุมพร เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2466 เวลา 11.40 นาฬิกา ยังความโศกเศร้ามาสู่บรรดาทหารเรือยิ่งนัก

รูปภาพที่ 15 กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

ที่มา : พระประวัติกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ องค์บิดาแห่งกองทัพเรือ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554. แหล่งที่มาจาก <http://www.navy22.com>

ถึงแม้ว่ากรมหลวงชุมพรฯ จะสิ้นพระชนม์ไปแล้ว แต่ความศรัทธาในตัวพระองค์ท่านยังไม่เลือนหายไป อย่างไรก็ดี นอกจากพระองค์ท่านจะเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของเหล่าบรรดาทหารเรือแล้ว พระองค์ท่านยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับชาวประมงผู้ประกอบการอาชีพทางน้ำและใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทาง ดังที่ สินี แพทย์จะเกร็ง (2554) เล่าว่า

ด้วยเหตุกรมหลวงชุมพรฯ ได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งกองทัพเรือไทย ชาวประมงผู้ประกอบการอาชีพด้วยเรือจึงต้องการท่านเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในการเดินเรือออกหาปลา ศาลของพระองค์ท่านตั้งอยู่ที่ดอนหอยหลอด บริเวณที่หันหน้าไปทางปากอ่าว หรือปากทางเข้าออกทางทะเลของจังหวัดสมุทรสงคราม ทั้งนี้เพื่อเวลาที่เรือแต่ละลำผ่านเข้าออกทะเลจะได้ระลึกถึงท่านไว้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเสมอ

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยสรุปความเชื่อของชาวประมงที่มีต่อกรมหลวงชุมพรฯ ได้ดังต่อไปนี้

ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามได้ตั้งศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ไว้ ณ เลขที่ 3 หมู่ ตำบลบางจะเกร็ง อำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรสงคราม หรือบริเวณพื้นที่ที่คนทั่วไปรู้จักกันว่า คอนหอยหลอด โดยศาลกรมหลวงชุมพรฯ นี้เป็นศาลที่มีขนาดใหญ่และสวยงาม ประติมากรรมหลวงหันหน้าออกปากทะเลอ่าวไทย ซึ่งเป็นจุดเข้าออกระหว่างพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามและทะเลอ่าวไทย ทั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ชาวประมงที่เดินเรือเข้าออกทะเลได้ระลึกถึงพระองค์ท่าน และมีกำลังใจในการเดินเรือออกจับสัตว์น้ำทุกครั้ง

รูปภาพที่ 16 ประติมากรรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

ที่มา : กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554. แหล่งที่มาจาก

<http://www.annaontour.com>

รูปภาพที่ 17 รูปปั้นกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ที่ประดิษฐานในศาล

ที่มา : กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554. แหล่งที่มาจาก <http://www.annaontour.com>

ผู้ที่ประกอบอาชีพประมง หรือผู้ที่ประกอบอาชีพที่ต้องใช้เรือเป็นพาหนะ นิยมมาไหว้สักการบูชาพระองค์ท่าน โดยศาลจะเปิดให้ผู้มีจิตศรัทธาสามารถเข้ามาไหว้ได้ทุกวัน แต่วันสำคัญที่ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามร่วมกันจัดขึ้นเพื่อมารวมตัวกันสักการบูชากรมหลวงชุมพรฯ คือวันที่ 4 พฤศจิกายน ของทุกปี โดยในวันนั้นนอกจากชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามจะมารวมตัวกันเพื่อสักการบูชาพระองค์ท่านแล้ว ยังมีจุดประสงค์เพื่อระลึกถึงชาวประมงที่เสียชีวิตในเหตุการณ์พายุลินดาอีกด้วย

พายุลินดา เป็นพายุครั้งรุนแรงที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2540 เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่เดินเรืออยู่ในน่านน้ำอ่าวไทยเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก สร้างความสะเทือนใจให้แก่ชาวประมงเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามจึงรวมตัวกันในวันที่ 4 พฤศจิกายน ของทุกปี เพื่อสักการะขอพรกรมหลวงชุมพรฯ ซึ่งชาวประมงเคารพนับถือว่าเป็น เสด็จเตี้ย ของชาวประมง ให้ช่วยปกป้องคุ้มครองผู้ที่เดินเรือให้อยู่รอดปลอดภัย และยังถือเอาวันนี้เป็นวันที่ชาวประมงร่วมกันระลึกถึงผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ครั้งนั้นด้วย

หลังจากที่ชาวประมงไหว้สักการะกรมหลวงชุมพรฯ ภายในศาลแล้ว ชาวประมงจะออกมารวมตัวกันบริเวณลานหน้าศาล เพื่อไหว้ดวงวิญญาณชาวประมงที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์พายุลินดา ทั้งนี้ที่ไม่ไว้ในศาลเพราะเชื่อว่าดวงวิญญาณไม่สามารถเข้าไปยังศาลได้ จึงต้องออกมาไหว้

กลางแจ้งเพื่อให้ดวงวิญญาณสามารถมารับของเซ่นไหว้ได้ ของที่ชาวประมงนำมาเซ่นไหว้นั้นมีทั้งอาหารคาวหวาน อาทิ หมู เป็ด ไก่ ผลไม้ ขนมต่าง ๆ ตามแต่ใครจะเอาสิ่งใดมาเซ่นไหว้ หรือถ้าบุคคลใดไม่สามารถมาร่วมประกอบพิธีได้ ก็จะบริจาคเงินช่วยเหลือในการซื้อของเซ่นไหว้ และซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาหารเซ่นไหว้และเลี้ยงผู้ที่มาร่วมงานครั้งนี้

นอกจากเครื่องเซ่นไหว้ที่เป็นอาหารคาวหวานแล้ว ยังมีเครื่องเซ่นไหว้ตามคติความเชื่อคนจีนที่นิยมเผาส่งไปให้ดวงวิญญาณที่ล่วงลับ เช่น กระดาษเงินกระดาษทอง ชุดเสื้อผ้ากระดาษ ชุดเครื่องประดับกระดาษ เป็นต้น เมื่อทำพิธีเซ่นไหว้ดวงวิญญาณเรียบร้อยแล้ว ผู้ที่มาร่วมงานก็จะช่วยกันเผาส่งของกระดาษเหล่านี้ลงทะเลหน้าศาลกรมหลวงชุมพร ฯ เพื่อให้ดวงวิญญาณชาวประมงที่ล่วงลับได้นำไปใช้ยังปรโลก ก่อนที่จะเผาส่งของกระดาษเหล่านี้ จะต้องเผาใบเบิกทางก่อน เพราะเชื่อว่าถ้าไม่เผาใบเบิกทางไปก่อน สิ่งมีค่าที่เผาไปก็จะไม่สามารถส่งไปยังดวงวิญญาณได้

หลังจากที่พิธีเสร็จสิ้นแล้ว ชาวประมงที่ร่วมกันจัดงานก็จะแจกทาน คืออาหารคาวหวาน ผลไม้ ที่นำเซ่นไหว้ให้แก่ชาวบ้านที่มาขอ ทั้งนี้เชื่อว่าผลบุญที่ได้จากการแจกทานจะส่งผลไปยังดวงวิญญาณชาวประมงที่ล่วงลับให้มีกุศลบารมีเพื่อจะได้ไปเกิดในภพที่ดีต่อไป

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ทั้งลักษณะการประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ตลอดจนความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม จะเห็นได้ว่าจังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่มีความผูกพันกับการประกอบอาชีพประมงมาตั้งแต่สมัยอยุธยา และการประมงนั้นได้พัฒนาไปอย่างมากเมื่อเทียบกับอดีต อย่างไรก็ดี แม้การประมงปัจจุบันจะพัฒนาไปมากเท่าใด แต่ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพประมงก็ยังคงผูกพันแน่นแฟ้นกับวิถีชีวิตของชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามตราบจนปัจจุบัน

บทที่ 3

กลวิธีการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

การวิเคราะห์กลวิธีที่ใช้ในการตั้งชื่อประมงในจังหวัดสมุทรสงครามนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์จำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อเรือประมง และการวิเคราะห์วิธีการประกอบชื่อเรือประมง ผลการวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม มีดังต่อไปนี้

3.1 จำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

ความหมายของ “พยางค์” ตามที่ราชบัณฑิตยสถานกำหนดไว้คือ “ส่วนของคำที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ” (ราชบัณฑิตยสถาน 2546 : 757) ยกตัวอย่างเช่น ปะ มี 1 พยางค์ ประจำ มี 2 พยางค์ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามพบว่า ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามใช้จำนวนพยางค์ตั้งแต่ 2 - 7 พยางค์ ในการตั้งชื่อเรือประมง ดังต่อไปนี้

3.1.1 จำนวน 2 พยางค์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 350 ชื่อ พบชื่อเรือประมงที่มีจำนวน 2 พยางค์ จำนวน 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.86 ซึ่งเป็นความถี่ที่ปรากฏใช้น้อยที่สุด ได้แก่ กุ้งทอง, เต่าต๋อง, บุญดี, ฟ้ามืด, ลมโซย, รุ่งทิพย์, เฟื่องฟ้า, ลมโซย, โห้งวฮะ, เสือน้อย

3.1.2 จำนวน 3 พยางค์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 350 ชื่อ พบชื่อเรือประมงที่มีจำนวน 3 พยางค์ จำนวน 41 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.71 เช่น กฤษฎา, โชคทวี,

พรมานะ, โขคสายชล, โขควิภา, ทรัพย์ประเสริฐ, โขคพวงเพชร, โขคสมหมาย, ศุภสินธุ์, ปอนำโชค, ส. กัมพล, แสงตะวัน, ธวัชรัตน์, ธิติพร, วิไลรัตน์, อินทรีย์เงิน, เค่นเจริญ, ไอนาวี, วณิชชา, ล. แม่กลอง, โขคอริย์ เป็นต้น

3.1.3 จำนวน 4 พยางค์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 350 ชื่อ พบชื่อเรือประมงที่มีจำนวน 4 พยางค์ จำนวน 131 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 37.43 ซึ่งเป็นจำนวนพยางค์ที่ปรากฏความถี่ในการใช้มากที่สุด เช่น โขคชาตรี1, คำรงกิจ5, โขคสถาพร, พรเมย์นาง, พิระพงษ์เพชร, เชนสมุทร 1, พ. วิภาดา, พิชิตชัย 1, ส. สมประสงค์, ฤทธิมณีแก้ว, พรพิชญ, ผู้ฝั่งนาวิ, แก้วกาญจนา, สีนพนารัตน์, รุ่งประเสริฐ 1, กิตติมา 5, พยอมชัย 4, มิตรสมุทร 2, ศ. นำนาวี เป็นต้น

3.1.4 จำนวน 5 พยางค์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 350 ชื่อ พบชื่อเรือประมงที่ใช้จำนวน 5 พยางค์ มีจำนวนทั้งสิ้น 89 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.43 เช่น โขคปิตราพร, จิระวรรณนำโชค, พชรนที, ขวัญชัยพิระพงษ์, ภัทรวารี, ศิริพรอำนวย, เกรียงไกรพาโชค 1, สิทธิโชคนาวิ, ศิริมาโนชญ์ 2, คงศรีทวีโชค, จิตรจงเจริญ 1, ป. สุนทรารัตน์, โพธิ์ทองเจริญชัย, ฮวดยินดีโชคชัย เป็นต้น

3.1.5 จำนวน 6 พยางค์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 350 ชื่อ พบชื่อเรือประมงที่ใช้จำนวน 6 พยางค์ มีจำนวนทั้งสิ้น 59 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 16.86 เช่น สีนสมบูรณ์นาวิ 1, สีนสมบูรณ์นาวิ 4, โขคทวีชัย 19, อ. โขคทวีชัย 8, เพชรไพลินนาวิ 1, เพชรไพลินนาวิ 9, ล. วีระวัฒนา, โขควีระวัฒนา, พ. พิชิตมัสยา, ดวงพรโขคทวีคุณ, มัสยานาวา 1, สยามนาวิ 12 เป็นต้น

3.1.6 จำนวน 7 พยางค์

จากการวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 350 ชื่อ พบชื่อเรือประมงที่มีจำนวน 7 พยางค์ มีจำนวนทั้งสิ้น 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.71 เช่น พรอุดมชัยนาวิ 1,

ทะนงค์เจริญชัยนาวิ, ร. ทวีลากรุ่งเรือง 8, ว. โชคชัยสถาพร 2, น. อนุรักษ์พลนา 6, มัสยานาวา 12, จ. พิทักษ์ชัยนาวิ 1 เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าซื้อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามมีจำนวน พยางค์ตั้งแต่ 2 - 7 พยางค์ โดยเรียงลำดับความถี่ที่ปรากฏมากที่สุดไปน้อยที่สุดคือ จำนวน 4 พยางค์ (ร้อยละ 37.43) 5 พยางค์ (ร้อยละ 25.43) 6 พยางค์ (ร้อยละ 16.86) 3 พยางค์ (ร้อยละ 11.71) 7 พยางค์ (ร้อยละ 5.71) และน้อยที่สุดคือ 2 พยางค์ (ร้อยละ 2.86) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าความถี่และร้อยละการปรากฏของจำนวนพยางค์ในการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

อันดับ	จำนวนพยางค์	ความถี่	คิดเป็น (ร้อยละ)
1	4 พยางค์	131	37.43
2	5 พยางค์	89	25.43
3	6 พยางค์	59	16.86
4	3 พยางค์	41	11.71
5	7 พยางค์	20	5.71
6	2 พยางค์	10	2.86

3.2 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีการประกอบชื่อ หมายถึง การนำเอาอักษรย่อ ตัวเลข และคำ มาประกอบรวมกันเป็นชื่อเรือประมง

อักษรย่อ หมายถึง พยัญชนะไทยที่ปรากฏคู่กับคำและนำหน้าคำในชื่อเรือประมง พยัญชนะไทยเหล่านี้มีที่มาจากคำซึ่งเป็น ชื่อเล่น ชื่อจริง หรือนามสกุล ของเจ้าของเรือประมงหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง

ตัวเลข หมายถึง สัญลักษณ์ที่ใช้แทนจำนวน ทั้งนี้บางตัวเลขจะใช้เพื่อแสดงลำดับของเรือประมง บางตัวเลขใช้แสดงความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น และบางตัวเลขอาจเป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือประมงถือเป็นเลขมงคล

คำ คือ หน่วยของภาษาที่มีความหมายในตัวเอง ซึ่งคำในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยึดตามความหมายที่เจ้าของเป็นผู้กำหนด ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์

วิธีการประกอบชื่อเรือประมงนั้นเจ้าของเรือประมงใช้วิธีการประกอบชื่อด้วยการใช้คำเพียงอย่างเดียว อักษรย่อและคำ คำและตัวเลข หรือใช้ทั้งอักษรย่อ คำ และตัวเลข ประกอบในชื่อเดียวกัน

ตัวอย่างเช่น ล. วีระวัฒนา

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์วิธีการประกอบชื่อ ได้เป็น อักษรย่อและคำ เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีดังนี้

ล. เป็นอักษรย่อ มาจากคำว่า ลี้ม ซึ่งเป็นชื่อของบิดาเจ้าของเรือประมง

วีระวัฒนา ถือเป็นคำ 1 คำ เพราะจากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมง คำว่า วีระวัฒนา เป็นนามสกุลของเจ้าของเรือประมง

ดังนั้น ล. วีระวัฒนา จึงมีวิธีการประกอบเป็น อักษรย่อ + คำ

ตัวอย่างเช่น โชควิญญู 1

ผู้วิจัยวิเคราะห์วิธีการประกอบของชื่อเรือประมงได้เป็น คำและตัวเลข เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือมีดังนี้

โชค เป็นคำ 1 คำ มาจากส่วนหนึ่งของชื่อเรือประมงของครอบครัวเจ้าของเรือประมงที่มีชื่อเรือว่า “โชคนาวี”

วิญญู เป็นคำ 1 คำ มาจากชื่อเรือประมงของครอบครัวคู่สมรสของเจ้าของเรือที่มีเรือประมงว่า “วิญญู”

1 เป็นตัวเลข ซึ่งเจ้าของเรือต้องการสื่อถึงลำดับของเรือว่าเรือลำนี้เป็นลำเรือ
ที่ 1

ดังนั้นชื่อเรือ *โชควิษณุ 1* จึงมีวิธีการประกอบชื่อเป็น คำ + คำ + ตัวเลข

จากการศึกษาวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามจำนวน 350 ชื่อนั้น พบ
วิธีการประกอบชื่อเรือประมง 4 รูปแบบด้วยกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงด้วยคำ

ชื่อเรือประมงหนึ่งชื่อจะใช้เฉพาะคำมาเป็นส่วนประกอบของชื่อเรือ จากการศึกษ
วิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือทั้ง 350 ชื่อ พบว่าชื่อเรือประมง 1 ชื่อ มีวิธีการประกอบด้วยคำตั้งแต่ 1 – 4 คำ
ดังต่อไปนี้

3.2.1.1 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบคำ 1 คำ

วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบคำ 1 คำ คือ ชื่อเรือประมง 1 ชื่อนั้น จะ
มีคำเพียง 1 คำ มาประกอบชื่อ ซึ่งคำดังกล่าวมักเป็นชื่อเฉพาะ ได้แก่ ชื่อจริง ชื่อเล่น นามสกุล
เจ้าของเรือ และบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือ ชื่อถิ่นที่อยู่เจ้าของเรือ ชื่อสถานที่ทำงาน
เจ้าของเรือ ชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เจ้าของเรื่อนับถือ และคำที่สื่อถึงธรรมชาติ จากการศึกษวิเคราะห์
ข้อมูลชื่อเรือทั้งหมด 350 ชื่อ พบว่าชื่อเรือประมงที่มีวิธีการประกอบชื่อรูปแบบดังกล่าวนี้นี้จำนวน
25 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.14 ตัวอย่างเช่น บุญญานุช, กฤษณา, ธวัชรัตน์, สุนทรารัตน์, บางลำภู, โห้ง
ฮะ, พรแม่ย่านาง, แสงตะวัน เป็นต้น

3.2.1.2 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบคำ 2 คำ

วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบคำ 2 คำ เป็นการประกอบชื่อโดยในชื่อ
เรือประมง 1 ชื่อนั้น จะใช้คำ 2 คำ มาประกอบชื่อ จากการศึกษวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือทั้งหมด 350
ชื่อ พบชื่อเรือประมงที่มีวิธีการประกอบชื่อรูปแบบดังกล่าวนี้นี้จำนวน 70 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 20 ดัง
ตัวอย่าง

โชคทวี	เกิดจากคำว่า	โชค + ทวี
กุ่มทอง	เกิดจากคำว่า	กุ่ม + ทอง
โชคสถาพร	เกิดจากคำว่า	โชค + สถาพร
ทรัพย์ประเสริฐ	เกิดจากคำว่า	ทรัพย์ + ประเสริฐ

โชคสายชล	เกิดจากคำว่า	โชค + สายชล
โชควิภา	เกิดจากคำว่า	โชค + วิภา
พีระพงษ์เพชร	เกิดจากคำว่า	พีระพงษ์ + เพชร
เต๋าค้อง	เกิดจากคำว่า	เต๋ + ค้อง
ฟ้ามีด	เกิดจากคำว่า	ฟ้า + มีด

3.2.1.3 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบคำ 3 คำ

วิธีการประกอบชื่อเรือแบบคำ 3 คำนั้น เป็นการประกอบที่ชื่อเรือประมง 1 ชื่อ จะใช้คำ 3 คำ มาประกอบชื่อ จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือทั้งหมด 350 ชื่อ พบชื่อเรือประมงที่มีวิธีการประกอบชื่อรูปแบบดังกล่าวนี้จำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.71 ดังตัวอย่าง

โชคเฉลิมรักษ์	เกิดจากคำว่า	โชค + เฉลิม + รักษ์
โชคธารทอง	เกิดจากคำว่า	โชค + ธาร + ทอง
ทรัพย์ทะเลทอง	เกิดจากคำว่า	ทรัพย์ + ทะเล + ทอง
นาวิเจริญชัย	เกิดจากคำว่า	นาวิ + เจริญ + ชัย
ฤทธิ์มณีแก้ว	เกิดจากคำว่า	ฤทธิ์ + มณี + แก้ว
สยามชัยนาวิ	เกิดจากคำว่า	สยาม + ชัย + นาวิ

3.2.1.4 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบคำ 4 คำ

วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบคำ 4 คำ เป็นการประกอบชื่อเรือประมงโดยใช้คำ 4 คำ มาประกอบชื่อ จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือทั้งหมด 350 ชื่อ พบชื่อเรือประมงที่มีวิธีการประกอบชื่อรูปแบบดังกล่าวนี้จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.57 ได้แก่

ทะนงค์เจริญชัยนาวิ	เกิดจากคำว่า	ทะนงค์ + เจริญ + ชัย + นาวิ
บุญเจริญชัยนาวิ	เกิดจากคำว่า	บุญ + เจริญ + ชัย + นาวิ

3.2.2 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงด้วยอักษรย่อและคำ

วิธีการประกอบชื่อเรือประมงด้วยอักษรย่อและคำ เป็นวิธีการประกอบที่นำอักษรย่อ ซึ่งเป็นอักษรจากชื่อเล่น ชื่อจริง นามสกุล ของเจ้าของเรือหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือและคำ มาประกอบในชื่อ โดยจะเรียงอักษรย่อไว้ต้นชื่อ และตามด้วยคำตั้งแต่ 1– 3 คำ จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือทั้งหมด 350 ชื่อ พบชื่อเรือประมงที่มีวิธีการประกอบชื่อรูปแบบดังกล่าวนี้จำนวนทั้งสิ้น 30 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 8.58 ดังต่อไปนี้

3.2.2.1 วิธีการประกอบชื่อเรื่องประมงแบบ อักษรย่อ + คำ

วิธีการประกอบแบบอักษรย่อ + คำ เป็นวิธีการประกอบที่นำอักษรย่อ นำหน้าชื่อ แล้วตามด้วยคำ 1 คำ มาประกอบชื่อเรื่อง จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรื่องทั้งหมด 350 ชื่อ พบชื่อเรื่องประมงที่มีวิธีการประกอบชื่อรูปแบบดังกล่าวนี้จำนวน 22 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.29 ดังตัวอย่าง

ส. สมประสงค์	→	ส. + สมประสงค์
ส. กัมพล	→	ส. + กัมพล
ป. สุนทรารัตน์	→	ป. + สุนทรารัตน์
ก. ทวีสิน	→	ก. + ทวีสิน
ล. วีระวัฒนา	→	ล. + วีระวัฒนา
พ. วิภาดา	→	พ. + วิภาดา

3.2.2.2 วิธีการประกอบชื่อเรื่องประมงแบบ อักษรย่อ + คำ + คำ

วิธีการประกอบแบบอักษรย่อ + คำ+ คำ เป็นวิธีการประกอบที่นำอักษรย่อ นำหน้าชื่อ แล้วตามด้วยคำ 2 คำ มาประกอบในชื่อเรื่อง จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรื่องทั้งหมด 350 ชื่อ พบชื่อเรื่องประมงที่มีวิธีการประกอบชื่อรูปแบบดังกล่าวนี้จำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.71 ดังตัวอย่าง

ช. ชายสมุทร	→	ช. + ชาย + สมุทร
ธ. พิชิตมัสยา	→	ธ. + พิชิต + มัสยา
ช. เชี่ยวชาญชัย	→	ช. + เชี่ยวชาญ + ชัย
น. ชาติสมุทร	→	น. + ชาติ + สมุทร
ส. ฟ้าบันดาล	→	ส. + ฟ้า + บันดาล
อ. โชคไพศาล	→	อ. + โชค + ไพศาล

3.2.2.3 วิธีการประกอบชื่อเรื่องประมงแบบ อักษรย่อ + คำ + คำ + คำ

วิธีการประกอบแบบอักษรย่อ + คำ+ คำ+ คำ เป็นวิธีการประกอบที่นำอักษรย่อ นำหน้าชื่อ แล้วตามด้วยคำ 3 คำ มาประกอบในชื่อเรื่อง จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรื่อง

ทั้งหมด 350 ชื่อ พบชื่อเรือประมงที่มีวิธีการประกอบชื่อรูปแบบดังกล่าวนี้จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.57 คือ

จ. โพธิ์ทองเจริญชัย → จ. + โพธิ์ทอง + เจริญ + ชัย
 ป. สิทธิชัยนาวิ → ป. + สิทธิ + ชัย + นาวิ

3.2.3 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงด้วยคำและตัวเลข

วิธีการประกอบชื่อเรือประมงด้วยคำและตัวเลข เป็นวิธีการประกอบที่ชื่อเรือประมงมีส่วนประกอบเป็นคำ และตัวเลข ซึ่งบางตัวเลขแสดงลำดับของเรือประมง บางตัวเลขแสดงความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น และบางตัวเลขอาจเป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือประมงถือเป็นเลขมงคล จากการวิเคราะห์ชื่อเรือประมงทั้ง 350 ชื่อพบตัวเลขที่ประกอบในชื่อเรือประมงได้แก่ เลข 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 19, 23 และ 24 ส่วนประกอบที่เป็นคำนั้น พบว่ามีการใช้คำตั้งแต่ 1 – 3 คำ ทั้งนี้ในการประกอบชื่อเรือประมงนั้น พบวิธีการประกอบชื่อทั้งแบบที่เรียงตัวเลขไว้ต้นชื่อแล้วตามด้วยคำ และเรียงคำไว้ต้นชื่อแล้วตามด้วยตัวเลข จากการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือทั้งหมด 350 ชื่อ พบว่าชื่อเรือประมงที่ใช้วิธีการประกอบชื่อด้วยคำและตัวเลขมีทั้งสิ้น 182 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 52 ซึ่งเป็นความถี่ที่ปรากฏใช้มากที่สุด ดังต่อไปนี้

3.2.3.1 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบ ตัวเลข + คำ

วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบ ตัวเลข + คำ เป็นวิธีการประกอบที่เรียงตัวเลขนำหน้าคำ จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือทั้งหมด 350 ชื่อ พบว่าชื่อเรือประมงที่มีวิธีการประกอบชื่อลักษณะนี้มีเพียง 1 ชื่อเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 0.29 ได้แก่ ชื่อเรือว่า 22 ฟาร์ม ซึ่งประกอบด้วย ตัวเลขคือ 22 รวมกับคำว่า ฟาร์ม

3.2.3.2 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบ คำ + ตัวเลข

วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบ คำ + ตัวเลข เป็นวิธีการประกอบที่เจ้าของเรือประมงใช้คำ 1 คำ ซึ่งเป็นชื่อเฉพาะของเรือประมงที่เจ้าของเรือหรือครอบครัวของเจ้าของเรือมีอยู่ก่อนแล้ว มานำหน้าตัวเลข จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือทั้งหมด 350 ชื่อ พบว่าชื่อเรือประมงที่ใช้วิธีการประกอบชื่อดังกล่าวนี้มีจำนวน 150 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 42.86 ดังตัวอย่าง

โชควิญญ 2 → โชควิญญ + 2

สินสมบูรณ์นำวี 3	→	สินสมบูรณ์นำวี + 3
คำรงกิจ 5	→	คำรงกิจ + 5
โชคทวีชัย 8	→	โชคทวีชัย + 8
เพชรไพลินนำวี 9	→	เพชรไพลินนำวี + 9
โชควิญญู 10	→	โชควิญญู + 10
โชคทวีชัย 19	→	โชคทวีชัย + 19

3.2.3.3 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบ คำ + คำ + ตัวเลข

วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบ คำ + คำ + ตัวเลข เป็นวิธีการประกอบที่นำคำ 2 คำ นำหน้าตัวเลข จากการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือทั้งหมด 350 ชื่อ พบว่าชื่อเรือประมงที่ใช้วิธีการประกอบชื่อดังกล่าวนี้มีจำนวน 27 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.71 ดังตัวอย่าง

โชควิญญู 1 ¹	→	โชค + วิญญู + 1
เกรียงไกรพาโชค 1	→	เกรียงไกร + พาโชค + 1
นทีทอง 1	→	นที + ทอง + 1
พยอมชัย 1	→	พยอม + ชัย + 1
ลิ้มศิริ 4 ²	→	ลิ้ม + ศิริ + 4
นำนาวิ 5	→	นำ + นาวิ + 5

¹ โชควิญญู 1 เป็นการตั้งชื่อเรือประมงลำแรก จึงมีวิธีการประกอบชื่อแบบคำ + คำ + ตัวเลข (ดังตัวอย่างการวิเคราะห์ในหน้า 65)

² ลิ้มศิริ 4 เป็นการตั้งชื่อเรือประมงลำแรกของเจ้าของเรือ แต่ตัวเลขที่ตามมาไม่ได้บอกลำดับที่ของเรือ หากเป็นตัวเลขมงคลตามความเชื่อของเจ้าของเรือประมง ตัวอย่างดังกล่าวนี้เป็นกรณีเดียวกับชื่อเรือ, นำนาวิ 5, นาวามงคลชัย 4, คู่่มประเสริฐชัย 5, ส. โชนำทรัพย์ 2, ว. โชคดี 6, ก. โชควิณา 2, น. ญัฐพลนาวา 6, ส. ศักดิ์รุ่งโรจน์ 5, ต. โชคพรชัย 2

3.2.3.4 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบ คำ + คำ + คำ + ตัวเลข

วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบ คำ + คำ + คำ + ตัวเลข เป็นวิธีการประกอบที่นำคำ 3 คำ นำหน้าตัวเลข จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือทั้งหมด 350 ชื่อ พบว่าชื่อเรือประมงที่ใช้วิธีการประกอบชื่อดังกล่าวนี้มีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.14 ดังตัวอย่าง

จิตรจงเจริญ 1	→	จิตร + จง + เจริญ + 1
นาวามงคลชัย 4	→	นาวา + มงคล + ชัย + 4
คุ้มประเสริฐชัย 5	→	คุ้ม + ประเสริฐ + ชัย + 5
พรอุดมชัยนาวิ 1	→	พร + อุดมชัย + นาวิ + 1

3.2.4 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงด้วยอักษรย่อ คำ และตัวเลข

วิธีการประกอบชื่อเรือแบบนี้ เจ้าของเรือประมงใช้ส่วนประกอบที่เป็นอักษรย่อ คำ และตัวเลข ในการประกอบชื่อเรือประมง 1 ชื่อ โดยพบการเรียงลักษณะเดียวคือ อักษรย่อจะอยู่ต้นชื่อ ตามด้วยคำ ซึ่งอาจจะมีตั้งแต่ 1 – 3 คำ แล้วจึงปิดท้ายด้วยตัวเลข จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือทั้งหมด 350 ชื่อ พบว่าชื่อเรือประมงที่มีการใช้วิธีการประกอบชื่อด้วยอักษรย่อ คำ และตัวเลข มีจำนวนทั้งสิ้น 21 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.01 ซึ่งเป็นความถี่ที่ปรากฏใช้น้อยที่สุด ดังต่อไปนี้

3.2.4.1 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบ อักษรย่อ + คำ + ตัวเลข

วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบ อักษรย่อ + คำ + ตัวเลข เป็นวิธีการประกอบที่นำอักษรย่อเรียงไว้ต้นชื่อ ตามด้วยคำ 1 คำ แล้วจึงตามด้วยตัวเลข จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือทั้งหมด 350 ชื่อ พบว่าชื่อเรือประมงที่ใช้วิธีการประกอบชื่อดังกล่าวนี้มีจำนวน 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.86 ดังตัวอย่าง

ถ. ธนากร 1	→	ถ. + ธนากร + 1
ช. จงเจริญ 1	→	ช. + จงเจริญ + 1
ศ. โชคนำทรัพย์ 2	→	ศ. + โชคนำทรัพย์ + 2
ว. โชคดี 6	→	ว. + โชคดี + 6

3.2.4.2 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบ อักษรย่อ + คำ + คำ + ตัวเลข

วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบ อักษรย่อ + คำ + คำ + ตัวเลข เป็นวิธีการประกอบที่นำอักษรย่อเรียงไว้ต้นชื่อ ตามด้วยคำ 2 คำ แล้วจึงตามด้วยตัวเลข จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือทั้งหมด 350 ชื่อ พบว่าชื่อเรือประมงที่ใช้วิธีการประกอบชื่อดังกล่าวนี้มีจำนวน 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.29 ดังตัวอย่าง

ก. โชควิณา 2	→	ก. + โชค + วิณา + 2
น. ญัฐพลนาวา 6	→	น. + ญัฐพล + นาวา + 6
ส. ศักดิ์รุ่งโรจน์ 5	→	ส. + ศักดิ์ + รุ่งโรจน์ + 5

3.2.4.3 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบ อักษรย่อ + คำ + คำ + คำ + ตัวเลข

วิธีการประกอบชื่อเรือประมงแบบ อักษรย่อ + คำ + คำ + คำ + ตัวเลข เป็นวิธีการประกอบที่นำอักษรย่อเรียงไว้ต้นชื่อ ตามด้วยคำ 3 คำ แล้วจึงตามด้วยตัวเลข จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเรือทั้งหมด 350 ชื่อ พบว่าชื่อเรือประมงที่ใช้วิธีการประกอบชื่อดังกล่าวนี้มีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.86 ได้แก่

จ. พิทักษ์ชัยนาวิ 1	→	จ. + พิทักษ์ + ชัย + นาวิ + 1
ณ. โชคชัยนาวิ 1	→	ณ. + โชค + ชัย + นาวิ + 1
ต. โชคพรชัย 2	→	ต. + โชค + พร + ชัย + 2

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าวิธีการประกอบชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม นั้น มีวิธีการประกอบชื่อเรือประมง 4 รูปแบบด้วยกัน ซึ่งเรียงตามการปรากฏมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ อันดับ 1 วิธีการประกอบด้วยคำและตัวเลข (ร้อยละ 52) อันดับ 2 วิธีการประกอบด้วยคำ (ร้อยละ 33.43) อันดับ 3 วิธีการประกอบด้วยอักษรย่อและคำ (ร้อยละ 8.58) และอันดับ 4 วิธีการประกอบด้วยอักษรย่อ และคำ และตัวเลข (ร้อยละ 6.01) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าความถี่และร้อยละการปรากฏของวิธีการประกอบชื่อของเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

อันดับ	วิธีการประกอบชื่อเรือ	ความถี่	คิดเป็น (ร้อยละ)
1	คำและตัวเลข	182	52
	คำ + ตัวเลข	150	42.86
	คำ + คำ + ตัวเลข	27	7.71
	คำ + คำ + คำ + ตัวเลข	4	1.14
	ตัวเลข + คำ	1	0.29
2	คำ	117	33.43
	คำ + คำ	70	20
	คำ	25	7.14
	คำ + คำ + คำ	20	5.71
	คำ + คำ + คำ + คำ	2	0.57
3	อักษรย่อและคำ	30	8.58
	อักษรย่อ + คำ	22	6.29
	อักษรย่อ + คำ + คำ	6	1.71
	อักษรย่อ + คำ + คำ + คำ	2	0.57
4	อักษรย่อ และคำและตัวเลข	21	6.01
	อักษรย่อ + คำ + ตัวเลข	10	2.86
	อักษรย่อ + คำ + คำ + ตัวเลข	8	2.29
	อักษรย่อ + คำ + คำ + คำ + ตัวเลข	3	0.86

จากการศึกษาพฤติกรรมการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามทั้งจำนวนพยางค์ และวิธีการประกอบชื่อนั้น ทำให้ทราบว่า เจ้าของเรือประมงจะตั้งชื่อเรือประมงของตนให้มีจำนวนพยางค์ตั้งแต่ 2 – 7 พยางค์ โดยจะนิยมใช้ชื่อ 4 พยางค์มากที่สุด และมีวิธีการประกอบชื่อโดยใช้ คำ อักษรย่อ และตัวเลข สิ่งเหล่านี้อาจสะท้อนความคิดของเจ้าของเรือประมงได้ว่า เจ้าของเรือต้องการชื่อที่ไม่สั้นหรือยาวจนเกินไปเพื่อให้เหมาะแก่การจดจำและใช้เรียกแทนเรือประมงของตน อีกทั้งการประกอบชื่อโดยใช้ คำ อักษรย่อ และตัวเลขนั้นยังเป็นภูมิปัญญาอย่างหนึ่งของชาวประมงในการตั้งชื่อเรือให้มีวิธีการที่แตกต่างไปจากชื่อคนทั่วไป หรือการตั้งชื่อสิ่งอื่น ๆ นอกจากนี้ คำ อักษรย่อ และตัวเลข ที่ปรากฏในชื่อเรือประมงนั้นยังแฝงไปด้วยที่มาและความหมายอันหลากหลาย ซึ่งจะ เป็นเครื่องมือสำคัญในการสะท้อนค่านิยม ความคิด และความเชื่อของชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามได้ต่อไป

บทที่ 4

ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมง และการวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมง ซึ่งเป็นความหมายที่ผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมง จากนั้นผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามออกเป็นกลุ่ม ส่วนการวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงนั้น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามแต่ละชื่อว่าประกอบด้วยกลุ่มที่มาและความหมายกี่กลุ่ม แต่ละกลุ่มที่มาและความหมายมีที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับสิ่งใด จากการวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้ผลการศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้รวมคำว่าที่มาและความหมายไว้ด้วยกัน เนื่องจากในการสัมภาษณ์ข้อมูลจากชาวบ้านซึ่งเป็นเจ้าของเรือประมงนั้น บางครั้งที่ผู้วิจัยถามว่า ชื่อเรือประมงนั้นมีที่มาจากอะไร เจ้าของเรือประมงจะตอบว่ามีความหมายว่าอย่างไร แต่บางครั้งเมื่อผู้วิจัยถามว่า ชื่อเรือประมงนั้นมีความหมายว่าอย่างไร เจ้าของเรือประมงจะตอบว่ามีที่มาจากอะไร ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงใช้คำว่า ที่มาและความหมายเพื่อหมายถึงที่มาและความหมายของชื่อเรือที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือผู้ตั้งชื่อเรือประมง

วิธีการวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามทั้งหมด 350 ชื่อ มาวิเคราะห์โดยที่มาและความหมายที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เป็นที่มาและความหมายที่ผู้วิจัยได้มาจากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมงซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสมุทรสงคราม ในกรณีที่เจ้าของเรือให้ความหมายซ้ำคำ ผู้วิจัยจะให้ความหมายตามที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จากนั้นผู้วิจัยจะนำที่มาและความหมายที่ได้นั้นมาวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ที่มาและความหมายของชื่อเรือเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามออกเป็นกลุ่มที่มาและความหมาย ทั้งนี้ชื่อเรือประมง 1 ชื่อ

อาจมีที่มาและความหมายได้มากกว่า 1 กลุ่มที่มาและความหมาย

ตัวอย่างเช่น ชื่อเรือ *ชวลรัตน์*

เจ้าของเรือประมงได้ให้ที่มาและความหมายว่า “ชวลรัตน์ เป็นชื่อหลานของผมเอง ก็เป็นลูกน้องสาว ผมก็รักเหมือนลูกนั่นแหละ ก็เลยเอามาตั้งเป็นชื่อเรือเลย” (สุทิน กลิ่นอุดม 2553)

ดังนั้นผู้วิจัยจัดกลุ่มที่มาและความหมายได้คือ

ชวลรัตน์ เป็นกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง

ตัวอย่างเช่น ชื่อเรือ *ฟ้ามิด*

เจ้าของเรือประมงได้ให้ที่มาและความหมายว่า “ฟ้า แปลว่า ท้องฟ้าบนหัวเรานั้นแหละ อยู่ทะเลก็แหงนหน้ามองขึ้นไปเป็นท้องฟ้า เอามาตั้งไม่มีอะไร ส่วนมิดนี่ก็เป็นฉายาผม เพื่อนผมใคร ๆ ก็เรียกกัน ก็ผิวดำ ตัวดำ เขาก็เลยเรียกกันว่า มิด นั่นแหละ ก็เลยเอามาตั้งเป็นชื่อเรือซะเลย” (วัชชัย พันภัย 2553)

ดังนั้นผู้วิจัยจัดกลุ่มที่มาและความหมายได้คือ

ฟ้า เป็นกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ

มิด เป็นกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่าชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามสามารถแบ่งเป็นกลุ่มที่มาและความหมายได้ทั้งหมด 16 กลุ่ม นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกกลุ่มที่มาและความหมายย่อยได้เป็น 26 กลุ่มย่อย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น

กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น คือกลุ่มที่มาและความหมายที่มาจากชื่อเรือประมงลำอื่น หรือใช้ตัวเลขที่สัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น กลุ่มที่มาและความหมายกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มาและความหมายที่ปรากฏความถี่มากที่สุด คือมีจำนวน 181 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 23.12 โดยกลุ่มที่มาและความหมายนี้สามารถจำแนกเป็นกลุ่มที่มาและความหมายย่อยได้ 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มที่มาและความหมายย่อยจากชื่อเรือประมงลำอื่น และ กลุ่มที่มาและความหมายย่อยที่เป็นคู่ตัวเลขที่สัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1.1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยจากชื่อเรือประมงลำอื่น

กลุ่มที่มาและความหมายย่อยจากชื่อเรือประมงลำอื่น คือ กลุ่มที่มาและความหมายที่ได้นำชื่อหรือส่วนหนึ่งของชื่อเรือประมงลำอื่น ไม่ว่าจะเป็นชื่อเรือประมงของครอบครัวเจ้าของเรือ ครอบครัวคู่สมรสของเจ้าของเรือ คนรู้จักของเจ้าของเรือ หรือบางกรณีอาจนำมาจากชื่อเรือประมงที่เจ้าของเรือเคยมีมาก่อน มาใช้ในการตั้งชื่อเรือประมง พบจำนวน 174 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 22.22 ดังตัวอย่าง

ส. โขคนำทรัพย์ 2

คำว่า โขคนำทรัพย์ เป็นชื่อเรือประมงของบิดาเจ้าของเรือที่เจ้าของเรือนำมาใช้ประกอบชื่อเรือประมงของตน

โศกวิษณุ 1

คำว่า โศก มาจากส่วนหนึ่งของชื่อเรือประมงของบิดาเจ้าของเรือที่มีชื่อว่า โศคนาวิ ส่วนคำว่า วิษณุ นั้น เป็นชื่อเรือประมงของครอบครัวคู่สมรส เมื่อนำมารวมกันจึงได้ชื่อว่า โศกวิษณุ

โศกทวีชัย 7

คำว่า โศก มาจากชื่อเรือประมงลำอื่นที่เจ้าของเรือเคยพบว่าเรือลำอื่น ๆ นิยมใช้คำว่า โศคนำหน้าชื่อเรือ เจ้าของเรือจึงนำคำว่าโศกมาตั้งในชื่อเรือประมงของตนด้วย

กิตติมา 2

คำว่า กิตติมา เป็นชื่อเรือประมงลำแรกที่เจ้าของเรือเป็นเจ้าของ เมื่อมีเรือลำใหม่ เจ้าของเรือจึงนำชื่อ กิตติมา ของลำแรกมาประกอบในชื่อเรือประมงลำใหม่ด้วย

4.1.1.2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยที่เป็นคู่ตัวเลขที่สัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น

กลุ่มที่มาและความหมายย่อยที่เป็นคู่ตัวเลขที่สัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น คือ กลุ่มที่มาและความหมายที่ใช้ตัวเลขให้สัมพันธ์กับเลขเรือประมงลำอื่นที่เจ้าของเรือประมงมีอยู่แล้ว กล่าวคือ ในกรณีที่เรือประมงลำนั้น ๆ เป็นเรือประมงที่เป็นประเภทเรือลากคู่ ซึ่งก็คือเรือประมงอวนลากชนิดที่ต้องมีเรือประมงสองลำออกหาปลาคู่กันไป โดยแยกลากปากอวนลำละด้าน ลำหนึ่งทำหน้าที่เป็นเรือปลา หรือเรือที่บรรทุกอวนและจะเป็นเรือนำไปยังแหล่งจุดทิ้งอวนหรือวางอวน และลำหนึ่งทำหน้าที่เป็นเรือหู หรือเรือคู่หูไว้สำหรับดองปลาเลย และปลาเปิด ดังนั้น

เจ้าของเรือจะตั้งชื่อเรือประมงสองลำนี้ให้สัมพันธ์กัน โดยให้ตัวเลขในชื่อเรือลำดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์กับตัวเลขของเรือที่คู่กันซึ่งจะเป็นตัวเลขที่เจ้าของใช้ขึ้นก่อน เนื่องจากถือว่าเป็นเลขมงคล เพื่อบ่งบอกว่าเรือประมงลำนั้น ๆ เป็นคู่กันกับเรือประมงลำใด พบจำนวน 7 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.89 ดังตัวอย่าง

ว. โชคดี 7

ตัวเลข 7 เป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือประมงต้องการตั้งชื่อเรือประมงลำนี้ให้สัมพันธ์กับเรือประมงที่คู่กัน คือ ว. โชคดี 6 ซึ่งเลข 6 นี้เป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือถือเป็นมงคล

สยามนาวิ 12

ตัวเลข 12 เป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือประมงต้องการตั้งชื่อเรือประมงลำนี้ให้สัมพันธ์กับเรือประมงที่คู่กัน คือ สยามนาวิ 11 ซึ่งเลข 11 นี้เป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือถือเป็นมงคล

กิตติมา 8

ตัวเลข 8 เป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือประมงต้องการตั้งชื่อเรือประมงลำนี้ให้สัมพันธ์กับเรือประมงที่คู่กัน คือ กิตติมา 9 ซึ่งเลข 9 นี้เป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือถือเป็นมงคล

4.1.2 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับเรือประมง

กลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวกับลำดับเรือประมง คือ กลุ่มที่มาและความหมายที่เจ้าของเรือประมงใช้เพื่อต้องการแสดงลำดับของเรือประมงลำนั้น ๆ ว่าเรือประมงลำดังกล่าวเป็นเรือประมงลำดับที่เท่าไรของเจ้าของเรือ โดยเจ้าของเรือจะใช้เป็นตัวเลขในการแสดงลำดับของเรือประมง พบจำนวน 163 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 20.88 ดังตัวอย่าง

สินสมุทรนาวิ 1

ตัวเลข 1 เป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือแสดงลำดับของเรือว่า เป็นเรือประมงลำแรกของเจ้าของเรือ

เกรียงไกรพาโชค 2

ตัวเลข 2 เป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือแสดงลำดับของเรือว่า เรือลำนี้เป็นเรือประมงลำที่ 2 ของเจ้าของเรือ

โซควินญ 10

ตัวเลข 10 เป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือแสดงลำดับของเรือว่า เจ้าของเรือมีเรือลำนี้เป็นลำที่ 10

4.1.3 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง

กลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง คือ กลุ่มที่มาและความหมายจากการนำประวัติ หรือ ประสบการณ์ของเจ้าของเรือประมงมาใช้ในการตั้งชื่อเรือ พบจำนวน 106 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 13.54 โดยที่มาและความหมายในกลุ่มนี้ประกอบด้วยกลุ่มที่มาและความหมายย่อย 4 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับชื่อ นามสกุล และสมญานามของเจ้าของเรือประมง กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าของเรือประมง กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับกิจการของครอบครัวเจ้าของเรือประมง และกลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับถิ่นที่อยู่ของเจ้าของเรือประมง โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.3.1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับชื่อ นามสกุล และสมญานามของเจ้าของเรือประมง

กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับชื่อ นามสกุล และสมญานามของเจ้าของเรือประมง คือกลุ่มที่มาและความหมายจากชื่อ นามสกุล หรือสมญานามของเจ้าของเรือ รวมทั้งบางส่วนของชื่อ บางส่วนของนามสกุล หรืออักษรย่อของชื่อหรือนามสกุลเจ้าของเรือ พบจำนวน 89 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.37 ดังตัวอย่าง

ทะนงค์เจริญชัยนาวิ

คำว่า ทะนงค์ เป็นชื่อของเจ้าของเรือประมง

โชคชาติรี 1

คำว่า ชาติรี เป็นนามสกุลของเจ้าของเรือประมง

ลิมศิริ 4

คำว่า ลิม เป็นแซ่ของเจ้าของเรือประมง

ฟ้ามีด

คำว่า มีด เป็นสมญานามเจ้าของเรือประมง กล่าวคือ เจ้าของเรือประมงเป็นคนผิวคล้ำ จึงมีสมญานามนามที่คนทั่วไปเรียกกันว่า “มีด”

รุ่งประเสริฐ 1

คำว่า รุ่ง เป็นส่วนหนึ่งของชื่อเจ้าของเรือประมงว่า “รุ่งนภา”

ด. วีระวัฒนา

คำว่า วีระวัฒนา เป็นส่วนหนึ่งของนามสกุลเจ้าของเรือว่า “ฤกษ์วีระวัฒนา”

เฟื่องฟ้า

คำว่า เฟื่อง เป็นส่วนหนึ่งของนามสกุลเจ้าของเรือว่า “เฟื่องฟุ้ง”

ส. โชคทองเจือ

อักษรย่อ ส. เป็นอักษรย่อที่มาจากชื่อเล่นของเจ้าเรือประมงว่า “เส่ย”

น. โชคมหาศาล 1

อักษรย่อ น. เป็นอักษรย่อที่มาจากชื่อจริงของเจ้าเรือประมงว่า “นงนุช”

4.1.3.2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าของเรือประมง

กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าของเรือประมง คือกลุ่มที่มาและความหมายจากประสบการณ์การทำงานทั้งในอดีต ได้แก่ อาชีพเดิม และสถานที่ทำงานเดิมของเจ้าของเรือ และประสบการณ์การทำงานในปัจจุบันของเจ้าของเรือประมง คือ อาชีพหรือสถานที่ทำงานในปัจจุบันที่นอกเหนือไปจากอาชีพประมงของเจ้าของเรือมาประกอบใช้ในชื่อเรือประมง พบจำนวน 11 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.40 ดังตัวอย่าง

22 ฟาร์ม

คำว่า ฟาร์ม เป็นอาชีพในอดีตของเจ้าของเรือประมงที่ได้ประกอบอาชีพทำฟาร์มเลี้ยงกุ้ง

โชคทวีชัย 7

คำว่า ทวีชัย เป็นชื่อสถานที่ทำงานเดิมของเจ้าของเรือประมง ที่เคยทำงานอยู่ที่อู่ต่อเรือชื่อ “อู่ทวีชัย”

โหวงฮะ

คำว่า โหวงฮะ เป็นชื่อร้านขายของชำของเจ้าของเรือประมง

4.1.3.3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับถิ่นที่อยู่ของเจ้าของเรือประมง

กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับถิ่นที่อยู่ของเจ้าของเรือประมง คือ กลุ่มที่มาและความหมายจากลักษณะหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ทั้งในอดีตและปัจจุบันของเจ้าของเรือ มาประกอบใช้ในชื่อเรือประมง พบจำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.77 ดังตัวอย่าง

พีระพงษ์เพชร

คำว่า เพชร เป็นถิ่นที่อยู่ในอดีตของเจ้าของเรือประมงที่เคยอาศัยอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี

แม่กลองพัฒนา

คำว่า แม่กลอง เป็นถิ่นที่อยู่ของเจ้าของเรือประมงที่อาศัยอยู่ที่ตำบลแม่กลอง อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม

บางลำภู

คำว่า บางลำภู เป็นที่มาและความหมายจากสภาพถิ่นที่อยู่ของเจ้าของเรือประมงที่พักอาศัยอยู่บริเวณริมคลองในตำบลแหลมใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งมีต้นลำพูจำนวนมาก

4.1.4 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง

กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง คือ กลุ่มที่มาและความหมายจากการนำชื่อของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือมาตั้งเป็นชื่อเรือประมง พบจำนวน 87 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.11 โดยกลุ่มที่มาและความหมายในกลุ่มนี้ประกอบด้วยกลุ่มที่มาและความหมายย่อย 5 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับบิดามารดา กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับคนรักและคู่สมรส กลุ่มที่มาและความหมายย่อย

เกี่ยวกับบุตริศา กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับญาติพี่น้อง กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับบุคคลที่นับถือ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.4.1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับบิดา มารดาเจ้าของเรือประมง

กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับบิดา มารดา เป็นกลุ่มที่มาและความหมายย่อยที่เจ้าของเรือประมงได้นำชื่อ หรืออักษรย่อของชื่อบิดา มารดา ของตนมาประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.53 ดังตัวอย่าง

แก้วกาญจนา

คำว่า แก้ว เป็นชื่อบิดาของเจ้าของเรือประมง

ศิริพรอำนาจ

คำว่า อำนาจ เป็นชื่อมารดาของเจ้าของเรือประมง

ด. วีระวัฒนา

อักษรย่อ ด. มาจากคำว่า “ดิม” ซึ่งเป็นอักษรย่อของชื่อบิดาเจ้าของเรือประมง

4.1.4.2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับคนรักและคู่สมรสเจ้าของเรือประมง

กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับคนรักและคู่สมรส คือ กลุ่มที่มาและความหมายจากชื่อ หรืออักษรย่อของชื่อคนรัก หรือคู่สมรสของเจ้าของเรือมาประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.53 ดังตัวอย่าง

ช. ชมกฤษ

คำว่า ช เป็นชื่อเล่นคนรักของเจ้าของเรือประมง

ธิติพร

คำว่า ธิติพร เป็นชื่อจริงภรรยาของเจ้าของเรือประมง

รุ่งประเสริฐ 1

คำว่า ประเสริฐ เป็นชื่อสามีของเจ้าของเรือประมง

อ. แสงประทีป

อักษรย่อ อ. มาจากคำว่า “เอก” ซึ่งเป็นอักษรย่อของชื่อสามีเจ้าของเรือประมง

4.1.4.3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับบุตรธิดาเจ้าของเรือประมง

กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับบุตรธิดา คือกลุ่มที่มาและความหมายจากชื่อ หรืออักษรย่อของชื่อบุตรธิดาของเจ้าของเรือประมง มาประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 44 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.62 ดังตัวอย่าง

ปอ นำโชค

คำว่า ปอ เป็นชื่อเล่นบุตรชายเจ้าของเรือประมง

กฤษฎา

คำว่า กฤษฎา เป็นชื่อบุตรชายของเจ้าของเรือประมง

บุญญนุช

คำว่า บุญญนุช เป็นชื่อบุตรสาวของเจ้าของเรือประมง

ป. โชคนำทรัพย์

อักษรย่อ ป. ย่อมาจากชื่อเล่นบุตรสาวเจ้าของเรือประมงว่า “ปลา”

4.1.4.4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับญาติพี่น้องเจ้าของเรือประมง

กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับญาติพี่น้อง คือกลุ่มที่มาและความหมายจากชื่อ หรืออักษรย่อของชื่อญาติพี่น้องของเจ้าของเรือ มาประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 15 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.92 ดังตัวอย่าง

ไอน์วี

คำว่า ไอ์ เป็นชื่อเล่นน้องสาวคนเล็กของเจ้าของเรือประมง

ธวัธรัตน์

คำว่า ธวัธรัตน์ เป็นชื่อหลานสาวของเจ้าของเรือประมง

อ. ชาติสุมทร

อักษรย่อ อ. ย่อมาจากชื่อเล่นหลานสาวของเจ้าของเรือประมงว่า “อร”

4.1.4.5 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับบุคคลที่เจ้าของเรือประมงนับถือ

กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับบุคคลที่นับถือ คือกลุ่มที่มาและความหมายจากชื่อ หรืออักษรย่อของชื่อ ของบุคคลที่เจ้าของเรือให้ความเคารพนับถือนอกเหนือไปจากบุคคลในครอบครัว มาประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.51 ดังตัวอย่าง

เจือวารี

คำว่า เจือ เป็นชื่อผู้ใหญ่ที่เจ้าของเรือให้ความเคารพนับถือ

เจือวารี 1

คำว่า เจือ เป็นชื่อผู้ใหญ่ที่เจ้าของเรือให้ความเคารพนับถือ

สรพงษ์นารี

คำว่า สรพงษ์ เป็นชื่อผู้ใหญ่ที่เจ้าของเรือให้ความเคารพนับถือ

ส. โชคถนนอมชาติ

อักษรย่อ ส. ย่อมาจาก “สุน” ซึ่งเป็นชื่อเล่นของผู้ใหญ่ที่เจ้าของเรือให้ความเคารพนับถือ

4.1.5 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ

กลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวกับความเชื่อ เป็นกลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเจ้าของเรือนั้นได้นำคำที่มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อดังกล่าวมาใช้ในการตั้งชื่อเรือ พบจำนวน 64 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 8.17 โดยในกลุ่มที่มาและความหมายดังกล่าวนี้ประกอบด้วยกลุ่มที่มาและความหมายย่อย 3 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องโชค ลาภ กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องศาสนา และกลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.5.1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องโชคลาภ

กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องโชคลาภ คือกลุ่มที่มาและความหมายจากความเชื่อของเจ้าของเรือประมงในเรื่องโชคลาภ โดยพบว่าเจ้าของเรือจะนำคำว่า โชค โชคดี และลาภ มาใช้ตั้งชื่อเพื่อสื่อถึงความเชื่อดังกล่าวนี้ พบจำนวน 51 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.51 ตัวอย่างเช่น ชื่อเรือว่า ปอนำโชค, โชคสถาพร, ว. โชคดี 6, โชคพลอยเพชร, วิเชษฐประสบโชค, โชคนำทรัพย์ 9, โชควิภา, โชคพวงเพชร, โชคสายชล เป็นต้น

4.1.5.2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องศาสนา

กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องศาสนา คือกลุ่มที่มาและความหมายจากความเชื่อของเจ้าของเรือประมงในเรื่องศาสนา พบจำนวน 7 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.89 ความเชื่อดังกล่าวนี้พบทั้งที่เป็นความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู พุทธศาสนา และความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้า เช่น พรมานะ, พรปัญญา เป็นต้น ความเชื่อเกี่ยวกับพระวิษณุ ได้แก่ พรวิษณุ, พรพิษณุ ความเชื่อเกี่ยวกับท้าวเวสสุวรรณ ได้แก่ ศรีสุวรรณ นอกจากนี้พบว่าชื่อเรือประมงยังปรากฏความเชื่อในหลักคำสอนของพุทธศาสนาเรื่อง บุญ วาสนา ได้แก่ บุญดี และ วาสนาดี

4.1.5.3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์

กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือกลุ่มที่มาและความหมายจากความเชื่อของเจ้าของเรือประมงในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เรือประมงคือแม่ย่านางเรือ พบจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.13 ได้แก่ พรแม่ย่านาง

4.1.6 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความดั่งาม

กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความดั่งาม คือกลุ่มที่มาและความหมายจากการนำคำที่มีความหมายสื่อถึงความดั่งาม สิริมงคล หรือตัวเลขที่สื่อถึงสิ่งดั่งามตามความเชื่อของเจ้าของเรือ มาประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 38 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.85 ตัวอย่างเช่น

พรประเสริฐชัย

คำว่า ประเสริฐ เป็นคำที่เจ้าของเรือประมงให้ความหมายว่า สิ่งดั่งาม

เอ็นเคคิ

คำว่า คิ ในชื่อเรือประมง เจ้าของเรือประมงมิได้ต้องการสื่อถึงตัวอักษรภาษาอังกฤษ เหมือนสองคำแรกแต่อย่างใด แต่เจ้าของเรือต้องการสื่อถึงคำว่า “คิ” ในภาษาไทย

นาวิเกรียงไกร 8

ตัวเลข 8 เป็นเลขที่เจ้าของเรือประมงเชื่อว่าสื่อถึงสิ่งดีงาม

จงเจริญ 11

ตัวเลข 11 เป็นเลขที่เจ้าของเรือประมงเชื่อว่าสื่อถึงสิ่งดีงาม

4.1.7 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับเรือและสมรรถนะของเรือ

กลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวกับเรือและสมรรถนะของเรือประมง คือกลุ่มที่มาและความหมายจากคำที่สื่อถึงเรือและสมรรถนะของเรือประมง ทั้งโดยตรง คือ ใช้คำที่หมายถึงเรือและสมรรถนะของเรือโดยตรง ได้แก่คำว่า นาวิ นาวา และ ทยาน และโดยนัย คือ ใช้คำที่หมายถึงสิ่งอื่น แต่แท้จริงแล้วต้องการสื่อสมรรถนะของเรือ พบจำนวน 34 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.34 โดยในกลุ่มที่มาและความหมายดังกล่าวนี้ประกอบด้วยกลุ่มที่มาและความหมายย่อย 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับเรือ และกลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับสมรรถนะของเรือ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.7.1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับเรือ

กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับเรือ คือกลุ่มที่มาและความหมายที่ใช้คำที่หมายถึงเรือซึ่งเป็นพาหนะในการประกอบอาชีพประมง ได้แก่ คำว่า นาวิ นาวา มาใช้ประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 32 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.09 ตัวอย่างเช่น สามารถนาวิ, สรพงษ์นาวิ, รุ่งทิพย์นาวิ, พรอุดมชัยนาวิ, จ. พิทักษ์ชัยนาวิ 1, นาวิเจริญชัย, นาวามงคลชัย 4 เป็นต้น

4.1.7.2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับสมรรถนะของเรือ

กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับสมรรถนะของเรือ คือกลุ่มที่มาและความหมายจากการใช้คำทั้งที่มีความหมายสื่อถึงสมรรถนะของเรือโดยตรง ได้แก่ คำว่า ทยาน และคำที่มีความหมายโดยนัย หรือชื่อเรือประมงที่เจ้าของเรือใช้คำที่หมายถึงธรรมชาติ แต่แท้จริงแล้ว

ต้องการสื่อถึงสมรรถนะเรือประมงที่ตนต้องการจะให้เป็นไป เพื่อที่จะสามารถหาปลาได้จำนวนมาก มาประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.26 ได้แก่

ทยานชล

คำว่า ทยาน เป็นคำที่มีความหมายโดยตรง ซึ่งหมายถึงการเคลื่อนไหวไปอย่างรวดเร็วของเรือประมง

ลมโชย

คำว่า ลมโชย เป็นคำที่สื่อถึงสมรรถนะของเรือประมงโดยนัย ซึ่งเจ้าของเรือต้องการสื่อถึงความเร็วของเรือ กล่าวคือ เมื่อมีลมโชยมา ก็จะทำให้เรือประมงแล่นได้เร็วขึ้นนั่นเอง

4.1.8 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง

กลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง คือกลุ่มที่มาและความหมายที่เจ้าของเรือประมงต้องการสื่อถึงความเจริญรุ่งเรือง โดยนำคำที่หมายถึงความเจริญรุ่งเรือง หรือตัวเลข 9 ซึ่งเป็นตัวเลขที่เชื่อว่าสื่อถึงความเจริญก้าวหน้า มาประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 29 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.70 ตัวอย่างเช่น ช. เจริญ, สิริไพโรจน์, เด่นเจริญ, กิตติมา ๑, อ. โชคทวีชัย ๑, ปราวดี ๑, โชคทวีชัย 1๑ เป็นต้น

4.1.9 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ

กลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวกับชัยชนะ คือกลุ่มที่มาและความหมายที่เจ้าของเรือประมงต้องการสื่อถึงชัยชนะ โดยนำคำที่หมายถึงการแข่งขัน หรือชัยชนะ มาประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 24 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.07 ตัวอย่างเช่น ชัยมานะ, น่านาวี, ธ. พิชิตมัสยา, โพธิ์ทองเจริญชัย, โชคชัยนาวิ, นาวามงคลชัย 4 เป็นต้น

4.1.10 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ

กลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวกับธรรมชาติ คือชื่อเรือประมงที่เจ้าของเรือประมงนำคำที่หมายถึงธรรมชาติ เช่น น้ำ ลม ไฟ หรือสัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ เป็นต้น มาประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 22 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.81 ตัวอย่างเช่น สวนธรรมชาติ, แสงตะวัน, ทรัพย์วารี, ทยานชล, พชรนที, ภัทรวารี, ฟ้ามีด, ธ. พิชิตมัสยา, อินทรีเงิน (อินทรีย์ คำนี้เจ้าของเรือต้องการสื่อถึง ปลาอินทรี ซึ่งเป็นปลาทะเลชนิดหนึ่ง) เป็นต้น

4.1.11 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับทรัพย์สิน ของมีค่า

กลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน ของมีค่า คือกลุ่มที่มาและความหมายจากการนำคำที่หมายถึงทรัพย์สิน เงินทอง ของมีค่าต่าง ๆ มาประกอบในชื่อเรือประมง เพื่อต้องการสื่อถึงความต้องการในสิ่งเหล่านี้ พบจำนวน 21 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.68 ตัวอย่างเช่น โชคนำทรัพย์, ทรัพย์วาริ, ท. ทองนพคุณ, โชคทวีทรัพย์, อินทรีย์เงิน, ทรัพย์ทะเลทอง, สยามเงินทอง เป็นต้น

4.1.12 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญ

กลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวกับความเชี่ยวชาญ คือกลุ่มที่มาและความหมายจากการนำคำที่หมายถึงความเชี่ยวชาญ ชำนาญ มาประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.51 ได้แก่ สามารถนาวิ, เชี่ยวชาญชัย 1, ช. เชี่ยวชาญชัย, เชนสมุทร 1 (คำว่า “เชน” เจ้าของเรือต้องการสื่อถึงคำว่า “เจน” ที่หมายถึง เชี่ยวชาญ ชำนาญ แต่เปลี่ยน จ เป็น ช โดยเข้าใจว่าเสียงคล้ายกัน จะมีความหมายเดียวกันด้วย)

4.1.13 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประเทศไทย

กลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวกับประเทศไทย คือกลุ่มที่มาและความหมายจากการนำคำที่หมายถึงประเทศไทย ซึ่งได้แก่คำว่า สยาม มาประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.38 ได้แก่ สยามเงินทอง, สยามนาวิ 11 และ สยามชัยนาวิ

4.1.14 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับการเกิด

กลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวกับการเกิด คือกลุ่มที่มาและความหมายจากการนำคำที่หมายถึงการเกิด หรือตัวเลข 1 ซึ่งเป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือต้องการสื่อถึงการเกิด หรือการเริ่มต้น มาใช้ประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.38 ได้แก่ น. ขาดิสมุทร, มณเฑียรนำโชค 1 และ จ. โชคชาติรี 1

4.1.15 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย

กลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย คือกลุ่มที่มาและความหมายจากการนำคำที่หมายถึงความมั่นคง การป้องกัน หรือความปลอดภัย มาใช้ประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.26 ได้แก่ ดำรงกิจ 1 และ จ. พิทักษ์ชัยนาวิ 1

4.1.16 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความยิ่งใหญ่

กลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวกับความยิ่งใหญ่ คือกลุ่มที่มาและความหมายจากการนำคำที่หมายถึงความยิ่งใหญ่ เกรียงไกร มาประกอบในชื่อเรือประมง พบจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.26 ได้แก่ นาวิเกรียงไกร 5 และ อ. โชคไพศาล

จากการศึกษารวบรวมที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 350 ชื่อ นั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูล โดยสรุปความถี่และคิดเป็นร้อยละเพื่อให้เห็นภาพรวมได้อย่างชัดเจน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ค่าความถี่และร้อยละการปรากฏของกลุ่มที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

กลุ่มที่	กลุ่มที่มาและความหมายของชื่อเรือประมง	ความถี่	ร้อยละ
1	4.1.1 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น	181	23.12
	4.1.1.1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยจากชื่อเรือประมงลำอื่น	174	22.22
	4.1.1.2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยที่เป็นคู่ตัวเลขที่สัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น	7	0.89
2	4.1.2 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับเรือประมง	163	20.88
3	4.1.3 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง	106	13.54
	4.1.3.1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับชื่อ นามสกุล และสมญานามของเจ้าของเรือประมง	89	11.37
	4.1.3.2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าของเรือประมง	11	1.40
	4.1.3.3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับถิ่นที่อยู่ของเจ้าของเรือประมง	6	0.77
4	4.1.4 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	87	11.11
	4.1.4.1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับบิดา มารดา เจ้าของเรือประมง	12	1.53

กลุ่มที่	กลุ่มที่มาและความหมายของชื่อเรือประมง	ความถี่	ร้อยละ
	4.1.4.2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับคนรักและคู่สมรสเจ้าของเรือประมง	12	1.53
	4.1.4.3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับบุตรธิดาเจ้าของเรือประมง	44	5.62
	4.1.4.4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับญาติพี่น้องเจ้าของเรือประมง	15	1.92
	4.1.4.5 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับบุคคลที่เจ้าของเรือประมงนับถือ	4	0.51
5	4.1.5 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ	64	8.17
	4.1.5.1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องโชคลาภ	51	6.51
	4.1.5.2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องศาสนา	12	1.53
	4.1.5.3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์	1	0.13
6	4.1.6 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความดีงาม	38	4.85
7	4.1.7 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับเรือและสมรรถนะของเรือ	34	4.34
	4.1.7.1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับเรือ	32	4.09
	4.1.7.2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับสมรรถนะของเรือ	2	0.26
8	4.1.8 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง	29	3.70
9	4.1.9 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ	24	3.07
10	4.1.10 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ	22	2.81
11	4.1.11 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับทรัพย์สิน ของมีค่า	21	2.68
12	4.1.12 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญ	4	0.51
13	4.1.13 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประเทศไทย	3	0.38
14	4.1.14 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับการเกิด	3	0.38

กลุ่มที่	กลุ่มที่มาและความหมายของชื่อเรือประมง	ความถี่	ร้อยละ
15	4.1.15 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย	2	0.26
16	4.1.16 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความยิ่งใหญ่	2	0.26
รวม		783 ³	100

จากตารางที่ 3 สามารถสรุปผลการศึกษากลุ่มที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ได้ดังนี้

กลุ่มที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามปรากฏความถี่เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ อันดับที่ 1 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น (ร้อยละ 23.12) อันดับที่ 2 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับเรือประมง (ร้อยละ 20.88) อันดับที่ 3 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง (ร้อยละ 13.54) อันดับที่ 4 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง (ร้อยละ 11.11) อันดับที่ 5 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ (ร้อยละ 8.17) อันดับที่ 6 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความดีงาม (ร้อยละ 4.85) อันดับที่ 7 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับเรือและสมรรถนะของเรือ (ร้อยละ 4.34) อันดับที่ 8 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง (ร้อยละ 3.70) อันดับที่ 9 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ (ร้อยละ 3.07) อันดับที่ 10 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ (ร้อยละ 2.81) อันดับที่ 11 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับทรัพย์สิน ของมีค่า (ร้อยละ 2.68) อันดับที่ 12 กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญ (ร้อยละ 0.51) อันดับที่ 13 มี 2 กลุ่มที่มาและความหมายที่เท่ากัน ได้แก่ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประเทศไทย และกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับการเกิด (ร้อยละ 0.38) และสุดท้ายคือ อันดับที่ 15 มี 2 กลุ่มที่มาและความหมายที่เท่ากัน ได้แก่ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย และกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความยิ่งใหญ่ (ร้อยละ 0.26)

³ ความถี่ดังกล่าวมาจากการนับความถี่การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งชื่อเรือประมง 1 ชื่อ อาจมีที่มาและความหมายมากกว่า 1 ที่มาและความหมาย จึงส่งผลให้จำนวนความถี่รวมที่ปรากฏในตารางมีจำนวนข้อมูลมากกว่าชื่อเรือประมงที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 350 ชื่อ

จากการวิเคราะห์กลุ่มที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ทำให้ทราบว่าการตั้งชื่อเรือประมงนั้น เจ้าของเรือประมงมีแนวคิดในการตั้งชื่อโดยคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อง อาทิ ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับเรือประมงลำอื่น ลำดับของเรือ ประวัติของเจ้าของเรือ ความเชื่อของเจ้าของเรือ หรือแม้แต่บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่สะท้อนออกมาจากชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามทั้งสิ้น ดังนั้นในการรวบรวมและวิเคราะห์กลุ่มที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามนี้ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการตั้งชื่อเรือประมงที่สะท้อนให้เห็นค่านิยม ความคิด และความเชื่อของชาวประมงในสังคมไทยได้ต่อไป

4.2 การวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

การวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามนั้น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามในแต่ละชื่อว่าประกอบด้วยกลุ่มที่มาและความหมายกี่กลุ่ม และแต่ละกลุ่มที่มาและความหมายมีกลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับสิ่งใด ซึ่งเกณฑ์การแบ่งโครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การพิจารณาจากคำให้สัมภาษณ์จากเจ้าของเรือประมงที่เป็นชาวจังหวัดสมุทรสงครามว่าเจ้าของเรือประมงได้อธิบายที่มาและความหมายของชื่อเรือประมง 1 ชื่อ ออกเป็นออกเป็นกี่กลุ่มที่มาและความหมาย จากการวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามพบว่า ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามมีโครงสร้างทางความหมายตั้งแต่ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย ไปจนถึงโครงสร้างทางความหมายแบบ 5 กลุ่มที่มาและความหมาย ทั้งนี้ในแต่ละกลุ่มที่มาและความหมายจะปรากฏกลุ่มที่มาและความหมายย่อยที่แตกต่างกันไป ดังจะเสนอต่อไปนี้

4.2.1 โครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย

โครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมายนี้ เป็นโครงสร้างทางความหมายที่ชื่อเรือประมง 1 ชื่อ เจ้าของเรือประมงจะใช้เพียง 1 กลุ่มที่มาและความหมาย ในการตั้งชื่อ ซึ่งในกลุ่มที่มาและความหมายเดียวกันนั้น พบว่าปรากฏกลุ่มที่มาและความหมายย่อยทั้งแบบ 1 กลุ่มย่อย และแบบ 2 กลุ่มย่อย พบจำนวน 45 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 12.86 โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1.1 โครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย 1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย

โครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย 1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย เป็นโครงสร้างทางความหมายที่ชื่อเรือประมง 1 ชื่อ จะใช้เพียงกลุ่มที่มาและความหมายกลุ่มเดียวในการตั้งชื่อ และจะประกอบด้วย 1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเท่านั้น พบจำนวน 33 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.43 ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 4 ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย 1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย

กลุ่มที่มาและความหมาย	กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	อักษรย่อ / คำ / ตัวเลข ที่แสดงกลุ่มที่มาและความหมาย	ชื่อเรือประมง
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	ชื่อ บุ ตร ชาย เจ้าของ เรือประมง	กฤษฎา	กฤษฎา
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	ชื่อ บุ ตร สาว เจ้าของ เรือประมง	บุญญนุช	บุญญนุช
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	ชื่อ หลาน ของ เจ้าของ เรือประมง	ปิ่นฉัตร	ปิ่นฉัตร
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	ชื่อ คู่สมรส ของ เจ้าของ เรือประมง	ธิดาพร	ธิดาพร
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง	ถิ่นที่อยู่อาศัยของเจ้าของเรือมีต้นลำพูมาก	บางลำพู	บางลำพู
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง	ถิ่น ที่ อยู่ ของ เจ้าของ เรือประมง คือ แม่กลอง	ลูกแม่กลอง	ลูกแม่กลอง
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ	แสงตะวัน	แสงตะวัน

4.2.1.2 โครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย

โครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย เป็นโครงสร้างทางความหมายที่ชื่อเรือประมง 1 ชื่อ เจ้าของเรือประมงจะใช้

เพียงกลุ่มที่มาและความหมายกลุ่มเดียวในการตั้งชื่อ แต่จะประกอบด้วย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยในชื่อนั้น พบจำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.43 ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 5 ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย

กลุ่มที่มาและความหมาย	กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	อักษรย่อ / คำ / ตัวเลข ที่แสดงกลุ่มที่มาและความหมาย	ชื่อเรือประมง
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	ชื่อบิดาเจ้าของเรือประมง	แก้ว	แก้วกาญจนา
	ชื่อพี่ชายเจ้าของเรือประมง	กาญจนา	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง	ถิ่น ที่อยู่ ของ เจ้าของ เรือประมง	แม่กลอง	แม่กลองพัฒนา
	บางส่วนของนามสกุลเจ้าของเรือว่า “วงศกรพัฒนา”	พัฒนา	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น	ชื่อเรือประมงที่เจ้าของเรือมีมาก่อน	ว. โชคดี	ว. โชคดี 7
	คู่ตัวเลขที่สัมพันธ์กับเรือประมงลำที่ 6	7	

4.2.2 โครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย

โครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมายนี้ เป็นโครงสร้างทางความหมายที่ชื่อเรือประมง 1 ชื่อ เจ้าของเรือประมงจะใช้กลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่ม ในการตั้งชื่อ ซึ่งในกลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่มนั้น พบว่าปรากฏกลุ่มที่มาและความหมายย่อยทั้งแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย และ 3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย พบจำนวน 236 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 67.43 โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.2.1 โครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย

โครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย เป็นโครงสร้างทางความหมายที่ชื่อเรือประมง 1 ชื่อ จะใช้กลุ่มที่มาและ

ความหมาย 2 กลุ่ม ในการตั้งชื่อ และจะประกอบด้วย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยในชื่อ พบ
จำนวน 232 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 66.29 ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 6 ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มา
และความหมาย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย

กลุ่มที่มาและความหมาย	กลุ่มที่มาและความหมาย ย่อย	อักษรย่อ / คำ / ตัวเลข ที่แสดงกลุ่มที่มา และความหมาย	ชื่อเรือประมง
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับ ทรัพย์สิน ของมีค่า	ทรัพย์สิน เงินทอง	ทรัพย์	ทรัพย์ประเสริฐ
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่ มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	ชื่อบุตรชายเจ้าของเรือ	ประเสริฐ	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวเรือและ สมรรถนะของเรือ	สมรรถนะความเร็วของเรือ	ทยาน	ทยานชล
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับ ธรรมชาติ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับ ธรรมชาติ	ชล	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่ มีความสัมพันธ์กับเจ้าของ	ชื่อ บิดา ของ เจ้าของ เรือประมง คือ ลืม	ล.	ล. วีระวัฒนา
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติ เจ้าของเรือประมง	นามสกุลเจ้าของเรือประมง	วีระวัฒนา	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับ ธรรมชาติ	หมายถึง ท้องฟ้า	ฟ้า	ฟ้ามีด
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติ เจ้าของเรือประมง	สมญานามของเจ้าของ เรือประมง	มีด	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่ มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	ชื่อ บุตรสาว เจ้าของ เรือประมง	สิวพร	สิวพรนาวิ
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวเรือและ สมรรถนะของเรือ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับ เรือ	นาวิ	

กลุ่มที่มาและความหมาย	กลุ่มที่มาและความหมาย ย่อย	อักษรย่อ / ลำ / ตัวเลข ที่แสดงกลุ่มที่มา และความหมาย	ชื่อเรือประมง
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติ เจ้าของเรือประมง	นามสกุลของเจ้าของ เรือประมง	ผู้ฝั่ง	ผู้ฝั่งนาวิ
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวเรือและ สมรรถนะของเรือ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับ เรือ	นาวิ	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความ เชื่อ	ความเชื่อเรื่องโชคลาภของ เจ้าของเรือประมง	โชค	โชคภาวิตา
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่ มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	ชื่อหลานสาวคนแรกของ เจ้าของเรือประมง	ภาวิตา	

4.2.2.2 โครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย 3 กลุ่มที่มาและ ความหมายย่อย

โครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย 3 ความหมาย
ย่อย เป็นโครงสร้างทางความหมายที่ชื่อเรือประมง 1 ชื่อ จะใช้กลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่ม ใน
การตั้งชื่อ และจะประกอบด้วย 3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยในชื่อ พบจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็น
ร้อยละ 1.14 ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 7 ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มา และความหมาย 3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย

กลุ่มที่มาและความหมาย	กลุ่มที่มาและความหมาย ย่อย	อักษรย่อ / ลำ / ตัวเลข ที่แสดงกลุ่มที่มา และความหมาย	ชื่อเรือประมง
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความ เชื่อ	ความเชื่อเรื่องโชค ลาภ	โชค	โชควิญญ 1
	ความเชื่อในศาสนาเรื่อง เทพเจ้า	วิญญ	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับ ของเรือประมง	ลำดับของเรือประมง เป็น ลำดับที่ 1	1	

กลุ่มที่มาและความหมาย	กลุ่มที่มาและความหมาย ย่อย	อักษรย่อ / คำ / ตัวเลข ที่แสดงกลุ่มที่มา และความหมาย	ชื่อเรือประมง
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	ชื่อบิดาเจ้าของเรือประมง (ข้อมาจาก ชั่ว)	ช.	ช. ชมภูษ
	ชื่อเล่น คนรักเจ้าของ เรือประมง	นุช	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติ เจ้าของเรือประมง	นามสกุลของเจ้าของ เรือประมง (ชมภูทวีป)	ชมภู	

4.2.3 โครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย

โครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมายนี้ เป็นโครงสร้างทางความหมายที่ชื่อเรือประมง 1 ชื่อ จะใช้กลุ่มที่มาและความหมาย 3 กลุ่ม ในการตั้งชื่อ ซึ่งในกลุ่มที่มาและความหมาย 3 กลุ่มนั้น พบว่าปรากฏกลุ่มที่มาและความหมายย่อยทั้งแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย และ 4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย พบจำนวน 53 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 15.14 โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.3.1 โครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย 3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย

โครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย 3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย เป็นโครงสร้างทางความหมายที่ชื่อเรือประมง 1 ชื่อ จะมีกลุ่มที่มาและความหมาย 3 กลุ่ม ในการตั้งชื่อ และจะประกอบด้วย 3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยในชื่อ พบจำนวน 51 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 14.57 ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 8 ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย 3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย

กลุ่มที่มาและความหมาย	กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	อักษรย่อ / คำ / ตัวเลข ที่แสดงกลุ่มที่มาและความหมาย	ชื่อเรือประมง
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญ (คำว่า เจน ที่ หมายถึง เชี่ยวชาญ ชำนาญ แต่เจ้าของเรือ เปลี่ยน จ เป็น ช เป็นคำว่า เจน)	เจน	เจนสมุทร 1
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ	สมุทร	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับของเรือประมง	ลำดับของเรือประมง เป็น ลำที่ 1	1	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	ชื่อ บิดา ของ เจ้าของ เรือประมง (เสรี)	ส.	ส. ไชคนำทรัพย์ 2
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น	ชื่อเรือประมงของบิดา เจ้าของเรือประมง	ไชคนำทรัพย์	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับของเรือประมง	ลำดับของเรือประมง เป็น ลำที่ 2	2	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	ชื่อมารดาเจ้าของเรือประมง	วาสนา	วาสนาพาโชค 1
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ	ความเชื่อเรื่องโชค ลาภ ของ เจ้าของเรือ	พาโชค	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับของเรือประมง	ลำดับ ของ เรือ ประ มง เป็นลำที่ 1	1	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมงว่า “รุ่งนภา”	รุ่ง	รุ่งประเสริฐ 1
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	ชื่อ สามี ของ เจ้าของ เรือประมง	ประเสริฐ	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับของเรือประมง	ลำดับของเรือประมง เป็น ลำที่ 1	1	

กลุ่มที่มาและความหมาย	กลุ่มที่มาและความหมาย ย่อย	อักษรย่อ / คำ / ตัวเลข ที่แสดงกลุ่มที่มา และความหมาย	ชื่อเรือประมง
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประเทศ ไทย	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับ ประเทศไทย	สยาม	สยามชัยนาวิ
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับ ชัยชนะ	ชัย	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวเรือและ สมรรถนะของเรือ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับ เรือ	นาวิ	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติ เจ้าของเรือประมง	นามสกุลเจ้าของเรือประมง (สวดยินดี)	สวดยินดี	สวดยินดีโชคชัย
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความ เชื่อ	ความเชื่อเรื่องโชค ลาภ ของ เจ้าของเรือ	โชค	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับ ชัยชนะ	ชัย	

4.2.3.2 โครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย 4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย

โครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย 4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย เป็นโครงสร้างทางความหมายที่ชื่อเรือประมง 1 ชื่อ จะมีกลุ่มที่มาและความหมาย 3 กลุ่ม ในการตั้งชื่อ และจะประกอบด้วย 4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยในชื่อ พบจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.57 ได้แก่

ตารางที่ 9 ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย 4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย

กลุ่มที่มาและความหมาย	กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	อักษรย่อ / คำ / ตัวเลขที่แสดงกลุ่มที่มาและความหมาย	ชื่อเรือประมง
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	ชื่อมารดาของเจ้าของเรือประมง	จิตร	จิตรจงเจริญ 1
	ชื่อนุตรสาวของเจ้าของเรือประมง	จง	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง	เจริญ	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับของเรือประมง	ลำดับของเรือประมงเป็นลำดับที่ 1	1	ส. ศักดิ์รุ่งโรจน์ 5
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	ชื่อมารดาของเจ้าของเรือประมงว่า (สาคร)	ส.	
	ชื่อพี่ชายเจ้าของเรือประมง	ศักดิ์	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง	รุ่งโรจน์	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความดีงาม	ตัวเลขมงคล แสดงถึงสิ่งดีงาม	5	

4.2.4 โครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย

โครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมายนี้ เป็นโครงสร้างทางความหมายที่ชื่อเรือประมง 1 ชื่อ จะใช้กลุ่มที่มาและความหมาย 4 กลุ่ม ในการตั้งชื่อ ซึ่งในกลุ่มที่มาและความหมาย 4 กลุ่มนั้น พบว่าปรากฏกลุ่มที่มาและความหมายย่อยทั้งแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย และ 5 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย พบจำนวน 14 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4 โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.4.1 โครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย 4 ความหมายย่อย

โครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย 4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย เป็นโครงสร้างทางความหมายที่ชื่อเรือประมง 1 ชื่อ จะใช้กลุ่มที่มาและความหมาย 4 กลุ่ม ในการตั้งชื่อ และจะประกอบด้วย 4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยในชื่อ พบจำนวน 13 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.71 ตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 10 ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย 4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย

กลุ่มที่มาและความหมาย	กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	อักษรย่อ / คำ / ตัวเลขที่แสดงกลุ่มที่มาและความหมาย	ชื่อเรือประมง
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง	ทะนงค์	ทะนงค์เจริญชัยนาวิ
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง	เจริญ	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ	ชัย	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวเรือและสมรรถนะของเรือ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับเรือ	นาวิ	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง (นิภา)	น.	น. อนุรักษ์นาวา 6
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง	ชื่อบิดาเจ้าของเรือประมง	อนุรักษ์	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวเรือและสมรรถนะของเรือ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับเรือ	นาวา	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความดีงาม	ตัวเลขมงคล แสดงถึงสิ่งดีงาม	6	

กลุ่มที่มาและความหมาย	กลุ่มที่มาและความหมาย ย่อ	อักษรย่อ / คำ / ตัวเลข ที่แสดงกลุ่มที่มา และความหมาย	ชื่อเรือประมง
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติ เจ้าของเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง (บุญตา)	บุญ	บุญเจริญชัยนาวิ
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความ เจริญรุ่งเรือง	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับ ความเจริญรุ่งเรือง	เจริญ	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับ ชัยชนะ	ชัย	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับเรือ และ สมรรถนะของเรือ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับ เรือ	นาวิ	

4.2.4.2 โครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย 5 กลุ่มที่มาและความหมายย่อ

โครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย 5 กลุ่มที่มาและความหมายย่อ เป็นโครงสร้างทางความหมายที่ชื่อเรือประมง 1 ชื่อ จะใช้กลุ่มที่มาและความหมาย 4 กลุ่ม ในการตั้งชื่อ และจะประกอบด้วย 5 กลุ่มที่มาและความย่อในชื่อ พบจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.29 คือ

ตารางที่ 11 ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย 5 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย

กลุ่มที่มาและความหมาย	กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	อักษรย่อ / คำ / ตัวเลขที่แสดงกลุ่มที่มาและความหมาย	ชื่อเรือประมง
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง	ชื่อเล่นเจ้าของเรือประมง (ตุ๊ก)	ต.	ต. โชคพรชัย 1
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ	ความเชื่อเรื่องโชค ลาภ ของเจ้าของเรือ	โชค	
	ความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา	พร	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ	ชัย	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับของเรือประมง	ลำดับของเรือประมง เป็น ลำที่ 1	1	

4.2.5 โครงสร้างทางความหมายแบบ 5 กลุ่มที่มาและความหมาย

โครงสร้างทางความหมายแบบ 5 กลุ่มที่มาและความหมายนี้ เป็นโครงสร้างทางความหมายที่ชื่อเรือประมง 1 ชื่อ จะใช้กลุ่มที่มาและความหมาย 5 กลุ่ม ในการตั้งชื่อ ซึ่งในกลุ่มที่มาและความหมาย 5 กลุ่มนั้น พบว่ามีการปรากฏกลุ่มที่มาและความหมายย่อยเพียงแบบ 5 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเท่านั้น พบจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.57 ได้แก่

ตารางที่ 12 ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีโครงสร้างทางความหมายแบบ 5 กลุ่มที่มาและความหมาย 5 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย

กลุ่มที่มาและความหมาย	กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	อักษรย่อ / คำ / ตัวเลขที่แสดงกลุ่มที่มาและความหมาย	ชื่อเรือประมง
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง (พยางค์ที่สองของชื่อเจ้าของเรือประมงว่า “ปราณี”)	ณ.	ณ. โชคชัยนาวี 1
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ	ความเชื่อเรื่องโชค ลาภ ของเจ้าของเรือ	โชค	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ	ชัย	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวเรือและสมรรถนะของเรือ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับเรือ	นาวี	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับของเรือประมง	ลำดับของเรือประมง เป็น ลำที่ 1	1	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง (จงรัก)	จ.	จ. พัทธชัยนาวี 1
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับความมั่นคง ปลอดภัย	พัทธชัย	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ	ชัย	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวเรือและสมรรถนะของเรือ	คำที่มีความหมายเกี่ยวกับเรือ	นาวี	
กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับของเรือประมง	ลำดับของเรือประมง เป็น ลำที่ 1	1	

จากการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามทั้งหมด 350 ชื่อ ผู้วิจัยสามารถสรุปความถี่เป็นร้อยละ เพื่อให้เห็นภาพรวมได้ดังนี้

ตารางที่ 13 ค่าความถี่และร้อยละของโครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมง	ความถี่	ร้อยละ
4.2.1 โครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย	45	12.86
4.2.1.1 โครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย 1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	33	9.43
4.2.1.2 โครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	12	3.43
4.2.2 โครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย	236	67.43
4.2.2.1 โครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	232	66.29
4.2.2.2 โครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย 3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	4	1.14
4.2.3 โครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย	53	15.14
4.2.3.1 โครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย 3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	51	14.57
4.2.3.2 โครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย 4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	2	0.57
4.2.4 โครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย	14	4
4.2.4.1 โครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย 4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	13	3.71
4.2.4.2 โครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย 5 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	1	0.29

โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมง	ความถี่	ร้อยละ
4.2.5 โครงสร้างทางความหมายแบบ 5 กลุ่มที่มาและความหมาย 5 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย	2	0.57
รวม	350	100

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามปรากฏความถี่เรียงจากมากที่สุ่ไปน้อยที่สุ่สุด กล่าวคือ อันดับที่ 1 คือ โครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย (ร้อยละ 67.43) อันดับที่ 2 คือ โครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย (ร้อยละ 15.14) อันดับที่ 3 คือ โครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย (ร้อยละ 12.86) อันดับที่ 4 คือ โครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย (ร้อยละ 4) และ อันดับที่ 5 คือ โครงสร้างทางความหมายแบบ 5 กลุ่มที่มาและความหมาย (ร้อยละ 0.57)

หากพิจารณาความถี่ของโครงสร้างทางความหมายในแต่ละแบบแล้ว พบว่า เจ้าของเรือประมงนิยมตั้งชื่อเรือประมงแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย มากที่สุ่สุด (ร้อยละ 66.29) รองลงมาเป็นแบบ แบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย 3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย (ร้อยละ 14.57) แบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย 1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย (ร้อยละ 9.43) แบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย 4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย (ร้อยละ 4) แบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย (ร้อยละ 3.43) แบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย 3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย (ร้อยละ 1.14) แบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย 4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย และแบบ 5 กลุ่มที่มาและความหมาย 5กลุ่มที่มาและความหมายย่อย มีความถี่เท่ากัน (ร้อยละ 0.57) และลำดับสุ่สุดท้าย คือ แบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย 5 ความหมายย่อย (ร้อยละ 0.29) ตามลำดับ

จากข้อมูลข้างต้นจะสังเกตได้ว่าการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามนั้น เจ้าของเรือประมงส่วนใหญ่นิยมตั้งชื่อแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย 2 ความหมายย่อย มากกว่าแบบอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัดเจน ข้อมูลดังกล่าวนี้สามารถสะท้อนความคิดของเจ้าของเรือที่ต้องการสื่อความหมายมากกว่า 1 อย่างในชื่อเรือของตน

จากการศึกษาที่มาและความหมาย และโครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามในบทนี้ ทำให้ทราบว่า ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงที่นิยมมากที่สุด คือ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มาและความหมายจากชื่อเรือประมงลำอื่น ไม่ว่าจะเป็นการนำชื่อเรือมาจากชื่อเรือประมงของครอบครัว

เจ้าของเรือเอง นำมาจากชื่อเรือประมงของครอบครัวคู่สมรส คนรู้จัก หรือแม้แต่การนำชื่อของเรือประมงที่เจ้าของเรือมีอยู่ก่อนแล้วมาตั้งเป็นชื่อเรือประมงลำใหม่ สะท้อนให้เห็นว่าสภาพสังคมไทยยังมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นภายในครอบครัว เพราะถึงแม้ว่าลูกหลานจะแยกครอบครัวไปประกอบอาชีพธุรกิจการงานเป็นของตนเองแล้ว ก็ยังนำชื่อธุรกิจของบิดามารดามาใช้เพื่อดำรงความเป็นครอบครัวไว้ หรือกรณีที่เจ้าของเรือตั้งชื่อเรือประมงโดยใช้ชื่อเรือที่ตนมีอยู่ไปประกอบในชื่อเรือประมงลำใหม่นั้น ก็มีจุดประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นว่าเรือประมงเหล่านี้เป็นเรือประมงของครอบครัวเดียวกัน เจ้าของเดียวกันนั่นเอง

ส่วนโครงสร้างทางความหมายนั้น จะเห็นได้ว่า เจ้าของเรือประมงนิยมตั้งชื่อเรือประมงแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย มากกว่ารูปแบบโครงสร้างทางความหมายอื่น ๆ เป็นการแสดงให้เห็นว่าเจ้าของเรือประมงยังต้องการสื่อความหมายมากกว่า 1 อย่างในชื่อเรือ เพื่อให้ความหมายที่ปรากฏในชื่อนั้นครอบคลุมตามความต้องการของตน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครื่องมืออย่างดีในการสะท้อนค่านิยม ความคิด และความเชื่อ ของคนในสังคมไทย ซึ่งจะกล่าวในบทต่อไป

บทที่ 5

ความเชื่อ และค่านิยมของคนในจังหวัดสมุทรสงครามที่สะท้อนจากชื่อเรือประมง

ภาษาเป็นสิ่งสะท้อนความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและการมองโลกของผู้ใช้ภาษานั้น ๆ ดังนั้น การศึกษาวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามซึ่งพิจารณาจากที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือ จึงทำให้เห็นความคิด ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ของชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามได้

จากการศึกษาวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้พบความเชื่อต่าง ๆ ของคนในจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ ความเชื่อเรื่องโชคลาภ ความเชื่อเรื่องตัวเลข ความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล และความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนค่านิยมของคนในจังหวัดสมุทรสงครามที่สะท้อนจากชื่อเรือประมงนั้น พบว่าชาวสมุทรสงครามมีค่านิยมเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัว ค่านิยมเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเอง ค่านิยมในการให้ความสำคัญต่ออาชีพประมง และค่านิยมเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง ชัยชนะ และความมั่งคั่ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

เมื่อนมนุษย์ยอมรับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วไม่ว่าจะเป็นทางกายหรือทางใจ การยอมรับนับถือของมนุษย์นี้ก็อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความเชื่อ นักวิชาการหลายท่านได้อธิบายเกี่ยวกับความเชื่อไว้ ดังนี้

กึ่งแก้ว อัตถากร (2519 : 91) ให้ความหมายไว้ว่า “ ความเชื่อ คือ การเห็นจริงด้วย เห็นจริงตาม และจะเห็นเช่นนั้นด้วยความรู้สึก หรือด้วยความไตร่ตรองโดยเหตุผลก็ตาม”

ทัศนีย์ ทานตวนิช (2523 : 224) กล่าวว่า “ความเชื่อหมายถึง การยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่มีตัวตนหรือไม่ก็ตามว่าเป็นความจริงหรือมีอยู่จริง โดยจะมีหลักฐานมาพิสูจน์เพื่อให้เห็นจริงหรือไม่ก็ได้”

ธวัช ปุณโณทก (2530 : 350) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ความเชื่อ คือ การยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์ แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านี้จะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่ในสังคมมนุษย์หนึ่งยอมรับและให้ความยำเกรง”

นันทา ขุนภักดี (2530 : 5) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า “ความเชื่อ หมายถึง สภาพที่บุคคลให้ความมั่นใจ เห็นคล้อยตามและพร้อมที่จะปฏิบัติตามสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วนำไปถ่ายทอดให้บุคคลหนึ่งได้ทราบ เพื่อต้องการให้เกิดความมั่นใจ เห็นคล้อยตามและปฏิบัติตามด้วย โดยไม่คำนึงว่าความเชื่อนั้น ๆ จะมีเหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้หรือไม่ก็ตาม และชี้ให้เห็นว่าความเชื่อของคนมีมูลเหตุมาจากความไม่รู้ทำให้เกิดความกลัว เมื่อมีความกลัวแล้วจึงคิดสร้างความเชื่อขึ้นมาเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจ”

วนิชฐา จิตชนะกุล (2545 : 33) ให้ความหมายไว้ว่า “ความเชื่อ คือ การที่มนุษย์ยอมรับนับถือหรือเกิดการยึดมั่นถือมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และมั่นคงในชีวิตนั้น อาจมีเหตุผลที่เพียงพอต่อการยอมรับหรือไม่ก็ได้ และเมื่อมนุษย์เกิดการยอมรับในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว ก็จะมีการแสดงออกไม่ว่าจะทางกายหรือทางใจ”

จากความหมายของคำว่า “ความเชื่อ” ทั้งหมดที่กล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า “ความเชื่อ” หมายถึง การยอมรับนับถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อาจตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิด เหตุผลที่พิสูจน์ได้ หรือพิสูจน์ไม่ได้ ซึ่งเป็นแนวทางในการตัดสินใจเชื่อ ปฏิบัติ หรือละเว้นจากการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์

จากการศึกษาวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามทั้ง 350 ชื่อ พบว่า ชื่อเรือประมงได้สะท้อนความเชื่อด้านต่าง ๆ ของชาวสมุทรสงคราม และสามารถจำแนกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อเรื่องโชคลาง ความเชื่อเรื่องตัวเลข ความเชื่อเรื่องสิริมงคล และความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.1 ความเชื่อในเรื่องโชคลาง

“โชค” หมายถึง สิ่งที่น่าผลมาให้โดยคาดหมายได้ยาก เช่น โชคดี หรือ โชคร้าย แต่ส่วนมากมักนิยมใช้ในทางที่ดี (ราชบัณฑิตยสถาน 2546 : 373) ส่วนคำว่า “ลาภ” นั้น ก็มีความหมายอย่างเดียวกัน หมายถึง สิ่งที่มีจะได้มาโดยไม่คาดคิด (ราชบัณฑิตยสถาน 2546 : 1007) ทั้งนี้ ความเชื่อในเรื่องโชคลาง หรือการได้มาโดยไม่คาดฝันนั้นเป็นความเชื่อที่อยู่กับคนไทยมา

ช้านาน เพราะไม่ว่ายุคสมัยใด คนไทยก็เชื่อเรื่องโชคลาง และมุ่งหวังที่จะมีสิ่งนี้ด้วยกันทั้งนั้น การประกอบอาชีพประมงก็เช่นกัน นอกจากจะต้องอาศัยความชำนาญเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพ หรือสภาพดินฟ้าอากาศแล้ว สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ชาวประมงเชื่อว่ามีส่วนทำให้พวกเขาประสบความสำเร็จในอาชีพนั้น ก็คือ โชคลาง ดังที่ นงนุช เผ่าจันทร์ (2553) เจ้าของเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามได้กล่าวถึงชื่อเรือประมงของเธอไว้ว่า “โชคมหาศาล ก็หมายถึง โชคที่เยอะแยะมากมาย มีมหาศาล ก็คือว่านะ ถ้ามีโชคมาก มีโชคมหาศาล ก็จะได้จับปลาได้มาก ๆ ไง เพราะทำเรื่องนี้ก็เหมือนเสี่ยงโชคเหมือนกันนะ” การที่โชคลางช่วยให้ชาวประมงหาปลาได้จำนวนมากก็จะส่งผลให้ชาวประมงได้ในสิ่งที่พวกเขาปรารถนาให้เกิดขึ้นตามมา นั่นก็คือความมั่งคั่งร่ำรวย ดังนั้นความเชื่อเรื่องโชคลางที่จะบันดาลความมั่งคั่งร่ำรวยแก่ชาวประมงนั้น สะท้อนจากชื่อเรือประมง ดังเช่น เรือประมงชื่อ โชคทวีทรัพย์ เอ็ม บัวแก้ว (2553) ซึ่งเป็นเจ้าของเรือประมงลำนี้ได้กล่าวถึงชื่อเรือประมงว่า “โชคทวีทรัพย์ โชคนี้ก็คือ โชคลาภนั้นแหละ มีโชคมีลาภจะได้ช่วยให้มีเงินมีทอง แบบว่าทวีทรัพย์สินขึ้นมาให้รวย ๆ”

ด้วยเหตุที่ ชาวประมงเชื่อว่โชคลางเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพประมงของเขา ทำให้ชาวประมงสามารถหาปลาได้จำนวนมาก ได้ปลาที่มีราคาสูง ทำให้ชาวประมงได้สิ่งทีมุ่งหวังอย่างหนึ่งในชีวิตนั่นก็คือทรัพย์สินเงินทอง เจ้าของเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามส่วนใหญ่จึงนิยมตั้งชื่อเรือประมงโดยประกอบด้วยคำว่า “โชค” ตัวอย่างเช่น โชคทวีชัย 7, โชคสถาพร, โชคชาติ 1, โชคทวี, โชคพวงเพชร, น. โชคมหาศาล 1, ปอนำโชค เป็นต้น สิ่งนี้เป็นเครื่องยืนยัน และสะท้อนถึงความเชื่อเรื่องโชคลาง ที่มีอิทธิพลและผูกพันกับชีวิตของชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

5.1.2 ความเชื่อเรื่องตัวเลข

คติความเชื่อของคนไทยแต่ละถิ่น แต่ละสมัยย่อมมีความเหมาะสมตามความต้องการของถิ่นนั้น ๆ หรือยุคนั้น ๆ ความเชื่อเรื่องจำนวนและตัวเลขก็เป็นอีกความเชื่อหนึ่งที่ได้แสดงถึงภูมิปัญญาและความคิดอันกว้างไกลของบรรพชนไทย จึงได้ก่อให้เกิดจารีตประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมาเกี่ยวกับเรื่องจำนวนและตัวเลข เช่น จำนวนนับรูปธรรมอย่างอริยสัจ 4 ที่เป็นเสมือนพระอมตธรรม 4 ประการ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ที่ทำให้มนุษย์ข้ามพ้นวัฏสงสาร อย่างในพิธีศพของคนไทยแต่โบราณ จะทำบันได 4 ขั้นแทนอริยสัจสี่ เมื่อปิดฉนวนโกโลงแล้วจะนำบันได 4 ขั้นนี้ (เรียกว่า บันไดผี) มาวางบนหลังคาโลง เพื่ออธิบายเป็นปริศนาธรรมว่า สัตว์โลกต้องเวียนว่ายอยู่ในกามภูมิ รูปภูมิ และอรุภูมิ (ฤติรัตน์ กายราศ 2552 : 128 - 134)

ความเชื่อเรื่อง จำนวนคู่ จำนวนคี่ เช่น การปลูกสร้างบ้านเรือนจะต้องทำบันไดบ้านให้เป็นจำนวนคี่ เพราะถ้าเป็นจำนวนคู่จะถือว่าเป็นบันไดผี หรือผีเดินผ่าน หรือในการแต่งงานมักจะแต่งในเดือนคู่เพราะถือว่าจะได้เป็นคู่กันตลอดไป หากแต่งในเดือนคี่จะไม่ดี ไม่เป็นสิริมงคล เพราะอาจจะหย่าร้างกันได้ เป็นต้น

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าความเชื่อในเรื่องตัวเลขนั้นมีอยู่ในสังคมไทยมาแต่อดีตกาล อีกทั้งความเชื่อนี้ก็ยังสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เช่น ความเชื่อเรื่องการเลือกเลขทะเบียนรถ เลขโทรศัพท์มือถือ เลขที่ห้อง เป็นต้น จากการศึกษาวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามพบว่า ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามก็เป็นคนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญกับความเชื่อเรื่องตัวเลข ทั้งนี้พบว่าเจ้าของเรือประมงจะนำตัวเลขมาประกอบในชื่อเรือ ทั้งที่เป็นตัวเลขแสดงลำดับของเรือ และตัวเลขที่ชาวประมงถือเป็นเลขมงคล ซึ่งพบว่าตัวเลขที่เจ้าของเรือประมงนำมาใช้ในชื่อเรือประมงโดยเชื่อว่าเป็นเลขดี เลขมงคลนั้น ได้แก่ เลข 1 เลข 2 เลข 4 เลข 5 เลข 6 เลข 7 เลข 8 เลข 9 เลข 11 เลข 12 และ เลข 22 ตัวเลขดังกล่าวปรากฏความถี่ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 14 ค่าความถี่และร้อยละการปรากฏตัวเลขมงคลในชื่อเรือประมง จังหวัดสมุทรสงคราม

ตัวเลข	ความถี่	ร้อยละ
1	1	3.03
2	1	3.03
4	3	9.09
5	4	12.12
6	2	6.06
7	3	9.09
8	4	12.12
9	12	36.36
11	1	3.03
12	1	3.03
22	1	3.03
รวม	33	100

จากตารางจะเห็นได้ว่า ตัวเลขมงคลที่ใช้ในชื่อเรือประมง จังหวัดสมุทรสงคราม ปรากฏความถี่เรียงจากมากที่สุ่ไปน้อยที่สุ่ คือ อันดับที่ 1 เลข 9 (ร้อยละ 36.36) อันดับที่ 2 มี 2 ตัวเลขที่มีค่าความถี่เท่ากัน ได้แก่ เลข 5 และเลข 8 (ร้อยละ 12.12) อันดับที่ 3 มี 2 ตัวเลขที่มีค่าความถี่เท่ากัน ได้แก่ เลข 4 และเลข 7 (ร้อยละ 9.09) อันดับที่ 4 เลข 6 (ร้อยละ 6.06) และอันดับที่ 5 มี 5 ตัวเลขที่มีค่าความถี่เท่ากัน ได้แก่ เลข 1 เลข 2 เลข 11 เลข 12 และเลข 22 (ร้อยละ 3.03) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เลข 9 เป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือประมงนิยมนำมาใช้เพื่อความเป็นสิริมงคลมากที่สุด พบว่าชื่อเรือประมงที่สะท้อนความเชื่อเรื่องตัวเลขทั้ง 36 ชื่อ มีการปรากฏใช้เลข 9 หรือเลขที่ลงท้ายด้วย 9 จำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 36.36 ตัวอย่างเช่น *ปารวดี ๑, โชคทวีชัย ๑, พรอุดมชัยนาวิ ๑, กิตติมา ๑, โชคทวีชัย 1๑* เป็นต้น

ชาวประมงเชื่อว่า เลข 9 มีความหมายถึง ความก้าวหน้า เจริญรุ่งเรือง ซึ่งมีที่มาจากว่าเลข 9 ซึ่งอ่านออกเสียงว่า “เก้า” ในภาษาไทยพ้องกับคำว่า “ก้าว” ที่หมายถึง “ก้าวไปข้างหน้า” โดยชาวประมงส่วนใหญ่จะใช้ตัวเลขประกอบชื่อที่ลงท้ายด้วย 9 หรือถ้าเป็นเรือชนิดลากคู่ตัวเลขของเรือสองลำที่คู่กันเมื่อรวมกันแล้วจะต้องลงท้ายด้วย 9 ดังคำให้สัมภาษณ์ของ อนุชา โชควิเชียร (2553) ว่า “ส่วนใหญ่ที่เขาใช้กัน เขาก็ถือว่าเลขเก้าเป็นเลขมงคล ก้าวหน้าอะไรอย่างนี้ ก็ถ้าไม่ใช่เลขเก้าเลย ก็จะใช้เลขที่ลงท้ายด้วยเก้าอย่างสิบเก้าก็ใช้”

ความเชื่อในตัวเลข 9 นี้ ฤดีรัตน์ กายราช (2552 : 126) ได้กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า

เลข 9 เป็นเลขที่คนไทยเชื่อกันว่าเป็นเลขที่เป็นสิริมงคลอย่างยิ่ง เนื่องจากมีเสียงที่ไปพ้องกับคำว่า “ก้าว” ที่ตีความหมายไปถึงความก้าวหน้า ก้าวไกล หรือก้าวไปข้างหน้า ซึ่งคนไทยเชื่อว่าจะส่งผลให้มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ดังนั้นในงานมงคลต่าง ๆ คนไทยจึงนิยมจัดในวัน เดือน ปี ตลอดจนฤกษ์ยามต่าง ๆ จะต้องเกี่ยวกับเลข 9 ทั้งหมด แม้แต่เลขธนบัตรที่ขึ้นต้นหรือลงท้ายด้วยเลข 9 ก็นิยมเก็บไว้เป็นเงินขวัญถุง เพราะถือว่าเป็นธนบัตรมงคลรวมทั้งเลขทะเบียนรถ เลขที่บ้าน หมายเลขโทรศัพท์ เลขที่บัตรประจำตัว เลขที่สมัครสอบ ฯลฯ ถ้ามีเลข 9 ปรากฏอยู่ก็จะเป็นที่ต้องการมาก

จากการวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามยังพบว่า นอกจากตัวเลข 9 จะเป็นตัวเลขมงคลตามความเชื่อของชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามแล้ว ยังมีตัวเลขมงคลจำนวนอื่น ๆ ตามความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในกลุ่มชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เลข 5 เป็นจำนวนที่ธรรมเนียมจีนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญโดยนิยมว่าเป็นจำนวนมงคล ดังนั้นวัตถุอวยพรทั้งหลายในธรรมเนียมจีนจึงนิยมจำนวน 5 เช่น พิธีกรรมการฝังหม้อดิน ‘เซ็กปีว’ ในสวงซุ้ย หรือหลุมฝังศพของคนจีนที่นิยมสร้างขึ้นในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ก็จะใส่วัตถุอวยพร 5 อย่างลงในหม้อดินดังกล่าว ฝังลงไปหลุม ไม่ว่าจะเป็น ‘โหงวเจ็งจี’ หรือเมล็ดธัญพืชทั้ง 5 ชนิด ได้แก่ ข้าวเหนียว ข้าวเปลือก ถั่วเขียว ถั่วแดง เมล็ดลำไย เพื่ออวยพรให้เติบโตรุ่งเรืองง่าย ๆ เหมือนเมล็ดธัญพืชเหล่านี้ หรือบางคนอาจใส่ ‘โหงวกิม’ หรือ ‘ทองทั้งห้า’ ได้แก่ ทองคำ เงิน ทองแดง เหล็ก และดีบุก เพื่ออวยพรให้ชีวิตร่ำรวยรุ่งเรืองอย่างมั่นคง และแข็งแรง อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะใส่อะไรลงไป ในหม้อดินก็แล้วแต่ แต่จำนวนของวัตถุที่ใส่นั้นต้องมีจำนวน 5 อย่าง เพื่อความเป็นสิริมงคลของคนจีน (จิตรรา ก่อนันทเกียรติ 2544 : 72 – 74)

จากการศึกษาชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า เจ้าของเรือประมงได้นำเลข 5 มาใช้ประกอบในชื่อเรือด้วยความเชื่อว่าเลข 5 เป็นเลขมงคล ดังที่ กิมจู ต้นพิชัย (2554) เจ้าของเรือประมง นาวิกเกรียงไกร 5 กล่าวว่า “5 ตัวนี้ก็ไม่มียะไรหรอก เป็นเลขมงคล เลขดี ฉะนั้นเลข 5 เรือลำนี้ก็ลากดีนะ” ทั้งนี้จากการศึกษาชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ชื่อเรือประมงที่ใช้เลข 5 ในชื่อเรือประมง โดยถือเป็นเลขมงคลนั้นมีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 12.12 เช่น ชื่อเรือ นาวิกเกรียงไกร 5, น่านาวิ 5, ส. ศักดิ์รุ่งโรจน์ 5 เป็นต้น

เลข 8 เป็นตัวเลขอีกจำนวนหนึ่งที่เจ้าของเรือประมงนำมาประกอบชื่อเรือประมง โดยเชื่อว่าเป็นเลขมงคลแสดงถึงความร่ำรวย ดังที่ ประเสริฐ ดำรงคุณาวุฒิ (2553) เจ้าของเรือประมง มณเฑียรนำโชค 8 ให้สัมภาษณ์ว่า “8 ที่ใช้นี้ก็ถือว่า ก็ถือหลักตามฮวงจุ้ยนั่นะ ก็เชื่ออย่างนั้น เขาว่าหมายถึง รวย จีนฮ่องกงเขาว่าอย่างนั้น จะว่างมงายก็ได้ แต่ก็เชื่ออย่างนั้น ก็ใช้แล้วก็ดีนะ คีมาตลอด เราเป็นคนจีนก็เชื่ออะไรแบบจีนๆ” ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของตัวเลขในทางโหราศาสตร์ที่กล่าวว่าเลข 8 เป็นตัวเลขแห่งดาวพลูโตซึ่งเป็นดวงดาวแห่งความความมั่งคั่ง ดังนั้นมนุษย์จึงให้ความสำคัญศรัทธาในเทพเจ้าแห่งดาวพลูโต และมีความเชื่อเกี่ยวกับตัวเลข 8 ซึ่งเป็นตัวเลขแทนดวงดาวดังกล่าวนี้ด้วย (ชนันดา บัวธรรม 2539 : 106 – 109)

จากการศึกษาชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ชื่อเรือประมงที่ใช้เลข 8 ประกอบมาชื่อเรือประมง โดยถือเป็นเลขมงคลนั้นมีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 12.12 เช่น ชื่อเรือ นาวิกเกรียงไกร 8, มณเฑียรนำโชค 8 เป็นต้น

เลข 4 เป็นตัวเลขอีกจำนวนหนึ่งที่เจ้าของเรือประมงนิยมนำมาใช้ประกอบในชื่อเรือ เพราะเชื่อว่าเป็นเลขมงคลเลขหนึ่ง มีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.09 เช่น ชื่อเรือ ลี้มศิริ 4 อุดล รัตนศิริภิมย์ (2554) เจ้าของเรือประมงได้ใช้เลข 4 ประกอบในชื่อ โดยให้เหตุผลว่า “เลข 4 นี้ คนจีนเขาถือเป็นเลขมงคลกันนะ ทำอะไรก็ 4 ทั้งนั้นคนจีน ผมก็เชื่อนะ เลยเอามาใช้บ้าง” สอดคล้องกับความเชื่อของคนจีนที่มี ความเชื่อเกี่ยวกับจำนวน 4 ว่า ‘สี่’ หรือ ‘สี่’ เป็นคำพ้องเสียงของคนจีน มีหลายความหมาย และนิยมนำมาใช้เป็นคำอวยพร เช่น ‘สี่’ ที่แปลว่า อำนาจวาสนา เมื่อผู้ใหญ่ให้อั่งเปาจึงนิยมแกะเย็บเป็นคู่สี่ โดยมีนัยว่า ‘อู้จี่ อู้สี่’ ให้ลูกหลานมีเงินมีทอง มีอำนาจวาสนา หรือกระทั่งในงานศพ ก็เป็นธรรมเนียมว่า ให้ลูกหลานกราบผู้จากไป 4 ครั้ง เพื่อรับวลีพร ‘ไปสี่ ซี่สี่เฮง เกียซุงฮวดใช้นั่งนั่งเฮง’ ซึ่งหมายถึง กราบ 4 ครั้ง ให้ทุกเวลาโชคดี ลูกหลานกตัญญูทุกคนมีเฮง เป็นต้น (จิตรรา ก่อนันทเกียรติ 2544 : 61 – 64)

เลข 7 ถ้ากล่าวถึงในทางโหราศาสตร์แล้ว เลข 7 เป็นตัวเลขที่เป็นตัวแทนของเทพวินัส ซึ่งเป็นเทพธิดาแห่งความลึกซึ้งในสมัยโบราณของกรีกและโรม เลข 7 จึงมักเป็นสัญลักษณ์ของความลึกซึ้ง (ชนันดา บัวธรรม 2539 : 41 – 42) ความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาส่วนใหญ่จึงเกี่ยวข้องกับเลข 7 ยกตัวอย่างเช่น การทำ ‘ซิกป้อเกียก’ หรือ ‘ข้าวต้มรัตนะทั้ง 7’ ของคนจีนเพื่อถวายพระพุทธรูปในวันขึ้น 8 ค่ำ เดือน 12 ก็จะต้องใช้วัตถุดิบในการทำข้าวต้มให้มีอาหารครบทั้ง 7 ชนิด หรือพิธีกรรมข้ามสะพานงัดเก้งในงานพิธีศพของคนจีนก็เชื่อว่าลูกหลานจะต้องสวดมนต์เพื่อพาดวงวิญญาณของผู้ตายข้ามสะพาน ‘ไนห่อเกีย’ หรือบางคนเรียกว่า ‘สะพานชีวเกียเกีย’ หรือ ‘สะพานโอมสงสาร’ ของไทย อันเป็นสะพานข้าม 7 มหาสมุทรเพื่อพาดวงวิญญาณไปสู่สรวงสวรรค์ (จิตรรา ก่อนันทเกียรติ 2544 : 106 – 108)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเลข 7 นั้น เป็นตัวเลขอีกจำนวนหนึ่งที่ผูกพันกับพิธีกรรมทางศาสนา และความผูกพันดังกล่าวก็สะท้อนความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนเกี่ยวกับตัวเลขจำนวนนี้ จากการศึกษาชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าเจ้าของเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามก็เป็นคนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความเชื่อเกี่ยวกับตัวเลข 7 โดยสะท้อนจากชื่อเรือประมงที่มีการนำเลข 7 มาใช้ประกอบชื่อ มีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.09 พื้นฐานความเชื่อของเจ้าของเรือประมงที่เชื่อว่าเลข 7 เป็นเลขมงคล ดังเช่นที่ อำภา จงเจริญ (2553) กล่าวว่า “จงเจริญชัย 7 นะหรือ จงเจริญก็มาจากนามสกุลจงเจริญของฉันนี่แหละ ชัยก็ชัยไจ ชัยชนะอะไรแบบนี้ ส่วนเลข 7 นี่ก็เลขมงคล เป็นเลขดีอะนะ ความหมายก็ดีนั่นแหละ เป็นเลขดีที่ใช้ไป ชอบด้วย”

เลข 6 เป็นตัวเลขอีกจำนวนหนึ่งที่ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามถือว่าเป็นเลขมงคล และเลือกที่จะนำมาประกอบในชื่อเรือประมงเพื่อความเป็นสิริมงคล จากการวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า มีจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.06 เช่น ชื่อเรือ ว. โชคดี 6 ถนอม ชิมประเสริฐ (2553) เจ้าของเรือได้กล่าวถึงการนำเลข 6 มาประกอบในชื่อเรือประมงว่า “เลข 6 เป็นเลขมงคล หมายถึง มงคล คดี ทำอะไรก็ดี เมื่อดีเป็นมงคลก็อยากนำมาใช้ เชื่อว่าอย่างนั้นนะ”

คนไทยส่วนใหญ่ถือว่าเลข 6 ซึ่งอ่านออกเสียงว่า ‘หก’ นั้น แสดงถึงความหมายที่ไม่ดี เป็นลางให้หกล้มหกหลุก แต่ตามคติความเชื่อของคนจีนนั้น เลข 6 หรือ จำนวน 6 มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนจีนเป็นอย่างมาก อย่างอาหารจานแรกที่เสิร์ฟบนโต๊ะเงินในงานมงคลต่าง ๆ หรือที่นิยมเรียกว่า จานออเคิร์ฟ ก็จะเป็นอาหาร 6 รส 6 ชนิด โดยคนจีนถือว่ารสทั้ง 6 เป็นรสชาติครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด อันได้แก่ รสขม รสเปรี้ยว รสหวาน รสเค็ม รสเผ็ด และรสมันหรือ รสจืด (จิตรรา ก่อนันทเกียรติ 2544 : 84 – 85)

การกราบไหว้ขอพรเทพเจ้าของจีนก็เช่นเดียวกัน จะต้องไหว้ให้ครบทั้ง 6 องค์ จึงจะถือว่าสมบูรณ์ ได้แก่

เจ้าที่ หรือพระภูมิเจ้าที่	เพื่อให้ท่านช่วยคุ้มครองบ้านและคนในบ้าน
ไฉ่ซิง หรือเทพเจ้าแห่งโชคลาภ	เพื่อให้โชคดีมีความสุข
ฮกซิง หรือเทพเจ้าแห่งบุญวาสนา	เพื่อให้ก้าวหน้ารุ่งเรือง
เจ้ากุง หรือเทพเจ้าเตาไฟ	เพื่อให้มีกินมีใช้ มีอาหารทานอิ่มทุกมื้อ
เอี้ยซิง หรือเทพเจ้ายา	เพื่อให้ร่างกายแข็งแรง อายุยืนยาว
มั่งซิง หรือเทพเจ้าประตู	เพื่อให้ปลอดภัยจากภูตผีปีศาจ สิ่งอัปมงคล

ด้วยเหตุนี้ ภาพยันต์ของคนจีนจึงมีรูปเทพเจ้า 6 องค์นี้อยู่ด้วยกันเสมอ (จิตรรา ก่อนันทเกียรติ 2544 : 95 – 96)

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับความหมายของเลข 6 อันแสดงถึงครบถ้วนสมบูรณ์ตามความเชื่อแบบจีนแล้ว วิถีชีวิตของชาวจีนยังผูกพันกับตัวเลข 6 หรือจำนวน 6 ซึ่งตอกย้ำถึงความครบถ้วนสมบูรณ์กับความหมายของตัวเลข 6 นี้ ยกตัวอย่างเช่น การเลี้ยงสัตว์ของชาวจีนตามโบราณว่าไว้ ต้องเลี้ยงสัตว์ให้ครบถ้วนทั้ง 6 อย่าง จึงจะถือว่าดี และให้ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เลี้ยง อันได้แก่ ม้า , วัวหรือควาย , แพะหรือแกะ , สุกร , สุนัข และไก่ หรือในเรื่องการศึกษา ถ้าผู้ใดอยากเป็นคนเก่ง มีความสามารถเข้าขั้นรับราชการได้ ต้องศึกษาศาสตร์ให้ครบทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ วิชาดนตรี วิชาคำนวณ วิชาธนูหรืออาวุธ วิชาขี่ม้า วิชาอักษรและวาดรูป และวิชาเดินหมากรุก เป็นต้น (จิตรรา ก่อนันทเกียรติ 2544 : 96 – 98)

เลข 1 หรือเลขที่ประกอบด้วยเลข 1 อย่างเลข 11 เป็นอีกจำนวนหนึ่งที่เจ้าของเรือเชื่อว่าเป็นเลขที่แสดงถึงการเริ่มต้นที่งอกงาม ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะนำเลข 1 มาใช้ในกรณีที่เรือประมงลำแรก เพราะนอกจากเจ้าของเรือจะเชื่อว่าเป็นเลขมงคลแล้ว เลข 1 ยังมีความหมายถึงการกำเนิด การเริ่มต้นในสิ่งใด ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีให้แก่สิ่งนั้นได้งอกเงย เจริญรุ่งเรืองต่อไป ดังเช่น ชื่อเรือประมงว่า *มณเฑียรนาโชค 1* เจ้าของเรือประมงก็มีความเชื่อว่าเป็นตัวเลขที่หมายถึงเกิด ตามความเชื่อของคติจีน ซึ่งเหมาะกับการนำมาใช้เป็นตัวเลขให้แก่เรือประมงลำแรก เพื่อที่ว่าจะได้เป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จ ความมั่งคั่งร่ำรวยต่อไป ดังคำสัมภาษณ์ของประเสริฐ คำรงค์ควาญ (2553) ว่า “เลข 1 นี้เคยบอกว่ายางงอกงาเขาก็ใช้กันว่าดี มันมีความหมายว่า เกิด ก็เป็นเลขมงคลนะ ก็ลำแรกด้วยไง จะได้เกิดแต่สิ่งดีดี ก็เลยใช้เลข 1 ต่อท้าย” สอดคล้องกับคติความเชื่อของสากลที่ถือว่าเลข 1 เป็นตัวเลขแห่งการเริ่มต้น ดังเช่นที่ ธนันดา บัวธรรม (2539 : 18) กล่าวว่า “หนึ่งเป็นตัวเลขสากล เป็นตัวเลขเริ่มต้นของทุกสิ่งในทางโหราศาสตร์ หนึ่ง หมายถึง พระอาทิตย์ และอำนาจของพระอาทิตย์”

เลข 2 ตามหลักสากลเป็นตัวเลขที่ถือเป็นมารดาของโลก กล่าวคือ ตัวเลข 2 จะแสดงถึงการเป็นผู้ทำหน้าที่รับพลังงานจากพระอาทิตย์ และทะเล อันเป็นพลังงานเริ่มต้น แล้วจึงนำพลังงานเหล่านั้นมาสร้างธรรมชาติต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นมา ดังนั้น ในเรื่องของอาชีพ ตัวเลข 2 จึงแสดงถึงอาชีพที่เกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น อาชีพเกษตรกรรม การประมง เป็นต้น (ธนันดา บัวธรรม 2539 : 21 - 24) ด้วยเหตุนี้จึงนำ ตัวเลข 2 หรือตัวเลขที่ลงท้ายด้วย 2 มาประกอบใช้ในชื่อเรือประมง เพราะถือว่าเป็นเลขมงคล เหมาะควรแก่อาชีพ ได้แก่ ก. โชควิณา 2, เพ็ชรไพลิน 12 และ 22 ฟาร์ม ดังที่ วิณา ถิรวงษ์จินดา (2554) เจ้าของเรือประมง ก. โชควิณา 2 กล่าวว่า “2 ในชื่อเรือนี้ ก็เป็นเลขมงคล เขาบอกกันว่าดี ไม่เสียหาย ถูกโฉลกกับการประมง ก็นำมาตั้ง”

นอกจากความเชื่อเกี่ยวกับตัวเลขมงคลแล้ว จากการศึกษาชื่อประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าตัวเลขที่ชาวประมงไม่นิยมใช้คือเลข 3 แม้ว่าชาวประมงจะต้องการใช้ตัวเลขเพื่อแสดงลำดับเรือแต่เมื่อเป็นเรือลำดับที่ 3 ชาวประมงก็จะข้ามเป็นลำดับต่อไป ทั้งนี้ ประเสริฐ คำรงค์ควาญ (2553) กล่าวถึง สาเหตุที่ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามไม่นิยมใช้เลข 3 ว่า “จำนวน 3 ออกเสียงในภาษาจีนแต่จิวว่า ซา ซึ่งเป็นคำที่ไม่เป็นมงคลในภาษาจีน และพ้องกับคำว่า ซา ที่หมายถึง น้อย หรือ ลดลง ในภาษาไทย”

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อโดยใช้ตัวเลขดังกล่าว สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อของชาวจังหวัดสมุทรสงครามในด้านต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับตัวเลข

นอกจากนี้ตัวเลขที่นำมาตั้งชื่อที่สะท้อนความเชื่อของชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามส่วนใหญ่ นั้นก็เป็นตัวเลขที่มีความเป็นสิริมงคล แสดงให้เห็นถึงความปรารถนาในความเป็นสิริมงคล ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตของคนในสังคมไทย

5.1.3 ความเชื่อเรื่องสิริมงคล

ความเชื่อเรื่องสิริมงคลเป็นความเชื่อที่อยู่คู่กับคนไทยมาแต่โบราณ อันเป็นผลมาจากค่านิยมของคนไทยแต่ดั้งเดิม โดยในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำจำกัดความของคำว่า ‘สิริ’ ไว้ว่า “น. ศรี, มิ่งขวัญ, มงคล” (ราชบัณฑิตยสถาน 2546 : 1196) และอธิบายคำว่า มงคลไว้ว่า “เหตุที่นำมาซึ่งความเจริญ” (ราชบัณฑิตยสถาน 2546 : 830) นอกจากนี้ยังมีคำเกี่ยวกับมงคลอีกมากมาย เช่น นักปราชญ์อินเดียกล่าวว่า สิริมงคลมี 6 ประการ คือ มีทรัพย์อันไหลปราศจากโรคภัยเบียดเบียนเป็นนิรันดร์ มีภริยาน่ารัก มีภริยาที่มีวาจาสุภาพเรียบร้อย มีบุตรอยู่ในโอวาท และมีความรู้ทำประโยชน์แก่มนุษย์ (ศ. พลายน้อย 2547 : 7)

นอกจากความเชื่อเรื่องสิริมงคลแล้ว คนไทยยังให้ความสำคัญกับคำตรงข้ามกับสิริมงคลก็คือ กาลกิณี ซึ่งหมายถึง เสนียดจัญไร หรือลักษณะที่เป็นอัปมงคล ทั้งนี้เมื่อมนุษย์ไม่พึงใจในสิ่งที่เป็นกาลกิณี หรืออัปมงคล ก็ต้องพยายามหาสิ่งที่เป็นมงคลมาเป็นสิ่งคุ้มครองป้องกัน หรือหลีกเลี่ยงมิให้สิ่งอัปมงคลบังเกิด หรือกลักรายเข้ามาใกล้ตนได้

ความเชื่อเรื่องสิริมงคลของมนุษย์เกิดขึ้นเมื่อใดนั้นไม่สามารถหาคำตอบที่แน่ชัดได้ แต่มีผู้เชื่อว่าความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลน่าจะมีความนานนับพันปีแล้ว เนื่องจากมีผู้พบวัตถุที่มีเครื่องหมายต่าง ๆ ซึ่งแสดงว่าเป็นเครื่องหมายที่สร้างขึ้นไว้เพื่อใช้คุ้มครองป้องกันโรคภัยอันตรายต่าง ๆ เช่น เครื่องหมายสวัสดิกะ (卐) ซึ่งตามคติของจีนถือว่าเป็นเครื่องหมายดวงหทัยของพระศากยมุนีพุทธะ (ศ. พลายน้อย 2547 : 7 - 8)

นอกจากความเชื่อเรื่องสิริมงคลในอดีตแล้ว ปัจจุบันความเชื่อดังกล่าวยังถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ดังจะเห็นได้จากการถือมงคล อัปมงคลในปัจจุบัน เช่น ถ้าถ้วยชามแตกในวันแต่งงาน หรือทะเลาะกันในวันแต่งงานถือว่าเป็นอัปมงคล เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะอยู่กันไม่ยืด

วนิดา เจริญสุข (2532 : 96) กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคลนี้ว่าได้ ตกทอดและยอมรับในหมู่ชาวไทยเชื้อสายจีนโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นประกอบพิธีกรรมใด ๆ ในวันสำคัญต่าง ๆ หรือพิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ชาวจีนจะคำนึงถึงเรื่องสิริมงคลเป็นอย่างมาก จะทำ จะคิด หรือจะพูดอะไร ก็จะต้องมีสิริมงคลไว้ก่อน เช่น การเลือกของเพื่อใช้ในการเซ่นไหว้ในพิธีต่าง ๆ นั้น ต้องเลือกผลไม้ที่มีผลโต ได้แก่ แดงโม ส้มโอ อาหารก็ต้องมีเส้นยาว ๆ เพื่อความเป็น

อมตะ เช่น วันเส้น หมี เป็นต้น หรือวันตรุษจีนหรือวันสำคัญอื่น ๆ จะต้องทำแต่สิ่งดี ๆ ที่ก่อให้เกิดสิริมงคล เช่น ในวันตรุษจีนจะพูดแต่สิ่งที่ดี ที่เป็นมงคล ห้ามดุด่ากัน เพราะถือว่าเป็นเคราะห์ร้ายหรือลางร้ายมาให้

พรพรรณ จันทโรนานนท์ (2530 : 2) ยังกล่าวไว้ว่า เรื่องที่เกี่ยวกับสิริมงคลจะมีบทบาทสำคัญต่อความเชื่อของชาวจีนอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่าในชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนนั้น จะแยกจากเรื่องสิริมงคลไม่ได้เลย โดยแท้จริงแล้วเรื่องสิริมงคลจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนตั้งแต่แรกเกิด จนถึงวันสิ้นอายุขัย

นอกจากนี้แม้แต่การตั้งชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ ชื่อพันธุ์ไม้ หรือชื่อสิ่งอื่น ๆ คนไทยก็ยังยึดถือความเชื่อในเรื่องของสิริมงคลเป็นหลัก โดยจะนิยมตั้งชื่อที่มีความหมายดี เป็นมงคล เพื่อว่าความเป็นมงคลนั้นจะตกแก่เจ้าของชื่อให้มีชีวิตที่เจริญรุ่งเรือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตั้งชื่อบุคคล นอกจากคนไทยจะตั้งชื่อให้เกิดความไพเราะแล้ว ยังพิถีพิถันอย่างมากในการหาอักษรที่เป็นมงคล สอดคล้องกับวันเกิดมาใช้ประกอบในชื่อตามหลักทักษา ประสิทธิ์ กิตติสิทโธ (2533 : 33 – 37) ได้อธิบายถึงหลักทักษาว่าประกอบด้วยมงคล 6 อย่าง ได้แก่ บรวาร อายุ เดช มูละ อุตสาหะ และมนตรี และควรหลีกเลี่ยงอักษรที่เป็นกาลกิณี หรืออักษรที่จะนำมาซึ่งความโชคร้าย อัปมงคลและอุปสรรค ความขัดข้องในการดำเนินชีวิตทุกรูปแบบ ยกตัวอย่างเช่น คนเกิดวันอาทิตย์ อักษรที่เป็นบรวาร ได้แก่ อะอา – เอา และควรหลีกเลี่ยงอักษรกาลกิณี ได้แก่ ศ ส ห พ เป็นต้น

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลนั้นอยู่กับคนไทยมาช้านานไม่ว่าจะเป็นคนไทยเชื้อสายใด หรือกลุ่มชนใด อย่างไรก็ดีจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าชื่อเรือประมงสะท้อนความเชื่อเรื่องสิริมงคล ยกตัวอย่างเช่น พรประเสริฐชัย, ศรีมณีกร, ศรีสุวรรณ, ศรีมาโนช 1, นาวามงคลชัย 4 เป็นต้น

การตั้งชื่อเรือประมงนั้น เจ้าของเรือประมงไม่ได้ยึดหลักทักษาอย่างชื่อบุคคล หากแต่เจ้าของเรือประมงเพียงนำคำที่หมายถึงสิ่งดีงามมาประกอบในชื่อเรือประมงของตน ดังที่ ชื่น ชื่นสงวน (2554) เจ้าของเรือประมง ศรีมณีกร ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงว่า “ศรี ตัวแรกในชื่อเรือประมงนี้ก็แปลว่า ศรี สิริ อะไรแบบนี้ ก็ถือเป็นมงคลไง ศรีก็เป็นมงคล เวลาบยศรีเขาก็ว่า ศรี ศรี ก่อนให้เป็นสิริมงคล ตั้งในชื่อเรือก็ให้เป็นมงคลกับเรือแล้วก็กับเราด้วย” การตั้งชื่อโดยคำนึงถึงความหมายของคำในชื่อเรือประมงเพื่อสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลนั้น สอดคล้องกับที่ สมชาย ลำเนียงงาม (2545) ได้กล่าวไว้ว่า ชื่อของคนไทยสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีโดยแสดงออกทางรูปคำและความหมายของชื่อ

5.1.4 ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ก่อนที่ศาสนาจะเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย คนไทยแต่เดิมมีความเชื่อในเรื่องผี คือนับถือผีฟ้าหรือเทวดา และผีบรรพบุรุษ มีความเกรงกลัวผีเห้าย่าผีเรือน ผีป่าและผีอื่น ๆ โดยกำหนดให้เทวดาเป็นเจ้าของปรากฏการณ์ธรรมชาติ มีพญาแถนเป็นหัวหน้าหมู่เทวดา สามารถให้โทษแก่มนุษย์ ผีสางเทวดาจึงถือเป็นความเชื่อดั้งเดิมของมนุษย์ซึ่งเกิดจากการขาดความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ (สมภาร พรหมทา 2546 : 38) และเชื่อว่าธรรมชาติต่างๆ มีอำนาจบางอย่างสิงสถิตอยู่ ซึ่งสามารถบันดาลให้เกิดความทุกข์และความสุขขึ้นแก่มนุษย์ได้(คณไชยโยธา 2538 : 50) นอกจากนี้ เสฐียร โกเศศ ยังได้อธิบายถึงความเชื่อเกี่ยวกับผีสางเทวดาของคนไทยไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

ไทยแต่เดิมนับถือผี ถึงเดี๋ยวนี้ก็ยังนับถืออยู่ พระอินทร์ พระพรหม และพระอะไรต่อพระอะไร ก็เป็นผี พระเจ้าหรือพระเป็นเจ้าก็เป็นผี โดยเหตุที่ท่านเหล่านั้น เข้าใจกันว่าอยู่บนฟ้าสูงลิบขึ้นไปบนโน้น ไทยแต่เดิมจึงเรียกท่านเป็นคำรวมว่า ผีฟ้า ภายหลังเมื่อไทยนับถือพุทธศาสนาแล้ว ก็เปลี่ยนเป็นเรียกท่านว่า เทวดา และเรียกที่อยู่ของท่านว่า สวรรค์ และมีคำเดิมคือ ชั้นฟ้า เอาไปซ้อนเข้าคู่เป็น สวรรค์ชั้นฟ้า เพื่อให้ทราบว่าสวรรค์หมายความว่า ชั้นฟ้านั่นเอง (เสฐียร โกเศศ 2515 : 195)

จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีความสำคัญมากต่อการประกอบอาชีพประมง และชาวประมงเคารพ ศรัทธา และกราบไหว้บูชา เพื่อเป็นสิริมงคลและขจัดภัยอันตรายนั้นคือ แม่นางเรือ

แม่นางเรือ คือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทพที่สถิตอยู่บนเรือแต่ละลำ เจ้าของเรือจะเชื่อว่า จะมีแม่นางเรือสิงสถิตอยู่บนหัวเรือ และอาจจะเป็นผู้นำโชคหรือความหายนะมาสู่เรือตนได้ ชาวประมงมีความเชื่อว่าแม่นางเรือจะคุ้มครองทุกคนให้ปลอดภัยในการเดินเรือ และช่วยให้หาปลาได้มาก ๆ ดังนั้นก่อนออกเรือจึงต้องมีการกราบไหว้แม่นางเรือทุกครั้ง และเช่นสังเวชนียสถานก่อนออกเรือก่อนที่จะนำเรือออกทำกิจการต่าง ๆ ความเชื่อเกี่ยวกับแม่นางเรือนั้น สังคมชาวประมงยังยึดมั่นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอย่างเหนียวแน่น การปฏิบัติตามความเชื่อใดทำให้แม่นางเรือพอใจ ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดที่สุด ไม่เช่นนั้น แม่นางเรืออาจจะไม่พอใจ และจะนำความพินาศมาสู่เรือได้เช่น

1. ไม่ทะเลาะกันขณะอยู่ในเรือ
2. ไม่ทำเรือสกปรก
3. ไม่ดื่มสุราก่อนออกเรือ

4. ไม่เหยียบโชนเรือ

5. ไม่นำผู้หญิงมาร่วมเพศในเรือ

นอกจากนี้ทุกวันพระ 15 ค่ำ วันสงกรานต์ และวันตรุษจีน ได้กั้งจะเซ่นไหว้แม่ย่านางในตอนเช้า เครื่องเซ่นได้แก่ หัวหมู ไก่ ขนมน้ำผึ้ง ขนมน้ำอ้อย ผลไม้ต่าง ๆ ดอกไม้ 1 กำ รูป 9 ดอก และต้องจุดประทัดบอกกล่าวด้วย (ทัศนีย์ ทานตวนิช 2535 : 46 – 47)

ชื่อเรือประมงที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามในเรื่องผีแม่ย่านางเรือ ได้แก่ *พรแม่ย่านาง*

เมื่อพ่อค้าชาวอินเดียนำสินค้าเข้ามาขายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก็ได้นำเข้าศาสนาพราหมณ์เข้ามาเผยแพร่ ด้วยความเชื่อเรื่องเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ จึงมีอิทธิพลต่อแนวความคิดของคนไทย และเป็นตัวกำหนดในการประกอบพิธีกรรมเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์

จากการศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อของคนสมุทรสงครามผ่านชื่อเรือประมงนั้นพบว่าชาวประมงได้ตั้งชื่อเรือโดยแฝงความเชื่อเรื่องเทวดาของศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู ซึ่งได้แก่พระวิษณุ เอาไว้ คือชื่อเรือประมงว่า *พรวิษณุ* และ *พรพิษณุ* ทั้งนี้พระวิษณุ หรือ พระนารายณ์ เป็นเทวดาองค์สำคัญตามความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู พระวิษณุจะมีสีกายเปลี่ยนไปตามยุค มีพระมเหสีคือ พระนางลักษมีบดี โดยพระวิษณุมีกำเนิดขึ้นเมื่อพระอิศวรมีพระราชประสงค์จะสร้างสวรรค์และแผ่นดิน พระองค์จึงทรงหาผู้ช่วยสร้างโดยใช้หัตถ์ซ้ายลูบหัตถ์ขวาเกิดเป็นพระนารายณ์ โดยพระนารายณ์นี้จะมีหน้าที่สอนศิลปวิทยาให้แก่ยักษ์อสูรย์ มีที่อยู่ในเกษียรสมุทร หากเกิดยุคเจริญขึ้นเมื่อใด พระนารายณ์จะอวตารไปปราบตามเทวบัญชา (สุวรรณ สุวรรณเวช 2546 : 123) จะเห็นได้ว่าพระนารายณ์ถือเป็นเทพองค์สำคัญที่ช่วยดับทุกข์ภัยให้แก่มนุษย์โลก ด้วยเหตุนี้คนไทยส่วนใหญ่รวมถึงชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามจึงนับถือพระวิษณุ หรือพระนารายณ์ในฐานะเทพผู้คอยปกป้องรักษานั่นเอง

อย่างไรก็ดี หลังจากทีศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู เผยแผ่ได้ไม่นาน พระพุทธศาสนาก็อุบัติขึ้นในชมพูทวีป และได้รับการยอมรับนับถือในอินเดีย อิทธิพลของพุทธศาสนาจากอินเดียจึงได้แพร่เข้ามาสู่ประเทศไทยตามเส้นทางการค้า ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาจึงมีลักษณะเด่นขึ้นบนพื้นฐานความเชื่อและพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ และนับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมาพระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับให้เป็นศาสนาประจำชาติไทย แต่ความเชื่อและพิธีกรรมในศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูก็ยังคงยึดถือปฏิบัติในหมู่ประชาชน (สุวรรณ สุวรรณเวช 2546 : 1-2)

พระพุทธศาสนามีความเชื่อเรื่องบุญกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งสัตว์โลกจะเวียนว่ายอยู่ในวัฏสงสารจนกว่าจะหมดเวรหมดกรรม ทั้งนี้สัตว์โลกจะได้ไปเกิดในภพภูมิใดนั้นก็แล้วแต่เวรกรรมที่ได้กระทำมา ความเชื่อเรื่องบุญกรรมนี้ก็เป็นความเชื่อหนึ่งของคนไทยที่สะท้อน

ผ่านชื่อเรือประมง จากการศึกษาวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามนั้น พบว่ามีชื่อเรือประมงที่สะท้อนความเชื่อในเรื่องบุญกรรมนี้จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ บุญดี และ วาสนาดี

จากความเชื่อเรื่องภพภูมิและการเวียนว่ายตายเกิดของชาวพุทธ สุวรรณสุวรรณเวช (2546 : 96 - 99) ยังได้กล่าวว่า ศาสนาพุทธได้แบ่งระดับภพภูมิโดยอาณานุกรมเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับที่อยู่สูงกว่ามนุษย์ คือ ผู้ที่มีบุญบารมี ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ สร้างบุญกุศลเอาไว้ในอดีตชาติ เมื่อตายแล้วจะได้ไปเกิดเป็นเทวดาหรือนางฟ้า
2. ผู้ที่เกิดเป็นมนุษย์ในชาติปัจจุบัน
3. ระดับที่ต่ำกว่ามนุษย์ ได้แก่ สัตว์เดรัจฉาน หรือสัตว์นรก กล่าวคือเป็นผู้ที่ทำบาปกรรมไว้ในชาติปางก่อนไว้มาก

เมื่อความเชื่อว่าสัตว์โลกมี 3 ระดับ และระดับที่สูงกว่ามนุษย์ต้องมีพฤติกรรมและความเป็นอยู่ที่ดีกว่ามนุษย์ ทำให้เกิดความเชื่อในเรื่องสวรรค์และเทวดาตามมา ซึ่งความเชื่อเรื่องเทวดาในศาสนาพุทธ ก็เป็นอีกความเชื่อหนึ่งของชาวสมุทรสงครามที่สะท้อนมาจากชื่อเรือประมง ซึ่งเทวดาในศาสนาพุทธที่กล่าวถึงนี้คือ ท้าวเวสวัณ ได้แก่ชื่อเรือประมงว่า ศรีสุวรรณ ซึ่งคำว่า “สุวรรณ” นี้เจ้าของเรือประมงต้องการสื่อถึงท้าวเวสวัณนั่นเอง

ท้าวเวสวัณเป็นหนึ่งในท้าวจุลโลกบาลผู้ดูแลทิศเหนือในสวรรค์ชั้นที่ 1 หรือ จตุมหาราชิกา ซึ่งเป็นคติความเชื่อที่ศาสนาพุทธได้รับตกทอดมาจากศาสนาพราหมณ์ดั้งเดิม โดยท้าวเวสวัณมีอีกพระนามหนึ่งว่า ท้าวกุเวร และทรงเป็นอธิบดีปกครองพวักขัณห์ในมหานครทางด้านทิศเหนือ มีช้างพลายชื่อ ทิมปาณพระ เป็นพาหนะ และมีม้าสี่เหลื่องเป็นม้าทรง มียักษ์เป็นบริวารถึงพันล้านตน พระแท่นประทับล้วนแล้วไปด้วยแก้วประพาฬ ท้าวเวสวัณนี้คนไทยเชื่อว่ามิฤทธิ์เป็นที่เกรงกลัวต่อยักษ์มารและปีศาจ อีกทั้งยังสามารถดลบันดาลสิ่งที่มีมนุษย์พึงปรารถนาให้แก่คนผู้นั้นได้อีกด้วย (สุวรรณ สุวรรณเวช 2546 : 111 - 112) ด้วยเหตุนี้ชาวประมงจึงนับถือท้าวเวสวัณให้เป็นผู้ปกป้องคุ้มครองอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับตนและเรือประมง อีกทั้งชาวประมงยังปรารถนาให้ท้าวเวสวัณช่วยประทานพรแก่ตนยามออกทะเล ดังที่ สมบูรณ์ แจ่มกระจ่าง (2553) ให้สัมภาษณ์ว่า

สุวรรณ ก็หมายถึง ท้าวเวสวัณไงละ ฉะนั้นนับถือท้าวเวสวัณ เป็นยักษ์ เป็นเทวดาที่ช่วย บัดเป่าเภทภัยของไม่ดีให้พ้นไป แต่ก็จะไปขอให้ท่านช่วยนะ ท่านก็ช่วย ช่วยให้มีสมหวังตลอด ขอให้จับปลาได้มาก ๆ ท่านก็ช่วยเหมือนกัน ก็เลยนับถือท่าน เอาชื่อท่านมาไว้ในชื่อเรือเลย

นอกจากความเชื่อของชาวประมงเรื่องศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ แล้ว ยังมีชื่อเรือประมงที่สะท้อนถึงความเชื่อเกี่ยวกับการประทานพรแก่มนุษย์ในด้านต่าง ๆ ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ เช่น *พรมานะ*, *ส. ฟ้าบันดาล*, *พรอุดมชัยนาวิ* เป็นต้น

จากการศึกษาชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีความหมายที่สะท้อนความเชื่อด้านต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานั้น แสดงให้เห็นถึงความเชื่อ ความคิดของชาวประมงที่มีต่อการประกอบอาชีพว่าโชคชะตาเป็นส่วนสำคัญอย่างมากในการประกอบอาชีพประมง อันเป็นอาชีพที่นอกจากจะอาศัยทักษะความชำนาญในการประกอบอาชีพแล้ว อาชีพประมงยังต้องอาศัยวิถีธรรมชาติในด้านต่าง ๆ ทั้ง ลม ฟ้า อากาศ น้ำขึ้น-น้ำลง ดิถีดวงจันทร์ขึ้น – แรม ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้นมนุษย์จึงเชื่อว่าเขาต้องอาศัยโชคเป็นตัวช่วยให้พวกเขาได้พบแต่สิ่งที่ดี ไม่พบอุปสรรคในการประกอบอาชีพอันเนื่องมาจากธรรมชาติ

นอกจากนี้ผลการศึกษาที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงข้างต้นนี้ ยังสะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนไทยที่เป็นความเชื่อดั้งเดิม และความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมอื่น ซึ่งล้วนแต่เป็นความเชื่อ หรือความคิดที่เชื่อมโยงกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือสิ่งที่มีอำนาจลึกลับ ที่จะสามารถบันดาลหรือตอบสนองความต้องการในสิ่งที่มนุษย์พึงปรารถนาในชีวิตด้านต่าง ๆ ได้

5.2 ค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

นักวิชาการหลายท่านได้อธิบายคำว่าค่านิยมไว้ ดังนี้

พัทธา สายหู (2516 : 51 – 52) ให้คำอธิบายว่า “ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่มีคนยึดถือเป็นประจำใจที่ช่วยตัดสินใจในการเลือก ตราบใดที่มนุษย์ต้องการเลือกตัดสินใจในการกระทำอยู่ มนุษย์จะต้องอาศัยคุณค่าประจำตัวเป็นเครื่องกำหนด แม้แต่สิ่งที่ทำจนเคยชินเป็นนิสัย ฉะนั้น เมื่อเกิดเป็นคนแล้วจะเลือกทำอะไรจะต้องอาศัยคุณค่าที่ตนยึดถือเป็นเครื่องกำหนดทั้งสิ้น”

สนิท สมักรการ (2519 : 33) ได้ให้ความหมายของค่านิยมไว้ว่า “... หมายถึงแนวคิดหรือแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ที่คนในแต่ละวัฒนธรรมมีความนิยมชมชอบเลือก หรือยึดถือเอามาเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ ของตน...”

สุพัตรา สุภาพ (2534 : 23) กล่าวว่าค่านิยมหมายถึง “สิ่งที่กลุ่มสังคมหนึ่งๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ น่ากระทำ น่ายกย่อง หรือเห็นว่าถูกต้อง”

ฤกษ์ชัย คุณูปการ (2539 : 82 – 83) กล่าวถึง บทบาทของค่านิยมซึ่งเป็นมาตรฐานในการดำเนินชีวิตของบุคคลไว้ว่า “ค่านิยมเป็นมาตรฐานของความประพฤติ บุคคลมักใช้ค่านิยมเป็นเป้าหมายในการตัดสินใจว่าควรประพฤติ ปฏิบัติ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างไรจึงจะเหมาะสมหรือมีคุณค่า ดังนั้นสรุปได้ว่า ค่านิยมหมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า หรือเป็นปรารถนาส่วนใหญ่ของคนในสังคมนั้น ๆ เป็นสิ่งที่พิจารณาตัดสินใจในการกระทำ หรือเป็นมาตรฐานในการตัดสินใจในการกระทำ”

จันทน์ อติวัฒนสิทธิ์ (2547 : 114) กล่าวว่า “ค่านิยม หมายถึง คุณค่าที่บุคคลในสังคมมอบให้แก่สิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งส่งผลให้สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีความควรแก่การไฝหาและครอบครอง และทำให้บุคคลที่ครอบครองกลายเป็นคนมีเกียรติยศเป็นคนดีในสังคม”

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่บุคคลหรือสังคมเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม มีคุณค่า น่ายกย่อง ควรค่าแก่การกระทำ และเป็นแบบฉบับของความคิดที่บุคคลในสังคมนั้นใช้ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

จากการวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามพบค่านิยมของชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่สะท้อนจากชื่อเรือประมง ได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัว ค่านิยมความภาคภูมิใจในตนเอง ค่านิยมในการให้ความสำคัญต่ออาชีพประมง และค่านิยมเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง ชัยชนะ และความมั่งคั่ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 ค่านิยมเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัว

สถาบันต่าง ๆ ทางสังคม ครอบครัวนับว่าเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีบทบาทสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ทุกคนในสังคม เป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ทางสังคมในการถ่ายทอดค่านิยม วิธีประพฤติปฏิบัติตน และบรรทัดฐานทางสังคมให้แก่สมาชิกรุ่นใหม่ ดังนั้นครอบครัวจึงเปรียบเสมือนจักรกลชิ้นแรกที่ทำหน้าที่หล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ นำไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข

สนิท สมักรการ (2519 : 8) ได้กล่าวว่า ครอบครัวได้แก่กลุ่มของญาติสนิทกลุ่มหนึ่ง ซึ่งอยู่ร่วมหลังคาบ้านเดียวกัน หรืออยู่ในบริเวณรั้วบ้านเดียวกัน ตามปกติแล้วครอบครัวย่อม

ทำหน้าที่เบื้องต้นที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม หน้าที่ของครอบครัวอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามพัฒนาการของสังคมและความเป็นญาติของสมาชิกแต่ละครอบครัว ซึ่งอาจมีได้ทั้งแบบชีวภาพและแบบสังคมกำหนด

เมื่อพิจารณาความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าชื่อเรือประมงสะท้อนความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม สังเกตได้จากการที่ชาวประมงได้นำนามสกุล หรือชื่อของบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ ภรรยา บุตร เป็นต้น มาตั้งเป็นชื่อเรือประมง เช่น ชื่อเรือประมงว่า ล. วีระวัฒนา (ล. ย่อมาจาก ล้ม เป็นชื่อบิดา), โชคปวิตราพร (ปวิตราพร เป็นชื่อนุตรสาว), เต๋ต๋อง (เต๋ และ ต๋อง เป็นชื่อนุตรชาย), ศิริธาดา (เป็นชื่อภรรยา) หรือ แก้วกาญจนา (แก้ว เป็นชื่อบิดา ส่วน กาญจนา เป็นชื่อพี่ชาย) เป็นต้น บางกรณีก็มีการนำชื่อของกิจการหรือชื่อเรือประมงของพ่อแม่มาใช้ตั้งเป็นชื่อเรือของตน ทั้งที่เอามาทั้งชื่อแล้วเพิ่มเติมตัวเลขหรืออักษรย่อลงไป ตัวอย่างเช่น ส. โชคนาทรัพย์ 2 (เจ้าของเรือประมงนำคำว่า “โชคนาทรัพย์” มาจากชื่อเรือประมงของบิดา) หรือเอามาบางส่วนจากชื่อเรือประมงบิดามารดา ตัวอย่างเช่น โชควิญญ 1 (คำว่า “โชค” เจ้าของเรือประมงได้นำมาจากชื่อเรือประมงของบิดาคนที่มิชื่อเรือประมงว่า “โชคนาวิ” ส่วนคำว่า “วิญญ” เจ้าของเรือได้นำมาจากชื่อเรือประมงของบิดาสามีที่มีชื่อเรือประมงว่า “วิญญ”)

จากการวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีที่มาและความหมายจากบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมงนั้น พบว่า การตั้งชื่อเรือประมงจากชื่อนุตรธิดาเจ้าของเรือประมงปรากฏใช้มากที่สุดอย่างชัดเจนคือ 44 ชื่อ (ร้อยละ 5.62) ผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุที่เจ้าของเรือประมงนิยมตั้งชื่อเรือจากชื่อนุตรธิดามากกว่าชื่อบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับตนคนอื่น ๆ นั้น อาจเนื่องจาก นุตรธิดาเป็นผู้ที่มีความสำคัญในชีวิตของพ่อแม่ ดังนั้นเจ้าของเรือประมงจึงต้องการแสดงความรักต่อนุตรธิดาด้วยการตั้งชื่อเรือประมงที่ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตด้วยชื่อของคนที่ยรัก และยังแสดงถึงความหวังต่อนุตรที่ต้องการให้สืบต่อกิจการประมงของตนอีกด้วย

นอกจากที่กล่าวข้างต้นแล้ว บางกรณีเจ้าของเรือประมงอาจตั้งชื่อเรือประมงให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับชื่อเรือประมงของพ่อแม่ หรือญาติพี่น้องของตน เช่น ชื่อเรือประมงของบุญตา คล้าจิต ชื่อว่า บุญชัยเจริญนาวิ และของ บุญช่วย คล้าจิต ซึ่งเป็นพี่น้องกัน ชื่อว่า บุญชัยเจริญนาวิ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อแสดงว่าเรือประมงทั้งสองลำนี้แม้จะมีเจ้าของต่างคนกัน แต่เจ้าของนั้นต้องการแสดงความสัมพันธ์ให้เห็นถึงความเป็นเครือญาติกันทั้งเจ้าของเรือประมง และเรือประมงซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตของตนอีกด้วย สอดคล้องกับที่ วิรัช ศิริวัฒนะนาวัน (2544) ศึกษาการตั้งชื่อของคนไทย พบว่า คนในครอบครัวเดียวกันจะตั้งชื่อให้มีความสัมพันธ์กัน ทั้งความสัมพันธ์ทางเสียงสัมผัสสระ ความสัมพันธ์ทางพยัญชนะ ความสัมพันธ์ทางคำ และความสัมพันธ์ทางความหมาย

ตัวอย่างเช่น บุคคลในครอบครัวเดียวกันจะมีชื่อที่เสียงพยัญชนะต้นของพยางค์หน้าเหมือนกันทั้งครอบครัว เช่น บิดาชื่อ อานนท์ มารดาชื่อ อัมพร บุตรจึงชื่อ อมรรัตน์ และ อัญญรัตน์ หรือชื่อบุตรมีความสัมพันธ์กันทางคำ เช่น บิดาชื่อ อุดม มารดาชื่อ กาญจนา บุตรชื่อ นพมาศ และ นพรัตน์ เป็นต้น ซึ่งนั้นก็แสดงให้เห็นว่าชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามนั้นคำนิยมที่ให้ความสำคัญต่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวของตนมาใช้ในการตั้งชื่อเรือประมงของตน

นอกจากนี้ชาวสมุทรสงครามยังนิยมประกอบตัวเลขลงในชื่อเรือ ทั้งนี้เพื่อแสดงลำดับก่อนหลังของเรือประมงที่มี อีกทั้งยังสะท้อนความคิดของชาวประมงที่ว่า “เรือประมง” มิใช่เป็นเพียงพาหนะหรือเครื่องมือประกอบอาชีพของพวกเขาเท่านั้น แต่ชาวประมงให้ความสำคัญไปถึงการที่เรือประมงเป็นเสมือนครอบครัวที่มีลำดับพี่น้อง กล่าวคือ เรือประมงที่มีเจ้าของเรือคนเดียวก็เปรียบเสมือนครอบครัวที่มีหัวหน้าครอบครัวคนเดียวกัน เมื่อมีเรือประมงลำใหม่ก็ใช้ชื่อเดียวกันเพื่อแสดงว่าเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน แต่เพิ่มตัวเลขแสดงลำดับเข้าไปเพื่อให้รู้ว่าเป็นเรือคนละลำ และเป็นการแสดงลำดับการเกิดของสมาชิกในครอบครัว เช่น ชื่อเรือ โชควิษณุ ซึ่งมีเจ้าของคนเดียวกันก็จะใช้ชื่อเรือว่า โชควิษณุ 1 จนถึง โชควิษณุ 10 เป็นต้น ถึงแม้ว่าขายเรือไปชาวประมงก็จะไม่นิยมตั้งชื่อเรือประมงลำใหม่โดยใช้เลขซ้ำกับเรือประมงลำที่เคยมี ทั้งนี้ก็เพื่อแสดงถึงลำดับของเรือประมงลำดังกล่าว ดังที่รัชนิ แสนสุคสวาท (2553) เจ้าของเรือประมงโชควิษณุ 1 จนถึง โชควิษณุ 10 ได้กล่าวไว้ว่า

10 นี่ก็ลำนี้เป็นลำที่ 10 มีมาหลายลำแล้ว 10 มาใช้ก็จะได้ว่านี้เป็นลำที่ 10 แล้ว ก็เรือบ้านเดียวกัน ก็ใช้ชื่อเดียวกันไป เขาจะได้อีกว่าเป็นเรือของบ้านนี้ แต่ก็เอาเลขมาต่อท้ายนี้แหละ เวลาเราเรียกเราจะได้อีกว่าลำไหน ก็เรียกเอา ลำหนึ่ง ลำสอง ลำสาม แบบนี้แหละ

การใช้ตัวเลขในชื่อเรือประมงเพื่อแสดงลำดับความสัมพันธ์นั้นพี่น้องในครอบครัวเดียวกันของเรือประมงนั้นสอดคล้องกับการตั้งชื่อของคนไทยในสมัยสุโขทัย ดังที่สุภาพรรณ ณ บางช้าง (2527) ศึกษาพบว่า ชื่อในสมัยสุโขทัยเกือบทั้งหมดเป็นคำพยางค์เดียว และจะแสดงลำดับญาติพี่น้องในครอบครัวผ่านชื่อ เช่น คนโตชื่อ “อ้าย” คนที่สองชื่อ “ยี่” หรือคนลำดับถัดมาชื่อ “ไส” “จั่ว” ตามลำดับ ทั้งนี้การตั้งชื่อตามลำดับของคนไทยแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสในครอบครัวอันเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่คนไทยสืบต่อกันมา

รุ่นต่อรุ่น และยังคงมีอยู่ในระบบความคิดของคนไทย ซึ่งสะท้อนได้จากชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามในปัจจุบัน

5.2.2 ค่านิยมความภาคภูมิใจในตนเอง

โดยปกติแล้วคนไทยมีลักษณะนิสัยไม่ต้องการอยู่ใต้อำนาจบังคับของผู้อื่น ไม่ชอบการควบคุมบังคับเข้มงวด ไม่ชอบการกดขี่หรือให้ผู้อื่นเข้ามายุ่งเกี่ยวสั่งการรายละเอียดการทำงานและการดำเนินชีวิตส่วนตัว คนไทยจึงเป็นคนที่มีความหยิ่งและรักศักดิ์ศรีของตน การรักความเป็นไทยทำให้คนไทยไม่ชอบทำงานอยู่ใต้อำนาจบังคับของผู้อื่น เช่น เป็นลูกจ้าง กรรมกร หรือทำงานบริษัทห้างร้านเอกชน นอกจากความจำเป็นจะบังคับหรือสิ่งตอบแทนสูงพอ (พนัส หันนาคินทร์ 2523 : 40) ด้วยเหตุนี้คนไทยจึงนิยมประกอบอาชีพของตนเอง เช่น เป็นชาวนา ชาวสวน หรือชาวประมง

อาชีพประมงเป็นอาชีพหนึ่งที่ถือได้ว่าเป็นอาชีพที่ได้เป็นนายตนเอง ไม่ต้องอยู่ภายใต้อำนาจของผู้อื่น ชาวประมงส่วนใหญ่จึงภูมิใจอาชีพนี้ และภาคภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งการให้คุณค่าในความเป็นตัวของตัวเองนี้ พนัส หันนาคินทร์ (2523 : 41) กล่าวว่า ส่วนหนึ่งมาจากอิทธิพลของพระพุทธศาสนา ซึ่งย้ำความสำคัญของบุคคลเป็นพิเศษ พุทธศาสนาสอนให้คนไทยมีความพอใจและเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักหาความสุขจากตนเอง และพึ่งพาตนเองเวลาเกิดปัญหาเกิดขึ้นในชีวิต

การที่ชาวประมงได้พึ่งพาตนเองในการประกอบอาชีพสุจริตโดยเป็นนายตัวเอง ไม่ต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจบังคับของใครนั้น ส่งผลให้ชาวประมงส่วนใหญ่เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเอง และถ่ายทอดความภาคภูมิใจนั้นผ่านการตั้งชื่อเรือประมงของพวกเขา โดยการนำเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ทั้งชื่อ นามสกุล สมญานาม หรือประวัติ ประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิตต่าง ๆ รวมถึงถิ่นที่อยู่อาศัยของตนมาใช้ประกอบชื่อเรือประมง ตัวอย่างเช่น น. โขคมหาศาล (น. ย่อมาจาก นงนุช ซึ่งเป็นชื่อเจ้าของเรือประมง), เพ็ญฟ้า (เพ็ญ เป็นนามสกุลเจ้าของเรือว่า เพ็ญ ฟุ้ง), 22 ฟาร์ม (เจ้าของเรือมีอาชีพเดิมคือทำฟาร์มกุ้ง), ลูกแม่กลอง (เจ้าของเรือเป็นคนแม่กลอง), บางลำภู (ลักษณะของถิ่นที่อยู่ของเจ้าของเรือมีต้นลำพูมาก), พระพงษ์เพชร (เพชร คือ เพชรบุรี ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่เดิมของเจ้าของเรือ) เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อย้ำถึง ความเป็นตัวของตัวเองและถ่ายทอดความภาคภูมิใจในเรื่องราวนั้นออกมายังชื่อเรือประมงของตน

5.2.3 คำนิยมในการให้ความสำคัญต่ออาชีพประมง

อาชีพประมงเป็นอาชีพที่เก่าแก่ของชาวสมุทรสงคราม และอาชีพนี้ยังคงสืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบัน จนถือได้ว่าเป็นอาชีพหลักอย่างหนึ่งของชาวแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม นั้น เป็นเมืองเกษตรกรรมที่สำคัญ ประชาชนของจังหวัดนี้ประกอบอาชีพแบ่งออกเป็นกลุ่มอาชีพหลักใหญ่ ๆ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอาชีพทำสวนเพาะปลูกพืชผัก ผลไม้ ไม้ยืนต้น กลุ่มอาชีพประมง และกลุ่มอาชีพค้าขาย สำหรับการประมงนั้นเป็นอาชีพที่ราษฎรจำนวนมากยึดถือเป็นอาชีพหลัก เพราะมีพื้นที่ให้ประกอบอาชีพนี้ทั้งในและนอกเขตจังหวัดอย่างกว้างขวาง เนื่องจากมีแม่น้ำแม่กลอง และคูคลองจำนวนมากที่มีสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์อาศัยอยู่เต็มทั้งพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีท้องทะเลทั้งบริเวณชายฝั่งติดต่อกว้างออกไปยังอ่าวไทยและทะเลที่เป็นน่านน้ำสากลซึ่งเรือประมงสามารถออกไปจับสัตว์น้ำได้อย่างอิสระเสรี (สุรจิต ชिरเวทย์ 2541 : 47) ด้วยเหตุนี้ชาวสมุทรสงครามจึงผูกพันกับอาชีพประมงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวประมงที่ประกอบอาชีพนี้มาตั้งแต่ครั้งรุ่นปู่ตา ยาย

จากการศึกษาความหมายชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นค่านิยมในการให้ความสำคัญต่ออาชีพประมงของชาวจังหวัดสมุทรสงครามที่สะท้อนจากชื่อเรือประมง กล่าวคือ เจ้าของเรือจะตั้งชื่อเรือประมงเพื่อแสดงถึงการประกอบอาชีพประมงของตน โดยชื่อเรือประมงนั้นจะใช้คำที่มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ทั้งสถานที่ประกอบการประมง ผลผลิตจากการประมง และพาหนะที่ใช้ในการประกอบอาชีพประมงอย่างเรือมาใช้ประกอบชื่อ

การตั้งชื่อเรือที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสถานที่ที่ใช้ทำการประมง เจ้าของเรือจะตั้งชื่อโดยการนำคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับ แม่น้ำ หรือทะเลมาตั้งเป็นชื่อเรือประมง เพราะอาชีพประมงเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยการสัญจรทางน้ำเป็นสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น *พชรนที*, *ภัทรวาริ*, *ทยานชล*, *มิตรสมุทร 2*, *ทรัพย์ทะเลทอง* เป็นต้น

การตั้งชื่อจากผลผลิตจากการประมง เจ้าของเรือจะตั้งชื่อโดยนำคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับผลผลิตที่ชาวประมงได้จากท้องทะเลอย่างสัตว์น้ำมาใช้ในชื่อ เช่น *ธ. พิชิตมัสยา*, *อินทรีย์เงิน* (หมายถึง ปลาอินทรีย์), *มัสยานาโชค 1* เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการตั้งชื่อที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพาหนะในการประกอบอาชีพประมง โดยเจ้าของเรือจะใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับเรือประมง ซึ่งเป็นพาหนะและเครื่องมือที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เช่น *สินสมุทรนาวิ 1*, *พรอุดมชัยนาวิ 1*, *เพชรไพลินนาวิ 1*, *นาวามงคลชัย 4* เป็นต้น มาประกอบชื่อเรือประมง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องสะท้อนค่านิยม ความนึกคิดของชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามได้ว่าชาวประมงยังคงให้ความสำคัญต่ออาชีพเก่าแก่อย่างอาชีพประมงไม่เสื่อมคลาย

5.2.4 ค่านิยมเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง ชัยชนะ และความมั่งคั่ง

ความเจริญรุ่งเรือง ชัยชนะ และความมั่งคั่ง เป็นค่านิยมที่บุคคลอยากจะมี อยากจะได้ หรืออยากจะทำให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง ครอบครัว วงศ์ตระกูล ทั้งนี้ก็เพื่อให้เป็นที่ยอมรับยกย่องจากผู้อื่น และจากการศึกษาวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าชื่อเรือประมงสะท้อนค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ของคนในจังหวัดสมุทรสงคราม ดังต่อไปนี้

ความเจริญรุ่งเรืองเป็นสิ่งที่ทุกคนพึงปรารถนา กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนต่างปรารถนาอยากให้ตนเองมีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตหรือมีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ด้วยเหตุนี้คนส่วนใหญ่จึงใฝ่ความเจริญรุ่งเรืองให้กับตนด้วยการขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นในการงาน เพื่อความสำเร็จ อีกทั้งคนบางกลุ่มยังมีการปฏิบัติตนตามความเชื่อที่นับถือสืบทอดต่อกันมา เพื่อสร้างความเจริญรุ่งเรือง ดังเช่นที่ วนิดา เจริญสุข (2532 : 95) ได้กล่าวถึงค่านิยมของคนไทยเชื้อสายจีนเกี่ยวกับความปรารถนาในความเจริญรุ่งเรืองที่สะท้อนจากเครื่องเซ่นไหว้ในงานพิธีมงคลว่า ขนมนำมาเช่น ไหวนั้น ต้องเป็นขนมที่มีลักษณะขึ้นฟูและอาหารประเภทเส้นยาว ๆ เช่น วุ้นเส้น หมี่ต่าง ๆ เป็นต้น เพราะสิ่งของเหล่านี้มีลักษณะและเป็นสัญลักษณ์ของความเจริญรุ่งเรือง ยืนยงสถาพรตลอดไป

เมื่อพิจารณาชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามก็พบว่า มีชื่อเรือประมงที่สะท้อนความเจริญรุ่งเรืองเช่นกัน ตัวอย่างเช่น *จิตรจงเจริญ 1, ช. เจริญ, สิริไพโรจน์, เค่นเจริญ* เป็นต้น

ชัยชนะเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ทุกคนปรารถนา กล่าวคือ เมื่อมนุษย์ได้กระทำสิ่งใด ๆ ลงไปแล้วก็ย่อมหวังผลให้เกิดความสำเร็จ เกิดชัยชนะแก่ตัวผู้กระทำ อาชีพประมงก็เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ต้องการความสำเร็จ และชัยชนะในการประกอบอาชีพ ทั้งการเอาชนะต่อธรรมชาติ สภาพแวดล้อมเมื่อต้องเดินเรือออกหาปลา และชัยชนะต่อฝูงสัตว์น้ำที่ชาวประมงต้องพยายามหาให้ได้มากที่สุดเพื่อใช้เป็นทุนในการหาเลี้ยงชีพของตน ด้วยเหตุนี้ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามจึงสะท้อนค่านิยมชัยชนะของชาวประมงกลุ่มนี้ออกมา โดยเจ้าของเรือประมงได้นำคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการแข่งขัน หรือชัยชนะมาใช้ตั้งเป็นชื่อเรือประมงของตน เช่น *น่านวิ, ฐ. พิชิตมัสยา, โชคชัยนาวิ* เป็นต้น

ความมั่งคั่งเป็นอีกความมุ่งหวังหนึ่งที่มนุษย์พึงปรารถนา กล่าวคือ ผู้คนทั่วไปต่างปรารถนาอยากให้ตนเองมีทรัพย์สินเงินทองของมีค่าต่างๆ อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าตนเป็นผู้มั่งคั่ง ทั้งนี้เพราะความมั่งคั่งทำให้ได้มาซึ่งอำนาจ ตำแหน่ง ความมีหน้ามีตา ความรัก และความเคารพยกย่องจากสังคม (สุพัตรา สุภาพ 2534 : 15) ดังนั้นทรัพย์สิน เงินทอง ของมีค่า จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของคนไทย ดังเช่นที่ จวีวรรณ วรรณประเสริฐ (2522 : 42 – 43) ศึกษาเรื่องค่านิยมของ

สังคมไทย กล่าวว่า ขณะนี้คนไทยปัจจุบันกำลังชื่นชมวัตถุ และนับถือเงิน เพราะบุคคลที่มีเงินจะได้รับการยกย่องและเคารพนับถืออย่างกว้างขวาง บางครั้งก็ไม่ได้คำนึงว่าผู้นั้นจะได้เงินมาหรือ ร่ำรวยขึ้นโดยวิธีใด

นอกจากนี้ วิยะดา จงบรรจบ (2534 : 70) ยังมีความเห็นว่า การประกอบอาชีพทาง อาชีพ เช่น อาชีพประกอบธุรกิจการค้า ก็มีผลสำคัญในอันที่จะปลูกฝังให้เกิดค่านิยมใน ด้านความมั่งคั่งร่ำรวย กล่าวคือ อาชีพธุรกิจร้านค้ามีเป้าหมายสำคัญก็คือ ผลกำไร ฉะนั้น ผู้ประกอบอาชีพนี้ย่อมจะต้องเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ในด้านเงิน ๆ ทอง ๆ เป็นส่วนใหญ่ ความนิยมชมชอบและความปรารถนาเงินทองตลอดจนความร่ำรวยก็จะมีมากขึ้นควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพดังกล่าวด้วย

อาชีพประมงก็เป็นอาชีพหนึ่งที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าที่ได้เป็นเงินตรา ซึ่งแน่นอนว่าผลกำไรจากอาชีพเป็นสิ่งที่ชาวประมงปรารถนา จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าชื่อเรือประมงสะท้อนค่านิยมความมั่งคั่ง ตัวอย่างเช่น เพชรไพลินนาวิ, โชคทวีทรัพย์, ทรัพย์ประเสริฐ เป็นต้น

จากผลการวิเคราะห์ความเชื่อและค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อเรือประมงในจังหวัด สมุทรสงคราม แสดงให้เห็นว่า นอกจากชื่อเรือประมงจะเป็นชื่อเรียกแทนเรือประมงแต่ละลำแล้ว ชื่อเรือประมงยังสะท้อนความคิด ความเชื่อ และค่านิยมบางประการของคนในจังหวัด สมุทรสงคราม อีกทั้งผลการศึกษาที่ได้ยังช่วยยืนยันให้เห็นว่าการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ สามารถนำมาใช้ในการศึกษาวัฒนธรรมของมนุษย์ผ่านทางภาษาที่กลุ่มชนนั้นใช้ได้จริง

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยวิเคราะห์กลวิธีในการตั้งชื่อเรือประมง ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมง ตลอดจนความเชื่อและค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ทั้งนี้ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่าชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามมักใช้ชื่อที่มี 4 พยางค์ และมีการประกอบชื่อเรือประมงหลายลักษณะ เช่น คำ อักษรย่อและคำ ตัวเลขและคำ คำและตัวเลข อักษรย่อ คำ และตัวเลข เป็นต้น ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามส่วนใหญ่มีกลุ่มที่มาและความหมายที่เกี่ยวข้องประวัติเจ้าของเรือประมง และความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อเรือประมงมีหลายประการ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาภ ความเชื่อเกี่ยวกับตัวเลข และความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมงที่เป็นชาวจังหวัดสมุทรสงคราม และได้ชื่อเรือประมงที่ใช้ในการวิเคราะห์จำนวนทั้งสิ้น 350 ชื่อ

6.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

6.1.1 กลวิธีในการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

การวิเคราะห์กลวิธีที่ใช้ตั้งชื่อประมงในจังหวัดสมุทรสงครามนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์จำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อเรือประมง และการวิเคราะห์วิธีการประกอบชื่อเรือประมง ผลการวิเคราะห์กลวิธีในการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม มีดังต่อไปนี้

6.1.1.1 จำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามพบว่า ชาวประมงจังหวัดสมุทรสงครามใช้จำนวนพยางค์ตั้งแต่ 2 – 7

พยางค์ นำมาตั้งชื่อเรือประมง โดยเรียงลำดับความถี่ที่ปรากฏมากที่สุดไปน้อยที่สุดคือ จำนวน 4 พยางค์ (ร้อยละ 37.43) จำนวน 5 พยางค์ (ร้อยละ 25.43) จำนวน 6 พยางค์ (ร้อยละ 16.86) จำนวน 3 พยางค์ (ร้อยละ 11.71) จำนวน 7 พยางค์ (ร้อยละ 5.71) และจำนวน 2 พยางค์ (ร้อยละ 2.86)

6.1.1.2 วิธีการประกอบชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

จากการศึกษาวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามจำนวน 350 ชื่อนั้น พบโครงสร้างที่ใช้ในการตั้งชื่อเรือประมง 4 รูปแบบด้วยกัน เรียงตามการปรากฏมากที่สุดไปน้อยที่สุดได้แก่ วิธีการประกอบด้วยคำและตัวเลข วิธีการประกอบด้วยคำ วิธีการประกอบด้วยอักษรย่อและคำ และวิธีการประกอบด้วยอักษรย่อ คำ และตัวเลข ซึ่งการประกอบชื่อเรือประมงแต่ละรูปแบบนั้น มีวิธีการประกอบชื่อรูปแบบย่อยแตกต่างกันไป ดังต่อไปนี้

1. วิธีการประกอบด้วยคำและตัวเลข (ร้อยละ 52) มีรูปแบบย่อย ซึ่งเรียงตามความถี่ที่ปรากฏมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้

1.1 คำ + ตัวเลข (ร้อยละ 42.86) เช่น โชควิชฌ 2 $\rightarrow$ โชควิชฌ + 2

1.2 คำ + คำ + ตัวเลข (ร้อยละ 7.71) เช่น เกรียงไกรพาโชค 1 $\rightarrow$ เกรียงไกร + พาโชค + 1

1.3 คำ + คำ + คำ + ตัวเลข (ร้อยละ 1.14) เช่น จิตรจงเจริญ 1 $\rightarrow$ จิตร + จง + เจริญ + 1

1.4 ตัวเลข + คำ (ร้อยละ 0.29) ได้แก่ 22 ฟาร์ม $\rightarrow$ 22 + ฟาร์ม

2. วิธีการประกอบด้วยคำ (ร้อยละ 33.43) มีรูปแบบย่อย ซึ่งเรียงตามความถี่ที่ปรากฏมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้

2.1 คำ + คำ (ร้อยละ 20) เช่น โชคทวี เกิดจากคำว่า โชค + ทวี

2.2 คำ (ร้อยละ 7.14) เช่น บุญบุญ

2.3 คำ + คำ + คำ (ร้อยละ 5.71) เช่น โชคเฉลิมรักษ์ เกิดจากคำว่า โชค + เฉลิม + รักษ์

2.4 คำ + คำ + คำ + คำ (ร้อยละ 0.57) เช่น ทะนงค์เจริญชัยนาวิ เกิดจากคำว่า ทะนงค์ + เจริญ + ชัย + นาวิ

3. วิธีการประกอบด้วยอักษรย่อและคำ (ร้อยละ 8.58) มีรูปแบบย่อย ซึ่งเรียงตามความถี่ที่ปรากฏมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้

3.1 อักษรย่อ + คำ (ร้อยละ 6.29) เช่น ก. ทวีสิน $\rightarrow$ ก. + ทวีสิน

3.2 อักษรย่อ + คำ + คำ (ร้อยละ 2) เช่น ช. ชายสมุทร $\rightarrow$ ช. + ชาย + สมุทร

3.3 อักษรย่อ + คำ + คำ + คำ (ร้อยละ 0.29) เช่น ป. สิทธิชัยนาวิ $\rightarrow$ ป. + สิทธิ + ชัย + นาวิ

4. วิธีการประกอบด้วยอักษรย่อ และคำ และตัวเลข (ร้อยละ 6.01) มีรูปแบบย่อย ซึ่งเรียงตามความถี่ที่ปรากฏมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้

4.1 อักษรย่อ + คำ + ตัวเลข (ร้อยละ 2.86) เช่น ล. ธนากร 1 $\rightarrow$ ล. + ธนากร + 1

4.2 อักษรย่อ + คำ + คำ + ตัวเลข (ร้อยละ 2.29) เช่น ก. โชควิณา 2 $\rightarrow$ ก. + โชค + วิณา + 2

4.3 อักษรย่อ + คำ + คำ + คำ + ตัวเลข (ร้อยละ 0.86) เช่น จ. พิทักษ์ชัยนาวิ 1 $\rightarrow$ จ. + พิทักษ์ + ชัย + นาวิ + 1

6.1.2 ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมง และการวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1.2.1 การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ทั้งนี้ชื่อเรือประมง 1 ชื่ออาจมีที่มาและความหมายได้มากกว่า 1 ที่มาและความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่าชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามสามารถแบ่งเป็นกลุ่มที่มาและความหมายได้ทั้งหมด 16 กลุ่ม นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกกลุ่มที่มาและความหมายย่อย

ของชื่อเรือประมงได้เป็น 26 กลุ่มย่อย โดยเรียงลำดับความถี่จากมากที่สุ่ไปน้อยที่สุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น (ร้อยละ 23.12) ประกอบด้วยกลุ่มที่มาและความหมายย่อย 2 กลุ่มย่อย ได้แก่

1.1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยจากชื่อเรือประมงลำอื่น (ร้อยละ 22.22) เช่น ส. โชคนำทรัพย์ 2 (คำว่า โชคนำทรัพย์ เป็นชื่อเรือประมงของบิดาเจ้าของเรือที่เจ้าของเรือนำมาใช้ประกอบชื่อเรือประมงของตน)

1.2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยที่เป็นคู่ตัวเลขที่สัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น (ร้อยละ 0.89) เช่น สยามนาวิ 12 (ตัวเลข 12 เป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือประมงต้องการตั้งชื่อเรือประมงลำนี้ให้สัมพันธ์กับเรือประมงที่คู่กัน คือ สยามนาวิ 11 ซึ่งเลข 11 ตัวนี้เป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือถือเป็นมงคล)

2. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับเรือประมง(ร้อยละ 20.88) เช่น สินสมบูรณ์นาวิ 1 (ตัวเลข 1 เป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือแสดงลำดับของเรือว่า เป็นเรือประมงลำแรกของเจ้าของเรือ)

3. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง (ร้อยละ 13.54) ประกอบด้วยกลุ่มที่มาและความหมายย่อย 3 กลุ่มย่อย ได้แก่

3.1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับชื่อ นามสกุล และสมญานามของเจ้าของเรือประมง (ร้อยละ 11.37) เช่น ทะนงค์เจริญชัยนาวิ 1 (คำว่า ทะนงค์ เป็นชื่อของเจ้าของเรือประมง)

3.2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าของเรือประมง (ร้อยละ 1.40) เช่น 22 ฟาร์ม (คำว่า ฟาร์ม เป็นอาชีพในอดีตของเจ้าของเรือประมงที่ได้ประกอบอาชีพทำฟาร์มเลี้ยงกุ้ง)

3.3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับถิ่นที่อยู่ของเจ้าของเรือประมง (ร้อยละ 0.77) เช่น แม่กลองพัฒนา (คำว่า แม่กลอง เป็นถิ่นที่อยู่ของเจ้าของเรือประมงที่อาศัยอยู่ที่ตำบลแม่กลอง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม)

4. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง (ร้อยละ 11.11) ประกอบด้วยกลุ่มที่มาและความหมายย่อย 5 กลุ่มย่อย ได้แก่

4.1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับบิดา มารดาเจ้าของเรือประมง (ร้อยละ 1.53) เช่น แก้วกาญจนา (คำว่า แก้ว เป็นชื่อบิดาของเจ้าของเรือประมง)

4.2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับคนรักและคู่สมรส
เจ้าของเรือประมง (ร้อยละ 1.53) เช่น รุ่งประเสริฐ 1 (คำว่า ประเสริฐ เป็นชื่อสามีของเจ้าของ
เรือประมง)

4.3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับบุตรธิดาเจ้าของ
เรือประมง (ร้อยละ 5.62) เช่น ปอนำโชค (คำว่า ปอ เป็นชื่อเล่นบุตรชายเจ้าของเรือประมง)

4.4 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับญาติพี่น้องเจ้าของ
เรือประมง (ร้อยละ 1.92) เช่น ไธน์วารี (คำว่า ไธ เป็นชื่อเล่นน้องสาวคนเล็กของเจ้าของเรือประมง)

4.5 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับบุคคลที่เจ้าของ
เรือประมงนับถือ (ร้อยละ 0.51) เช่น เจือวารี (คำว่า เจือ เป็นชื่อผู้ใหญ่ที่เจ้าของเรือให้ความเคารพ
นับถือ)

5. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ (ร้อยละ 8.17)
ประกอบด้วยกลุ่มที่มาและความหมายย่อย 3 กลุ่มย่อย ได้แก่

5.1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องโชคลาง
(ร้อยละ 6.51) เช่น ปอนำโชค

5.2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องศาสนา
(ร้อยละ 1.53) เช่น พรวิษณุ

5.3 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่อง
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ร้อยละ 0.13) ได้แก่ พรแม่ย่านาง

6. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความดั่งาม (ร้อยละ 4.85) เช่น
พรประเสริฐชัย (คำว่า ประเสริฐ เป็นคำที่เจ้าของเรือประมงให้ความหมายว่า สิ่งดั่งาม)

7. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับเรือและสมรรถนะของเรือ (ร้อยละ 4.34) ประกอบด้วยกลุ่มที่มาและความหมายย่อย 2 กลุ่มย่อย ได้แก่

7.1 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับเรือ (ร้อยละ 4.09) เช่น
สามารถนารี

7.2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อยเกี่ยวกับสมรรถนะของเรือ (ร้อยละ 0.26) เช่น ทยานชล (คำว่า ทยาน เป็นคำที่มีความหมายโดยตรง ซึ่งหมายถึงการเคลื่อนที่ไปอย่างรวดเร็วของเรือประมง)

8. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง (ร้อยละ 3.70)
เช่น ช. เจริญ

9. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ (ร้อยละ 3.07) เช่น
 ร. พิชิตมัสยา
10. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ (ร้อยละ 2.81) เช่น
 ฟ้ามืด
11. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับทรัพย์สิน ของมีค่า (ร้อยละ 2.68) เช่น ท. ทองนพคุณ
12. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญ (ร้อยละ 0.51)
 เช่น เชี่ยวชาญชัย 1
13. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประเทศไทย (ร้อยละ 0.38)
 เช่น สยามเงินทอง
14. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับการเกิด (ร้อยละ 0.38) เช่น
 น. ชาติสมุทร
15. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย (ร้อยละ 0.26) เช่น จ. พิทักษ์ชัยนาวิ 1
16. กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความยิ่งใหญ่ (ร้อยละ 0.26)
 เช่น นาวิเกรียงไกร 5

6.1.2.2 การวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัด

สมุทรสงคราม

การวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามนั้นผู้วิจัยจะวิเคราะห์ว่าแต่ละชื่อประกอบด้วยกลุ่มที่มาและความหมายกี่กลุ่ม และมีความหมายย่อยเกี่ยวกับสิ่งใด ซึ่งจากการวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามพบว่า ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามมีโครงสร้างทางความหมายตั้งแต่ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย ไปจนถึงโครงสร้างทางความหมายแบบ 5 กลุ่มที่มาและความหมาย โดยปรากฏความถี่เรียงจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้

1. โครงสร้างทางความหมายแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย (ร้อยละ 67.43) เช่น ทรัพย์ประเสริฐ มีโครงสร้างทางความหมายคือ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับทรัพย์สิน ของมีค่า (คำว่า ทรัพย์) + กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง (คำว่า ประเสริฐ เป็นชื่อนุตรชายเจ้าของเรือ)

2. โครงสร้างทางความหมายแบบ 3 กลุ่มที่มาและความหมาย (ร้อยละ 15.14) เช่น วาสนาพาโชค 1 มีโครงสร้างทางความหมายคือ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง (คำว่า วาสนา เป็นชื่อมารดาเจ้าของเรือประมง) + กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ (คำว่า พาโชค) + กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับของเรือประมง (เลข 1)

3. โครงสร้างทางความหมายแบบ 1 กลุ่มที่มาและความหมาย (ร้อยละ 12.86) เช่น กฤษฎา เป็นกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง (คำว่า กฤษฎา เป็นชื่อบุตรชายเจ้าของเรือประมง)

4. โครงสร้างทางความหมายแบบ 4 กลุ่มที่มาและความหมาย (ร้อยละ 4) เช่น ทะนงค์เจริญชัยนาวิ มีโครงสร้างทางความหมายคือ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง (คำว่า ทะนงค์ เป็นชื่อเจ้าของเรือประมง) + กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง (คำว่า เจริญ) + กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ (คำว่า ชัย) + กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับเรือและสมรรถนะของเรือ (คำว่า นาวิ)

5. โครงสร้างทางความหมายแบบ 5 กลุ่มที่มาและความหมาย (ร้อยละ 0.57) เช่น ณ. โชคชัยนาวิ 1 มีโครงสร้างทางความหมายคือ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมง (อักษรย่อ ณ. มาจากพยางค์ที่สองของชื่อเจ้าของเรือประมงว่า “ปราณี”) + กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ (คำว่า โชค) + กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับชัยชนะ (คำว่า ชัย) + กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับเรือและสมรรถนะของเรือ (คำว่า นาวิ หมายถึง เรือ) + กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับลำดับของเรือประมง (เลข 1)

6.1.3 ความเชื่อ และค่านิยมของคนในจังหวัดสมุทรสงครามที่สะท้อนจากชื่อเรือประมง

ภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนความรู้สึกนึกคิดและการมองโลกของผู้ใช้ภาษานั้น ๆ ดังนั้น การศึกษาวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามจะพิจารณาจากที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือ จึงทำให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ของชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาวิเคราะห์ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามทั้ง 350 ชื่อ พบว่าชื่อเรือประมงได้สะท้อนความเชื่อในด้านต่าง ๆ ของชาวสมุทรสงคราม และสามารถจำแนกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อเรื่องโชคลาภ ความเชื่อเรื่องตัวเลข ความเชื่อเรื่องสิริมงคล และความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ยังพบค่านิยมของชาวประมงจังหวัดสมุทรสงครามที่

สะท้อนจากชื่อเรือประมง ได้แก่ คำนิยมเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัว คำนิยมความภาคภูมิใจในตนเอง คำนิยมในการให้ความสำคัญต่ออาชีพประมง และค่านิยมเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง ชัยชนะ และความมั่งคั่ง

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยและตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

6.2.1 ผลการวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามในบทที่ 3 พบว่าเจ้าของเรือประมงจะตั้งชื่อเรือประมงของตนให้มีจำนวนพยางค์ตั้งแต่ 2 – 7 พยางค์ โดยจะนิยมใช้ชื่อ 4 พยางค์มากที่สุดซึ่งตรงกับสมมติฐานข้อที่ 1 ของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการที่เจ้าของเรือประมงนิยมใช้ชื่อ 4 พยางค์มากที่สุดนั้น อาจสะท้อนความคิดได้ว่า เจ้าของเรือประมงอาจต้องการชื่อที่ไพเราะ คือ เมื่อออกเสียงแล้วมีเสียงพยางค์หนัก พยางค์เบา เป็นจังหวะและไพเราะมากกว่าชื่อที่มีจำนวนพยางค์สั้น รวมทั้งชื่อ 4 พยางค์ เหมาะสมที่จะเป็นชื่อแม่ย่านางเรือซึ่งชาวประมงเชื่อว่าเป็นเพศหญิง และตามความเชื่อของชาวประมงการชื่อเรือประมงก็ถือเป็นชื่อของแม่ย่านางเรือประจำเรือประมงลำนั้น ๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิรัช ศิริวัฒนะนาวิณ (2544) ที่พบว่า ชื่อ 4 พยางค์มักจะเป็นชื่อผู้หญิง เพราะมีลักษณะการตกแต่งมากสมกับความเป็นหญิง นอกจากนี้ชื่อเรือประมงที่มี 4 พยางค์ยังสามารถสื่อความหมายได้มากกว่า 1 ความหมาย ให้ครอบคลุมตามที่เจ้าของเรือประมงต้องการอีกด้วย

ส่วนวิธีการประกอบชื่อเรือประมงนั้น พบว่าเจ้าของเรือประมงประกอบชื่อเรือประมงโดยใช้ คำ อักษรย่อ และตัวเลข ซึ่งอักษรย่อที่ใช้ขึ้นนั้นต้องปรากฏนำหน้าคำเสมอ และเป็นอักษรย่อของคำซึ่งเป็น ชื่อเล่น ชื่อจริง หรือนามสกุล ของเจ้าของเรือประมงหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง ส่วนตัวเลขในชื่อเรือประมง บางตัวเลขจะใช้เพื่อแสดงลำดับของเรือประมง บางตัวเลขใช้แสดงความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น และบางตัวเลขอาจเป็นตัวเลขที่เจ้าของเรือประมงถือเป็นเลขมงคลก็ได้ และคำในชื่อเรือประมงนั้นจะเป็นหน่วยของภาษาที่มีความหมายในตัวเอง

การประกอบชื่อเรือประมงนั้นเจ้าของเรือประมงจะใช้วิธีการประกอบชื่อเรือประมงหลายลักษณะด้วยการใช้คำเพียงอย่างเดียว อักษรย่อและคำ คำและตัวเลข หรือใช้ทั้งอักษรย่อ คำ และตัวเลข ประกอบในชื่อเดียวกัน วิธีการประกอบด้วยคำและตัวเลขเป็นวิธีการประกอบชื่อที่พบมากที่สุด ตรงกับสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้สาเหตุที่ชื่อเรือประมงมีวิธีการประกอบชื่อด้วยคำและตัวเลขมากที่สุดนั้น อาจมีสาเหตุมาจากชื่อเรือประมงส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลนิยมนำชื่อ

เรือประมงที่ตนมีอยู่ก่อน หรือชื่อเรือของบุคคลในครอบครัวมาประกอบชื่อเรือแล้วตามด้วยตัวเลข ทั้งที่เป็นตัวเลขแสดงลำดับเรือ หรือตัวเลขมงคลตามความเชื่อของเจ้าของเรือ

การที่เจ้าของเรือประมงใช้อักษรย่อประกอบในชื่อเรือประมงแทนชื่อหรือนามสกุลเต็มของตนเองและบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับตน รวมถึงการใช้ตัวเลขประกอบในชื่อเพื่อต้องการสื่อถึงความหมายต่าง ๆ แทนการใช้คำนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิธีการประกอบชื่อเช่นนี้เป็นการแสดงถึงความคิดอย่างหนึ่งของชาวประมงในการตั้งชื่อให้มีความกระชับแต่สามารถสื่อความหมายได้หลายความหมายในหนึ่งชื่อ

นอกจากนี้ การใช้กลวิธีการตั้งชื่อเรือประมงโดยใช้อักษรย่อที่มาจากชื่อ นามสกุลของตนเองหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับตนนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิยะดา จงบรรจบ (2534) ที่พบว่า การตั้งชื่อธุรกิจร้านค้ามักขึ้นต้นด้วยอักษรย่อของชื่อ นามสกุล เจ้าของกิจการหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของกิจการ เช่น น. จรัสธรรม ก็เป็นการตั้งชื่อที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ เช่นเดียวกับชื่อเรือประมง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าวิธีการประกอบชื่อด้วยอักษรย่อนี้ เป็นวิธีที่นิยมใช้ในการตั้งชื่อที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ ซึ่งแตกต่างไปจากการตั้งชื่อสิ่งอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าของกิจการมีความภาคภูมิใจในตนเอง ต้องการแสดงความเป็นเจ้าของกิจการนั้น ๆ รวมถึงการให้ความสำคัญกับบุคคลใกล้ชิดกับตน

6.2.2 ด้านที่มาและความหมายที่ตั้งชื่อนั้นพบว่า ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม สามารถแบ่งเป็นกลุ่มที่มาและความหมายได้ทั้งหมด 16 กลุ่ม นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกกลุ่มที่มาและความหมายย่อยของชื่อเรือประมงได้เป็น 26 กลุ่มย่อย การวิเคราะห์กลุ่มที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ทำให้ทราบว่า การตั้งชื่อเรือประมงนั้น เจ้าของเรือประมงมีแนวคิดในการตั้งชื่อโดยคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อง อาทิ ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับเรือประมงลำอื่น ลำดับของเรือประมง ประวัติของเจ้าของเรือประมง ความเชื่อของเจ้าของเรือประมง หรือแม้แต่บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของเรือประมง เป็นต้น โดยที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงที่นิยมมากที่สุดคือ กลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มาและความหมายจากชื่อเรือประมงลำอื่น ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ของผู้วิจัยที่สันนิษฐานว่ากลุ่มที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับประวัติเจ้าของเรือประมง

การที่ชื่อเรือประมงมีกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเรือประมงลำอื่นมากที่สุด โดยเฉพาะที่มาและความหมายจากชื่อเรือประมงลำอื่น ไม่ว่าจะเป็นการนำชื่อเรือมาจากชื่อเรือประมงของครอบครัวเจ้าของเรือเอง นำมาจากชื่อเรือประมงของครอบครัวคู่สมรส คนรู้จัก

หรือแม้แต่การนำชื่อของเรือประมงที่เจ้าของเรือมีอยู่ก่อนแล้วมาตั้งเป็นชื่อเรือประมงลำใหม่นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมไทยที่ยังมีความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นภายในครอบครัว เพราะถึงแม้ว่าลูกหลานจะแยกครอบครัวไปประกอบอาชีพธุรกิจการงานเป็นของตนเอง ก็ยังนำชื่อธุรกิจของบิดามารดาไปใช้เพื่อดำรงความเป็นครอบครัวไว้ หรือในกรณีที่เจ้าของเรือตั้งชื่อเรือประมงโดยใช้ชื่อเรือที่ตนมีอยู่ไปประกอบในชื่อเรือประมงลำใหม่นั้น ก็มีจุดประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นว่าเรือประมงเหล่านี้เป็นเรือประมงของครอบครัวเดียวกัน เจ้าของเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาคำตั้งชื่อบุคคลของสุภาพรณ ฌ บางช้าง (2527) ที่พบว่า ลักษณะความนิยมอย่างหนึ่งในการตั้งชื่อของคนไทย คือ การตั้งชื่อที่แสดงถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยจะตั้งชื่อให้แสดงเสียง คำ หรือความหมายที่พ้องกับชื่อพ่อ ชื่อแม่ หรือให้ชื่อพี่น้องคล้องจองกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เป็นการเชื่อมสัมพันธ์ของครอบครัวตามคติดั้งเดิมของไทย และยังเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าเจ้าของเรือประมงให้ความสำคัญกับเรือประมงเทียบเท่าครอบครัวของตนอีกด้วย

อย่างไรก็ตามกลุ่มที่มาและความหมายเกี่ยวกับประวัติเจ้าของเรือประมงก็ยังปรากฏความถี่เป็นลำดับที่ 3 ซึ่งถือว่าเจ้าของเรือประมงยังให้ความสำคัญในการเลือกใช้กลุ่มที่มาและความหมายดังกล่าวนี้

เมื่อพิจารณาโครงสร้างทางความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าเจ้าของเรือประมงส่วนใหญ่นิยมตั้งชื่อแบบ 2 กลุ่มที่มาและความหมาย 2 กลุ่มที่มาและความหมายย่อย มากกว่าแบบอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัดเจน ข้อมูลดังกล่าวนี้สามารถสะท้อนความคิดของเจ้าของเรือที่ต้องการสื่อความหมายมากกว่า 1 อย่างในชื่อเรือ เพื่อแสดงเจตคติของตนผ่านชื่อเรือประมงมากกว่าการเป็นแค่ชื่อเรียกแทนเรือประมงลำนั้น ๆ อีกด้วย

6.2.3 จากการวิเคราะห์ความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามได้สะท้อนความเชื่อหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ความเชื่อเรื่องโชคลาภ ความเชื่อเรื่องตัวเลข ความเชื่อเรื่องสิริมงคล และความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ของวิทยานิพนธ์นี้

ความเชื่อที่สะท้อนผ่านชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามล้วนเป็นความเชื่อที่ผูกพันกับคนไทยมาช้านาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อโชคลาภ ที่ปรากฏจากชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามเด่นชัดสุด โดยเจ้าของเรือนำคำว่า “โชค” หรือ “ลาภ” มาประกอบในชื่อเรือประมง เหตุผลสำคัญที่ทำให้ปรากฏความเชื่อในเรื่องโชคลาภมากที่สุดในชื่อเรือประมงนั้น อาจเป็นเพราะอาชีพประมงเป็นอาชีพที่ถือว่ามีความเสี่ยงสูง เพราะนอกจากจะต้องใช้ความชำนาญ

ในการประกอบอาชีพแล้ว ชาวประมงยังต้องอาศัยธรรมชาติหรือสภาพดินฟ้าอากาศในการออกเดินเรือแต่ละครั้งด้วย ด้วยเหตุนี้ชาวประมงจึงถือในเรื่องโชคลาภเป็นอย่างมาก พวกเขาเชื่อว่าถ้าวันใดโชคดี ธรรมชาติเอื้ออำนวย ก็จะส่งผลให้พวกเขาสามารถออกเดินเรือได้อย่างปลอดภัย รวมถึงการจับสัตว์น้ำได้เป็นจำนวนมากอีกด้วย

อย่างไรก็ดี ความเชื่อดังกล่าวนี้นี้ไม่ได้ปรากฏเพียงกลุ่มชาวประมงเท่านั้น แต่ความเชื่อเรื่องโชคลาภยังปรากฏในกลุ่มคนทั่วไปในสังคมอีก เช่น กลุ่มคนที่นับถือเครื่องรางของขลังอย่าง จตุคามรามเทพ ก็ได้สะท้อนความเชื่อในการให้คุณในเรื่องโชคลาภและความสำเร็จ เช่น รุ่งจ้าวเศรษฐี (อุลกะมณีดำ) คนไทยเชื่อว่า “อุลกะมณีดำ” เป็นแร่ที่ให้คุณเรื่องโชคลาภ ถ้าผู้ใดได้ครอบครอง ผู้นั้นก็จะมีโชคลาภตามใจปรารถนา (พรสรัญ แสงประดิษฐ์ 2552 : 189) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องโชคลาภเป็นความเชื่อพื้นฐานในสังคมไทย

6.2.4 จากการวิเคราะห์ค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ชื่อเรือประมงที่สร้างขึ้นได้สะท้อนค่านิยมเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัว ค่านิยมความภาคภูมิใจในตนเอง ค่านิยมในการให้ความสำคัญต่ออาชีพประมง และค่านิยมเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง ชัยชนะ และความมั่งคั่ง ซึ่งค่านิยมเหล่านี้ล้วนเป็นค่านิยมที่พบได้ในสังคมไทย

ค่านิยมเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัว เป็นค่านิยมที่สะท้อนผ่านชื่อเรือประมงได้เด่นชัดที่สุด สังเกตได้จากการตั้งชื่อเรือประมงให้สอดคล้องสัมพันธ์กับชื่อเรือประมงของพ่อแม่ญาติพี่น้อง รวมถึงการใช้เลขประกอบในชื่อเรือประมงเพื่อแสดงลำดับก่อนหลังของเรือ สาเหตุที่ชาวประมงให้ความสำคัญกับครอบครัวมากกว่าสิ่งอื่นใดนั้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า อาจเนื่องมาจากการปลูกฝังค่านิยมในเรื่องครอบครัวไทยแต่ดั้งเดิม ที่เน้นความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของเครือญาติ และให้ความสำคัญแก่ผู้อาวุโสเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ดีจากข้อมูลการสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยพบว่าเหตุที่เจ้าของเรือประมงเลือกใช้ชื่อบุตรหลานหรือคนในครอบครัวมาประกอบชื่อเรือประมงนั้นมาจาก 1. การที่เจ้าของเรือมองว่าเรือประมงเป็นสิ่งที่ชาวประมงรักและต้องการให้ความสำคัญ เช่นเดียวกับคนในครอบครัว 2. ต้องการแสดงความรักต่อบุคคลในครอบครัวที่ตนรักด้วยการตั้งชื่อเรือประมงที่ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตด้วยชื่อของคนที่รัก และ 3. ต้องการแสดงถึงความหวังต่อบุตรที่ต้องการให้สืบต่อกิจการประมง นอกจากนี้สาเหตุที่เจ้าของเรือประมงบางลำตั้งชื่อเรือประมงให้สอดคล้องสัมพันธ์กับชื่อเรือประมงของตนเองที่มีอยู่ก่อน หรือสัมพันธ์กับชื่อเรือประมงของพ่อแม่หรือญาติพี่น้องของตนนั้นก็เพราะว่า ชาวประมงต้องการแสดงถึงความเป็นครอบครัวเดียวกัน และตัวเลขที่แสดงลำดับยังเป็นการแสดงถึงระบบอาวุโสภายในครอบครัวไทยด้วย

ค่านิยมเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัวนั้น ยังปรากฏในหมู่คนไทยกลุ่มอื่น ๆ อาทิ หมู่คนไทยเชื้อสายจีนที่สะท้อนค่านิยมเรื่องครอบครัวนี้มาจากนามสกุลที่ตั้งโดยการนำคำที่มีความหมายเกี่ยวกับครอบครัวมาใช้ เช่น ชนคดี โอรสไศรรัตน์ มาตานุสรณ์ ญาดิอุปลัมภ์ เป็นต้น ซึ่งค่านิยมการให้ความสำคัญต่อครอบครัวนั้นถือได้ว่าเป็นลักษณะเด่นของคนกลุ่มนี้ เพราะชาวไทยกลุ่มนี้ถือเอาวาทะเป็นสำคัญเนื่องจากได้รับอิทธิพลของขงจื๊อที่เน้นให้ชาวจีนเคารพในบรรพบุรุษของตนนั่นเอง (วนิดา เจริญสุข 2532 : 127 – 129)

นอกจากค่านิยมเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัวแล้ว ชื่อเรื่องประมงในจังหวัดสมุทรสงครามยังได้สะท้อนค่านิยมของคนไทยเกี่ยวกับ ความเจริญรุ่งเรือง ชัยชนะ และความมั่งคั่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวประมงมีความต้องการเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ ทั้งนี้อาจเพราะสิ่งเหล่านี้ ล้วนนำมาซึ่งความสุขแก่ชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow) ในทางจิตวิทยาที่กล่าวถึงความต้องการ 5 ชั้นของมนุษย์ ได้แก่ 1. ความต้องการทางกาย ได้แก่ ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ การจับจ่ายและอื่น ๆ 2. ความต้องการทางความมั่นคงปลอดภัย 3. ความต้องการทางความรักและการรู้สึกว่าคุณมีส่วนร่วม 4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากผู้อื่น และ 5. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ คือรู้ถึงความสามารถของตนเองที่มีอยู่ (สุชา จันทน์เฒ 2533 : 104) ซึ่งค่านิยมเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง ชัยชนะ และความมั่งคั่งของชาวประมง อยู่ในความต้องการขั้นที่ 4 ตามทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ กล่าวคือ ความเจริญรุ่งเรือง ชัยชนะ และความมั่งคั่ง เป็นสิ่งสำคัญที่เมื่อผู้ใดมีกับตนแล้ว จะทำให้ได้รับการยอมรับและการยกย่องจากผู้อื่นในสังคมนั่นเอง

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ที่ได้ยังสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับค่านิยมของคนไทยในงานวิจัยอื่นๆ อีกด้วย กล่าวคือ งานวิจัยของ วงเดือน คัยนันท์ (2547) พบค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อพันธุ์ไม้มงคล 3 ประการ ได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับความมั่งคั่ง ค่านิยมเกี่ยวกับความปลอดภัย และค่านิยมเกี่ยวกับการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและอายุยืน งานวิจัยของ อำนาจ ปักสาสุข (2550) พบค่านิยมที่สะท้อนจากนามฉายาของพระสงฆ์ไทย ซึ่งจำแนกได้เป็น 2 ประเภทได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัติที่พึงประสงค์ และค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่พึงปรารถนา โดยส่วนของค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่พึงปรารถนา ประกอบด้วย ความเจริญรุ่งเรือง เกียรติยศและอำนาจ ความงาม และความสุข งานวิจัยของกิตติพัฒน์ เพ็ชรทองนะ (2551) พบค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อยันต์ของคนไทย ได้แก่ ค่านิยมที่สะท้อน ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่พึงปรารถนา ซึ่งค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่พึงปรารถนา เป็นค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่บุคคลอยากจะมีอยากจะได้ หรืออยากจะทำให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง ครอบครัว หรือวงศ์ตระกูล ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 4 ประการ ได้แก่ ความมั่งคั่ง ความเจริญรุ่งเรือง ความสุข และอำนาจ และงานวิจัยของ พรสรัญ แสงประดิษฐ์ (2552) พบค่านิยมของคนไทยที่สะท้อนจากชื่อรุ่น

จตุคามรามเทพ ได้แก่ ความมั่งคั่งร่ำรวย การมีอำนาจบารมี การมีความสุข การเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ การยกย่องบุคคลสำคัญ และการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

นอกจากคำนิยามที่กล่าวไปข้างต้น ผู้วิจัยยังพบข้อสังเกตว่า ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามยังปรากฏคำนิยามในการให้ความสำคัญต่ออาชีพประมง ด้วยวิธีการตั้งชื่อเรือประมงจากการนำคำที่สื่อถึงเรือและสมรรถนะของเรือประมงมาประกอบชื่อเรือประมงนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาชื่อธุรกิจร้านค้า ของ วิยะดา จงบรรจบ (2534) ที่พบว่าชื่อธุรกิจร้านค้านิยมเลือกใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวกับประเภทธุรกิจ เช่น การช่าง อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เป็นต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า อาจเนื่องมาจากการศึกษาชื่อเรือประมงและชื่อธุรกิจร้านค้า นั้น เป็นการศึกษากันเกี่ยวเนื่องกับอาชีพ ดังนั้นเรื่องราวที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพจึงเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการอาชีพให้ความสำคัญ ทั้งนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความคิดของคนไทยที่มีคำนิยามในการตั้งชื่อสิ่งที่เกี่ยวข้องเนื่องกับกิจการให้สอดคล้องกับอาชีพของตน

6.2.5 เมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาการตั้งชื่อเรือประมงและการตั้งชื่อเรือพระราชพิธีของ เปี่ยมสุข ตันวิบูลย์ (2543) พบว่า กลวิธีในการตั้งชื่อเรือประมงโดยใช้ คำ อักษรย่อ และตัวเลขประกอบในชื่อนั้น มีความแตกต่างไปจากการตั้งชื่อเรือพระราชพิธี ที่ใช้เพียงคำประกอบชื่อ ซึ่งคำที่นำมาใช้นั้นจะเป็นคำที่มาจากภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษาเขมร

เมื่อเปรียบเทียบที่มาและความหมายของชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม กับชื่อเรือพระราชพิธี พบว่า มีความสอดคล้องกันบางประการ กล่าวคือ ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามมีการเลือกใช้ที่มาและความหมายจากชื่อเรือประมงลำอื่น ไม่ว่าจะเป็นการตั้งชื่อเรือที่มาจากชื่อเรือประมงของครอบครัวเจ้าของเรือเอง นำมาจากชื่อเรือประมงของครอบครัวคู่สมรสคนรู้จัก หรือแม้แต่การนำชื่อของเรือประมงที่เจ้าของเรือมีอยู่ก่อนแล้วมาตั้งเป็นชื่อเรือประมงลำใหม่ แต่มีการนำอักษรย่อ หรือตัวเลขเดิมในชื่อ เพื่อแสดงให้รู้ว่าเป็นเรืออีกลำหนึ่งนั้น สอดคล้องกับการตั้งชื่อเรือพระราชพิธีบางส่วนที่พบว่า การตั้งชื่อเรือพระราชพิธีสมัยรัตนโกสินทร์นั้น เรือพระราชพิธีบางลำมีการตั้งชื่อซ้ำกับเรือในอดีต โดยเหมือนกับชื่อเรือสมัยอยุธยา หรือเรือบางลำมีการตั้งชื่อให้ซ้ำกับเรือสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ยุคก่อนหน้า เช่น เรือพระที่นั่งอนันตนาคราชสมัยรัชกาลที่ 6 ก็นำมาจากชื่อเรือสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้น ซึ่งเป็นการแสดงแนวคิดในการยกย่องบรรพชนในอดีตของไทย

การที่ชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงครามเลือกใช้ที่มาและความหมายจากการนำชื่อเจ้าของเรือประมงมาใช้ประกอบในชื่อเรือ สอดคล้องกับการตั้งชื่อเรือพระราชพิธีที่แสดงถึงความเป็นเจ้าของ โดยการนำคำที่หมายถึง พระราชา มาประกอบในชื่อ เช่น เรือจักรพรรดิภิรมย์,

เรือนจิจักรพรรดิ เป็นต้น เป็นข้อนำสังเกตว่าแม้ชื่อเรือพระราชพิธีจะไม่ได้ใช้ชื่อของเจ้าของเรือ แสดงความเป็นเจ้าของอย่างชื่อเรือประมง หากแต่การใช้คำที่หมายถึงพระราชาก็เป็นการแสดงถึงความเป็นเจ้าของของเรือประเภทดังกล่าวนี้ ซึ่งที่มาและความหมายที่แสดงถึงความเป็นเจ้าของที่ปรากฏในชื่อเรือทั้งสองประเภทนี้ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดในการตั้งชื่อเรือเพื่อสื่อถึงเจ้าของเหมือนกัน ไม่ว่าเจ้าของเรือนั้นจะอยู่ในชนชั้นใด

นอกจากนี้ที่มาและความหมายของชื่อเรือทั้งสองประเภทนี้ ยังสะท้อนค่านิยมพื้นฐานของคนไทยที่เหมือนกันในเรื่องสิริมงคล หรือความมุ่งหวังต่าง ๆ เช่น ความเจริญรุ่งเรือง ทรัพย์สินของมีค่า เป็นต้น แสดงออกจากการนำคำที่มีความหมายสื่อถึงสิ่งดังกล่าวมาประกอบในชื่อเรือทั้งชื่อเรือประมง และชื่อเรือพระราชพิธี เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าค่านิยมที่เป็นสิริมงคลเหล่านี้เป็นค่านิยมพื้นฐานของคนไทยทุกสังคม

เมื่อเปรียบเทียบความเชื่อที่สะท้อนผ่านชื่อเรือประมง และความเชื่อที่สะท้อนผ่านชื่อเรือพระราชพิธีนั้น ผู้วิจัยพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ชื่อเรือประมงจะสะท้อนความเชื่อใน 4 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อเรื่องโชคลาภ ความเชื่อเรื่องตัวเลข ความเชื่อเรื่องสิริมงคล และความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นความเชื่อของคนทั่วไปในสังคมไทย ขณะที่ชื่อเรือพระราชพิธีสะท้อนความเชื่อเรื่องกษัตริย์เป็นสมมุติเทพเท่านั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ชื่อเรือทั้งสองประเภทนี้ได้สะท้อนความเชื่อที่ต่างกันนั้นมีผลมาจากปัจจัย 2 ประการ คือ เจ้าของเรือ และหน้าที่ของเรือ กล่าวคือ เรือพระราชพิธีนั้น เจ้าของเรือเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และภารกิจของเรือนอกจากจะทำหน้าที่ต่าง ๆ ในวัฏจักรบรรพแล้วนั้น เรือพระราชพิธียังมีความสำคัญไปถึงการแสดงความยิ่งใหญ่ของพระมหากษัตริย์ ดังนั้นความเชื่อที่สะท้อนผ่านชื่อเรือจึงเป็นความเชื่อที่เกี่ยวกับการเชิดชูพระมหากษัตริย์ในฐานะสมมุติเทพ แต่ในทางกลับกันเจ้าของเรือประมงเป็นคนทั่วไปในสังคม และหน้าที่หลักของเรือคือใช้ในการประกอบอาชีพ ดังนั้นความเชื่อที่สะท้อนผ่านชื่อเรือประมงจึงเป็นความเชื่อที่เกี่ยวพันกับการประกอบอาชีพและวิถีชีวิตของชาวประมง

6.2.6 จากความเชื่อ และค่านิยมที่สะท้อนผ่านชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นที่น่าสังเกตว่า ความเชื่อและค่านิยมของเจ้าของเรือประมงส่วนใหญ่ สอดคล้องกับความเชื่อและค่านิยมของคนไทยเชื้อสายจีน เช่น เลข 6 ซึ่งเป็นตัวเลขที่คนไทยส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้ในการมงคลเพราะเชื่อว่าพ้องกับคำว่า หก แสดงถึงความหมายไม่ดี เป็นกลางให้หกล้มหกหลก แต่ชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามก็ยังถือว่าตัวเลขดังกล่าวนี้เป็นเลขมงคล และเลือกที่จะนำมาประกอบในชื่อเรือประมงเพื่อความเป็นสิริมงคล ซึ่งสอดคล้องกับคติความเชื่อของคนจีนที่ว่า เลข 6 เป็นเลขมงคล และแสดงถึงความครบถ้วน สมบูรณ์ เช่น การกราบไหว้ขอพรเทพเจ้าของจีนก็จะต้องไหว้ให้ครบทั้ง 6 องค์ หรือต้องเลี้ยงสัตว์ให้ครบถ้วนทั้ง 6 อย่าง จึงจะถือว่าดี และให้

ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เลี้ยง เป็นต้น หรือค่านิยมเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัวที่สะท้อนผ่านชื่อเรือประมงก็สอดคล้องกับค่านิยมของคนไทยเชื้อสายจีนที่ให้ความสำคัญกับวงศ์ตระกูลเป็นสำคัญ ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่า สาเหตุที่ความเชื่อ และค่านิยมของชาวประมงในจังหวัดสมุทรสงครามส่วนใหญ่ สอดคล้องกับความเชื่อ และค่านิยมของคนไทยเชื้อสายจีนนั้น อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการอาชีพประมงในจังหวัดสมุทรสงครามส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน

6.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจและสามารถนำมาศึกษาได้ในโอกาสต่อไป ดังนี้

6.3.1 ควรศึกษาการตั้งชื่อเรือประเภทอื่น เช่น เรือแข่ง เรือรบ เรือโดยสาร เป็นต้น ว่ามีการตั้งชื่อจากที่มาและความหมายจากสิ่งใดบ้าง และสะท้อนให้เห็นความเชื่อและค่านิยมของคนในสังคมว่ามีลักษณะคล้ายคลึงหรือแตกต่างอย่างไรกับชื่อเรือประมง

6.3.2 ควรศึกษาการตั้งชื่อเรือประมงในภูมิภาคอื่น อย่างเช่น เรือประมงในภาคใต้ เช่น เรือประมงในจังหวัด สตูล จังหวัดปัตตานี ภาคตะวันตก เช่น จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หรือภาคตะวันออก เช่น จังหวัดระยอง ฯลฯ ว่ามีการตั้งชื่อจากที่มาและความหมายจากสิ่งใดบ้าง และสะท้อนให้เห็นความเชื่อและค่านิยมของคนในสังคมที่ต่างกันว่ามีลักษณะคล้ายคลึงหรือแตกต่างอย่างไรกับชื่อเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

6.3.3 ควรศึกษาการตั้งชื่อสิ่งอื่น ๆ เช่น การตั้งชื่อเมนูอาหารฟาสต์ฟู้ด เช่น ไก่ทอด KFC พิซซ่า ฯลฯ การตั้งชื่อรุ่นของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องสำอาง รถจักรยานยนต์ เครื่องใช้ต่าง ๆ การตั้งชื่อสมุนไพร เป็นต้น ว่ามีการตั้งชื่อจากที่มาและความหมายจากสิ่งใดบ้างและสะท้อนให้เห็นความเชื่อและค่านิยมของคนในสังคมอย่างไร

บรรณานุกรม

หนังสือ

กิ่งแก้ว อัดถาการ. “คติชนวิทยาวิทยา”, เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 184. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู, 2519.

ขนิษฐา จิตชินะกุล. คติชนวิทยา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2545.

จิตรา ก่อมนันทเกียรติ. ความรู้เรื่องจีนจากตัวเลข. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จิตรา, 2544.

จำนงค์ อธิวัฒน์สิทธิ์. ศาสนา ชีวิต และสังคม. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2547.

จำนงค์ อธิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย, 2532.

ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. สังคมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญพัฒน์, 2522.

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. ความเชื่อแนวพุทธ?. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มงคลเทพ, 2545.

ชรินทร์ พรรณ เมืองนก และคณะ. สารคดีชีวิตที่แม่กลองชุดเรือแล่นทะเลมนครปฐม : คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

ฐาปนีย์ อติตา. บ้านเลขที่แห่งความสุข. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปราชญ์, 2552.

ดนัย ไชยโยธา. นามานุกรมประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2548.

_____. ลัทธิ ศาสนา และระบบความเชื่อกับประเพณีนิยมในท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2538.

ดุณี พงษ์สวัสดิ์และคณะ. ร่วมกันรู้แผ่นดิน : แม่กลอง...ที่เป็นมา. ม.ป.ท., 2549.

ทัศนีย์ ทานตวนิช. คติชาวบ้าน. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2523.

_____. ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวประมงชายฝั่งทะเลตะวันออก. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2535.

ชนันดา บัวธรรม. ตัวเลขพยากรณ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว, 2539.

ธรรมปิฎก, พระ [ป. อ. ปยุตโต]. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย, 2546.

ธวัช ปุณโณทก. “ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน”, วัฒนธรรมพื้นบ้านคติความเชื่อ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

นันทา ขุนภักดี. การวิเคราะห์ความเชื่อชาวไทยในสวัสดิรักษา. ม.ป.ท., 2530.

- บรรจบ พันธุมธา. **ชื้อดี**. กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์, เมษายน 2521.
- ประมวล ศิริพันธ์แก้ว. **เทคโนโลยีการประมงน้ำเค็ม**. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน, 2524.
- ประสิทธิ์ กิตติพิท. **ทฤษฎีการตั้งชื่อ**. กรุงเทพมหานคร : สหมิตรออฟเซต, 2533.
- บุณย นุดดาหวั. **สมุทรสงคราม**. กรุงเทพมหานคร : พี เอส พี จำกัด, มีนาคม 2543.
- พรพรรณ จันทโรนนท์. **ฮก ลก ชิว (โชค ลาภ อายุยืน)**. กรุงเทพฯ : ศิลปวัฒนธรรม, 2530.
- พรศักดิ์ พรหมแก้ว. “แม่ย่านาง”, **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 เล่ม 7**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัมรินทร์การพิมพ์, 2529.
- พระราชวรมุณี. **ลักษณะสังคมพุทธ**. กรุงเทพฯ : มุลนิธิโกมลคีมทอง, 2527.
- พนัส หันนาคินทร์. **การสอนคำนิยมและจริยธรรม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, 2523.
- พัทธา สายหู, ศาสตราจารย์. **โลกสมมุติ**. กรุงเทพฯ : ศักยิตสยาม, 2516.
- พูนพิสมัย ดิสกุล, หม่อมเจ้า. **พิธีของทุกคน**. ชลบุรี : นวชาตการพิมพ์, 2504.
- มหาดไทย, กระทรวง. **ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดสมุทรสงคราม**. กรุงเทพฯ : อักษรพัฒนา, 2526.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์, 2546.
- ฤกษ์ชัย คุณูปการ. **หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรม**. กรุงเทพฯ : โครงการตำราวิชาการ ราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 6 รอบ, 2539.
- ฤดีรัตน์ กายราศ. “ตัวเลข จำนวนนับ”, **นามานุกรมขนบประเพณีไทย หมวดประเพณีราษฎร์ เล่ม 3**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2552.
- วิทย์ พินคณเงิน. **ความเป็นมาของมนุษยชาติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งโรจน์การพิมพ์, 2515.
- วิทยา ศักยานันท์. **ศาสนาฮินดู**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.
- วีระ เทพกรณ์. **ปลาทุ : สัตว์ในน้ำจากอ่าวไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2549.
- คันสนีย์ วีระศิลป์ชัย. **ชื่อบ้านนามเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ : มติชน, 2538.
- สนิท สมัครการ. **มีเงินก็นับว่านื่อง มีทองก็นับว่าพี่ : ครอบครัวและเครือญาติไทย**. กรุงเทพฯ : เพื่ออักษร, 2519.
- ส. พลายน้อย. **สิริมงคล**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิมพ์คำ, 2547.
- สมภาร พรหมทา. **มนุษย์กับศาสนา**. กรุงเทพฯ : ศยาม, 2546.

สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง. **ชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย : กาญจนบุรี นครปฐม
ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร.
นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล,
2547.**

สุจิตต์ วงษ์เทศ. **แม่น้ำลำคลองสายประวัติศาสตร์.** กรุงเทพฯ : มติชน, 2539.

สุชา จันทน์เอม. **จิตวิทยาทั่วไป.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. "ชื่อบ้านนามเมืองในภาคใต้," ใน **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ.2529
เล่ม 3.** หน้า 928 - 985. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
, 2529.

สุนทรภู์. **นิราศเมืองเพชร.** พระนคร : กรมศิลปากร, 2504.

สุพัตรา สุภาพ. **สังคมและวัฒนธรรมไทย : ค่านิยม ครอบครัวยุคใหม่ ศาสนา ประเพณี.** พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2534.

สุนน เสวการวรรณ. **การประมง.** กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด,
2523.

สุรจิต ชีรเวทย์. **คนแม่กลอง.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ศ. เอเชียเพรส (1989) จำกัด, 2551.

_____. "นี้ไง ชาวประมง", **คนแม่กลอง.** กรุงเทพฯ : ศ. เอเชียเพรส (1989) จำกัด, 2547.

_____. "สหกรณ์ประมงแม่กลอง", **ตลาดปลาสหกรณ์ประมงแม่กลอง.** เพชรบุรี : เพชรภูมิ
การพิมพ์, 2541.

สุวรรณ สุวรรณเวช. **พื้นฐานความเชื่อของคนไทย.** กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2546.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และ สุขุมวดี จำหิรัญ. **การตั้งชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสุรินทร์.** สถาบันวิจัย
ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.

เสฐียรโกเศศ. **การศึกษาเรื่องประเพณีไทยและชีวิตชาวไทยสมัยก่อน.** พระนคร : คลังวิทยา, 2515.

ไสว วัฒนเศรษฐ. **ปทานุกรมการตั้งชื่อและนามสกุล.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2503.

หน่วยสำรวจแหล่งประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. **เครื่องมือทำการประมง
ประเภทน้ำเค็ม ของประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2512.

_____. **ภาพเครื่องมือทำการประมงประเภทน้ำเค็ม ของประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์, 2512.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. **ภาษาศาสตร์สังคม.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

_____. “อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ : วิธีการศึกษาภาษาเพื่อเข้าถึงระบบปริธานของมนุษย์. **กว่าจะเป็นนักภาษาศาสตร์**, 73 – 94. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

อนุমানราชชน, พระยา. **วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ของไทย**. กรุงเทพฯ : ก้าวหน้า, 2506.

อานนท์ อาภาภิรมย์. **มนุษย์กับสังคม : สังคมและวัฒนธรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2515.

บทความ

มารยาท กิจสุวรรณ. “คติความเชื่อดั้งเดิมของไทย.” **วัฒนธรรมไทย 6** (มิถุนายน 2526) : 14 – 20.

สุริวงษ์ พงศ์ไพบูลย์. “ชื่อบ้านนามเมืองในภาคใต้.” **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ 3** (2529): 928 - 985.

เอกสารอื่นๆ

กิตติพัฒน์ เพ็ชรทองนะ. “การตั้งชื่ออันดับของคนไทย.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 2551.

ชมพูนุท โพธิ์ทองคำ. “การตั้งชื่อของชาวกระเหรี่ยงไปตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล**, 2541.

ธัญญรัตน์ กิรติวินทร. “กลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้โปรแกรมอิเล็กทรอนิกส์.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, 2549.

ธีรรัตน์ บุญทองแสน. “การศึกษาการตั้งชื่อภาษาไทยของภาพยนตร์อเมริกัน.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล**, 2543.

นฤมล ตุงคะโหด. “การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล**, 2547.

น้องนุช มณีอินทร์. “การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, 2543.

ปานทิพย์ มหาไตรภพ. “นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, 2545.

- เปี่ยมสุข ต้นวิบูลย์, นาวาตรีหญิง . “การศึกษาเชื้อเรือพระราชพิธี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย ภาควิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.
- พรสรัญ แสงปรีดีกรณ์. “การตั้งชื่อรุ่นจตุคามรามเทพ : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- มยุรี สีชมภู. “การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2534.
- วงเดือน คัยนันท์. “การตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลในภาษาไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- วนิดา เจริญสุข. “นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- วรวรรณ ตริสกุล. “ความเชื่อและพิธีกรรมของเรือประมงที่มีต่อชาวประมงหมู่ที่ 3 หมู่บ้านคลองมอญ ตำบลบางตะบูนนอก และหมู่ที่ 1 หมู่บ้านบ้านปากอ่าว ตำบลบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี.” สารนิพนธ์ ภาควิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539.
- วรางคณา สว่างตระกูล. “การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อของคนไทยในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- วัชรภรณ์ บัวนิล. “เปรียบเทียบการจำแนกชื่อแหล่งน้ำ ๖ จังหวัดในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- วิยะดา จงบรรจบ. “การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจร้านค้า.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- วิรัช ศิริวัฒนนะนาวิน. “การศึกษาการตั้งชื่อของคนไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.
- วิลาวณีย์ แก้วสันตสุข. “วิเคราะห์การตั้งชื่อหมู่บ้านในจังหวัดสตูล.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2542.

ไสลรัตน์ อีระเสนีย์. “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวกับภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อจริง.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

สนิท สมักรการ. “ความขัดแย้ง ปัญหาและอนาคตของสังคมไทย.” รายงานการวิจัย.

กรุงเทพมหานคร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2520. (อัดสำเนา)

สมชาย ลำเนียงงาม. “ลักษณะภาษาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและ

กาลกิณีในชื่อของคนไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

สุกัญญา สุฉายา. “เพลงปฏิพากย์ : การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิเคราะห์.” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร

มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

สุภัทร แก้วพัตร. “การตั้งชื่อเพลงลูกทุ่งระหว่างปี พ.ศ. 2540 – 2545.” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร

มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

สุภาพรณ ฦ บางช้าง. “การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร

มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม. **บรรยายสรุปจังหวัดสมุทรสงคราม. ม.ป.ท. , 2531.**

อาภรณ์ จันทรสมวงศ์. “วิถีชีวิตและสวนไทยในบริบทการพัฒนา : กรณีศึกษาชุมชนชาวสวนใน

จังหวัดสมุทรสงคราม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา

เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.

อำนาจ ปักษาสุข. “การศึกษาการตั้งนามฉายาของพระสงฆ์ไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

ออนไลน์

กรมประมง. **ประวัติการประมง** [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2553. แหล่งที่มาจาก

http://www.fisheries.go.th/DOF_THAI/Division/Web_gear/HP_main.html

กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554. แหล่งที่มาจาก

<http://www.annaontour.com>

เกรียงไกร จิระราชวงศ์. **แม่ย่านาง**[ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2553. แหล่งที่มาจาก

www.insarngointer.org

คนบ้านใหม่ [นามแฝง]. **OK NATION.NET** [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554.

แหล่งที่มาจาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=540351>

ประวัติกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554. แหล่งที่มา

จาก <http://www.sattahipbeach.com/sheet4.html>

ฟูซิง. จีนมงคล [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554. แหล่งที่มาจาก

<http://www.horamahawed.com>

พระประวัติกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ องค์บิดาแห่งกองทัพเรือ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่

15 มิถุนายน 2554. แหล่งที่มาจาก <http://www.navy22.com>

เพชรนาวิ ดอทคอม. การประมง [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2553. แหล่งที่มาจาก

<http://www.phechravee.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=539009644&Ntype=2>

แม่กลองนิวเวย์. หลวงพ่อบ้านแหลม [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554. แหล่งที่มา

จาก <http://www.maeklongnewways.com>

เห็ดโคน [นามแฝง]. ตำนานแม่ย่านาง [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554. แหล่งที่มา

จาก http://www.praphansarn.com/new/c_town/detail.asp?ID=57

YOSA, ประวัติหลวงพ่อบ้านแหลม [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2555. แหล่งที่มาจาก

<http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=yo-sa&month=08-032010&group=13&gblog=6>

สัมภาษณ์

กฤติมา ธรรมนพเดชา. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2554.

กัมพล โชติบุญญ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2554.

กัมพลชัย สกุลโหว. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2554.

กิตติ์ แซ่หลิม. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2553.

กิตติ ฆังคสละ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553.

กิมจู ต้นพิชัย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2554.

ก๊วกไ้ เป่เลียนวงษ์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2553.

เกรียงไกร ประทักษ์นุกูล. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2554.

เกษม แก้วชัยเจริญกิจ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 22 พฤษภาคม 2554.

เกษม สุวรรณาราม. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2554.

คมสันต์ สุดสงค์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553.

คำรณ แซ่ตัน. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2554.

งาม ผู้ผึ้ง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2553.

จงกลณี ทรงกิตติธรรม. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2554.
 จงรัก จือเหลียง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2554.
 จันทนา ลืมพิสัย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553.
 จำปา อ้นทอง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2554.
 จำเรียง ครุฑสุธา. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2554.
 จิตติมา ทรงกิตติธรรม. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 15 พฤษภาคม 2554.
 เจริญ แซ่ตัน. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2554.
 นลอง เหลืองทอง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2553.
 น่อง ชุ่มสกุล. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2554.
 นันทวัฒน์ จิรการอนันต์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2554.
 ชวน ศาครำ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, กันยายน 2553.
 ชัพ วัลย์ศรี. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2554.
 ชัยชาญ จงเจริญ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2554.
 ชัยยศ จงเจริญ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2554.
 ชาญวิทย์ อาชีพโกศล. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2554.
 ชาติ เพื่องฟู. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2553.
 ชื่น ชื่นสงวน. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2554.
 ชุศักดิ์ ลูกน้ำเพชร. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2554.
 ฌภัทร สุขจันทร์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553.
 ณรงค์ เทียงแท้. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2553.
 ณรงค์ นนทกลั่น. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2554.
 ณรงค์ ยังมาก. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2554.
 ณรงค์ฤทธิ์ กมลธรรม. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2554.
 ดวงพร เหล่าพรรณรายณ์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2554.
 ดำรง สุนทรรัตน์พงศ์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2554.
 ดำรงค์ ภัทรธินันท์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 6 กรกฎาคม 2554.
 ต่อศักดิ์ แก้วมณี. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553.
 เตือนใจ เจริญโต. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2554.
 ถนอม ชุ่มประเสริฐ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553.
 ถม ฮวดยินดี. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2554.

ทรงชัย เกิดทองดี. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2553.

ทวี สมศักดิ์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2553.

ทองสุข บุญเรือน. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 31 พฤษภาคม 2554.

ทะนง บุญคล้าย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2554.

ทันสมัย ใจเสมอ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2554.

ทัพพศาล ศิริธรรม. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2554.

ชนพร เกียรณัย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2554.

ชนภาค คล้าจิต. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2554.

ชนัช คงภักดี. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2554.

ชนา พันภัย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2553.

ธวัชชัย พันภัย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2553.

ธานินทร์ ดวงภูมิเมศ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2554.

ธีระ ภัคศิริจินดา. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553.

นกลีกร ชิมสกุล. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2554.

นงนุช เผ่าจันทร์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2553.

นพดล สีตุ่น. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2554.

น้อย คุณรงค์ธรรม. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม 2554.

นาวิ สักดีนาวิพร. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2554.

นิตา ทองคำ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2554.

นิตยา แจ็งกระจ่าง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2554.

นิตยา แพทย์จะเกร็ง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 31 กรกฎาคม 2554.

นิธิโรจน์ ตรีคุณวรานนท์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2554.

นิภา ชาตรี. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2553.

นิภา หอมระรื่น. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2554.

นิภา เอกรัตนวิไล. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2554.

นิรันดร์ เกษเสนา. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553.

นิรันดร์ คงนะภักดี. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2554.

บรรหาร ชัยวัฒน์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2554.

บังอร ชื่นสงวน. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2554.

บังอร แซ่ตัน. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2554.

- บัญชา ฐิติเจษฎาเรืองชัย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2553.
- บำรุง สายชล. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2554.
- บุญช่วย คล้าจิต. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2554.
- บุญตา คล้าจิต. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2554.
- บุญรอด ดิชัยยะ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2553.
- บุญเรือง สีตุน. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2554.
- บุญศิริ จือเหลียง. ผู้จัดการสหกรณ์ประมงแม่กลอง จำกัด. สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2552.
- บุญส่ง อยู่สวัสดิ์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 31 กรกฎาคม 2554.
- ปทุม ท้าวญาติ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2553.
- ปพล สุนทรารัตน์พงศ์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2554.
- ประทุม โชควิเชียร. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2554.
- ประพจน์ ภักธรินันท์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2554.
- ประภัสส์ ชุ่มประเสริฐ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2554.
- ประโยชน์ มีประเสริฐ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2554.
- ประวิทย์ สุนทรารัตน์พงศ์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2554.
- ประสงค์ แก้วชัยเจริญกิจ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 31 กรกฎาคม 2554.
- ประสิทธิ์ ดาวสะอาด. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2554.
- ประเสริฐ คำรงคุณาวุฒิ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2553.
- ประเสริฐ พันภัย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2553.
- ประโยชน์ มีประเสริฐ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2553.
- ประหยัด อักษรงาม. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2554.
- ปราณี คงชู. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2554.
- ปัญญา แก้วชัยเจริญกิจ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2554.
- เปลว ผู้ผึ้ง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2553.
- พงศ์เดช ภักศิริจินดา. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2554.
- พงศ์ธร ชัยวัฒน์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2554.
- พัศกร ชาตรี. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2554.
- พิชิตชัย พันภัย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553.
- ไพบูลย์ เจริญชัย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2554.
- ไพโรจน์ ประดิษฐ์พงษ์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2553.

- ไพรินทร์ ฐาปนะกิตติ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 1 สิงหาคม 2554.
- ไพเราะ ชิประเสริฐ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2554.
- ไพโรจน์ เจียรนัย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2554.
- ไพศาล ลิ้มประเสริฐ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2554.
- ภัทรชัย โทสกุล. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2554.
- ภาณุวัฒน์ คงรักษา. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2553.
- มนัส แซ่ลิ้ม. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2554.
- มนัส บุญธรรม. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 1 กรกฎาคม 2554.
- มนู คั่นทอง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2553.
- มยุรฉัตร ประทักษ์นุกูล. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2554.
- มยุรี โพธิ์ทอง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2554.
- มาคินทร์ เฟื่องฟู้ง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2553.
- มานิช เสาทอง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2553.
- เมธิ นวลิมป์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2554.
- เอี่ยม บัวแก้ว. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2553.
- รัชนิ แสณสุตสวาสดี. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2553.
- รัฐจวน วิมลไชยจิต. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2554.
- รัตนาศุนทรารัตน์พงศ์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2554.
- รุ่งทิพย์ แจ่มกระจ่าง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2554.
- รุ่งทิพย์ โจ้. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2554.
- รุ่งนภา ชีวพลานุกรณ์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2553.
- ลักขณา สระนิม. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2554.
- ลักขณา รักร่วม. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2554.
- วรรณเพ็ญ คงรักษา. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2553.
- วันดี ตัวเจริญ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2554.
- วันดี อุดมโชค. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2554.
- วันเพ็ญ สีน้าเงิน. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2554.
- วิชัย แพทย์จะเกร็ง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2554.
- วิเชียร บุญสร้าง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2553.
- วิเชียร มะลิหน้า. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2554.

- วิธาน เจริญผล. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2554.
- วิมล อาชีพโกศล. กรรมการสหกรณ์ประมงแม่กลองจำกัด. สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2552.
- วิรัช ไตรญาณ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2553.
- วิสูตร นวมศิริ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2553.
- วีณา ถิรวงษ์จินดา. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2554.
- วีณา สีตุน. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2554.
- วีระวัฒน์ สุนทรารัตน์พงศ์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 1 กรกฎาคม 2554.
- ศกุนตลา ภูพรวิวัฒน์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553.
- ศยามล ลิขิตอำนาจชัย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2554.
- ศรียุทธ ทัพยโสศยาน. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2554.
- ศศิธร นวลิมป์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2554.
- ศุภชัย โชติบุญโย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2554.
- สนเทศ วรรณวารากรณ์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2554.
- สมเกียรติ สุขสวัสดิ์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2553.
- สมคิด กลางสกุล. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2553.
- สมจิตต์ วงศกรพัฒนา. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2554.
- สมจิตร บานเย็น. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2553.
- สมจิตร พันภัย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2554.
- สมชาย นกอินทรีย์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2554.
- สมชาย ฟุ้งทอง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2553.
- สมชาย เฟื่องฟู. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553.
- สมชาย สมุทรโสภาค. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 1 สิงหาคม 2554.
- สมบุญ เกิดทอง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2553.
- สมบุญ แก้วชัยเจริญกิจ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2554.
- สมบุญ แจ่มกระจ่าง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2553.
- สมปอง นนทรักษ์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2553.
- สมพงษ์ ดวงนกพัฒนา. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553.
- สมพร ศาครำ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2553.
- สมภพ ศรีมงคล. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 1 กรกฎาคม 2554.
- สมโภช กลางสกุล. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 6 กรกฎาคม 2554.

สมยศ ไตรญาณ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2554.

สมศักดิ์ กันภัย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2553.

สมศักดิ์ ดวงจังหวัด. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2554.

สุมพร ชมบุญอินทร์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2553.

สราวุธ โถวสกุล. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2554.

สัญญาศักดิ์ โสติดสมบุญ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2554.

สันติ เกิดทองดี. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2553.

สายสมร ทองปัก. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2554.

สำราญ มังค์สละ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553.

สำราญ นนทรักษ์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 6 กรกฎาคม 2554.

สำเริง พุฒคิว. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2553.

สำเริง ไวยปัญญา. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2554.

สำลี ทนกลั่น. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2553.

สินี แพทย์จะเกร็ง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2554.

สุคนธา ศักดินาวีพร. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2553.

สุชาติ คุ่มครอง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 1 กรกฎาคม 2554.

สุชาติ ชมภูทวีป. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2553.

สุชาติ ศักดินาวีพร. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2554.

สุชิน โพธิ์ทอง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 1 กรกฎาคม 2554.

สุทิน กลิ่นอุดม. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2553.

สุนทร กองแดง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2554.

สุภัก ภัคศิริจินดา. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 10 สิงหาคม 2554.

สุรัช บุญอรุณรักษา. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2554.

สุรินทร์ พรรัตนชัย. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2553.

เสี่ยม ขอเจริญ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2554.

เสรี ภัคศิริจินดา. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2553.

หน้อย คำม่วง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 1 กรกฎาคม 2554.

หนูกร แพทย์จะเกร็ง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2554.

อดุล รัตนาศิริภิรมย์. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2554.

อนันต์ ดินอ่วม. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2554.

- อนุชา โชควิเชียร. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2553.
- อนุก ฤกษ์วิวัฒนา. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2553.
- อรพิน โพธิ์ทอง. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2554.
- อรรถสิทธิ์ พุ่มพร. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2554.
- อรอุมา หอมระรื่น. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2554.
- อำภา จงเจริญ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553.
- อิง สาครขำ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2553.
- อิน โพธิ์ศรี. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2553.
- อิม สาครขำ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2553.
- อุไร คงศรี. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2553.
- เอียง ลักษณะสมบัติ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 1 กรกฎาคม 2554.
- เอื้อจิตต์ สุกวรรณ. เจ้าของเรือประมง. สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2554.

ภาคผนวก ก

รายชื่อเรือประมงที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

รายชื่อเรือประมงที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ลำดับที่	ชื่อเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง
1	22 ฟาร์ม	ศกุนตลา ภูพรวิวัฒน์
2	ก. โชควัฒนา 2	วัฒนา ถิรวงษ์จินดา
3	ก. ทวีสิน	เกษม แก้วชัยเจริญกิจ
4	กฤษฎา	ณรงค์ เทียงแท้
5	กิตติมา 1	สุคนธา ศักดิ์นาวีพร
6	กิตติมา 2	สุคนธา ศักดิ์นาวีพร
7	กิตติมา 4	สุคนธา ศักดิ์นาวีพร
8	กิตติมา 5	สุคนธา ศักดิ์นาวีพร
9	กิตติมา 8	สุคนธา ศักดิ์นาวีพร
10	กิตติมา 9	สุคนธา ศักดิ์นาวีพร
11	กිරิตินาวี	วันดี ตัวเจริญ
12	กุ้งทอง	อิง สาครขำ
13	เกรียงไกรพาโชค 1	บุญรอด ดิษัยยะ
14	เกรียงไกรพาโชค 2	บุญรอด ดิษัยยะ
15	แก้วกาญจนา	ก๊วกไก่อ่ เปลี้นวงษ์
16	ขวัญชัยพีระพงษ์	อิน โพธิ์ศรี
17	ค. คุ่มประเสริฐ	สุชาติ คุ่มครอง
18	คงศรีทวีโชค	อุไร คงศรี
19	คุ่มประเสริฐชัย 5	สุชาติ คุ่มครอง
20	จ. จงเจริญชัย 2	จงกลณี ทรงกิตติธรรม
21	จ. โชคกัมพลชัย 1	กัมพลชัย สกุดโหว่
22	จ. โชคชาตรี 1	นิภา ชาตรี
23	จ. โชคชาตรี 2	นิภา ชาตรี
24	จ. โชคชาตรี 4	นิภา ชาตรี
25	จ. โชคชาตรี 5	นิภา ชาตรี

ลำดับที่	ชื่อเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง
26	จ. พิทักษ์ชัยนาวิ 1	จงรัก จือเหลียง
27	จ. โพธิ์ทองเจริญชัย	สุชิน โพธิ์ทอง
28	จงเจริญ 8	ชัยยศ จงเจริญ
29	จงเจริญ 9	ชัยยศ จงเจริญ
30	จงเจริญ 11	ชัยยศ จงเจริญ
31	จงเจริญ 12	ชัยยศ จงเจริญ
32	จงเจริญชัย 10	ชัยชาญ จงเจริญ
33	จงเจริญชัย 7	อำภา จงเจริญ
34	จิตรจงเจริญ 1	ปทุม ท้าวญาติ
35	จิตรจงเจริญ 2	ปทุม ท้าวญาติ
36	จิระวรรณนำโชค	เปลว ผู้ผึ้ง
37	เจือวารี	นิรันดร์ คงนงักดี
38	เจือวารี 1	ธนัช คงนงักดี
39	เจือวารี 2	ธนัช คงนงักดี
40	เจือวารี 4	ธนัช คงนงักดี
41	เจือวารี 5	ธนัช คงนงักดี
42	ช. จงเจริญ 1	ชัยณรงค์ จงเจริญ
43	ช. จงเจริญ 2	ชัยณรงค์ จงเจริญ
44	ช. จงเจริญ 3	ชัยณรงค์ จงเจริญ
45	ช. จงเจริญ 4	ชัยณรงค์ จงเจริญ
46	ช. จงเจริญ 5	ชัยณรงค์ จงเจริญ
47	ช. จงเจริญ 6	ชัยณรงค์ จงเจริญ
48	ช. จงเจริญ 7	ชัยณรงค์ จงเจริญ
49	ช. จงเจริญ 8	ชัยณรงค์ จงเจริญ
50	ช. จงเจริญ 9	ชัยณรงค์ จงเจริญ
51	ช. เจริญ	รุ่งทิพย์ โจจู
52	ช. ชมพูนุช	สุชาติ ชมพูนุช

ลำดับที่	ชื่อเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง
53	ช. ชายสมุทร	สมชาย นกอินทรีย์
54	ช. เขียวชาญชัย	ศุภชัย โชติบุญโญ
55	ชัยมานะ	นิตยา แพทย์จะเกร็ง
56	ชูศักดิ์ไพศาล	ชูศักดิ์ ลูกน้ำเพชร
57	เชนสมุทร 1	ฉลอง เหลืองทอง
58	เชนสมุทร 2	ฉลอง เหลืองทอง
59	เขียวชาญชัย 1	กัมพล โชติบุญโญ
60	เขียวชาญชัย 2	กัมพล โชติบุญโญ
61	เขียวชาญชัย 4	กัมพล โชติบุญโญ
62	เขียวชาญชัย 5	กัมพล โชติบุญโญ
63	เขียวชาญชัย 6	กัมพล โชติบุญโญ
64	เขียวชาญชัย 7	กัมพล โชติบุญโญ
65	เขียวชาญชัย 8	กัมพล โชติบุญโญ
66	เขียวชาญชัย 9	กัมพล โชติบุญโญ
67	เขียวชาญชัย 10	กัมพล โชติบุญโญ
68	โชคโมสิต	สัญญาศักดิ์ โมสิตสมบูรณ์
69	โชคเฉลิมรักษ์	สมปอง นนทรักษ์
70	โชคช่อทิพย์ 1	สมพงษ์ ดวงกนกพัฒน์
71	โชคช่อทิพย์ 2	สมพงษ์ ดวงกนกพัฒน์
72	โชคชัยชาติรี	พัสกร ชาติรี
73	โชคชัยสถาพร 5	สรารุช โฉวสกุล
74	โชคชัยสถาพร 8	สรารุช โฉวสกุล
75	โชคชัยสถาพร 9	สรารุช โฉวสกุล
76	โชคชัยสถาพร 10	สรารุช โฉวสกุล
77	โชคชัยสถาพร 11	สรารุช โฉวสกุล
78	โชคชาติรี 1	นิภา ชาติรี
79	โชคชาติรี 2	นิภา ชาติรี

ลำดับที่	ชื่อเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง
80	โชคชาติ 4	นิภา ชาติ
81	โชคชาติ 5	นิภา ชาติ
82	โชคทวี	ทวี สมศักดิ์
83	โชคทวีชัย	ประทุม โชควิเชียร
84	โชคทวีชัย 7	อนุชา โชควิเชียร
85	โชคทวีชัย 8	อนุชา โชควิเชียร
86	โชคทวีชัย 9	อนุชา โชควิเชียร
87	โชคทวีชัย 19	อนุชา โชควิเชียร
88	โชคทวีทรัพย์	เยี่ยม บัวแก้ว
89	โชคธารทอง	สุชิน โพธิ์ทอง
90	โชคนาวิ 3	นกลีกร ชัมสกุล
91	โชคนาวิ 4	นกลีกร ชัมสกุล
92	โชคนาวิ 5	นกลีกร ชัมสกุล
93	โชคนาวิ 6	นกลีกร ชัมสกุล
94	โชคนาวิ 23	น้อง ชัมสกุล
95	โชคนาวิ 24	น้อง ชัมสกุล
96	โชคนำทรัพย์ 9	ธีระ ภักสิทธิ์จินดา
97	โชคบุญคุณาวิ	มยุรฉัตร ประทักษ์บุญกุล
98	โชคบุญเจริญ	ทองสุข บุญเรือน
99	โชคพล	พล สุนทรารัตน์พงศ์
100	โชคปวิตราพร	จันทนา ลิ้มพิสัย
101	โชคบุญญรัตน์	ประหยัด อักษรงาม
102	โชคพลอยเพชร	ภาณุวัฒน์ คงรักษา
103	โชคพวงเพชร	สำเริง พุ่มคิว
104	โชคไพบูลย์ 1	สุนทร กองแดง
105	โชคไพบูลย์ 2	สุนทร กองแดง
106	โชคภาวิตา	เตือนใจ เจริญโต

ลำดับที่	ชื่อเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง
107	โชคมหาลาก	ลักขณา สระนิม
108	โชครุ่งทิพย์	รุ่งทิพย์ แจ่มกระจ่าง
109	โชครุ่งโรจน์ 1	สุชาติ ศักดินาวีพร
110	โชครุ่งโรจน์ 2	สุชาติ ศักดินาวีพร
111	โชครุ่งโรจน์ 3	สุชาติ ศักดินาวีพร
112	โชครุ่งโรจน์ 4	สุชาติ ศักดินาวีพร
113	โชครุ่งโรจน์ 5	สุชาติ ศักดินาวีพร
114	โชควิภา	วิเชียร บุญสร้าง
115	โชควิญญู 1	รัชนิ แสณสุดสวาสดี
116	โชควิญญู 2	รัชนิ แสณสุดสวาสดี
117	โชควิญญู 3	รัชนิ แสณสุดสวาสดี
118	โชควิญญู 4	รัชนิ แสณสุดสวาสดี
119	โชควิญญู 5	รัชนิ แสณสุดสวาสดี
120	โชควิญญู 6	รัชนิ แสณสุดสวาสดี
121	โชควิญญู 7	รัชนิ แสณสุดสวาสดี
122	โชควิญญู 8	รัชนิ แสณสุดสวาสดี
123	โชควิญญู 9	รัชนิ แสณสุดสวาสดี
124	โชควิญญู 10	รัชนิ แสณสุดสวาสดี
125	โชควีระวัฒนา	อเนก ฤกษ์วีระวัฒนา
126	โชคศรีสุวรรณ	สมบุญณ์ แจ่มกระจ่าง
127	โชคศิรินาวิ	ทัฬหศาล ศิริธรรม
128	โชคสถาพร	สมพร สาครขำ
129	โชคสมหมาย	สำเริง พุฒกิจ
130	โชคสายชล	ชาติ เฟื่องฟู
131	โชคสุนทรรัตน์	วีระวัฒน์ สุนทรรัตน์พงศ์
132	โชคเสฐียรพงษ์	เดือนใจ เจริญโต
133	โชคอารีย์	นกลีกร ชุ่มสกุล

ลำดับที่	ชื่อเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง
134	โชคอำนวยชัย	เอียง ลักษณะสมบัติ
135	ณ. โชคชัยนาวิ 1	ปราณี คงชู
136	ดวงพรโชคทวีคุณ	ดวงพร เหล่าพรรณรายณ์
137	ดำรงกิจ 1	สำลี ทนกกิ้น
138	ดำรงกิจ 2	สำลี ทนกกิ้น
139	ดำรงกิจ 4	สำลี ทนกกิ้น
140	ดำรงกิจ 5	สำลี ทนกกิ้น
141	ดำรงค์เจริญ	ดำรงค์ ภัทรธิตินันท์
142	เด่นเจริญ	สนเทศ วรรณูวารากรณ์
143	ต. โชคพรชัย 2	ณรงค์ นนทกลีน
144	ต. โชคพรชัย 4	ณรงค์ นนทกลีน
145	เต่าด้อย	นิรันดร์ เกษเสนา
146	ท. ทองนพคุณ	ทันสมัย ใจเสมอ
147	ทยานชล	วิสูตร นวมศิริ
148	ทรัพย์ทะเลทอง	เสงี่ยม ขอเจริญ
149	ทรัพย์ประเสริฐ	สำราญ ชังค์สละ
150	ทรัพย์วารี	ฉันทวัฒน์ จิรถาวรอนันต์
151	ทรัพย์โสภา	วิณา สีสุน
152	ทวีชัย	ไพศาล ถัมประเสริฐ
153	ทะนงค์เจริญชัยนาวิ	ทะนง บุญคล้าย
154	ธ. พิชิตมัสยา	ธนพร เจียรนัย
155	ธวัชรรัตน์	สุทิน กลิ่นอุดม
156	ธิติพร	ต่อศักดิ์ แก้วมณี
157	น. ชาติสมุทร	นิภา หอมระรื่น
158	ณ. ชาติสมุทร	อรอุมา หอมระรื่น
159	น. โชคมหาศาล 1	นงนุช เผ่าจันทร์
160	น. โชคมหาศาล 2	นงนุช เผ่าจันทร์

ลำดับที่	ชื่อเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง
161	น. ญัฐพลนาวา 6	นิภา เอกรัตนวิไล
162	น. ศิริมาโนชม์	เกษม สุวรรณาราม
163	นทีทอง 1	นิตยา แจ้กระจำง
164	นทีทอง 2	นิตยา แจ้กระจำง
165	นาวามงคลชัย 4	วันดี อุดมโชค
166	นาวีเกรียงไกร 5	กิมจู ตันพิชัย
167	นาวีเกรียงไกร 6	กิมจู ตันพิชัย
168	นาวีเกรียงไกร 8	กิมจู ตันพิชัย
169	นาวีเกรียงไกร 9	กิมจู ตันพิชัย
170	นาวีเจริญชัย	รจิต หลิมสกุล
171	น่านาวิ 5	เมธิ นวลิมปี
172	นิตยาพาโชค	บังอร ชื่นสงวน
173	นุกูลนาวิ	มยุรฉัตร ประทักษ์นุกูล
174	บางลำภู	บัญชา จิตติเจษฎาเรืองชัย
175	บุญเจริญชัยนาวิ	บุญตา คล้าจิต
176	บุญชัยเจริญนาวา	บุญช่วย คล้าจิต
177	บุญชัยเจริญนาวิ	ชนภาค คล้าจิต
178	บุญญนุช	สันติ เกิดทองดี
179	บุญดี	มยุรฉัตร ประทักษ์นุกูล
180	ป. โชคเฉลิมรักษ์	สำราญ นนทรักษ์
181	ป. โชคนำทรัพย์	สินี แพทย์จะเกร็ง
182	ป. สิทธิชัยนาวิ	ประสิทธิ์ ดาวสะอาด
183	ป. สุนทรารัตน์	ประวิทย์ สุนทรารัตน์พงศ์
184	ปอนาโชค	สุขุมพร ชมนบุญอินทร์
185	ปิ่นณวัฒน์	วรรณเพ็ญ คงรักษา
186	ปารวดี 9	รุ่งนภา ชีวพลาบูรณ์
187	ผู้ฝั่งนาวิ	งาม ผู้ฝั่ง

ลำดับที่	ชื่อเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง
188	ฝืนอร้อย 1	สมศักดิ์ กันภัย
189	ฝืนอร้อย 2	สมศักดิ์ กันภัย
190	ฝืนอร้อย 3	สมศักดิ์ กันภัย
191	พ. พิชิตมัสยา	ไพบูลย์ เจริญนัย
192	พ. เพชรไพลินนาวิ 4	สมจิตร พันภัย
193	พ. เพชรไพลินนาวิ 9	ลักษณะ รักร่วม
194	พ. วิภาดา	ธวัชชัย พันภัย
195	พชรนที	กิตติ มังคัสสะ
196	พยอมชัย 1	ประภัสส์ ชุ่มประเสริฐ
197	พยอมชัย 2	ประภัสส์ ชุ่มประเสริฐ
198	พยอมชัย 3	ประภัสส์ ชุ่มประเสริฐ
199	พยอมชัย 4	ประภัสส์ ชุ่มประเสริฐ
200	พรชรินทร์	บุญส่ง อยู่สวัสดิ์
201	พรประเสริฐชัย	อรรถสิทธิ์ พุ่มพร
202	พรปัญญา	มาคินทร์ เฟื่องฟุ้ง
203	พรพิษณุ	วิรัช ไตรญาณ
204	พรเพชรสมุทร 1	ไพรินทร์ ฐาปนะกิตติ
205	พรเพชรสมุทร 2	ไพรินทร์ ฐาปนะกิตติ
206	พรมานะ	อิม สากรขำ
207	พรเมย์นาง	ไพรวลัย ประดิษฐ์พงษ์
208	พรวิญญู	ไพเราะ ชีประเสริฐ
209	พรอุดมชัยนาวิ 1	คมสันต์ สุดสงค์
210	พรอุดมชัยนาวิ 2	คมสันต์ สุดสงค์
211	พรอุดมชัยนาวิ 4	คมสันต์ สุดสงค์
212	พรอุดมชัยนาวิ 9	คมสันต์ สุดสงค์
213	พิชิตชัย 1	พิชิตชัย พันภัย
214	พิชิตชัย 2	พิชิตชัย พันภัย

ลำดับที่	ชื่อเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง
215	พิชิตมัสยา 2	ไพโรจน์ เจริญชัย
216	พิชิตมัสยา 4	ไพโรจน์ เจริญชัย
217	พิชิตมัสยา 5	ไพโรจน์ เจริญชัย
218	พิชิตมัสยา 6	ไพโรจน์ เจริญชัย
219	พิชิตมัสยา 7	ไพโรจน์ เจริญชัย
220	พิชิตมัสยา 8	ไพโรจน์ เจริญชัย
221	พิชิตมัสยา 9	ไพโรจน์ เจริญชัย
222	พีระพงษ์เพชร	อิน โปธิศรี
223	เพชรไพลิน	บังอร แซ่ตัน
224	เพชรไพลิน 1	สุรินทร์ พรรัตนชัย
225	เพชรไพลิน 3	เจริญ แซ่ตัน
226	เพชรไพลิน 4	คำรณ แซ่ตัน
227	เพชรไพลิน 12	หน้อย คำม่วง
228	เพชรไพลินนาวิ	สุรินทร์ พรรัตนชัย
229	เพชรไพลินนาวิ 1	สุรินทร์ พรรัตนชัย
230	เพชรไพลินนาวิ 2	สุรินทร์ พรรัตนชัย
231	เพชรไพลินนาวิ 3	สุรินทร์ พรรัตนชัย
231	เพชรไพลินนาวิ 4	สุรินทร์ พรรัตนชัย
233	เพชรไพลินนาวิ 5	สุรินทร์ พรรัตนชัย
234	เพชรไพลินนาวิ 7	สุรินทร์ พรรัตนชัย
235	เพชรไพลินนาวิ 9	สุรินทร์ พรรัตนชัย
236	โพธิ์ทองเจริญชัย	อรพิน โพธิ์ทอง
237	ฟ้ามีด	รัชชัย พันภัย
238	เฟื่องฟ้า	สมชาย เฟื่องฟ้า
239	ภัทรนาวิ	ประพจน์ ภัทรธินันท์
240	ภัทรนาวิ 1	ประพจน์ ภัทรธินันท์
241	ภัทรนาวิ 2	ประพจน์ ภัทรธินันท์

ลำดับที่	ชื่อเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง
242	ภัทรวารี	ณภัทร สุขจันทร์
243	มณเฑียรนำโชค 1	ประเสริฐ คำรงคุณาวุฒิ
244	มณเฑียรนำโชค 8	ประเสริฐ คำรงคุณาวุฒิ
245	มัสยานาวา 1	สมบุญณ์ แก้วชัยเจริญกิจ
246	มัสยานาวา 2	สมบุญณ์ แก้วชัยเจริญกิจ
247	มัสยานาวา 3	สมบุญณ์ แก้วชัยเจริญกิจ
248	มัสยานาวา 4	สมบุญณ์ แก้วชัยเจริญกิจ
249	มัสยานาวา 11	ประสงค์ แก้วชัยเจริญกิจ
250	มัสยานาวา 12	ประสงค์ แก้วชัยเจริญกิจ
251	มัสยานำโชค	ปัญญา แก้วชัยเจริญกิจ
252	มัสยานำโชค 1	ปัญญา แก้วชัยเจริญกิจ
253	มิตรสมุทร 1	น้อย ศุรงค์ธรรม
254	มิตรสมุทร 3	น้อย ศุรงค์ธรรม
255	มิตรสมุทร 4	น้อย ศุรงค์ธรรม
256	มิตรสมุทร 5	น้อย ศุรงค์ธรรม
257	มิตรสมุทร 6	น้อย ศุรงค์ธรรม
258	แม่กลองพัฒนา	สมจิตต์ วงศกรพัฒนา
259	ร. ทวีลากรุ่งเรือง 8	บำรุง สายชล
260	รุ่งทิพย์	สมจิตร บานเย็น
261	รุ่งทิพย์นาวิ	รุ่งทิพย์ ใจจู
262	รุ่งประเสริฐ 1	รุ่งนภา ชีวพลาบูรณ์
263	รุ่งประเสริฐ 2	รุ่งนภา ชีวพลาบูรณ์
264	รุ่งประเสริฐ 3	รุ่งนภา ชีวพลาบูรณ์
265	รุ่งประเสริฐ 4	รุ่งนภา ชีวพลาบูรณ์
266	รุ่งประเสริฐ 5	รุ่งนภา ชีวพลาบูรณ์
267	ฤทธิมณีแก้ว	สมชาย ฝั่งทอง
268	ล. ธนากร 1	ชาญวิทย์ อาชีพโกศล

ลำดับที่	ชื่อเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง
269	ล. ธนากร 2	ชาญวิทย์ อาชีพ โกศล
270	ล. แม่กลอง	สมศักดิ์ ดวงจังหว็ด
271	ล. วีระวัฒนา	อเนก ฤกษ์วีระวัฒนา
272	ลมโซย	ประเสริฐ พันภัย
273	ลิ้มศิริ 4	อดุล รัตนศิริภิมย์
274	ลูกแม่กลอง	สมบูรณ์ เกิดทองดี
275	ว. โชคชัยสถาพร 1	ภัทรชัย โฉวสกุล
276	ว. โชคชัยสถาพร 2	ภัทรชัย โฉวสกุล
277	ว. โชคชัยสถาพร 4	ภัทรชัย โฉวสกุล
278	ว. โชคชัยสถาพร 5	ภัทรชัย โฉวสกุล
279	ว. โชคดี 6	ถนนม ชุ่มประเสริฐ
280	ว. โชคดี 7	ถนนม ชุ่มประเสริฐ
281	วณิชชา	หนูกร แพทย์จะเกร็ง
282	วาสนาดิ	เกรียงไกร ประทักษ์นุกูล
283	วาสนาพาโชค	สมยศ ไตรญาณ
284	วิเชษฐประสพโชค	วิเชียร มะลิน้ำ
285	วิไลรัตน์	วันเพ็ญ สีน้าเงิน
286	ศ. จงเจริญชัย 4	ศรีทรัพย์ ทิพย์โสทยาน
287	ศ. น่านวิ	ศศิธร นวลิมป์
288	ศรีกมลธรรม	ณรงค์ฤทธิ์ กมลธรรม
289	ศรีมณีกร	ชิน ชื่นสงวน
290	ศรีสุวรรณ	สมบูรณ์ แจ้งกระจำง
291	ศักดิ์นาวิพร	นาวิ ศักดินาวิพร
292	ศิริธาดา	ทรงชัย เกิดทองดี
293	ศิริพรอำนวย	มานิช เสาทอง
294	ศิริมานิชญ์ 1	มนู ตันทอง
295	ศิริมานิชญ์ 2	มนู ตันทอง

ลำดับที่	ชื่อเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง
296	ศิริมาโนชม์ 1	จำปา อันทอง
297	คิวพรวนาวิ	ซัพ วัลย์ศรี
298	ศุภสินธุ์	สมคิด กลางสกุล
299	ส. กัมพล	สมโภช กลางสกุล
300	ส. ไชยถนอมชาติ	จำเรียง ครุฑสุธา
301	ส. ไชยทองเจือ	นิธิโรจน์ ตรีคุณวรานนท์
302	ส. ไชยนำทรัพย์ 2	พงศ์เดช ภัคศิริจินดา
303	ส. ไชยนำทรัพย์ 3	พงศ์เดช ภัคศิริจินดา
304	ส. ไชยนำทรัพย์ 4	พงศ์เดช ภัคศิริจินดา
305	ส. ไชยนำทรัพย์ 5	พงศ์เดช ภัคศิริจินดา
306	ส. ไชยรุ่งโรจน์	สุชาติ ศักดินาวิพร
307	ส. ฟ้ายันดาล	สมภพ ศรีมงคล
308	ส. ศรีอุดมทรัพย์ 2	บุญเรือง สีอุ่น
309	ส. ศรีอุดมทรัพย์ 3	บุญเรือง สีอุ่น
310	ส. ศรีอุดมทรัพย์ 4	บุญเรือง สีอุ่น
311	ส. ศรีอุดมทรัพย์ 5	บุญเรือง สีอุ่น
312	ส. ศรีอุดมทรัพย์ 6	บุญเรือง สีอุ่น
313	ส. ศรีอุดมทรัพย์ 7	บุญเรือง สีอุ่น
314	ส. ศรีอุดมทรัพย์ 8	นพดล สีอุ่น
315	ส. ศรีอุดมทรัพย์ 9	นพดล สีอุ่น
316	ส. ศักดิ์รุ่งโรจน์ 4	สุรัช บุญอรุณรักษา
317	ส. ศักดิ์รุ่งโรจน์ 5	สุรัช บุญอรุณรักษา
318	ส. สมประสงค์	สมเกียรติ สุขสวัสดิ์
319	สยามเงินทอง	นิตา ทองคำ
320	สยามชัยนาวิ	ธานินทร์ ดวงภูมิเมศ
321	สยามนาวิ 11	ศยามล ลิขิตอำนาจชัย
322	สยามนาวิ 12	ศยามล ลิขิตอำนาจชัย

ลำดับที่	ชื่อเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง
323	สรพงษ์นาวี	มนัส แซ่ลี้ม
324	สวนธรรมชาติ	มาคินทร์ เฟื่องฟู่ง
325	สามารณาวี	อนันต์ สีนอ่วม
326	สิทธิโชคนาวี	ประโยชน์ มีประเสริฐ
327	สินพนารัตน์	เสรี ภัคศิริจินดา
328	สินสมบุญนาวี 1	กิดเซ่ง หลิมสกุล
329	สินสมบุญนาวี 2	กิดเซ่ง หลิมสกุล
330	สินสมบุญนาวี 3	กิดเซ่ง หลิมสกุล
331	สินสมบุญนาวี 4	กิดเซ่ง หลิมสกุล
332	สิริไพโรจน์	รัฐจวน วิมลไชยจิต
333	สุนทรรัตน์	ดำรง สุนทรรัตน์พงศ์
334	สุนทรรัตน์ 19	รัตนา สุนทราพงศ์
335	แสงตะวัน	ธนา พันภัย
336	เหรียญทอง	วิธาน เจริญผล
337	โหว้วสะ	บรรหาร ชัยวัฒน์
338	โหว้วสะพานิช	พงศ์ธร ชัยวัฒน์
339	อ. ชาติสมุทร	นิภา หอมระรื่น
340	อ. โชคทวีชัย 8	อนุชา โชควิเชียร
341	อ. โชคทวีชัย 9	อนุชา โชควิเชียร
342	อ. โชคไพศาล	ณรงค์ ยิ่งมาก
343	อ. ศรีอุดมทรัพย์	เอื้อจิตต์ ศุภวรรณ
344	อ. แสงประทีป	กฤติมา ธรรมนพเดชา
345	อ. แสงประทีป 7	สายสมร ทองฟัก
346	อินทรีย์เงิน	มนัส บุญธรรม
347	อุดมนาวี	จิตติมา ทรงกิตติธรรม
348	เอ็นเคดี	เกรียงไกร ประทักษ์นุกูล
349	ไธ่นาวี	สมชาย สมุทรโสภาค

ลำดับที่	ชื่อเรือประมง	ชื่อเจ้าของเรือประมง
350	ฮวดยินดีโชคชัย	ถม ฮวดยินดี

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

แบบสัมภาษณ์เจ้าของเรือประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

1. เจ้าของเรือประมงชื่ออะไร
.....
2. ท่านมีเรือประมงกี่ลำ
.....
3. เรือประมงแต่ละลำของท่านมีชื่อว่าอะไรบ้าง
.....
4. ชื่อเรือประมงของท่านมีที่มาจากอะไรบ้าง (แยกถามคำ อักษรย่อ และตัวเลข ไปทีละอย่าง)
.....
 ในกรณีที่ชื่อเรือประมงมีอักษรย่อ
 อักษรย่อดังนี้มีที่มาจากอะไร.....
 ผู้ที่คิดตั้งตัวอักษรย่อดังนี้ให้ชื่อเรือประมงของท่านคือใคร.....
 เหตุใดท่านจึงเลือกตัวอักษรย่อดังนี้มาใช้ในการตั้งชื่อเรือประมง .....
 ในกรณีที่ชื่อเรือประมงมีตัวเลข
 ตัวเลขย่อดังนี้มีที่มาจากอะไร.....
 ผู้ที่คิดตั้งตัวเลขย่อดังนี้ให้ชื่อเรือประมงของท่านคือใคร.....
 เหตุใดท่านจึงเลือกตัวเลขย่อดังนี้มาใช้ในการตั้งชื่อเรือประมง .....
5. ในแต่ละส่วนของชื่อเรือประมงของท่าน ตามที่ท่านได้บอกที่นำมาข้างต้น มีความหมายว่าอย่างไรบ้าง
.....
6. ท่านมีเหตุผลใดในการเลือกชื่อดังกล่าวนี้ให้เป็นชื่อเรือประมงของท่าน
.....
7. ผู้ที่ตั้งชื่อเรือประมงนี้ให้กับท่านคือใคร
.....
8. ในกรณีที่ท่านไม่ได้เป็นผู้ตั้งชื่อเรือประมงลำนี้ด้วยตนเอง ผู้ที่ตั้งชื่อเรือประมงลำนี้มี
ความสัมพันธ์อย่างไรกับท่าน
.....
9. ท่านคิดว่าชื่อเรือประมงของท่านมีผลต่อการประกอบอาชีพประมงของท่านหรือไม่
อย่างไร .....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวกฤติกา ชูผล
ที่อยู่	85 ซอยบางจะเกร็ง 2 ถนนราษฎร์ประสิทธิ์ ตำบลแม่กลอง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม 75000
ประวัติการศึกษา	
ปีการศึกษา 2551	สำเร็จการศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 2 สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม
ปีการศึกษา 2552	ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร